

TEOREM O SUBREPREZENTACIJI

Prof. dr. sc. Hrvoje Kraljević

PMF—Matematički odjel Sveučilišta u Zagrebu

Zagreb, 1976.

Sadržaj

1	DIFERENCIJALNE JEDNADŽBE U KOMPLEKSNOM PODRUČJU	5
1.1	Oznake i osnovni pojmovi	5
1.2	Laurentov i eksponencijalni razvoj	9
1.3	Teorem jedinstvenosti za sisteme prvog reda	12
1.4	Teorem egzistencije za jednadžbu prvog reda	14
1.5	Teoremi proširenja za sistem prvog reda	16
1.6	Sistem prvog reda u poluprostoru	18
1.7	Sistemi višeg reda	23
1.8	Sistemi s konstantnim koeficijentima	27
1.9	Indicijalni modul	35
2	SFERIČKE FUNKCIJE	37
2.1	Osnovne definicije i oznake	37
2.2	Strukturni teoremi o omotačkoj algebri	40
2.3	Sferičke funkcije i radijalni dio diferencijalnog operatora	47
2.4	Razvoj sferičkih funkcija	52
2.5	Indicijalni moduli	56
2.6	K –konačni vektori i dopustivi moduli	60
2.7	Dopustivi $(\mathfrak{g}, K)$ –moduli	64
2.8	Inducirani i elementarni moduli	67
2.9	Eksponenti dopustivih modula	75
2.10	Eisensteinovi integrali	80
2.11	Langlandsov teorem	85
2.12	Vodeći eksponenti i ulaganja u elementarne module	94

Poglavlje 1

DIFERENCIJALNE JEDNADŽBE U KOMPLEKSNOM PODRUČJU

1.1 Oznake i osnovni pojmovi

1.1.1. Ako su X i Y konačnodimenzionalni kompleksni vektorski prostori, sa $\mathcal{L}(X, Y)$ označavamo prostor svih linearnih operatora sa X u Y . Tada je $\mathcal{L}(X) = \mathcal{L}(X, X)$ unitalna algebra. Sa $GL(X)$ označavamo grupu svih invertibilnih elemenata unitalne algebre $\mathcal{L}(X)$, tj. grupu svih izomorfizama $A : X \rightarrow X$.

1.1.2. Za $\ell \in \mathbb{N}$ i otvoren skup $\mathcal{O} \subseteq \mathbb{C}^\ell$ sa $\mathcal{H}(\mathcal{O}, X)$ označavamo prostor svih holomorfnih funkcija $F : \mathcal{O} \rightarrow X$. $\mathcal{H}(\mathcal{O}, \mathcal{L}(X))$ je unitalna algebra i $\mathcal{H}(\mathcal{O}, X)$ je lijevi $\mathcal{H}(\mathcal{O}, \mathcal{L}(X))$ -modul.

1.1.3. Ako je f funkcija ℓ realnih ili kompleksnih varijabli, $\partial_j f$ označava parcijalnu derivaciju od f po j -toj varijabli. Za $m = (m_1, \dots, m_\ell) \in \mathbb{Z}_+^\ell$ i za $x = (x_1, \dots, x_\ell) \in \mathbb{C}^\ell$ pišemo:

$$x^m = x_1^{m_1} \cdots x_\ell^{m_\ell}, \quad \partial^m = \partial_1^{m_1} \cdots \partial_\ell^{m_\ell}, \quad (\partial - x)^m = (\partial_1 - x_1)^{m_1} \cdots (\partial_\ell - x_\ell)^{m_\ell},$$
$$|m| = m_1 + \cdots + m_\ell, \quad m! = m_1! \cdots m_\ell!$$

Nadalje, za $m \in \mathbb{Z}^\ell$ pišemo

$$|m| = |m_1| + \cdots + |m_\ell|.$$

1.1.4. Neka je $\mathcal{O} \subseteq \mathbb{C}^\ell$ područje, tj. otvoren povezan skup. Sa $\mathcal{D}(\mathcal{O}, X)$ označavamo unitalnu algebru svih holomorfnih linearnih diferencijalnih operatora na $\mathcal{H}(\mathcal{O}, X)$. Svaki $D \in \mathcal{D}(\mathcal{O}, X)$ ima oblik

$$D = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} A_m \partial^m,$$

pri čemu su $A_m \in \mathcal{H}(\mathcal{O}, \mathcal{L}(X))$ i samo ih je konačno mnogo različito od nule. Imamo $\mathcal{H}(\mathcal{O}, \mathcal{L}(X)) \subseteq \mathcal{D}(\mathcal{O}, X)$, pa je $\mathcal{D}(\mathcal{O}, X)$ lijevi i desni $\mathcal{H}(\mathcal{O}, \mathcal{L}(X))$ -modul. Za $D \in \mathcal{D}(\mathcal{O}, X)$, $D \neq 0$, sa $\deg D$ označavamo najmanji broj $M \in \mathbb{Z}_+$ takav da je $A_m = 0 \forall m \in \mathbb{Z}_+^\ell, |m| > M$. Stavljamo $\deg 0 = -\infty$. Za $M \in \mathbb{Z}_+$ uvodimo oznaku

$$\mathcal{D}_M(\mathcal{O}, X) = \{D \in \mathcal{D}(\mathcal{O}, X); \deg D \leq M\}.$$

Tada je $(\mathcal{D}_M(\mathcal{O}, X))_{M \in \mathbb{Z}_+}$ filtracija algebre $\mathcal{D}(\mathcal{O}, X)$; tj. svaki je $\mathcal{D}_M(\mathcal{O}, X)$ potprostor i vrijedi

$$\mathcal{D}_M(\mathcal{O}, X) \mathcal{D}_N(\mathcal{O}, X) \subseteq \mathcal{D}_{M+N}(\mathcal{O}, X).$$

1.1.5. Za $z, w \in \mathbb{C}^\ell$ pišemo

$$\langle z|w \rangle = \sum_{j=1}^{\ell} z_j w_j, \quad \|z\| = \max \{|z_j|; 1 \leq j \leq \ell\}, \quad e^z = (e^{z_1}, \dots, e^{z_\ell}).$$

1.1.6. Za $-\infty < \eta \leq +\infty$ pišemo

$$\begin{aligned} \mathbb{C}(\eta) &= \{z \in \mathbb{C}; \operatorname{Re} z < \eta\}, & \mathbb{R}(\eta) &= \mathbb{C}(\eta) \cap \mathbb{R} = \langle -\infty, \eta \rangle, \\ \mathbb{C}^\ell(\eta) &= \mathbb{C}(\eta)^\ell, & \mathbb{R}^\ell(\eta) &= \mathbb{C}^\ell(\eta) \cap \mathbb{R}^\ell = \mathbb{R}(\eta)^\ell. \end{aligned}$$

1.1.7. Za $0 \leq r < R \leq +\infty$ pišemo:

$$\begin{aligned} D(r, R) &= \{z \in \mathbb{C}; r < |z| < R\}, & D^\ell(r, R) &= D(r, R)^\ell, \\ D_0(R) &= D(0, R), & D_0^\ell(R) &= D_0(R)^\ell, & D_0 &= D_0(1), \\ D(R) &= \{z \in \mathbb{C}; |z| < R\}, & D^\ell(R) &= D(R)^\ell, & D &= D(1). \end{aligned}$$

1.1.8. Za $z, w \in \mathbb{C}^\ell$ pišemo $w \ll z$ ili $z \gg w$ ako je $z - w \in \mathbb{Z}_+^\ell$. Nadalje, za z i w kažemo da su **integralno ekvivalentni**, i tada pišemo $z \sim w$, ako je $z - w \in \mathbb{Z}^\ell$.

1.1.9. Za $-\infty < \eta \leq +\infty$ preslikavanje $z \mapsto e^z$, $z \in \mathbb{C}^\ell(\eta)$, je holomorfno natkrivanje sa $\mathbb{C}^\ell(\eta)$ na $D_0^\ell(e^\eta)$. Ako je $F \in \mathcal{H}(D_0^\ell(e^\eta), X)$ definiramo funkciju $\tilde{F} \in \mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ kao kompoziciju F s tim natkrivanjem: $\tilde{F}(z) = F(e^z)$, $z \in \mathbb{C}^\ell(\eta)$. Tada je $F \mapsto \tilde{F}$ linearna injekcija sa prostora $\mathcal{H}(D_0^\ell(e^\eta), X)$ u prostor $\mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$. Sliku te injekcije označimo sa $\tilde{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$. Lako se vidi da je

$$\tilde{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) = \{F \in \mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X); F(z + 2\pi im) = F(z) \quad \forall z \in \mathbb{C}^\ell(\eta) \text{ i } \forall m \in \mathbb{Z}^\ell\}.$$

Prostor $\mathcal{H}(D^\ell(e^\eta), X)$ shvaćamo kao potprostor od $\mathcal{H}(D_0^\ell(e^\eta), X)$, budući da je svaka funkcija $F \in \mathcal{H}(D^\ell(e^\eta), X)$ potpuno određena svojom restrikcijom na $D_0^\ell(e^\eta)$. Sa $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ ćemo označavati sliku tog potprostora pri preslikavanju $F \mapsto \tilde{F}$. Dakle,

$$\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) = \{\tilde{F}; F \in \mathcal{H}(D^\ell(e^\eta), X)\}.$$

Za $G \in \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ i za funkciju $F \in \mathcal{H}(D^\ell(e^\eta), X)$ takvu da je $\tilde{F} = G$ po definiciji stavljamo

$$G(\infty) = F(0).$$

1.1.10. Za $s \in \mathbb{C}^\ell$ definiramo funkciju $e_s \in \mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell, \mathbb{C})$ ovako:

$$e_s(z) = e^{\langle s|z \rangle}, \quad z \in \mathbb{C}^\ell.$$

Tada su očito $e_m \in \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathbb{C})$ za svaki $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ i svaki $\eta \in \mathbb{R} \cup \{+\infty\}$.

1.1.11. Za $1 \leq j \leq \ell$ definiramo ℓ -torku $\delta_j \in \mathbb{Z}_+^\ell$ sa $(\delta_j)_i = \delta_{ji}$, $1 \leq i \leq \ell$. Nadalje, stavimo $e_j = e_{\delta_j} \in \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell, \mathbb{C})$, tj.

$$e_j(z) = e^{z_j}, \quad z \in \mathbb{C}^\ell.$$

Tada je

$$e_m = e_1^{m_1} \cdots e_\ell^{m_\ell}, \quad m \in \mathbb{Z}^\ell.$$

Nadalje, vrijedi $e_m = \tilde{f}_m$, gdje je $f_m \in \mathcal{H}(D_0^\ell(\eta), \mathbb{C})$ definirana sa $f_m(z) = z^m$. Očito je $e_m \in \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathbb{C})$ za svaki $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ i svaki $\eta \in \mathbb{R} \cup \{+\infty\}$.

1.1.12. Za $s \in \mathbb{C}^\ell$, $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ i $\eta \in \mathbb{R} \cup \{+\infty\}$ definiramo:

$$\mathcal{H}_s^m(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) = \left\{ F; \exists G \in \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) \text{ takva da je } F(z) = e^{\langle s|z \rangle} z^m G(z) \quad \forall z \in \mathbb{C}^\ell(\eta) \right\}$$

i

$$\mathcal{H}_{s,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) = \sum_{\substack{k \in \mathbb{Z}_+^\ell \\ 0 \ll k \ll m}} \dot{+} \mathcal{H}_s^k(\mathbb{C}^\ell(\eta), X).$$

Budući da je $e_k = e^{\langle k|\cdot \rangle} \in \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathbb{C})$ za svaki $k \in \mathbb{Z}_+^\ell$, očito vrijedi:

$$s \gg t \quad \implies \quad \mathcal{H}_s^m(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) \subseteq \mathcal{H}_t^m(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) \quad \text{i} \quad \mathcal{H}_{s,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) \subseteq \mathcal{H}_{t,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) \quad \forall m \in \mathbb{Z}_+^\ell.$$

Nadalje, za svaki konačan skup $T \subseteq \mathbb{C}^\ell \times \mathbb{Z}_+^\ell$ stavimo

$$\mathcal{H}_T(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) = \sum_{(s,m) \in T} \mathcal{H}_{s,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X).$$

Neka su S i M projekcije skupa T na prvi faktor $\mathbb{C}^\ell$ i na drugi faktor $\mathbb{Z}_+^\ell$:

$$S = \{s \in \mathbb{C}^\ell; \exists m \in \mathbb{Z}_+^\ell \text{ takav da je } (s, m) \in T\},$$

$$M = \{m \in \mathbb{Z}_+^\ell; \exists s \in \mathbb{C}^\ell \text{ takav da je } (s, m) \in T\}.$$

Pretpostavimo da su svi elementi skupa S međusobno integralno ekvivalentni. Tada postoji $s \in \mathbb{C}^\ell$ takav da je $s \gg t \quad \forall t \in S$. Stoga za $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ takav da je $k \ll m \quad \forall k \in M$, vrijedi

$$\mathcal{H}_T(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) \subseteq \mathcal{H}_{s,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X).$$

1.1.13. Za $s \in \mathbb{C}^\ell$ stavimo

$$\mathcal{H}_s(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} \dot{+} \mathcal{H}_s^m(\mathbb{C}^\ell(\eta), X).$$

Potprostor $\mathcal{H}_s(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ je $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{L}(X))$ -podmodul od $\mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$. Uočimo da potprostori $\mathcal{H}_s^m(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ nisu $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{L}(X))$ -podmoduli. Dakle, $(\mathcal{H}_s^m(\mathbb{C}^\ell(\eta), X))_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell}$ jest graduacija vektorskog prostora $\mathcal{H}_s(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ ali nije njegova graduacija kao $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{L}(X))$ -modula. Međutim, $(\mathcal{H}_{s,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X))_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell}$ je filtracija $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{L}(X))$ -modula $\mathcal{H}_s(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$.

Ako su $s, t \in \mathbb{C}^\ell$, onda vrijedi

$$s \gg t \quad \implies \quad \mathcal{H}_s(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) \subseteq \mathcal{H}_t(\mathbb{C}^\ell(\eta), X).$$

Za konačan skup $S \subseteq \mathbb{C}^\ell$ stavimo

$$\mathcal{H}_S(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) = \sum_{s \in S} \mathcal{H}_s(\mathbb{C}^\ell(\eta), X).$$

Ako je $S = S_1 \cup \dots \cup S_r$ rastav skupa S u disjunktne unije klasa integralne ekvivalencije, onda je očito

$$\mathcal{H}_S(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) = \sum_{i=1}^r \dot{+} \mathcal{H}_{S_i}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X).$$

1.1.14. Neka je $\mathcal{O}$ otvoren podskup od $\mathbb{R}^\ell$ i neka su zadane neprekidne funkcije $\Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell$ sa $\mathcal{O}$ u $\mathcal{L}(X)$. Stavimo

$$V(\mathcal{O}; \Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell) = \{F : \mathcal{O} \rightarrow X; F \text{ je klase } C^1 \text{ i } \partial_j F = \Gamma_j F \text{ za } 1 \leq j \leq \ell\}.$$

Slično, za otvoren podskup $\mathcal{O}$ od $\mathbb{C}^\ell$ i za $\Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell \in \mathcal{H}(\mathcal{O}, \mathcal{L}(X))$ stavimo

$$V(\mathcal{O}; \Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell) = \{F \in \mathcal{H}(\mathcal{O}, X); \partial_j F = \Gamma_j F \text{ za } 1 \leq j \leq \ell\}.$$

U oba slučaja za $p \in \mathcal{O}$ sa $V_p(\mathcal{O}; \Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell)$ označimo potprostor od X dobiven iz $V(\mathcal{O}; \Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell)$ evaluacijom u točki p :

$$V_p(\mathcal{O}; \Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell) = \{F(p); F \in V(\mathcal{O}; \Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell)\}.$$

Taj potprostor od X je skup svih početnih uvjeta u točki p uz koje je sustav homogenih linearnih diferencijalnih jednadžbi $\partial_j F = \Gamma_j F$, $1 \leq j \leq \ell$, rješiv na $\mathcal{O}$.

Katkada ćemo sa Γ označavati uređenu ℓ -torku funkcija $(\Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell)$, dakle, $\Gamma \in C(\Omega, \mathcal{L}(X))^\ell$ ili $\Gamma \in \mathcal{H}(\mathcal{O}, \mathcal{L}(X))^\ell$. Tada ćemo kraće pisati $V(\mathcal{O}; \Gamma)$ i $V_p(\mathcal{O}; \Gamma)$ umjesto $V(\mathcal{O}; \Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell)$ i $V_p(\mathcal{O}; \Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell)$.

1.1.15. Sa $\hat{\mathcal{D}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ ćemo označavati skup svih diferencijalnih operatora $D \in \mathcal{D}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ koji imaju koeficijente u $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{L}(X))$. To je unitalna algebra i $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{L}(X))$ je njena unitalna podalgebra. Prema tome, $\hat{\mathcal{D}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ je lijevi i desni $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{L}(X))$ -modul.

Za $D \in \hat{\mathcal{D}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$, $s \in \mathbb{C}^\ell$ i $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ očito vrijedi

$$D\mathcal{H}_{s,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) \subseteq \mathcal{H}_{s,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X).$$

Dakle, i za svaki konačan skup $T \subseteq \mathbb{C}^\ell \times \mathbb{Z}_+^\ell$ vrijedi

$$D\mathcal{H}_T(\mathbb{C}^\ell(\eta), X) \subseteq \mathcal{H}_T(\mathbb{C}^\ell(\eta), X).$$

1.1.16. Za podskup $\mathfrak{A} \subseteq \hat{\mathcal{D}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ stavimo

$$V(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathfrak{A}) = \{F \in \mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X); DF = 0 \ \forall D \in \mathfrak{A}\}.$$

Ako je $\mathcal{J}$ lijevi ideal u algebri $\hat{\mathcal{D}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ generiran skupom $\mathfrak{A}$, očito je

$$V(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathfrak{A}) = V(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{J}).$$

Za $s \in \mathbb{C}^\ell$, $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ i lijevi ideal $\mathcal{J}$ u algebri $\hat{\mathcal{D}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ stavimo

$$V_{s,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{J}) = V(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{J}) \cap \mathcal{H}_{s,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X).$$

Nadalje, za konačan skup $T \subseteq \mathbb{C}^\ell \times \mathbb{Z}_+^\ell$ definiramo

$$V_T(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{J}) = V(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{J}) \cap \mathcal{H}_T(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$$

Zbog **1.1.15.** vrijedi

$$V_T(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{J}) = \sum_{(s,m) \in T} V_{s,m}(\mathbb{C}^\ell(\eta), \mathcal{J}).$$

1.2 Laurentov i eksponencijalni razvoj

Teorem 1.2.1. (Laurentov razvoj) *Neka je $r > 0$ i $F \in \mathcal{H}(D_0^\ell(r), X)$.*

(a) *Postoje jedinstveni $a_m \in X$, $m \in \mathbb{Z}^\ell$, takvi da je*

$$F(z) = \sum_{m \in \mathbb{Z}^\ell} z^m a_m \quad \forall z \in D_0^\ell(r),$$

pri čemu red konvergira apsolutno i lokalno uniformno na $D_0^\ell(r)$ u odnosu na bilo koju normu $\|\cdot\|$ na X .

(b) *Ako postoji $\varepsilon \in \langle 0, r \rangle$ takav da je restrikcija $F|_{D_0^\ell(\varepsilon)}$ ograničena, onda je $F \in \mathcal{H}(D^\ell(r), X)$.*

Dokaz: (a) Ako takvi a_m postoje, iz gornje formule slijedi

$$a_m = \frac{1}{(2\pi i)^\ell} \int_{\gamma_1} \cdots \int_{\gamma_\ell} \frac{F(\zeta)}{\zeta^{m+1}} d\zeta_1 \cdots d\zeta_\ell,$$

pri čemu je $m+1 = (m_1+1, \dots, m_\ell+1)$ i $\gamma_1, \dots, \gamma_\ell$ su bilo koje pozitivno orjentirane kružnice u $D_0(r)$ sa središtem u 0. Dakle, ako takvi a_m postoje oni su jedinstveno određeni funkcijom F .

Definirajmo sada $a_m \in X$, $m \in \mathbb{Z}^\ell$, gornjim integralom. Iz elementarne teorije holomorfnih funkcija jedne varijable slijedi da ta definicija ne ovisi o izboru kružnica $\gamma_1, \dots, \gamma_\ell$. Dokazat ćemo da red $\sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} z^m a_m$ konvergira apsolutno i lokalno uniformno na $D_0^\ell(r)$, tj. uniformno na svakom kompaktnom podskupu od $D_0^\ell(r)$. U tu je svrhu dovoljno dokazati da red konvergira apsolutno i uniformno na svakom $D^\ell(s, t)$ za $0 < s < t < r$.

Neka su $0 < s < t < r$ i izaberimo s_1, t_1 tako da bude

$$0 < s_1 < s < t < t_1 < r \quad \text{i} \quad \frac{s_1}{s} = \frac{t}{t_1} = \rho < 1.$$

Stavimo

$$M = \sup \{ \|F(z)\|; z \in D^\ell(s_1, t_1) \}.$$

Neka je $E = \{1, -1\}^\ell$. Za $\varepsilon \in E$ označimo sa $\mathbb{Z}_\varepsilon^\ell$ skup svih $m \in \mathbb{Z}^\ell$ takvih da za svaki $i \in \{1, \dots, \ell\}$ vrijedi

$$\varepsilon_i = 1 \implies m_i \geq 0 \quad \text{i} \quad \varepsilon_i = -1 \implies m_i < 0.$$

Tada za $m \in \mathbb{Z}_\varepsilon^\ell$ imamo $|m| = \sum_{i=1}^\ell \varepsilon_i m_i$. Nadalje, skup $\mathbb{Z}^\ell$ je disjunktna unija skupova $\mathbb{Z}_\varepsilon^\ell$, $\varepsilon \in E$.

Neka je γ pozitivno orijentirana kružnica radijusa s_1 sa središtem u 0, a γ' isto takva kružnica radijusa t_1 . Za $\varepsilon \in E$ stavimo

$$\int_{\gamma_\varepsilon} (\cdots \cdots) d\zeta = \int_{\gamma_1} \cdots \int_{\gamma_\ell} (\cdots \cdots) d\zeta_1 \cdots d\zeta_\ell,$$

gdje je $\gamma_i = \gamma'$ ako je $\varepsilon_i = 1$ i $\gamma_i = \gamma$ ako je $\varepsilon_i = -1$.

Fiksirajmo $\varepsilon \in E$ i stavimo $I_+ = \{i; \varepsilon_i = 1\}$ i $I_- = \{i; \varepsilon_i = -1\}$ i neka su $\alpha_+ = \text{Card } I_+$ i $\alpha_- = \text{Card } I_-$. Za $m \in \mathbb{Z}_\varepsilon^\ell$ stavimo

$$m_+ = \sum_{i \in I_+} m_i, \quad m_- = \sum_{i \in I_-} m_i.$$

Tada je $|m| = m_+ - m_-$. Sada za svaki $z \in D^\ell(s, t)$ imamo

$$\begin{aligned} \|z^m a_m\| &\leq t^{m_+} s^{m_-} \frac{1}{(2\pi)^\ell} \left\| \int_{\gamma_\varepsilon} \frac{F(\zeta)}{\zeta^{m+1}} d\zeta \right\| \leq t^{m_+} s^{m_-} \frac{1}{(2\pi)^\ell} M s_1^{-\alpha_- - m_-} t_1^{-\alpha_+ - m_+} (2\pi t_1)^{\alpha_+} (2\pi s_1)^{\alpha_-} = \\ &= \left(\frac{t}{t_1} \right)^{m_+} \left(\frac{s}{s_1} \right)^{m_-} M = M \rho^{m_+ - m_-} = M \rho^{|m|}. \end{aligned}$$

Budući da je $\rho < 1$, imamo za svako $z \in D^\ell(s, t)$ (uz napomenu da je $\text{Card } E = 2^\ell$)

$$\sum_{m \in \mathbb{Z}^\ell} \|z^m a_m\| = \sum_{\varepsilon \in E} \left(\sum_{m \in \mathbb{Z}_\varepsilon^\ell} \|z^m a_m\| \right) \leq \sum_{\varepsilon \in E} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} M \rho^{|m|} = \frac{M 2^\ell}{(1 - \rho)^\ell} < +\infty.$$

Prema tome, red $\sum_{m \in \mathbb{Z}^\ell} z^m a_m$ konvergira apsolutno i uniformno na $D^\ell(s, t)$.

Indukcijom po ℓ dokazat ćemo sada da je suma tog reda jednaka $F(z)$ za svaki $z \in D_0^\ell(r)$. Za $\ell = 1$ to je poznata činjenica iz teorije holomorfnih funkcija jedne varijable. Provedimo sada korak indukcije: pretpostavimo da je tvrdnja istinita za funkcije $\ell - 1$ varijabli. Neka je γ pozitivno orijentirana kružnica u $D_0(r)$ sa središtem u 0. Definiramo funkcije $c_n : D_0^{\ell-1}(r) \rightarrow X$, $n \in \mathbb{Z}$, sa

$$c_n(z) = \frac{1}{2\pi i} \int_\gamma \frac{F(z, \zeta_\ell)}{\zeta_\ell^{n+1}} d\zeta_\ell, \quad z \in D_0^{\ell-1}(r).$$

To ne ovisi o izboru kružnice γ i vrijedi $c_n \in \mathcal{H}(D_0^{\ell-1}(r), X)$. Slično kao u prvom dijelu dokaza pokazuje se da za svaki par kompaktnih skupova $K \subseteq D_0^{\ell-1}(r)$ i $L \subseteq D_0(r)$ red

$$\sum_{n \in \mathbb{Z}} \|w^n c_n(z)\|$$

konvergira uniformno za $(z, w) \in K \times L$. Prema teoremu o Laurentovom razvoju za jednu varijablu imamo

$$F(z, w) = \sum_{n \in \mathbb{Z}} w^n c_n(z) \quad \forall (z, w) \in D_0^\ell(r).$$

Sada za $k \in \mathbb{Z}^{\ell-1}$ i $n \in \mathbb{Z}$ stavimo

$$b_{k,n} = \frac{1}{(2\pi i)^{\ell-1}} \int_\gamma \cdots \int_\gamma \frac{c_n(\zeta)}{\zeta_1^{k_1+1} \cdots \zeta_{\ell-1}^{k_{\ell-1}+1}} d\zeta_1 \cdots d\zeta_{\ell-1}.$$

Po pretpostavci indukcije tada imamo

$$c_n(z) = \sum_{k \in \mathbb{Z}^{\ell-1}} z^k b_{k,n} \quad \forall n \in \mathbb{Z} \quad \text{i} \quad \forall z \in D_0^{\ell-1}(r).$$

No očito je $b_{k,n} = a_{(k_1, \dots, k_{\ell-1}, n)}$, pa slijedi

$$F(z) = \sum_{m \in \mathbb{Z}^\ell} z^m a_m \quad \forall z \in D_0^\ell(r).$$

Za tvrdnju (b) dovoljno je dokazati da iz ograničenosti $F|_{D_0^\ell(\varepsilon)}$ za neki $0 < \varepsilon \leq r$ slijedi da je $a_m = 0$ za svaki $m \in \mathbb{Z}^\ell \setminus \mathbb{Z}_+^\ell$. Ako je $m \in \mathbb{Z}^\ell \setminus \mathbb{Z}_+^\ell$, onda je $m_i < 0$ za neki $i \in \{1, \dots, \ell\}$. Bez smanjenja općenitosti možemo pretpostaviti da je $m_\ell < 0$. Prema drugom dijelu dokaza tvrdnje (a) vidi se da je tada $c_n(z) = 0$ za $n < 0$ i za svaki $z \in D_0^{\ell-1}(r)$; doista, tada je za svaki $z \in D_0^{\ell-1}(\varepsilon)$ funkcija $w \mapsto F(z, w)$ ograničena na $D_0(\varepsilon)$, pa ima u nuli uklonjivi singularitet; no tada je $b_{k,n} = 0$ za svaki $k \in \mathbb{Z}^{\ell-1}$ i $n < 0$, a to upravo znači da je $a_m = 0$ za $m_\ell < 0$.

Iz teorema 1.2.1. neposredno slijedi:

Teorem 1.2.2. (a) $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ je prostor svih funkcija oblika $F : \mathbb{C}^\ell(\eta) \rightarrow X$ oblika

$$F(z) = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} e^{\langle m|z \rangle} c_m, \quad z \in \mathbb{C}^\ell(\eta), \quad (1.1)$$

gdje su $c_m \in X$, $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$, jedinstveno određeni sa F i vrijedi

$$\sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} \|c_m\| e^{|m|\varepsilon} < +\infty \quad \forall \varepsilon < \eta. \quad (1.2)$$

Uz uvjet (1.2) red (1.1) konvergira uniformno i apsolutno na $\mathbb{C}^\ell(\varepsilon)$ za svaki $\varepsilon < \eta$.

(b) $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ je skup svih $F \in \tilde{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(\eta), X)$ čija je restrikcija $F|_{\mathbb{C}^\ell(\varepsilon)}$ za neki $\varepsilon \leq \eta$ ograničena.

1.3 Teorem jedinstvenosti za sisteme prvog reda

Lema 1.3.1. *Neka je $-\infty < a < b < +\infty$, $A : [a, b] \rightarrow \mathcal{L}(X)$ neprekidna funkcija i $f : [a, b] \rightarrow X$ funkcija klase C^1 takva da vrijedi*

$$\frac{df}{dx}(x) = A(x)f(x) \quad \forall x \in [a, b] \quad i \quad f(a) = 0.$$

Tada je $f(x) = 0 \quad \forall x \in [a, b]$.

Dokaz: Kako je $f(a) = 0$ iz diferencijalne jednadžbe slijedi

$$f(x) = \int_a^x A(t)f(t)dt \quad \forall x \in [a, b].$$

Stavimo

$$M = \max \{ \|A(t)\|; a \leq t \leq b \} \quad i \quad N = \max \{ \|f(t)\|; a \leq t \leq b \}.$$

Za svaki $x \in [a, b]$ imamo

$$\|F(x)\| = \left\| \int_a^x A(t)f(t)dt \right\| \leq MN(x-a).$$

Indukcijom po k slijedi

$$\|f(x)\| \leq N \frac{M^k(x-a)^k}{k!} \quad \forall x \in [a, b] \quad i \quad \forall k \in \mathbb{N}.$$

Odatle je

$$N \leq n \frac{M^k(b-a)^k}{k!} \quad \forall k \in \mathbb{N}.$$

No tada $N > 0$ vodi na kontradikciju. Prema tome je $N = 0$, odnosno, $f(x) = 0 \quad \forall x \in [a, b]$.

Teorem 1.3.2. *Neka je $\mathcal{O} \subseteq \mathbb{R}^\ell$ (odnosno, $\mathcal{O} \subseteq \mathbb{C}^\ell$) područje i $\Gamma \in C(\Omega, \mathcal{L}(X))^\ell$ (odnosno, $\Gamma \in \mathcal{H}(\Omega, \mathcal{L}(X))^\ell$). Za svaku točku $p \in \mathcal{O}$ linearno preslikavanje $F \mapsto F(p)$ sa $V(\mathcal{O}; \Gamma)$ u X je injektivno; drugim riječima, evaluacija u točki p je izomorfizam sa $V(\mathcal{O}; \Gamma)$ na $V_p(\mathcal{O}; \Gamma)$.*

Dokaz: Pretpostavimo da je $F(p) = 0$. Neka je $q \in \mathcal{O}$ proizvoljna i neka je $\gamma : [0, 1] \rightarrow \mathcal{O}$ put klase C^1 takav da je $\gamma(0) = p$ i $\gamma(1) = q$. Definiramo funkcije $f : [0, 1] \rightarrow X$ i $A : [0, 1] \rightarrow \mathcal{L}(X)$ ovako:

$$f(t) = F(\gamma(t)), \quad A(t) = \sum_{j=1}^{\ell} \gamma'_j(t) \Gamma_j(\gamma(t)), \quad t \in [0, 1];$$

pri tome je $\gamma(t) = (\gamma_1(t), \dots, \gamma_\ell(t))$. Tada je

$$\frac{df}{dt}(t) = A(t)f(t) \quad \forall t \in [0, 1] \quad i \quad f(0) = F(p) = 0.$$

Sada iz leme 1.3.1. slijedi $F(q) = f(1) = 0$. Kako je točka $q \in \mathcal{O}$ bila proizvoljna, zaključujemo da je $F = 0$. Time je injektivnost dokazana.

Prema tome, za svaku točku $p \in \mathcal{O}$ je $\dim V_p(\mathcal{O}; \Gamma) = \dim V(\mathcal{O}; \Gamma)$. Posebno, svi potprostori $V_p(\mathcal{O}; \Gamma)$ prostora X su iste dimenzije.

Neka je $\mathcal{O} \subseteq \mathbb{C}^\ell$ područje, $p \in \mathcal{O}$ i $\Gamma \in \mathcal{H}(\mathcal{O}, \mathcal{L}(X))^\ell$. Za svaki vektor $v \in V_p(\mathcal{O}; \Gamma)$ tada postoji jedinstvena funkcija $F_v \in V(\mathcal{O}; \Gamma)$ takva da je $F_v(p) = v$. Nadalje, $v \mapsto F_v$ je izomorfizam sa $V_p(\mathcal{O}; \Gamma)$ na $V(\mathcal{O}; \Gamma)$. Neka je funkcija $\Phi : \mathcal{O} \rightarrow \mathcal{L}(V_p(\mathcal{O}; \Gamma), X)$ definirana formulom

$$\Phi(z)v = F_v(z), \quad z \in \mathcal{O}, \quad v \in V_p(\mathcal{O}; \Gamma).$$

Tada je $\Phi \in \mathcal{H}(\mathcal{O}, \mathcal{L}(V_p(\mathcal{O}; \Gamma), X))$. Funkcija Φ zadovoljava

$$\partial_j \Phi = \Gamma_j \Phi, \quad 1 \leq j \leq \ell, \quad \Phi(p) = I_{V_p(\mathcal{O}; \Gamma)}. \quad (1.3)$$

Zbog teorema 1.3.2. funkcija Φ jedinstveno je određena sa (1.3). Također, zbog činjenice da je $F \mapsto F(z)$ izomorfizam sa $V(\mathcal{O}; \Gamma)$ na $V_z(\mathcal{O}; \Gamma)$, operator $\Phi(z)$ je izomorfizam sa $V_p(\mathcal{O}; \Gamma)$ na $V_z(\mathcal{O}; \Gamma)$ za svaku točku $z \in \mathcal{O}$.

Funkcija $\Phi \in \mathcal{H}(\mathcal{O}, \mathcal{L}(V_p(\mathcal{O}; \Gamma), X))$ definirana sa (1.3) zove se **evolucionna funkcija** za $V(\mathcal{O}; \Gamma)$ (ili za sistem jednažbi $\partial_j F = \Gamma_j F$, $1 \leq j \leq \ell$) s početkom p .

1.4 Teorem egzistencije za jednadžbu prvog reda

U ovom odjeljku dokazat ćemo teorem egzistencije za jednu jednadžbu prvog reda na jednostavno povezanom području s proizvoljnim početnim uvjetom. Zbog kasnije primjene tvrdnju ćemo iskazati i dokazati uključujući moguću ovisnost o više kompleksnih parametara.

Teorem 1.4.1. *Neka je $\Omega \subseteq \mathbb{C}^k$ otvoren skup ($k \in \mathbb{Z}_+$), $U \subseteq \mathbb{C}$ jednostavno povezano područje i $\Gamma \in \mathcal{H}(\Omega \times U, \mathcal{L}(X))$. Stavimo*

$$W(\Omega, U; \Gamma) = \left\{ F \in \mathcal{H}(\Omega \times U, X); \frac{\partial F}{\partial w}(z, w) = \Gamma(z, w)F(z, w) \quad \forall (z, w) \in \Omega \times U \right\}.$$

Za $F \in W(\Omega, U; \Gamma)$ i $p \in U$ definiramo funkciju $F_p \in \mathcal{H}(\Omega, X)$ kao evaluaciju F u točki p : $F_p(z) = F(z, p)$, $z \in \Omega$. Tada je $F \mapsto F_p$ izomorfizam prostora $W(\Omega, U; \Gamma)$ na prostor $\mathcal{H}(\Omega, X)$.

Dokaz: Preslikavanje $F \mapsto F_p$ je očito linearno, a injektivnost slijedi iz teorema 1.3.2. Treba još dokazati surjektivnost.

Neka je $f \in \mathcal{H}(\Omega, X)$. Induktivno formiramo niz funkcija $(F_j)_{j \in \mathbb{Z}_+}$ sa $\Omega \times U$ u X :

$$F_0(z, w) = f(z), \quad F_{j+1}(z, w) = f(z) + \int_{\gamma} \Gamma(z, \zeta) F_j(z, \zeta) d\zeta, \quad (z, w) \in \Omega \times U, \quad j \in \mathbb{Z}_+.$$

Pri tome je γ po dijelovima gladak put u U od točke p do točke w . Očito je $F_0 \in \mathcal{H}(\Omega \times U, X)$. Indukcijom po j zaključujemo da integrali ne ovise o izboru puta γ i da je $F_j \in \mathcal{H}(\Omega \times U, X)$ za svaki $j \in \mathbb{Z}_+$. Cilj nam je dokazati da je (F_j) Cauchyjev niz u $\mathcal{H}(\Omega \times U, X)$ u odnosu na lokalno uniformnu topologiju.

$\gamma : [0, n] \rightarrow U$ zove se **poligonalni put** u U s vrhovima $a_0, \dots, a_n$ ako je $\gamma|_{[j-1, j]}$ ravni segment od a_{j-1} do a_j za $j = 1, \dots, n$. Dakle,

$$\gamma(t) = ra_{r-1} - (r-1)a_r + t(a_r - a_{r-1}), \quad r-1 \leq t \leq r, \quad 1 \leq r \leq n.$$

Dokazat ćemo sljedeću tvrdnju:

Neka je $K \subseteq \Omega$ kompaktan skup i $\gamma : [0, n] \rightarrow U$ poligonalni put s vrhovima $a_0 = p, a_1, \dots, a_n$. Nadalje, neka su $M > 0$, $d > 0$ i $c > 0$ takvi da je:

$$\|\Gamma(z, \gamma(s))\| \leq M \quad \forall z \in K \quad i \quad \forall s \in [0, n],$$

$$\|f(z)\| \leq c \quad \forall z \in K$$

i

$$|a_r - a_{r-1}| \leq d \quad \forall r \in \{1, \dots, n\}.$$

Tada za svako $j \in \mathbb{Z}_+$ vrijedi:

$$(j) \quad \|F_{j+1}(z, \gamma(t)) - F_j(z, \gamma(t))\| \leq c \frac{(dMt)^{j+1}}{(j+1)!} \quad \forall z \in K \quad i \quad \forall t \in [0, n].$$

Tu ćemo nejednakost (j) dokazati indukcijom po $j \in \mathbb{Z}_+$.

Prije svega uočimo da za $1 \leq r \leq n$ i $r-1 < t < r$ vrijedi $|\gamma'(t)| = |a_r - a_{r-1}| \leq d$. Dakle, $|\gamma'(t)| \leq d \quad \forall t \in [0, n]$, osim, naravno, u točkama $a_1, \dots, a_{n-1}$ u kojima γ nije derivabilna funkcija; to ne predstavlja teškoću, jer ćemo nejednakost koristiti samo u integralima. Usput napominjemo da u tim točkama γ ima derivaciju i slijeva i zdesna i obje derivacije zadovoljavaju istu nejednakost.

Baza indukcije: imamo

$$\|F_1(z, \gamma(t)) - F_0(z, \gamma(t))\| = \left\| \int_0^t \Gamma(z, \gamma(s)) f(z) \gamma'(s) ds \right\| \leq cdM \int_0^t ds = cdMt = c \frac{(dMt)^1}{1!}.$$

Time je dokazana nejednakost (0).

Prijeđimo sada na korak indukcije i pretpostavimo da vrijedi $(j - 1)$. Tada dobivamo

$$\begin{aligned} \|F_{j+1}(z, \gamma(t)) - F_j(z, \gamma(t))\| &= \left\| \int_0^t \Gamma(z, \gamma(s)) [F_j(z, \gamma(s)) - F_{j-1}(z, \gamma(s))] \gamma'(s) ds \right\| \leq \\ &\leq dMc \frac{d^j M^j}{j!} \int_0^t s^j ds = c \frac{(dMt)^{j+1}}{(j+1)!}. \end{aligned}$$

Time je dokaz tvrdnje (j) indukcijom proveden.

Da bismo dokazali da je (F_j) Cauchyjev niz u $\mathcal{H}(\Omega \times U, X)$ u odnosu na lokalno uniformnu topologiju dovoljno je dokazati da niz restrikcija $(F_j|_{K \times D})$ konvergira uniformno za svaki kompaktan skup $K \subseteq \Omega$ i svaki zatvoren krug $D \subseteq U$. Dakle, neka je $K \subseteq \Omega$ kompaktan skup i neka je $D = \{w \in \mathbb{C}; |w - q| \leq r\} \subseteq U$ za neki $r > 0$. Neka je $\gamma : [0, n - 1] \rightarrow U$ poligonalni put s vrhovima $a_0 = p, a_1, \dots, a_{n-1} = q$. Stavimo

$$M = \max \{ \|\Gamma(z, w)\|; z \in K, w \in D \cup \gamma([0, n - 1]) \},$$

$$d = \max(\{r\} \cup \{|a_i - a_{i-1}|; 1 \leq i \leq n - 1\}) \quad \text{i} \quad c = \max \{ \|f(z)\|; z \in K \}.$$

Dokazat ćemo da vrijedi

$$\|F_{j+1}(z, w) - F_j(z, w)\| \leq c \frac{(dMn)^{j+1}}{(j+1)!} \quad \forall z \in K, \quad \forall w \in D, \quad \forall j \in \mathbb{Z}_+. \quad (1.4)$$

Doista, neka su $z \in K, w \in D$ i $j \in \mathbb{Z}_+$. Neka je $\gamma_w : [0, n] \rightarrow U$ put definiran sa

$$\gamma_w(t) = \begin{cases} \gamma(t) & \text{ako je } 0 \leq t \leq n - 1 \\ nq - (n - 1)w + t(w - q) & \text{ako je } n - 1 \leq t \leq n, \end{cases}$$

tj. poligonalni put s vrhovima $a_0 = p, a_1, \dots, a_{n-1} = q, a_n = w$. Primijeno li na taj poligonalni put nejednakost (j) , za $t = n$ dobivamo upravo (1.4) jer je $\gamma_w(n) = w$.

Neka je sada $\varepsilon > 0$ proizvoljan. Izaberimo $m(\varepsilon) \in \mathbb{N}$ tako da vrijedi

$$m(\varepsilon) \leq \ell < m \quad \implies \quad \sum_{j=\ell+1}^m c \frac{(dMn)^j}{j!} \leq \varepsilon.$$

Za takve m, ℓ i za proizvoljnu točku $(z, w) \in K \times D$ nalazimo zbog (1.4) :

$$\|F_m(z, w) - F_\ell(z, w)\| \leq \sum_{j=\ell+1}^m \|F_j(z, w) - F_{j-1}(z, w)\| \leq \sum_{j=\ell+1}^m c \frac{(dMn)^j}{j!} \leq \varepsilon.$$

Time je dokazano da je (F_j) Cauchyjev niz u $\mathcal{H}(\Omega \times U, X)$ u odnosu na lokalno uniformnu topologiju, pa ima limes $F \in \mathcal{H}(\Omega \times U, X)$. Prijeđemo li na limes po j u definicionoj jednakosti niza (F_j) , dobivamo

$$F(z, w) = f(z) + \int_\gamma \Gamma(z, \zeta) F(z, \zeta) d\zeta \quad \forall (z, w) \in \Omega \times U,$$

gdje je γ put u U od p do w . Odatle slijedi

$$\frac{\partial F}{\partial w}(z, w) = \Gamma(z, w) F(z, w) \quad \forall (z, w) \in \Omega \times U,$$

tj. $F \in W(\Omega, U; \Gamma)$, i vrijedi $F_p(z) = F(z, p) = f(z)$.

1.5 Teoremi proširenja za sistem prvog reda

Promatrat ćemo sada pitanje egzistencije rješenja sistema linearnih diferencijalnih jednadžbi prvog reda u slučaju kad je područje $\Omega \subseteq \mathbb{C}^\ell$ produkt ℓ jednostavno povezanih područja u $\mathbb{C}$. Neće nam trebati teorem egzistencije u punoj općenitosti, nego samo pitanje mogućnosti proširenja rješenja sa nekog područja $\mathcal{O} \subseteq \mathbb{R}^\ell \cap \Omega$.

Teorem 1.5.1. *Neka su $\Omega_1, \dots, \Omega_\ell \subseteq \mathbb{C}$ jednostavno povezana područja, $\Omega = \Omega_1 \times \dots \times \Omega_\ell \subseteq \mathbb{C}^\ell$, $\Gamma = (\Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell) \in \mathcal{H}(\Omega, \mathcal{L}(X))^\ell$ i $\mathcal{O}$ neprazno područje u $\mathbb{R}^\ell$ sadržano u Ω . Tada je $F \mapsto F|_{\mathcal{O}}$ izomorfizam prostora $V(\Omega; \Gamma)$ na prostor $V(\mathcal{O}; \Gamma|_{\mathcal{O}})$.*

Dokaz: Prema teoremu 1.3.2. za bilo koju točku $x \in \mathcal{O}$ je $F \mapsto F(x)$ linearna injekcija sa $V(\mathcal{O}; \Gamma|_{\mathcal{O}})$ u X i sa $V(\Omega; \Gamma)$ u X . Odatle neposredno slijedi da je $F \mapsto F|_{\mathcal{O}}$ linearna injekcija sa $V(\Omega; \Gamma)$ u $V(\mathcal{O}; \Gamma|_{\mathcal{O}})$. Treba još dokazati surjektivnost. Budući da je za bilo koju točku $p \in \mathcal{O}$ preslikavanje $F \mapsto F(p)$ injektivno sa $V(\Omega; \Gamma)$ u X i sa $V(\mathcal{O}; \Gamma|_{\mathcal{O}})$ u X , dovoljno je dokazati da za neku točku $p \in \mathcal{O}$ vrijedi $V_p(\mathcal{O}; \Gamma|_{\mathcal{O}}) = V_p(\Omega; \Gamma)$, tj. da za svaku funkciju $G \in V(\mathcal{O}; \Gamma|_{\mathcal{O}})$ postoji funkcija $F \in V(\Omega; \Gamma)$ takva da je $F(p) = G(p)$. Pomakom možemo postići da je $p = 0$. Nadalje, područje $\mathcal{O}$ se očito može bez smanjenja općenitosti smanjiti, pa možemo pretpostaviti da je $\mathcal{O} = I^\ell$, gdje je $I = \langle -\varepsilon, \varepsilon \rangle$ i $\varepsilon > 0$.

Dokaz u takvoj situaciji provest ćemo indukcijom po ℓ . Za $\ell = 1$ surjektivnost slijedi iz teorema 1.4.1. (uz $k = 0$, tj. bez Ω). Pretpostavimo da je surjektivnost dokazana ako je broj varijabli $\leq \ell - 1$. Neka je $G \in V(\mathcal{O}; \Gamma|_{\mathcal{O}})$. Po teoremu 1.4.1. primijenjenom na $\mathcal{L}(X)$ -značne funkcije postoji jedinstvena funkcija $\Phi \in \mathcal{H}(\Omega, \mathcal{L}(X))$ takva da vrijedi

$$(\partial_\ell \Phi)(z) = \Gamma_\ell(z)\Phi(z) \quad \forall z \in \Omega$$

i

$$\Phi(z', 0) = I_X \quad \forall z' \in \Omega'.$$

Pri tome smo označili

$$\Omega' = \Omega_1 \times \dots \times \Omega_{\ell-1} \subseteq \mathbb{C}^{\ell-1}.$$

Stavimo još

$$\mathcal{O}' = I^{\ell-1} \subseteq \Omega' \cap \mathbb{R}^{\ell-1}$$

i definiramo $g : \mathcal{O}' \rightarrow X$ sa

$$g(x) = G(x, 0) \quad \text{za } x \in \mathcal{O}'.$$

Ta je funkcija g klase C^1 , jer je funkcija G klase C^1 . Neka su $\Gamma'_1, \dots, \Gamma'_{\ell-1}$ funkcije iz $\mathcal{H}(\Omega', \mathcal{L}(X))$ definirane sa

$$\Gamma'_j(z') = \Gamma_j(z', 0), \quad 1 \leq j \leq \ell - 1, \quad z' \in \Omega'.$$

Tada je $g \in V(\mathcal{O}'; \Gamma'_1|_{\mathcal{O}'}, \dots, \Gamma'_{\ell-1}|_{\mathcal{O}'})$, pa po pretpostavci indukcije postoji $f \in V(\Omega'; \Gamma'_1, \dots, \Gamma'_{\ell-1})$ takva da je $f|_{\mathcal{O}'} = g$.

Sada definiramo $F \in \mathcal{H}(\Omega, X)$ sa

$$F(z) = \Phi(z)f(z_1, \dots, z_{\ell-1}), \quad z = (z_1, \dots, z_{\ell-1}, z_\ell) \in \Omega.$$

Neka je $H = G - F|_{\mathcal{O}}$. Fiksirajmo $x = (x_1, \dots, x_{\ell-1}) \in \mathcal{O}'$ i definirajmo $h : I \rightarrow X$ i $\Sigma : I \rightarrow \mathcal{L}(X)$ sa

$$h(t) = H(x_1, \dots, x_{\ell-1}, t), \quad \Sigma(t) = \Gamma_\ell(x_1, \dots, x_{\ell-1}, t), \quad t \in I.$$

Tada je funkcija h klase C^1 i funkcija Σ je neprekidna. Vrijedi

$$\begin{aligned} \frac{dh}{dt}(t) &= (\partial_\ell G)(x, t) - (\partial_\ell \Phi)(x, t)f(x) = \Gamma_\ell(x, t)G(x, t) - \Gamma_\ell(x, t)\Phi(x, t)f(x) = \\ &= \Sigma(t)(G(x, t) - F(x, t)) = \Sigma(t)H(x, t) = \Sigma(t)h(t). \end{aligned}$$

Nadalje, kako je $f|_{\mathcal{O}} = g$, imamo

$$h(0) = G(x, 0) - F(x, 0) = g(x) - f(x) = 0.$$

Sada je po lemi 1.3.1. $h = 0$, što znači da je $H(x, t) = 0 \quad \forall t \in I$. Iz proizvoljnosti $x \in \mathcal{O}'$ slijedi da je $H = 0$, tj. $F|_{\mathcal{O}} = G$.

Budući da je funkcija F holomorfna i zadovoljava sistem jednažbi na $\mathcal{O}$, ona zadovoljava sistem jednažbi i na Ω . Dakle, $F \in V(\Omega; \Gamma)$.

Sasvim analogno teoremu 1.5.1. dokazuje se:

Teorem 1.5.2. *Neka su $\Omega_1, \dots, \Omega_\ell$ jednostavo povezana područja u $\mathbb{C}$, $\Omega = \Omega_1 \times \dots \times \Omega_\ell \subseteq \mathbb{C}^\ell$, $\Gamma = (\Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell) \in \mathcal{H}(\Omega, \mathcal{L}(X))^\ell$ i $\mathcal{O}$ neprazno područje u $\mathbb{C}^\ell$ sadržano u Ω . Tada je $F \mapsto F|_{\mathcal{O}}$ izomorfizam sa $V(\Omega; \Gamma)$ na $V(\mathcal{O}; \Gamma|_{\mathcal{O}})$.*

1.6 Sistem prvog reda u poluprostoru

U ovom odjeljku fiksiran je neki $\eta \in \mathbb{R} \cup \{+\infty\}$ i zbog kratkoće označavamo

$$\Omega = \mathbb{C}^\ell(\eta) = \{z = (z_1, \dots, z_\ell) \in \mathbb{C}^\ell; \operatorname{Re} z_j < \eta \text{ za } 1 \leq j \leq \ell\}.$$

Upotrebljavat ćemo oznake iz 1.1.9.–1.1.11. Posebno, sa $\tilde{\mathcal{H}}(\Omega, X)$ označavamo potprostor od $\mathcal{H}(\Omega, X)$ svih funkcija invarijantnih u odnosu na pomake za $2\pi i\mathbb{Z}^\ell$,

$$\tilde{\mathcal{H}}(\Omega, X) = \{F \in \mathcal{H}(\Omega, X); F(z + 2\pi im) = F(z) \forall z \in \Omega \text{ i } \forall m \in \mathbb{Z}_+^\ell\}$$

odnosno, svih holomorfnih funkcija koje su u svakoj varijabli periodičke s periodom $2\pi i$. Sa $\{\delta_1, \dots, \delta_\ell\}$ označavamo standardnu bazu aditivne grupe $\mathbb{Z}_+^\ell$ i vektorskog prostora $\mathbb{C}^\ell$:

$$(\delta_j)_i = \delta_{ji} = \begin{cases} 1 & \text{ako je } i = j \\ 0 & \text{ako je } i \neq j. \end{cases}$$

Dakle, holomorfnja funkcija $F : \Omega \rightarrow X$ nalazi se u prostoru $\tilde{\mathcal{H}}(\Omega, X)$ ako i samo ako je

$$F(z + 2\pi i\delta_j) = F(z) \quad \forall z \in \Omega \quad \text{i} \quad \forall j = 1, \dots, \ell.$$

Ako je $\Gamma = (\Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell) \in \tilde{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))^\ell$ promatrat ćemo sistem jednadžbi

$$(\partial_j F)(z) = \Gamma_j(z)F(z), \quad 1 \leq j \leq \ell.$$

Neka je $V = V(\Omega, \Gamma)$ prostor svih rješenja $F : \Omega \rightarrow X$ tog sistema. Za $p \in \Omega$ sa $V_p = V_p(\Omega, \Gamma)$ označavamo skup svih mogućih početnih uvjeta za promatrani sistem jednadžbi u točki p . Prema teoremu jedinstvenosti 1.3.2. evaluacija $F \mapsto F(p)$ je izomorfizam prostora V na prostor p . Inverzni izomorfizam dan je preko evolucione funkcije $\Phi : \Omega \rightarrow \mathcal{L}(V_p, X)$ za V u točki p . To je jedinstvena holomorfnja funkcija koja zadovoljava sljedeći sistem jednadžbi s početnim uvjetom u točki p :

$$\partial \Phi = \Gamma_j \Phi, \quad 1 \leq j \leq \ell, \quad \Phi(p) = I_{V_p}$$

Za svaku točku $z \in \Omega$ tada je $\Phi(z)$ izomorfizam sa V_p na V_z i vrijedi

$$\Phi(z)F(p) = F(z) \quad \forall F \in V \quad \text{i} \quad \forall z \in \Omega.$$

Iako su funkcije Γ_j periodičke, rješenja ne moraju biti periodička. Ipak, rješenja zadovoljavaju određena pravila transformacije u odnosu na pomake iz $2\pi i\mathbb{Z}^\ell$:

Lema 1.6.1. *Neka je $\Gamma \in \tilde{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))^\ell$, $p \in \Omega$, $V = V(\Omega; \Gamma)$, $V_p = V_p(\Omega; \Gamma)$ i Φ evoluciona funkcija za V s početkom p . Za $1 \leq j \leq \ell$ stavimo $C_j = \Phi(p + 2\pi i\delta_j)$. Tada su $C_1, \dots, C_\ell$ operatori iz $GL(V_p)$ koji međusobno komutiraju i vrijedi*

$$\Phi(z + 2\pi ik) = \Phi(z)C^k \quad \forall z \in \Omega \quad \text{i} \quad \forall k \in \mathbb{Z}^\ell.$$

Pri tome smo označili $C^k = C_1^{k_1} \dots C_\ell^{k_\ell}$.

Dokaz: Stavimo

$$\Phi_j(z) = \Phi(z + 2\pi i\delta_j), \quad z \in \Omega.$$

Za $1 \leq r \leq \ell$ imamo tada

$$(\partial_r \Phi_j)(z) = \Phi_r(z + 2\pi i\delta_j)\Phi_j(z) = \Gamma_r(z)\Phi_j(z).$$

Dakle, za $v \in V_p$ je funkcija $z \mapsto \Phi_j(z)v$ element od V . Posebno je $C_j v = \Phi_j(p)v \in V_p$, pa je $C_j \in \mathcal{L}(V_p)$. Po definiciji evolucione funkcije imamo

$$\Phi_j(z)v = \Phi(z)\Phi_j(p)v = \Phi(z)C_j v \quad \forall v \in V_p,$$

pa je

$$\Phi_j(z) = \Phi(z)C_j \quad \forall z \in \Omega \quad \text{i} \quad \forall j \in \{1, \dots, \ell\}.$$

Ako vrijedi $C_j v = 0$, onda je $\Phi_j(z)v = 0 \quad \forall z \in \Omega$, pa je i $\Phi(z)v = 0 \quad \forall z \in \Omega$. No tada je nužno $v = 0$. To pokazuje da je $C_j \in GL(V_p)$. Za $1 \leq j, r \leq \ell$ imamo

$$C_j C_r = \Phi(p)C_j C_r = \Phi(p+2\pi i \delta_j)C_r = \Phi(p+2\pi i \delta_j + 2\pi i \delta_r) = \Phi(p+2\pi i \delta_r)C_j = \Phi(p)C_r C_j = C_r C_j.$$

To pokazuje da operatori $C_1, \dots, C_\ell$ međusobno komutiraju. Napokon, za $k \in \mathbb{Z}^\ell$ i $z \in \Omega$ je

$$\Phi(z + 2\pi i k) = \Phi\left(z + \sum_{j=1}^{\ell} 2\pi i k_j \delta_j\right) = \Phi(z)C_1^{k_1} \cdots C_\ell^{k_\ell}.$$

Lema 1.6.2. *Neka je W kompleksan konačnodimenzionalan vektorski prostor. Ako operatori $C_1, \dots, C_\ell \in GL(W)$ međusobno komutiraju, onda postoje operatori $A_1, \dots, A_\ell \in \mathcal{L}(W)$ koji međusobno komutiraju i vrijedi $C_j = e^{A_j}$ za $j = 1, \dots, \ell$.*

Dokaz: Postoji jednostavno povezano područje $\mathcal{O} \subseteq \mathbb{C}$ takvo da $0 \notin \mathcal{O}$ i spektar od C_j je sadržan u $\mathcal{O}$ za svako j . No tada postoji holomorfnja funkcija $\log : \mathcal{O} \rightarrow \mathbb{C}$ takva da je $e^{\log z} = z \quad \forall z \in \mathcal{O}$. Sada treba samo staviti $A_j = \log C_j$, $1 \leq j \leq \ell$.

U situaciji leme 1.6.1. možemo, dakle, naći operatore $R_1, \dots, R_\ell \in \mathcal{L}(V_p)$ koji međusobno komutiraju takve da je $C_j = e^{2\pi i R_j}$ za $j = 1, \dots, \ell$. Stavimo

$$S(z) = \Phi(z)e^{-z_1 R_1 - \cdots - z_\ell R_\ell}, \quad z \in \Omega.$$

Tada imamo za svaki $r \in \{1, \dots, \ell\}$

$$S(z + 2\pi i \delta_r) = \Phi(z)C_r e^{-z_1 R_1 - \cdots - z_\ell R_\ell} = S(z).$$

Dakle je $S \in \tilde{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(V_p, X))$. Time smo dokazali:

Teorem 1.6.3. *Neka je $p \in \Omega$ i Φ evoluciona funkcija za V s početkom p . Tada postoje operatori $R_1, \dots, R_\ell \in \mathcal{L}(V_p)$ koji međusobno komutiraju i $S \in \tilde{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(V_p, X))$ takvi da je*

$$\Phi(z) = S(z)e^{z_1 R_1 + \cdots + z_\ell R_\ell} \quad \forall z \in \Omega.$$

Takvi $R_1, \dots, R_\ell$ i S nisu jedinstveni. Doista, ako uzmemo bilo koji $k \in \mathbb{Z}^\ell$ i stavimo

$$R'_j = R_j - k_j I_{V_p}, \quad 1 \leq j \leq \ell, \quad S'(z) = e^{(k|z)} S(z), \quad z \in \Omega,$$

onda je $S' \in \tilde{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(V_p, X))$, operatori $R'_1, \dots, R'_\ell \in \mathcal{L}(V_p)$ međusobno komutiraju i vrijedi

$$\Phi(z) = S'(z)e^{z_1 R'_1 + \cdots + z_\ell R'_\ell} \quad \forall z \in \Omega.$$

Teorem 1.6.4. *Ako je $\Gamma \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))^\ell$, operatori $R_1, \dots, R_\ell$ u teoremu 1.6.3. mogu se odabrati tako da bude $S \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(V_p, X))$.*

Dokaz: Neka su $R_1, \dots, R_\ell$ i pripadna funkcija S bilo kako izabrani. Zbog prethodne napomene dovoljno je dokazati da postoji $k \in \mathbb{Z}^\ell$ takav da je funkcija $z \mapsto e^{(k|z)}S(z)$ element prostora $\hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(V_p, X))$.

Izaberimo $\varepsilon > 0$ tako da bude $-\varepsilon < \eta$. Za $j \in \{1, \dots, \ell\}$ neka je $k_j \in \mathbb{Z}_+$ takav da je

$$k_j \geq \|R_j\| + \sup \{\|\Gamma_j(z)\|; z \in \mathbb{C}^\ell(-\varepsilon)\}.$$

Uvjet ima smisla jer je po pretpostavci $\Gamma_j \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(V_p, X))$ pa je restrikcija $\Gamma_j|_{\mathbb{C}^\ell(-\varepsilon)}$ ograničena. Dokazat ćemo sada da za svaki $j \in \{1, \dots, \ell\}$ i svaku točku $z \in Cl(\mathbb{C}^\ell(-\varepsilon))$ vrijedi

$$\|S(z)\| \leq e^{-k_j x_j} \|S(z_1, \dots, z_{j-1}, -\varepsilon + iy_j, z_{j+1}, \dots, z_\ell)\|. \quad (1.5)$$

Pri tome je $z_r = x_r + iy_r$, $x_r, y_r \in \mathbb{R}$, $1 \leq r \leq \ell$. Zbog jednostavnijeg pisanja možemo pretpostaviti da je $j = \ell$ i pisati $k_\ell = k$. Neka je vektor $v \in V_p \setminus \{0\}$ proizvoljan. Pretpostavljat ćemo da je norma na prostoru X euklidska, tj. zadana preko skalarnog produkta. Fiksiramo sada točku $z \in Cl(\mathbb{C}^{\ell-1}(-\varepsilon))$ i $y \in \mathbb{R}$ i definiramo funkciju $\varphi : \langle -\infty, \eta \rangle \rightarrow X$ sa

$$\varphi(x) = \Phi(z, x + iy)v, \quad -\infty < x < \eta.$$

Imamo tada

$$\varphi'(x) = (\partial_\ell \Phi)(z, x + iy)v = \Gamma_\ell(z, x + iy)\Phi(z, x + iy)v = \Gamma_\ell(z, x + iy)\varphi(x).$$

Prema izboru k za $x \leq -\varepsilon$ je $\|\Gamma_\ell(z, x + iy)\| \leq k - \|R_\ell\|$, pa je

$$\|\varphi'(x)\| \leq (k - \|R_\ell\|)\|\varphi(x)\| \quad \forall x \leq -\varepsilon.$$

Budući da je $v \neq 0$, iz teorema jedinstvenosti 1.3.2. slijedi da je $\varphi(x) \neq 0 \forall x$. Stoga je funkcija

$$f(x) = \ln \|\varphi(-x)\|, \quad x \in \langle -\eta, +\infty \rangle,$$

dobro definirana diferencijabilna funkcija sa $\langle -\eta, +\infty \rangle$ u $\mathbb{R}$. Sada imamo

$$f'(x) = \frac{1}{\|\varphi(-x)\|} \frac{d}{dx} \sqrt{(\varphi(-x)|\varphi(-x))} = -\frac{\operatorname{Re}(\varphi'(-x)|\varphi(-x))}{\|\varphi(-x)\|^2} \leq \frac{\|\varphi'(-x)\|}{\|\varphi(-x)\|}.$$

Dakle, vrijedi

$$f'(x) \leq k - \|R_\ell\| \quad \forall x \geq \varepsilon.$$

Odatle parcijalnom integracijom slijedi

$$f(x) - f(\varepsilon) \leq (k - \|R_\ell\|)(x - \varepsilon) \quad \forall x \geq \varepsilon,$$

tj.

$$\ln \|\varphi(x)\| - \ln \|\varphi(-\varepsilon)\| \leq -(x + \varepsilon)(k - \|R_\ell\|) \quad \forall x \leq -\varepsilon,$$

tj.

$$\|\varphi(x)\| \leq \|\varphi(-\varepsilon)\| e^{-(x+\varepsilon)(k-\|R_\ell\|)} \quad \forall x \leq -\varepsilon.$$

Prema tome je

$$\|\Phi(z, x + iy)v\| \leq \|\Phi(z, -\varepsilon + iy)v\| e^{-(x+\varepsilon)(k-\|R_\ell\|)}, \quad x \leq -\varepsilon, y \in \mathbb{R}, z \in Cl(\mathbb{C}^{\ell-1}(-\varepsilon)), v \in V_p. \quad (1.6)$$

Međutim,

$$\Phi(z, w) = S(z, w)Q(z, w), \quad \text{gdje je } Q(z, w) = e^{wR_\ell} e^{\sum_{j=1}^{\ell-1} z_j R_j}.$$

Imamo

$$Q(z, -\varepsilon + iy) = e^{-(\varepsilon+x)R_\ell} Q(z, x + iy),$$

pa iz (1.6) slijedi

$$\|S(z, x + iy)Q(z, x + iy)v\| \leq \|e^{-(\varepsilon+x)R_\ell} S(z, -\varepsilon + iy)Q(z, x + iy)v\| e^{-(\varepsilon+x)(k-\|R_\ell\|)}.$$

Uz oznaku $w = Q(z, x + iy)v \in V_p$ i zbog $-(\varepsilon + x) \geq 0$ imamo redom:

$$\begin{aligned} \|S(z, x + iy)w\| &\leq \|e^{-(\varepsilon+x)R_\ell} S(z, -\varepsilon + iy)w\| e^{-(\varepsilon+x)(k-\|R_\ell\|)} \leq \\ &\leq e^{-(\varepsilon+x)\|R_\ell\|} \|S(z, -\varepsilon + iy)w\| e^{-(\varepsilon+x)(k-\|R_\ell\|)} = \|S(z, -\varepsilon + iy)w\| e^{-(\varepsilon+x)k} \leq \|S(z, -\varepsilon + iy)w\| e^{-kx}. \end{aligned}$$

Budući da je $v \in V_p \setminus \{0\}$ bio proizvoljan, zbog $Q(z, x + iy) \in GL(V_p)$ i vektor $w \in V_p \setminus \{0\}$ je proizvoljan. Supremum po $\|w\| = 1$ daje

$$\|S(z, x + iy)\| \leq e^{-kx} \|S(z, -\varepsilon + iy)\|.$$

Kako je $(z, x + iy)$ proizvoljna točka iz $Cl(\mathbb{C}^\ell(-\varepsilon))$ to je upravo nejednakost (1.5).

Primjenom nejednakosti (1.5) redom za sve $j = 1, \dots, \ell$ dobivamo za svaku točku $z \in Cl(\mathbb{C}^\ell(-\varepsilon))$:

$$\|e^{\langle k|z \rangle} S(z)\| \leq |e^{\langle k|z \rangle}| \|S(-\varepsilon + iy_1, \dots, -\varepsilon + iy_\ell)\| e^{-\sum_{j=1}^{\ell} k_j x_j}.$$

Međutim,

$$|e^{\langle k|z \rangle}| = e^{\operatorname{Re} \langle k|z \rangle} = e^{\sum_{j=1}^{\ell} k_j x_j},$$

pa iz prethodne nejednakosti slijedi

$$\|e^{\langle k|z \rangle} S(z)\| \leq \|S(-\varepsilon + iy_1, \dots, -\varepsilon + iy_\ell)\| \quad \forall z \in Cl(\mathbb{C}^\ell(-\varepsilon)).$$

Budući da je $S \in \tilde{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(V_p, X))$, vrijedi

$$M = \max \{ \|S(-\varepsilon + iy_1, \dots, -\varepsilon + iy_\ell)\|; y \in \mathbb{R}^\ell \} < +\infty$$

i imamo

$$\|e^{\langle k|z \rangle} S(z)\| \leq M \quad \forall z \in Cl(\mathbb{C}^\ell(-\varepsilon)).$$

Sada pomoću tvrdnje (b) teorema 1.2.2. zaključujemo da je funkcija $z \mapsto e^{\langle k|z \rangle} S(z)$ u prostoru $\hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(V_p, X))$. Time je teorem 1.6.4. dokazan.

Teorem 1.6.5. *Neka su $\Gamma \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))^\ell$, $p \in \Omega$ i Φ evoluciona funkcija za $V = V(\mathbb{C}^\ell(\eta; \Gamma))$ s početkom p . Tada postoji rastav $V_p = V_1 \dot{+} \dots \dot{+} V_r$, brojevi $s_1, \dots, s_r \in \mathbb{C}^\ell$, polinomijalne funkcije $P_j : \mathbb{C}^\ell \rightarrow \mathcal{L}(V_j)$, $1 \leq j \leq r$, i $S \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(V_p, X))$ takvi da vrijedi:*

$$(a) \quad \Phi(z) = S(z) \sum_{j=1}^r \dot{+} e^{\langle s_j|z \rangle} P_j(z).$$

(b) *Svaka funkcija P_j je oblika*

$$P_j(z) = I_{V_j} + \sum_{\substack{m \in \mathbb{Z}_+^\ell \\ 0 < |m| < \dim V_j}} z^m P_{j,m},$$

gdje su $P_{j,m} \in \mathcal{L}(V_j)$ nilpotentni operatori koji međusobno komutiraju. Posebno, vrijednosti od P_j su unipotentni operatori koji međusobno komutiraju i $P_j(0) = I_{V_j}$.

Dokaz: Operatore $R_1, \dots, R_\ell$ iz tvrdnje teorema 1.6.3. možemo prema teoremu 1.6.4. izabrati tako da bude $S \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(V_p, X))$. Neka su $R_i = S_i + N_i$, $1 \leq i \leq \ell$, Jordanovi rastavi (S_i dijagonalizabilni, N_i nilpotentni). Tada operatori $S_1, \dots, S_\ell, N_1, \dots, N_\ell$ međusobno komutiraju. Za $\mu \in \mathbb{C}^\ell$ stavimo

$$V_\mu = \{v \in V_p; S_i v = \mu_i v, 1 \leq i \leq \ell\}.$$

Budući da su operatori $S_1, \dots, S_\ell$ dijagonalizabilni i međusobno komutiraju, za neke međusobno različite $\lambda_1, \dots, \lambda_r \in \mathbb{C}^\ell$ i za $V_j = V_{\lambda_j}$ vrijedi $V_p = V_1 \dot{+} \dots \dot{+} V_r$. Svaki potprostor V_j invarijantan je s obzirom na sve operatore S_i i N_i i imamo

$$S_i|_{V_j} = \lambda_{ji} I_{V_j}, \quad 1 \leq i \leq \ell, \quad 1 \leq j \leq r.$$

Pri tome je $\lambda_j = (\lambda_{j1}, \dots, \lambda_{j\ell})$. Stavimo

$$N_{ji} = N_i|_{V_j} \in \mathcal{L}(V_j), \quad 1 \leq i \leq \ell, \quad 1 \leq j \leq r.$$

Operatori $N_{j1}, \dots, N_{j\ell}$ su nilpotentni i međusobno komutiraju pa je produkt bilo kojih $d_j = \dim V_j$ od tih operatora jednak nuli. Stoga su funkcije $P_j : \mathbb{C}^\ell \rightarrow \mathcal{L}(V_j)$, definirane sa

$$P_j(z) = e^{z_1 N_{j1} + \dots + z_\ell N_{j\ell}}, \quad 1 \leq j \leq r, \quad z \in \mathbb{C}^\ell,$$

polinomijalne i imaju oblik kao u tvrdnji (b). Neposredno slijedi da je

$$e^{z_1 R_1 + \dots + z_\ell R_\ell} = \sum_{j=1}^r \dot{+} e^{(s_j|z)} P_j(z).$$

Time je teorem u potpunosti dokazan.

1.7 Sistemi višeg reda

I u ovom odjeljku fiksiran je $\eta \in \mathbb{R} \cup \{+\infty\}$. Upotrebljavat ćemo kratice:

$$\Omega = \mathbb{C}^\ell(\eta), \quad \hat{\mathcal{D}} = \hat{\mathcal{D}}(\Omega, X) \quad \text{i} \quad \hat{\mathcal{D}}_M = \hat{\mathcal{D}} \cap \mathcal{D}_M(\Omega, X), \quad M \in \mathbb{Z}_+.$$

Neka je $\mathcal{J}$ lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$. Kažemo da je ∞ **prosti singularitet** za $\mathcal{J}$, ako je kvocijent $\hat{\mathcal{D}}/\mathcal{J}$ konačno generirani $\hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$ -modul. Taj je uvjet ekvivalentan postojanju $M \in \mathbb{N}$ takvog da je $\hat{\mathcal{D}} = \hat{\mathcal{D}}_M + \mathcal{J}$. Za podskup $\mathfrak{A} \subseteq \hat{\mathcal{D}}$ kažemo da **sistem jednadžbi**

$$DF = 0, \quad D \in \mathfrak{A},$$

ima prosti singularitet u ∞ ako je ∞ prosti singularitet za lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ generiran sa $\mathfrak{A}$.

Razmotrimo najprije značenje pojma prostog singulariteta u ∞ za slučaj jedne jednadžbe za skalarnu funkciju jedne varijable.

Propozicija 1.7.1. *Neka je $\ell = 1$, $X = \mathbb{C}$ i $D \in \hat{\mathcal{D}}(\Omega, \mathbb{C})$. Pišemo*

$$D = \sum_{m=0}^M f_m d^m, \quad d = \frac{d}{dz}.$$

Pretpostavimo da je $f_M(z) \neq 0 \quad \forall z \in \mathbb{C}(\eta)$. Tada jednadžba $DF = 0$ ima prosti singularitet u ∞ ako i samo ako je $f_M(\infty) \neq 0$.

Dokaz: Neka je $\mathcal{J} = \hat{\mathcal{D}}D$ lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ generiran sa D . Za $k \in \mathbb{Z}_+$ imamo

$$d^k D = f_M d^{k+M} + \text{članovi nižeg reda.}$$

Ako je $f_M(\infty) \neq 0$, tada je $\frac{1}{f_M} \in \hat{\mathcal{H}}$, pa slijedi da je $d^p \in \hat{\mathcal{D}}_{p-1} + \mathcal{J} \quad \forall p \geq M$. To znači da je $\hat{\mathcal{D}} = \hat{\mathcal{D}}_{M-1} + \mathcal{J}$, dakle, jednadžba $DF = 0$ ima prosti singularitet u ∞ .

Pretpostavimo sada da je $f_M(\infty) = 0$. Tada za svaki operator $D' \in \mathcal{J}$ reda $p \geq M$ koeficijent uz d^p ima nultočku u ∞ . Pretpostavimo sada da za neko $N \in \mathbb{N}$, $N \geq M$, vrijedi $\hat{\mathcal{D}}_N + \mathcal{J} = \hat{\mathcal{D}}$. Odatle slijedi da za svaki operator $D \in \hat{\mathcal{D}}$ reda $p > N$ koeficijent uz d^p ima nultočku u ∞ . No to evidentno nije tako: npr. d^p za $p > N$ nema to svojstvo. Ova kontradikcija pokazuje da je $\hat{\mathcal{D}}_N + \mathcal{J} \neq \hat{\mathcal{D}}$ za svaki N . To znači da jednadžba $DF = 0$ nema prosti singularitet u ∞ .

Teorem 1.7.2. *Pretpostavimo da je ∞ prosti singularitet lijevog ideala $\mathcal{J}$ u $\hat{\mathcal{D}}$. Tada postoji konačan podskup $T \subseteq \mathbb{C}^\ell \times \mathbb{Z}_+^\ell$ takav da je $V(\Omega; \mathcal{J}) \subseteq \mathcal{H}_T(\Omega, X)$.*

Dokaz: Konstrukcija koju ćemo provesti analogna je zamjeni jedne homogene linearne diferencijalne jednadžbe q -tog reda

$$f^{(q)} + a_1 f^{(q-1)} + \cdots + a_{q-1} f' + a_q f = 0$$

sistemom od q homogenih linearnih diferencijalnih jednadžbi prvog reda

$$F' = AF,$$

pri čemu je

$$F = \begin{bmatrix} f \\ f' \\ f^{(2)} \\ \vdots \\ f^{(q-2)} \\ f^{(q-1)} \end{bmatrix}, \quad A = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 & \cdots & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & \cdots & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & 1 \\ -a_q & -a_{q-1} & -a_{q-2} & \cdots & -a_2 & -a_1 \end{bmatrix}.$$

Po pretpostavci postoje $D_1 = 1, D_2, \dots, D_N \in \hat{\mathcal{D}}$ takvi da klase $D_1 + \mathcal{J}, \dots, D_N + \mathcal{J}$ generiraju $\hat{\mathcal{D}}/\mathcal{J}$ kao $\hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$ -modul. Posebno, postoje $A_{ijk} \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$, $1 \leq i \leq \ell$, $1 \leq j, k \leq N$, takve da je

$$\partial_i D_j - \sum_{k=1}^N A_{ijk} D_k \in \mathcal{J}, \quad 1 \leq i \leq \ell, \quad 1 \leq j \leq N.$$

Definiramo preslikavanje $F \mapsto \Phi^F$ sa $V(\Omega; \mathcal{J})$ u $\mathcal{H}(\Omega, X^N)$ sa

$$\Phi^F = (\Phi_1^F, \dots, \Phi_N^F), \quad \text{gdje je } \Phi_j^F = D_j F \quad \text{za } 1 \leq j \leq N.$$

Neka su $\Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell : \Omega \rightarrow \mathcal{L}(X^N)$ funkcije definirane sa

$$\Gamma_i(z)(v_1, \dots, v_N) = \left(\sum_{k=1}^N A_{i1k}(z)v_k, \dots, \sum_{k=1}^N A_{iNk}(z)v_k \right).$$

Tada su očito $\Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X^N))$. Za svaku funkciju $F \in V(\Omega; \mathcal{J})$ i za $1 \leq i \leq \ell$ i $1 \leq j \leq N$ imamo

$$\partial_i \Phi_j^F = \partial_i D_j F = \sum_{k=1}^N A_{ijk} D_k F = \sum_{k=1}^N A_{ijk} \Phi_k^F,$$

a to znači da je

$$\partial_i \Phi^F = \Gamma_i \Phi^F, \quad 1 \leq i \leq \ell.$$

Prema tome, za svaku funkciju $F \in V(\mathbb{C}^\ell(\eta; \mathcal{J}))$ je $\Phi^F \in V(\Omega; \Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell)$. Prema teoremu 1.6.5. postoji konačan skup $T \subseteq \mathbb{C}^\ell \times \mathbb{Z}_+^\ell$ takav da je $\Phi^F \in \mathcal{H}_T(\Omega, X^N)$ za svaku funkciju $F \in V(\Omega; \mathcal{J})$. Međutim, $\Phi_1^F = F$, pa slijedi $F \in \mathcal{H}_T(\Omega, X)$. Time je dokazano da je $V(\Omega; \mathcal{J}) \subseteq \mathcal{H}_T(\Omega, X)$.

Napomenimo da se iz teorema 1.6.5. vidi da se konačan skup $T = \{(s_1, m_1), \dots, (s_r, m_r)\}$ može odabrati tako da bude

$$\sum_{i=1}^r |m_i| \leq \ell (\dim X^N - \text{Card} T) = \ell (N \dim X - \text{Card} T).$$

Pri tome je

$$N = \text{Card} \{m \in \mathbb{Z}_+^\ell; |m| \leq M\},$$

gdje je M takav da je $\hat{\mathcal{D}} = \hat{\mathcal{D}}_M + \mathcal{J}$. Štoviše, možemo postići da bude $|m_i| \leq \ell(N \dim X - 1)$ za svaki $i \in \{1, \dots, r\}$.

Nadalje, skup $T = \{(s_1, m_1), \dots, (s_r, m_r)\}$ se može odabrati tako da $s_1, \dots, s_r$ budu međusobno integralno neekvivalentni, s tim da i dalje vrijede nejednakosti za $m_1, \dots, m_r$. Iz **1.1.13.** i **1.1.16.** slijedi da je tada

$$V(\Omega; \mathcal{J}) = \sum_{i=1}^r \dot{+} V_{s_i, m_i}(\Omega).$$

Prema tome, svako rješenje $F \in V = V(\Omega; \mathcal{J})$ ima jedinstven prikaz u obliku

$$F(z) = \sum_{i=1}^r \sum_{k \in \mathbb{Z}_+^\ell} \sum_{0 \ll n \ll m_i} z^n e^{\langle s_i + k | z \rangle} A_{s_i + k, n},$$

pri čemu su $A_{s_i + k, n} \in \mathcal{L}(X)$. Sada za svako rješenje F stavimo

$$F_{s_i + k}(z) = \sum_{0 \ll n \ll m_i} z^n e^{\langle s_i + k | z \rangle} A_{s_i + k, n}.$$

Slijedi

$$F = \sum_{i=1}^r \sum_{k \in \mathbb{Z}_+^\ell} F_{s_i+k}.$$

Uz uvedene oznake za $\Phi \in V$ stavimo

$$E(F) = \{t \in \mathbb{C}^\ell; F_t \neq 0\}.$$

Elementi od $E(F)$ zovu se **eksponenti rješenja** F . Stavimo

$$E(\mathcal{J}) = \bigcup_{F \in V} E(F).$$

Očito je

$$E(\mathcal{J}) \subseteq \bigcup_{i=1}^r (s_i + \mathbb{Z}_+^\ell).$$

Posebno, skup $E(\mathcal{J})$ (a, naravno, i svaki $E(\Phi)$) je najviše prebrojiv.

Sa $E^\circ(F)$ označavamo skup minimalnih elemenata skupa $E(F)$ u odnosu na relaciju uređaja $\ll$. Nadalje, neka je $E_\circ(\mathcal{J})$ skup minimalnih elemenata od $E(\mathcal{J})$ i neka je $E^\circ(\mathcal{J})$ unija svih $E^\circ(F)$, $F \in V$. Skupovi $E^\circ(F)$ i $E_\circ(\mathcal{J})$ su konačni. Nadalje, vrijedi $E_\circ(\mathcal{J}) \subseteq E^\circ(\mathcal{J})$, no može se dogoditi da je $E_\circ(\mathcal{J}) \neq E^\circ(\mathcal{J})$. Ipak se iz $\dim V < +\infty$ može lako zaključiti da je i skup $E^\circ(\mathcal{J})$ konačan. Kasnije ćemo na drugi način dobiti precizniji rezultat. Elementi od $E^\circ(F)$ zovu se **vodeći eksponenti rješenja** F , a elementi od $E^\circ(\mathcal{J})$ **vodeći eksponenti lijevog ideala** $\mathcal{J}$. Imamo

$$F = \sum_{t \in E(F)} F_t, \quad F \in V.$$

Za svako rješenje $F \in V$ stavimo

$$F^\circ = \sum_{t \in E^\circ(F)} F_t \in \mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell, X).$$

F° se zove **glavni dio rješenja** F .

Dokazat ćemo još generalizaciju teorema 1.5.1. za slučaj sistema jednadžbi višeg reda.

Teorem 1.7.3. *Neka $\mathcal{J}$ lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ s prostim singularitetom u ∞ i neka je $\mathcal{O}$ neprazno područje sadržano u $\mathbb{R}^\ell(\eta)$. Stavimo*

$$V = V(\Omega; \mathcal{J}), \quad W = \{f \in C^\infty(\mathcal{O}, X); Df = 0 \forall D \in \mathcal{J}\}.$$

Tada je $F \mapsto F|_{\mathcal{O}}$ izomorfizam sa V na W .

Dokaz: Iz holomorfности slijedi da je linearno preslikavanje $F \mapsto F|_{\mathcal{O}}$ sa V u W injektivno. Dokažimo surjektivnost. Neka je $f \in W$. Neka su

$$D_1 = 1, D_2, \dots, D_N \in \hat{\mathcal{D}} \quad \text{i} \quad \Gamma_1, \dots, \Gamma_\ell \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, X^N)$$

kao u dokazu teorema 1.7.2. Stavimo $F^f = (D_1 f, \dots, D_N f)$. Tada je $F^f \in C^\infty(\mathcal{O}, X^N)$ i vrijedi $\partial_i F^f = \Gamma_i F^f$ za $1 \leq i \leq \ell$. Dakle, $F^f \in V(\mathcal{O}; \Gamma_1|_{\mathcal{O}}, \dots, \Gamma_\ell|_{\mathcal{O}})$. Po teoremu 1.5.1. postoji $\Phi = (\Phi_1, \dots, \Phi_N) \in \mathcal{H}(\Omega, X^N)$ sa svojstvom $\Phi|_{\mathcal{O}} = F^f$. Tada je $F = \Phi_1 \in \mathcal{H}(\Omega, X)$ i $F|_{\mathcal{O}} = f$. Kako je funkcija F holomorfna na Ω i vrijedi $(DF)|_{\mathcal{O}} = 0 \forall D \in \mathcal{J}$, slijedi $DF = 0 \forall D \in \mathcal{J}$. Dakle je $F \in V$ i surjektivnost restrikcije $F \mapsto F|_{\mathcal{O}}$ sa V na W je dokazana.

Analogno dobivamo i generalizaciju teorema 1.5.2.:

Teorem 1.7.4. *Neka je $\mathcal{J}$ lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ s prostim singularitetom u ∞ i neka je $\mathcal{O}$ neprazno područje u $\mathbb{C}^\ell$ sadržano u Ω . Tada je $F \mapsto F|_{\mathcal{O}}$ izomorfizam sa $V = V(\Omega; \mathcal{J})$ na $V(\mathcal{O}; \mathcal{J}|_{\mathcal{O}})$. Pri tome je sa $\mathcal{J}|_{\mathcal{O}}$ označen skup restrikcija diferencijalnih operatora iz $\mathcal{J}$ na prostor $\mathcal{H}(\mathcal{O}, X)$.*

1.8 Sistemi s konstantnim koeficijentima

I u ovom odjeljku fiksiran je $\eta \in \mathbb{R} \cup \{+\infty\}$ i označavamo:

$$\Omega = \mathbb{C}^\ell(\eta), \quad \hat{\mathcal{D}} = \hat{\mathcal{D}}(\Omega, X), \quad \hat{\mathcal{D}}_M = \hat{\mathcal{D}}_M(\Omega, X), \quad M \in \mathbb{Z}_+.$$

Sa $\mathcal{D}^0$ označavamo unitalnu algebru svih linearnih diferencijalnih operatora na $\mathcal{H}(\Omega, X)$ s konstantnim koeficijentima. Dakle, $\mathcal{D}^0$ je algebra svih konačnih suma oblika

$$D = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} A_m \partial^m, \quad A_m \in \mathcal{L}(X).$$

Očito je $\mathcal{D}^0$ unitalna podalgebra od $\hat{\mathcal{D}}$ i ona je i lijevi i desni $\mathcal{L}(X)$ -podmodul od $\hat{\mathcal{D}}$.

Neka je $\Delta = \Delta_\ell(X) = \mathcal{L}(X)[Y_1, \dots, Y_\ell]$ algebra polinoma u ℓ varijabli s koeficijentima iz $\mathcal{L}(X)$. Δ je lijevi i desni $\mathcal{L}(X)$ -modul. Centar algebre Δ je $\mathbb{C}[Y_1, \dots, Y_\ell]$. Za $P \in \Delta$ stavimo $D_P = P(\partial_1, \dots, \partial_\ell)$. Tada je očito $P \mapsto D_P$ izomorfizam unitalnih algebri i $\mathcal{L}(X)$ -bimodula sa Δ na $\mathcal{D}^0$. Za podskup $\Sigma \subseteq \Delta$ pišemo $\mathcal{D}^\Sigma = \{D_P; P \in \Sigma\}$. Za lijevi ideal J u algebri Δ sistem jednadžbi

$$D_P \Phi = 0, \quad P \in J,$$

zovemo **Eulerov sistem** ili **sistem s konstantnim koeficijentima** pridružen idealu J . Označimo sa $\hat{\mathcal{D}}_J$ lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ generiran sa $\mathcal{D}^J = \{D_P; P \in J\}$.

Sjetimo se da smo funkcije $e_1, \dots, e_\ell \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$ definirali sa $e_j(z) = e^{z_j}$. Sa $\hat{\mathcal{D}}^1$ označavamo desni ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ generiran sa $e_1, \dots, e_\ell$.

Uvodimo još oznaku

$$\hat{\mathcal{H}}_\infty(\Omega, \mathcal{L}(X)) = \{F \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X)); F(\infty) = 0\}.$$

To je obostrani ideal u algebri $\hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$.

Teorem 1.8.1. (a) $\hat{\mathcal{D}}^1$ je i lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ generiran sa $e_1, \dots, e_\ell$; posebno, $\hat{\mathcal{D}}^1$ je obostrani ideal u algebri $\hat{\mathcal{D}}$.

(b) $\hat{\mathcal{D}}^1$ je skup svih konačnih suma oblika

$$D = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} A_m \partial^m, \quad A_m \in \hat{\mathcal{H}}_\infty(\Omega, \mathcal{L}(X)).$$

(c) Vrijedi $\hat{\mathcal{D}} = \mathcal{D}^0 \dot{+} \hat{\mathcal{D}}^1$.

Dokaz: Tvrdnja (a) slijedi iz

$$\partial_i \cdot e_j = e_j \cdot \partial_i, \quad i \neq j; \quad \partial_i \cdot e_i = e_i \cdot (1 + \partial_i); \quad \Gamma \cdot e_i = e_i \cdot \Gamma, \quad \Gamma \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X)).$$

(b) Označimo sa $\mathcal{E}$ skup svih linearnih diferencijalnih operatora na $\mathcal{H}(\Omega, X)$ s koeficijentima iz $\hat{\mathcal{H}}_\infty(\Omega, \mathcal{L}(X))$. Imamo $e_j = \tilde{f}_j$, gdje su funkcije $f_j \in \mathcal{H}(D^\ell(e^\eta), \mathcal{L}(X))$ definirane sa $f_j(z) = z_j$. Dakle, $e_j(\infty) = f_j(0) = 0$. Ako je

$$D = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} B_m \partial^m$$

proizvoljan element iz $\hat{\mathcal{D}}$, onda je

$$e_i D = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} e_i B_m \partial^m$$

diferencijalni operator čiji koeficijenti zadovoljavaju $(e_i B_m)(\infty) = e_i(\infty)B_m(\infty) = 0$. Dakle, $e_i D \in \mathcal{E}$ za svaki i i za svaki $D \in \hat{\mathcal{D}}$. Kako je $\hat{\mathcal{D}}^1$ desni ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ generiran sa $e_1, \dots, e_\ell$, zaključujemo da je $\hat{\mathcal{D}}^1 \subseteq \mathcal{E}$.

Obratno, pretpostavimo sada da je

$$D = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} A_m \partial^m \in \mathcal{E}.$$

Za svaki m imamo $A_m \in \hat{\mathcal{H}}_\infty(\Omega, \mathcal{L}(X))$, pa postoji $B_m \in \mathcal{H}(D^\ell(e^\eta), \mathcal{L}(X))$ takav da je $A_m = \tilde{B}_m$ i $B_m(0) = 0$. Razvoj B_m u Taylorov red oko 0 pokazuje da je

$$B_m(z) = z_1 B_{m,1}(z) + \dots + z_\ell B_{m,\ell}(z),$$

za neke $B_{m,1}, \dots, B_{m,\ell} \in \mathcal{H}(D^\ell(e^\eta), \mathcal{L}(X))$, odnosno,

$$B_m = f_1 B_{m,1} + \dots + f_\ell B_{m,\ell}.$$

Stavimo li $A_{m,j} = \tilde{B}_{m,j} \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$, dobivamo

$$A_m = e_1 A_{m,1} + \dots + e_\ell A_{m,\ell}.$$

Neka su $D_1, \dots, D_\ell \in \hat{\mathcal{D}}$ definirani sa

$$D_j = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} A_{m,j} \partial^m.$$

Tada je $D = e_1 D_1 + \dots + e_\ell D_\ell \in \hat{\mathcal{D}}^1$. Time je dokazana i obrnuta inkluzija $\mathcal{E} \subseteq \hat{\mathcal{D}}^1$.

(c) Neka je

$$D = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} A_m \partial^m \in \hat{\mathcal{D}}, \quad A_m \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X)).$$

Stavimo

$$D^0 = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} A_m(\infty) \partial^m \in \mathcal{D}^0, \quad D^1 = D - D^0 = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} B_m \partial^m, \quad \text{gdje su } B_m = A_m - A_m(\infty).$$

Tada vrijedi $B_m(\infty) = 0$, pa je $D^1 \in \hat{\mathcal{D}}^1$. Time je dokazano da je $\hat{\mathcal{D}} = \mathcal{D}^0 + \hat{\mathcal{D}}^1$. Iz tvrdnje (b) je jasno da je $\mathcal{D}^0 \cap \hat{\mathcal{D}}^1 = \{0\}$, dakle, suma je direktna.

Iz teorema 1.8.1. vidi se da postoji jedinstven epimorfizam unitalnih algebri $\sigma : \hat{\mathcal{D}} \rightarrow \Delta$, takav da je $\sigma(D_P) = P \ \forall P \in \Delta$ i tada je $\text{Ker } \sigma = \hat{\mathcal{D}}^1$. Preslikavanje $D \mapsto D_{\sigma(D)}$ je projektor $\hat{\mathcal{D}}$ na $\mathcal{D}^0$ duž $\hat{\mathcal{D}}^1$. Za svaki $D \in \hat{\mathcal{D}}$ stavimo $D^0 = D_{\sigma(D)}$ i $D^1 = D - D^0$. To je upravo rastav iz dokaza tvrdnje (c) teorema 1.8.1. Operator D^0 zove se **konstantni dio diferencijalnog operatora** $D \in \hat{\mathcal{D}}$.

Teorem 1.8.2. *Neka je J lijevi ideal u Δ . Tada je*

$$\hat{\mathcal{D}}_J = \hat{\mathcal{D}}_J \cap \mathcal{D}^0 \dot{+} \hat{\mathcal{D}}_J \cap \hat{\mathcal{D}}^1, \quad \hat{\mathcal{D}}_J \cap \mathcal{D}^0 = \mathcal{D}^J \quad i \quad \hat{\mathcal{D}}_J \cap \hat{\mathcal{D}}^1 = \hat{\mathcal{D}}^1 \mathcal{D}^0.$$

Eulerov sistem pridružen idealu J ima prosti singularitet u ∞ ako i samo ako je J konačne kodimenziije u Δ .

Dokaz: Stavimo

$$\hat{\mathcal{D}}'_J = \hat{\mathcal{D}}_J \cap \mathcal{D}^0 + \hat{\mathcal{D}}_J \cap \hat{\mathcal{D}}^1.$$

Očito je $\hat{\mathcal{D}}'_J \subseteq \hat{\mathcal{D}}_J$. Nadalje,

$$\hat{\mathcal{D}}_J = \hat{\mathcal{D}}\mathcal{D}^J = (\mathcal{D}^0 + \hat{\mathcal{D}}^1)\mathcal{D}^J = \mathcal{D}^0\mathcal{D}^J + \hat{\mathcal{D}}^1\mathcal{D}^J,$$

a kako je $\mathcal{D}^J = \mathcal{D}^0\mathcal{D}^J \subseteq \hat{\mathcal{D}}_J \cap \mathcal{D}^0$ i $\hat{\mathcal{D}}^1\mathcal{D}^J \subseteq \hat{\mathcal{D}}_J \cap \hat{\mathcal{D}}^1$, slijedi prva tvrdnja.

Pretpostavimo sada da je ∞ prosti singularitet za Eulerov sistem pridružen idealu J . To znači da je $\hat{\mathcal{D}}/\hat{\mathcal{D}}^J$ konačno generiran lijevi $\hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$ -modul. Međutim, imamo $\sigma(\hat{\mathcal{D}}) = \Delta$, $\sigma(\mathcal{D}^J) = J$ i $\sigma(\hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))) = \mathcal{L}(X)$, pa zaključujemo da je Δ/J konačno generiran $\mathcal{L}(X)$ -modul. Kako je algebra $\mathcal{L}(X)$ konačnodimenzionalna, slijedi da prostor Δ/J konačnodimenzionalan.

Obratno, pretpostavimo sada da je prostor Δ/J konačnodimenzionalan. Tada postoji $M \in \mathbb{Z}_+$ takav da je $\Delta_M + J = \Delta$. Tada je i $\mathcal{D}^{\Delta_M} + \mathcal{D}^J = \mathcal{D}^0$. Pri tome smo sa Δ_M označili potprostor od Δ polinoma stupnja $\leq M$. Indukcijom po N dokazat ćemo da je $\hat{\mathcal{D}}_N \subseteq \hat{\mathcal{D}}_M + \hat{\mathcal{D}}_J \forall N \in \mathbb{Z}_+$. To je očito za $N \leq M$. Pretpostavimo sada da je $N > M$ i da smo dokazali da je $\hat{\mathcal{D}}_{N-1} \subseteq \hat{\mathcal{D}}_M + \hat{\mathcal{D}}_J$. Za $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$, $|m| = N$, postoji $P_m \in J$ takav da je $Y^m - P_m \in \Delta_m$. Tada za $D_m = D_{P_m} \in \mathcal{D}^J \subseteq \hat{\mathcal{D}}_J$ vrijedi $\partial^m - D_m \in \mathcal{D}^{\Delta_M} \subseteq \hat{\mathcal{D}}_M \subseteq \hat{\mathcal{D}}_{N-1}$. Neka je sada $D \in \hat{\mathcal{D}}_N$. Za $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ neka je $A_m \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$ koeficijent od D uz ∂^m . Tada je

$$D - \sum_{|m|=N} A_m \partial^m \in \hat{\mathcal{D}}_{N-1}.$$

Uz malo prije uvedenu oznaku D_m stavimo

$$D' = \sum_{|m|=N} A_m D_m \in \hat{\mathcal{D}}_J.$$

Tada je

$$D - D' = D - \sum_{|m|=N} A_m \partial^m + \sum_{|m|=N} A_m (\partial^m - D_m) \in \hat{\mathcal{D}}_{N-1}.$$

Slijedi $D \in \hat{\mathcal{D}}_{N-1} + \hat{\mathcal{D}}_J$. Time je dokazano $\hat{\mathcal{D}}_N \subseteq \hat{\mathcal{D}}_{N-1} + \hat{\mathcal{D}}_J$, a odatle je po pretpostavci indukcije $\hat{\mathcal{D}}_N \subseteq \hat{\mathcal{D}}_M + \hat{\mathcal{D}}_J$. Kako je $\hat{\mathcal{D}}$ unija $\hat{\mathcal{D}}_N$, $N \in \mathbb{Z}_+$, zaključujemo da je $\hat{\mathcal{D}} = \hat{\mathcal{D}}_M + \hat{\mathcal{D}}_J$. Kao lijevi $\hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$ -modul $\hat{\mathcal{D}}_M$ je generiran sa $\{\partial^m; |m| \leq M\}$. Odatle slijedi da je kvocijent $\hat{\mathcal{D}}/\hat{\mathcal{D}}_J$ konačno generirani $\hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$ -modul. Prema tome, ∞ je prosti singularitet za $\hat{\mathcal{D}}_J$. Drugim riječima, Eulerov sistem pridružen idealu J ima prosti singularitet u ∞ .

Za $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ neka je $\mathcal{P}_m$ lijevi $\mathcal{L}(X)$ -modul svih polinomijalnih funkcija $p: \mathbb{C}^\ell \rightarrow X$ oblika

$$p(z) = \sum_{0 \leq k \leq m} z^k v_k, \quad v_k \in X,$$

i neka je $\mathcal{P}$ lijevi $\mathcal{L}(X)$ -modul svih polinomijalnih funkcija $\mathbb{C}^\ell \rightarrow X$. Tada je očito $(\mathcal{P}_m)_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell}$ filtracija $\mathcal{L}(X)$ -modula $\mathcal{P}$.

Za $s \in \mathbb{C}^\ell$ i $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ stavimo

$$X(s, m) = e_s \cdot \mathcal{P}_m = \{F \in \mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell, X); F(z) = e^{(s|z)} p(z), p \in \mathcal{P}_m\}.$$

Nadalje, stavimo

$$X(s) = e_s \cdot \mathcal{P} = \bigcup_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} X(s, m).$$

Za svaki $P \in \Delta$ tada vrijedi $D_P X(s, m) \subseteq X(s, m)$ i $D_P X(s) \subseteq X(s)$.

U daljnjem pretpostavljamo da je $\eta = +\infty$, odnosno, $\Omega = \mathbb{C}^\ell$. To za sisteme s konstantnim koeficijentima očito (a i zbog teorema 1.7.4.) nije smanjenje općenitosti.

Za lijevi ideal J u Δ konačne kodimenzijske stavimo

$$\Sigma^J = V(\mathbb{C}^\ell; \hat{\mathcal{D}}_J) = \{\Phi \in \mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell, X); D_P \Phi = 0 \forall P \in J\}.$$

Nadalje, za $s \in \mathbb{C}^\ell$ i $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ stavimo

$$\Sigma^J(s, m) = \Sigma^J \cap X(s, m) \quad \text{i} \quad \Sigma^J(s) = \Sigma^J \cap X(s).$$

Teorem 1.8.3. *Neka je J lijevi ideal u Δ konačne kodimenzijske. Postoje $s_1, \dots, s_p \in \mathbb{C}^\ell$ i $m_1, \dots, m_p \in \mathbb{Z}_+^\ell$ takvi da je*

$$\Sigma^J = \Sigma^J(s_1, m_1) \dot{+} \dots \dot{+} \Sigma^J(s_p, m_p).$$

Dokaz: Prema teoremu 1.7.2. postoje međusobno integralno neekvivalentni $t_1, \dots, t_r \in \mathbb{C}^\ell$ takvi da je

$$\Sigma^J = \sum_{i=1}^r \dot{+} \left(\hat{\mathcal{H}}_{(t_i, m_i)}(\mathbb{C}^\ell, X) \cap \Sigma^J \right)$$

za neke $m_1, \dots, m_r \in \mathbb{Z}_+^\ell$.

Neka je $\Phi \in \hat{\mathcal{H}}_{(t, m)}(\mathbb{C}^\ell, X) \cap \Sigma^J$. Tada Φ ima oblik

$$\Phi(z) = \sum_{k \in \mathbb{Z}_+^\ell} e^{(t+k|z)} p_k(z) \quad \text{za neke } p_k \in \mathcal{P}_m.$$

Stavimo $\Phi_k(z) = e^{(t+k|z)} p_k(z)$. Tada je $\Phi_k \in X(t+k, m)$, pa je i $D_P \Phi_k \in X(t+k, m)$ za svaki $P \in \Delta$. Budući da je suma $X(s, m)$, $s \in \mathbb{C}^\ell$, direktna, slijedi da je $D_P \Phi_k = 0 \forall P \in J$ i za svaki k . To znači da je $\Phi_k \in \Sigma^J(t+k, m)$. Budući da je prostor Σ^J konačnodimenzionalan, slijedi da je $\Phi_k \neq 0$ za samo konačno mnogo $k \in \mathbb{Z}_+^\ell$. Time je dokazano da je

$$\hat{\mathcal{H}}_{(t, m)}(\mathbb{C}^\ell, X) \cap \Sigma^J = \sum_{j=1}^n \dot{+} \Sigma^J(t+k^{(j)}, m)$$

za neke $k^{(1)}, \dots, k^{(n)} \in \mathbb{Z}_+^\ell$. Odatle slijedi tvrdnja teorema.

U daljnjem je stalno J lijevi ideal u Δ konačne kodimenzijske. Za $s \in \mathbb{C}^\ell$ stavimo

$$(\Delta/J)_s = \{v \in \Delta/J; (Y_i - s_i)^{k_i} v = 0 \text{ za neki } k \in \mathbb{Z}_+^\ell \text{ i za } 1 \leq i \leq \ell\},$$

$$S(J) = \{s \in \mathbb{C}^\ell; (\Delta/J)_s \neq \{0\}\}.$$

Prostor Δ/J je konačnodimenzionalan i na njemu množenje sa $Y_i - s_i$ predstavlja linearne operatore koji međusobno komutiraju. Prema tome, skup $S(J)$ je konačan i vrijedi

$$\Delta/J = \sum_{s \in S(J)} \dot{+} (\Delta/J)_s.$$

Kako su $Y_i - s_i$ u centru algebre Δ , potprostori $(\Delta/J)_s$ su lijevi Δ -podmoduli od Δ/J .

U prostor $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell, X)$ uvodimo strukturu lijevog Δ -modula ovako:

$$P \cdot f = D_P f, \quad f \in \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell, X), \quad P \in \Delta.$$

Tada su potprostori $X(s)$ i $X(s, m)$ Δ -podmoduli.

Lema 1.8.4. Za svako $s \in \mathbb{C}^\ell$ preslikavanje $F \mapsto F(1+J)$ je izomorfizam prostora $\text{Hom}_\Delta(\Delta/J, X(s))$ na prostor $\Sigma^J(s)$.

Dokaz: Neka je $F \in \text{Hom}_\Delta(\Delta/J, X(s))$. Dokažimo da je $F(1+J) \in \Sigma^J(s)$. Budući da je $F(1+J) \in X(s)$, treba samo dokazati da je $F(1+J) \in \Sigma^J$. Za $P \in \Delta$ imamo

$$D_P(F(1+J)) = P \cdot F(1+J) = F(P+J)$$

jer je F homomorfizam Δ -modula. Prema tome, za svaki $P \in J$ je $D_P(F(1+J)) = 0$. To upravo znači da je $F(1+J) \in \Sigma^J$.

Prema tome, $F \mapsto F(1+J)$ je linearno preslikavanje sa $\text{Hom}_\Delta(\Delta/J, X(s))$ u $\Sigma^J(s)$.

Pretpostavimo da je $F(1+J) = 0$. Tada za svaki $P \in \Delta$ imamo

$$0 = D_P(F(1+J)) = F(P+J).$$

To znači da je $F = 0$. Time je dokazano da je preslikavanje $F \mapsto F(1+J)$ injektivno.

Neka je sada $\Phi \in \Sigma^J(s)$. Definiramo preslikavanje $F : \Delta/J \rightarrow X(s)$ ovako:

$$F(P+J) = D_P\Phi, \quad P \in \Delta.$$

Preslikavanje F je smisleno definirano. Doista, pretpostavimo da su $P, Q \in \Delta$ takvi da je $P+J = Q+J$, odnosno, $P-Q \in J$. Budući da je $\Phi \in \Sigma^J(s) \subseteq \Sigma^J$, vrijedi $D_{P-Q}\Phi = 0$, a to znači da je $D_P\Phi = D_Q\Phi$. Time je smislenost preslikavanja F dokazana. Sada za proizvoljne $P, Q \in \Delta$ imamo

$$Q \cdot F(P+J) = D_Q(F(P+J)) = D_Q D_P\Phi = D_{QP}\Phi = F(QP+J) = F(Q \cdot (P+J)).$$

To pokazuje da je $F \in \text{Hom}_\Delta(\Delta/J, X(s))$. Očito je $F(1+J) = \Phi$. Prema tome, preslikavanje $F \mapsto F(1+J)$ je i surjektivno.

Lema 1.8.5. Za $\Phi \in X(s)$ definiramo $\Phi_m \in X$, $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$, ovako:

$$\Phi(z) = e^{\langle s|z \rangle} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} z^m \Phi_m.$$

Za $0 \ll k \ll m$ vrijedi

$$\Phi_m = \frac{k!}{m!} ((\partial - s)^{m-k} \Phi)_k.$$

Posebno je

$$\Phi_m = \frac{1}{m!} ((\partial - s)^m \Phi)_0.$$

Dokaz: Neka su kao i prije $\delta_i \in \mathbb{Z}_+^\ell$ definirani sa $(\delta_i)_j = \delta_{ij}$. Tada imamo:

$$\begin{aligned} ((\partial - s)^{\delta_i} \Phi)(z) &= ((\partial_i - s_i) \Phi)(z) = \\ &= (\partial_i e^{\langle s|z \rangle}) \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} z^m \Phi_m + e^{\langle s|z \rangle} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} (\partial_i z^m) \Phi_m - s_i e^{\langle s|z \rangle} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} z^m \Phi_m = \\ &= e^{\langle s|z \rangle} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} m_i z^{m-\delta_i} \Phi_m = e^{\langle s|z \rangle} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} (m_i + 1) z^m \Phi_{m+\delta_i}. \end{aligned}$$

To pokazuje da je

$$((\partial - s)^{\delta_i} \Phi)_m = (m_i + 1) \Phi_{m+\delta_i}. \quad (1.7)$$

Sada ćemo tvrdnju leme dokazati indukcijom po $|m - k|$. Ako je $|m - k| = 0$, odnosno, $m = k$, tvrdnja je trivijalna. Za $|m - k| = 1$ imamo $m = k + \delta_i$ za neko $i \in \{1, \dots, \ell\}$, pa je prema (1.7)

$$\Phi_m = \Phi_{k+\delta_i} = \frac{1}{k_i + 1} ((\partial - s)^{\delta_i} \Phi)_k = \frac{k!}{m!} ((\partial - s)^{\delta_i} \Phi)_k.$$

Pretpostavimo sada da je $N \geq 2$ i da je tvrdnja leme dokazana za $|m - k| < N$. Neka je $|m - k| = N$. Tada možemo naći $n \in \mathbb{Z}_+^\ell$, $k \neq n \neq m$, takav da je $k \ll n \ll m$. Tada je $|m - n| < N$ i $|n - k| < N$, pa dvostruka primjena pretpostavke indukcije daje

$$\Phi_m = \frac{n!}{m!} ((\partial - s)^{m-n} \Phi)_n = \frac{n! k!}{m! n!} ((\partial - s)^{n-k} (\partial - s)^{m-n} \Phi)_k = \frac{k!}{m!} ((\partial - s)^{m-k} \Phi)_k.$$

Lema 1.8.6. *Neka je $F \in \text{Hom}_\Delta(\Delta/J, X(s))$. Tada je $F|(\Delta/J)_t = 0 \ \forall t \neq s$. Prema tome, $F \mapsto F|(\Delta/J)_s$ je izomorfizam prostora $\text{Hom}_\Delta(\Delta/J, X(s))$ na prostor $\text{Hom}_\Delta((\Delta/J)_s, X(s))$.*

Dokaz: Neka su $F \in \text{Hom}_\Delta(\Delta/J, X(s))$ i $t \in \mathbb{C}^\ell \setminus \{s\}$ i pretpostavimo da je $F|(\Delta/J)_t \neq 0$. Tada postoji $P \in \Delta$ takav da je $P + J \in (\Delta/J)_t$ i da je $F(P + J) \neq 0$. Tada postoji $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ takav da je $F(P + J)_m \neq 0$ i da je $F(P + J)_k = 0 \ \forall k \gg m, k \neq m$. Stavimo $Q = (Y - s)^m P \in \Delta$. Budući da je $(\Delta/J)_t$ Δ -podmodul, vrijedi $Q + J = (Y - s)^m(P + J) \in (\Delta/J)_t$. Sada prema lemi 1.8.5. i korištenjem činjenice da je F Δ -homomorfizam nalazimo

$$F(Q + J)_0 = F((Y - s)^m(P + J))_0 = ((\partial - s)^m F(P + J))_0 = m! F(P + J)_m \neq 0.$$

Analogno, za $k \in \mathbb{Z}_+^\ell$, $k \neq 0$, dobivamo

$$F(Q + J)_k = F((Y - s)^m(P + J))_k = ((\partial - s)^m F(P + J))_k = \frac{(m + k)!}{k!} F(P + J)_{m+k} = 0.$$

To pokazuje da je

$$[F(Q + J)](z) = e^{(s|z)} F(Q + J)_0.$$

Lema 1.8.7. *Za $F \in \text{Hom}_\Delta((\Delta/J)_s, X(s))$ definiramo $T_F : (\Delta/J)_s \rightarrow X$ ovako:*

$$T_F(Q + J) = F(Q + J)_0, \quad Q \in \Delta, \quad Q + J \in (\Delta/J)_s.$$

Tada je $T_F \in \text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X)$ i $F \mapsto T_F$ je izomorfizam sa $\text{Hom}_\Delta((\Delta/J)_s, X(s))$ na $\text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X)$. Inverzni izomorfizam je $T \mapsto F_T$, gdje je za $T \in \text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X)$ preslikavanje $F_T : (\Delta/J)_s \rightarrow X(s)$ definirano sa

$$F_T(Q + J)_m = \frac{1}{m!} T((Y - s)^m Q + J), \quad Q \in \Delta, \quad Q + J \in (\Delta/J)_s, \quad m \in \mathbb{Z}_+^\ell.$$

Dokaz: Dokažimo najprije da je $T_F \in \text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X)$ za svaki $F \in \text{Hom}_\Delta((\Delta/J)_s, X(s))$. Doista, za $A \in \mathcal{L}(X)$ i za $Q \in \Delta$ takav da je $Q + J \in (\Delta/J)_s$ imamo:

$$T_F(A \cdot (Q + J)) = F(A \cdot (Q + J))_0 = (AF(Q + J))_0 = AF(Q + J)_0 = AT_F(Q + J).$$

Dakle, $F \mapsto T_F$ je linearno preslikavanje sa $\text{Hom}_\Delta((\Delta/J)_s, X(s))$ u $\text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X)$.

Dokažimo sada da je $F_T \in \text{Hom}_\Delta((\Delta/J)_s, X(s))$ za svaki $T \in \text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X)$. Po samoj definiciji preslikavanje $F_T : (\Delta/J)_s \rightarrow X$ je linearno. Da bismo dokazali da je to homomorfizam Δ -modula, dovoljno je provjeru provesti za neki skup generatora unitalne algebre Δ , dakle, npr. za sve $A \in \mathcal{L}(X)$ i za $Y_1, \dots, Y_\ell$.

Ako je $A \in \mathcal{L}(X)$ i ako je $Q \in \Delta$ takav da je $Q + J \in (\Delta/J)_s$, onda imamo za svaki $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$:

$$\begin{aligned} F_T(A \cdot (Q + J))_m &= \frac{1}{m!} T((Y - s)^m A Q + J) = \frac{1}{m!} T(A \cdot ((Y - s)^m Q + J)) = \\ &= \frac{1}{m!} A \cdot T((Y - s)^m Q + J) = A \cdot F_T(Q + J)_m. \end{aligned}$$

To pokazuje da je

$$F_T(A \cdot (Q + J)) = A \cdot F_T(Q + J).$$

Nadalje, za svaki $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$ i svaki $i \in \{1, \dots, \ell\}$ imamo redom

$$\begin{aligned} F_T(Y_i Q + J)_m &= \frac{1}{m!} T((Y - s)^m Y_i Q + J) = \frac{1}{m!} T((Y - s)(Y_i - s_i)Q + J) + \frac{s_i}{m!} T((Y - s)^m Q + J) = \\ &= \frac{1}{m!} T((Y - s)^{m+\delta_i} Q + J) + \frac{s_i}{m!} T((Y - s)^m Q + J) = (m_i + 1) F_T(Q + J)_{m+\delta_i} + s_i F_T(Q + J)_m. \end{aligned}$$

Dakle, vrijedi

$$s_i F_T(Q + J)_m + (m_i + 1) F_T(Q + J)_{m+\delta_i} = F_T(Y_i Q + J)_m.$$

Prema tome, nalazimo

$$\begin{aligned} [Y_i \cdot F_T(Q + J)](z) &= (\partial_i F_T(Q + J))(z) = \partial_i \left(e^{\langle s|z \rangle} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} z^m F_T(Q + J)_m \right) = \\ &= s_i e^{\langle s|z \rangle} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} z^m F_T(Q + J)_m + e^{\langle s|z \rangle} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} (m_i + 1) z^m F_T(Q + J)_{m+\delta_i} = \\ &= e^{\langle s|z \rangle} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} z^m F_T(Y_i Q + J)_m = [F_T(Y_i Q + J)](z). \end{aligned}$$

Odatle je

$$Y_i \cdot F_T(Q + J) = F_T(Y_i \cdot (Q + J)).$$

Time smo pokazali da je $F_T \in \text{Hom}_\Delta((\Delta/J)_s, X(s))$. Očito je preslikavanje $T \mapsto F_T$ sa $\text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X)$ u $\text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X(s))$ linearno.

Treba još dokazati da su preslikavanja $F \mapsto T_F$ i $T \mapsto F_T$ međusobno inverzna. Za svaki $F \in \text{Hom}_\Delta((\Delta/J)_s, X(s))$ i za $Q \in \Delta$ takav da je $Q + J \in (\Delta/J)_s$ imamo za svaki $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$:

$$\begin{aligned} F_{T_F}(Q + J)_m &= \frac{1}{m!} T_F((Y - s)^m Q + J) = \frac{1}{m!} F((Y - s)^m Q + J)_0 = \\ &= \frac{1}{m!} ((\partial - s)^m F(Q + J))_0 = F(Q + J)_m, \end{aligned}$$

zbog leme 1.8.5. i zbog činjenice da je F homomorfizam Δ -modula. To znači da je $F_{T_F} = F \forall F \in \text{Hom}_\Delta((\Delta/J)_s, X(s))$.

Nadalje, za $T \in \text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X)$ imamo $T_{F_T}(Q + J) = F_T(Q + J)_0 = T(Q + J)$. Dakle, vrijedi i $T_{F_T} = T \forall T \in \text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X)$.

Iz teorema 1.8.3. i iz lema 1.8.4., 1.8.6. i 1.8.7. neposredno slijedi:

Teorem 1.8.8. *Uz uvedene oznake vrijedi*

$$S(J) = \{s \in \mathbb{C}^\ell; \Sigma^J(s) \neq \{0\}\} = \{s \in \mathbb{C}^\ell; (\Delta/J)_s \neq \{0\}\}$$

i

$$\Sigma^J = \sum_{s \in S(J)} \dot{+} \Sigma^J(s).$$

Nadalje, za svako $s \in \mathbb{C}^\ell$ prostor $\Sigma^J(s)$ izomorfan je prostoru $\text{Hom}_{\mathcal{L}(X)}((\Delta/J)_s, X)$.

Budući da je svaki konačnodimenzionalan $\mathcal{L}(X)$ –modul potpuno reducibilan i svaki je ireducibilan $\mathcal{L}(X)$ –modul izomorfan modulu X , iz posljednje tvrdnje teorema 1.8.8. slijedi:

Korolar 1.8.9. *Za svaki $s \in S(J)$ vrijedi*

$$\dim \Sigma^J(s) = \frac{\dim (\Delta/J)_s}{\dim X}.$$

1.9 Indicijalni modul

I u ovom odjeljku fiksiran je $\eta \in \mathbb{R} \cup \{+\infty\}$. Nadalje,

$$\Omega = \mathbb{C}^\ell(\eta) \quad \text{i} \quad \hat{\mathcal{D}} = \hat{\mathcal{D}}(\Omega, X).$$

Podsjetimo se rastava $\hat{\mathcal{D}} = \mathcal{D}^0 \dot{+} \hat{\mathcal{D}}^1$, gdje je $\mathcal{D}^0$ algebra diferencijalnih operatora s konstantnim koeficijentima, a $\hat{\mathcal{D}}^1$ je obostrani ideal u $\hat{\mathcal{D}}$. $\hat{\mathcal{D}}^1$ je kao lijevi ideal generiran sa $e_1, \dots, e_\ell$, a ujedno je i kao desni ideal generiran sa $e_1, \dots, e_\ell$. Nadalje, $\Delta = \mathcal{L}(X)[Y_1, \dots, Y_\ell]$ i $P \mapsto D_P$ je izomorfizam sa Δ na $\mathcal{D}^0$ dobiven tako da se formalna varijabla Y_i zamijeni s parcijalnom derivacijom ∂_i po i -toj varijabli. Označimo sa $\sigma : \hat{\mathcal{D}} \rightarrow \Delta$ lijevi inverz tog izomorfizma s jezgrom $\text{Ker } \sigma = \hat{\mathcal{D}}^1$. Dakle, $D \mapsto D_{\sigma(D)}$ je projektor $\hat{\mathcal{D}}$ na $\mathcal{D}^0$ duž $\hat{\mathcal{D}}^1$. Tada za

$$D = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} A_m \partial^m \in \hat{\mathcal{D}}, \quad A_m \in \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X)),$$

vrijedi

$$\sigma(D) = \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} A_m(\infty) Y^m.$$

Propozicija 1.9.1. *Neka je $\mathcal{J}$ lijevi ideal u algebri $\hat{\mathcal{D}}$. Ako $\mathcal{J}$ ima u ∞ prosti singularitet, onda je $\sigma(\mathcal{J})$ lijevi ideal konačne kodimenzije u algebri Δ .*

Dokaz: Budući da lijevi ideal ima prosti singularitet u ∞ , kvocijent $\hat{\mathcal{D}}/\mathcal{J}$ je konačno generiran $\hat{\mathcal{H}}$ -modul; pri tome pišemo $\hat{\mathcal{H}} = \hat{\mathcal{H}}(\Omega, \mathcal{L}(X))$. σ je epimorfizam, pa je $\sigma(\mathcal{J})$ lijevi ideal u Δ . Odatle slijedi da je $\Delta/\sigma(\mathcal{J})$ konačno generiran $\sigma(\hat{\mathcal{H}})$ -modul. Međutim, $\sigma(\Gamma) = \Gamma(\infty)$ za svaki $\Gamma \in \hat{\mathcal{H}}$, pa je očito $\sigma(\hat{\mathcal{H}}) = \mathcal{L}(X)$. Prema tome, $\Delta/\sigma(\mathcal{J})$ je konačno generiran $\mathcal{L}(X)$ -modul. Kako je algebra $\mathcal{L}(X)$ konačnodimenzionalna, slijedi da je kvocijent $\Delta/\sigma(\mathcal{J})$ konačnodimenzionalan.

U daljnjem je stalno $\mathcal{J}$ lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ s prostim singularitetom u ∞ . Δ -modul $\Delta/\sigma(\mathcal{J})$ se zove **indicijalni modul pridružen idealu $\mathcal{J}$** . Imamo

$$\Delta/\sigma(\mathcal{J}) = \sum_{s \in \mathbb{C}^\ell} \dot{+} (\Delta/\sigma(\mathcal{J}))_s.$$

Skup

$$S(\mathcal{J}) = S(\sigma(\mathcal{J})) = \{s \in \mathbb{C}^\ell; (\Delta/\sigma(\mathcal{J}))_s \neq \{0\}\}$$

je konačan. Svaki potprostor $(\Delta/\sigma(\mathcal{J}))_s$ je Δ -podmodul od $\Delta/\sigma(\mathcal{J})$.

Teorem 1.9.2. *Vrijedi $E^\circ(\mathcal{J}) \subseteq S(\mathcal{J})$. Posebno, $E^\circ(\mathcal{J})$ je konačan skup.*

Tvrđnja teorema slijedi iz sljedeće propozicije:

Propozicija 1.9.3. *Neka je $\Phi \in V(\Omega; \mathcal{J})$ i $r \in E^\circ(\Phi)$. Tada je $D_P \Phi_r = 0 \quad \forall P \in \sigma(\mathcal{J})$, tj. $\Phi_r \in \Sigma^{\sigma(\mathcal{J})}$.*

Dokaz: Neka je $P \in \sigma(\mathcal{J})$. Tada je $P = \sigma(D_1)$ za neki $D_1 \in \mathcal{J}$. Vrijedi i $\sigma(D_P) = P$. Prema tome je $D_2 = D_P - D_1 \in \text{Ker } \sigma$. Međutim, $\text{Ker } \sigma = \hat{\mathcal{D}}^1$ je kao lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ generiran sa $e_1, \dots, e_\ell$, gdje je $e_j(z) = e^{z_j} = e^{(\delta_j|z)}$. Prema tome, postoje $Q_1, \dots, Q_\ell \in \hat{\mathcal{D}}$ takvi da je

$$D_2 = Q_1 e_1 + \dots + Q_\ell e_\ell.$$

Kako je $D_1 \in \mathcal{J}$ i $\Phi \in V(\Omega; \mathcal{J})$ imamo

$$D_P \Phi = D_1 \Phi + D_2 \Phi = D_2 \Phi = Q_1 e_1 \Phi + \cdots + Q_\ell e_\ell \Phi.$$

Eksponencijalni razvoj od Φ ima oblik

$$\Phi = \sum_{s \in E^\circ(\Phi)} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell} e_{s+m} P_{s,m}$$

gdje je kao i prije $e_t(z) = e^{(t|z)}$ za $t \in \mathbb{C}^\ell$ i $P_{s,m} : \mathbb{C}^\ell \rightarrow X$ su polinomijalne funkcije. Nadalje, $\Phi_r = e_r P_{r,0}$.

Sada je

$$Q_j e_j e_{s+m} P_{s,m} = Q_j e_{s+m+\delta_j} P_{s,m} = e_{s+m+\delta_j} F_{s,m}^j$$

za neke $F_{s,m}^j \in \mathcal{H}(\Omega, X)$ oblika

$$F_{s,m}^j = \sum_{n \in \mathbb{Z}_+^\ell} e_n Q_{s,m}^{j,n},$$

gdje su $Q_{s,m}^{j,n} : \mathbb{C}^\ell \rightarrow X$ polinomijalne funkcije. Dakle,

$$Q_j e_j e_{s+m} P_{s,m} = \sum_{n \in \mathbb{Z}_+^\ell} e_{s+m+n+\delta_j} Q_{s,m}^{j,n}.$$

Stavimo za $k \in \mathbb{Z}_+^\ell$:

$$R_{s,k}^j = \sum_{\substack{m, n \in \mathbb{Z}_+^\ell \\ m+n=k}} Q_{s,m}^{j,n}.$$

Tada su $R_{s,k}^j : \mathbb{C}^\ell \rightarrow X$ polinomijalne funkcije i vrijedi

$$D_P \Phi = \sum_{s \in E^\circ(\Phi)} \sum_{j=1}^{\ell} \sum_{k \in \mathbb{Z}_+^\ell} e_{s+k+\delta_j} R_{s,k}^j.$$

Vrijedi $s+k+\delta_j \neq r$ za svaki $s \in E^\circ(\Phi)$, svaki $k \in \mathbb{Z}_+^\ell$ i svaki $j \in \{1, \dots, \ell\}$. Prema tome, koeficijent u eksponencijalnom razvoju od $D_P \Phi$ uz e_r jednak je 0. Međutim, za svako $n \in \mathbb{Z}_+^\ell$ koeficijent od $\partial^n \Phi$ uz e_r jednak je $\partial^n \Phi_r$. Slijedi da je za svaki $P \in \Delta$ koeficijent od $D_P \Phi$ uz e_r jednak $D_P \Phi_r$. To pokazuje da vrijedi

$$D_P \Phi_r = 0 \quad \forall P \in \sigma(\mathcal{J}).$$

Iskazat ćemo bez dokaza jedan dovoljan uvjet da bi lijevi ideal $\mathcal{J}$ u $\hat{\mathcal{D}}$ imao u ∞ prosti singularitet. Kao i prije za svaki $D \in \hat{\mathcal{D}}$ pišemo $D^1 = D - D_{\sigma(D)}$; dakle, D^1 je komponenta od D u $\hat{\mathcal{D}}^1$ u rastavu $\hat{\mathcal{D}} = \mathcal{D}^0 \dot{+} \hat{\mathcal{D}}^1$.

Propozicija 1.9.4. *Pretpostavimo da lijevi ideal $\mathcal{J}$ u $\hat{\mathcal{D}}$ zadovoljava sljedeća dva uvjeta:*

(a) *Postoji podskup $\mathfrak{A} \subseteq \mathcal{J}$ takav da je $\mathcal{J} = \hat{\mathcal{D}}\mathfrak{A}$ i da vrijedi*

$$\deg D^1 < \deg D \quad \forall D \in \mathfrak{A}.$$

(b) *Lijevi ideal $\sigma(\mathcal{J})$ u Δ je konačne kodimenzije.*

Tada je ∞ prosti singularitet za ideal $\mathcal{J}$.

Poglavlje 2

SFERIČKE FUNKCIJE

2.1 Osnovne definicije i oznake

2.1.1. G povezana poluprosta Liejeva grupa s Liejevom algebrom $\mathfrak{g}$; ϑ Cartanova involucija od $\mathfrak{g}$ linearno proširena na $\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}$; $\mathfrak{k} = \{X \in \mathfrak{g}; \vartheta X = X\}$, $\mathfrak{p} = \{X \in \mathfrak{g}; \vartheta X = -X\}$; K povezana Liejeva podgrupa od G s Liejevom algebrom $\mathfrak{k}$; Z centar grupe G . Tada je K/Z maksimalna kompaktna podgrupa od G/Z . Nadalje, tada su $(X, k) \mapsto k(\exp X)$ i $(X, k) \mapsto (\exp X)k$ bianalitičke bijekcije sa $\mathfrak{p} \times K$ na G . Sa ϑ označavamo također automorfizam Liejeve grupe G definiran sa $\vartheta(k(\exp X)) = k(\exp -X)$. $(\cdot | \cdot)_{\vartheta}$ je skalarni produkt na realnom vektorskom prostoru $\mathfrak{g}$ definiran sa $(X|Y)_{\vartheta} = -B(X, \vartheta Y)$ i on se seskvilinearno proširuje do skalarnog produkta na $\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}$. Pri tome je sa B označena Killingova forma na $\mathfrak{g}$ i na $\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}$.

2.1.2. $\mathfrak{a} \subseteq \mathfrak{p}$ Cartanov potprostor; $\mathfrak{m} = Z_{\mathfrak{k}}(\mathfrak{a})$; $\mathfrak{s} = Z_{\mathfrak{g}}(\mathfrak{a}) = \mathfrak{m} \dot{+} \mathfrak{a}$; $A = \exp \mathfrak{a}$ – to je vektorska podgrupa od G ; $M = Z_K(A)$ je zatvorena podgrupa od K s Liejevom algebrom $\mathfrak{m}$; $S = Z_G(A)$ je zatvorena podgrupa od G s Liejevom algebrom $\mathfrak{s}$ i množenje $(m, a) \mapsto ma$ je izomorfizam Liejevih grupa sa $M \times A$ na S .

2.1.3. $\mathfrak{t}$ Cartanova podalgebra od $\mathfrak{m}$; tada je $\mathfrak{h} = \mathfrak{t} \dot{+} \mathfrak{a}$ Cartanova podalgebra od $\mathfrak{g}$; stavimo $\mathfrak{h}_{\mathbb{R}} = i\mathfrak{t} \dot{+} \mathfrak{a}$ i uvedimo kompatibilne uređaje u $\mathfrak{h}_{\mathbb{R}}^*$ i $\mathfrak{a}^*$;

$R = R(\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}, \mathfrak{h}^{\mathbb{C}})$ – sistem korijena u realnom prostoru $\mathfrak{h}_{\mathbb{R}}^*$;

$$R^0 = R(\mathfrak{s}^{\mathbb{C}}, \mathfrak{h}^{\mathbb{C}}) = \{\alpha \in R; \alpha|\mathfrak{a} = 0\};$$

$$\tilde{R} = R \setminus R^0 = \{\alpha \in R; \alpha|\mathfrak{a} \neq 0\};$$

$$\Sigma = R(\mathfrak{g}, \mathfrak{a}) = \{\alpha|\mathfrak{a}; \alpha \in \tilde{R}\};$$

za $\beta \in \Sigma$ stavimo

$$m_{\beta} = \dim \mathfrak{g}_{\beta} = \text{Card} \{\alpha \in \tilde{R}; \alpha|\mathfrak{a} = \beta\};$$

u odnosu na uvedene uređaje imamo pozitivne skupove korijena:

$$R_+, \quad \tilde{R}_+ = R_+ \cap \tilde{R}, \quad \Sigma_+ = \{\alpha|\mathfrak{a}; \alpha \in \tilde{R}_+\}, \quad R_+^0 = R_+ \cap R^0.$$

2.1.4. Stavimo

$$\mathfrak{n} = \sum_{\beta \in \Sigma_+} \mathfrak{g}_{\beta}, \quad \bar{\mathfrak{n}} = \vartheta(\mathfrak{n}) = \sum_{\beta \in \Sigma_+} \mathfrak{g}_{-\beta}.$$

Tada je

$$\mathfrak{n}^{\mathbb{C}} = \sum_{\alpha \in \tilde{R}_+} \mathfrak{g}_{\alpha}^{\mathbb{C}}, \quad \bar{\mathfrak{n}}^{\mathbb{C}} = \sum_{\alpha \in \tilde{R}_+} \mathfrak{g}_{-\alpha}^{\mathbb{C}}.$$

Stavimo

$$\mathfrak{n}_0^+ = \sum_{\alpha \in R_+^0} \mathfrak{g}_\alpha^{\mathbb{C}}, \quad \mathfrak{n}_0^- = \sum_{\alpha \in R_+^0} \mathfrak{g}_{-\alpha}^{\mathbb{C}}, \quad \mathfrak{n}^+ = \sum_{\alpha \in R_+} \mathfrak{g}_\alpha^{\mathbb{C}}, \quad \mathfrak{n}^- = \sum_{\alpha \in R_+} \mathfrak{g}_{-\alpha}^{\mathbb{C}}.$$

Tada je

$$\mathfrak{g}^{\mathbb{C}} = \mathfrak{n}^+ \dot{+} \mathfrak{h}^{\mathbb{C}} \dot{+} \mathfrak{n}^-; \quad \mathfrak{s}^{\mathbb{C}} = \mathfrak{n}_0^+ \dot{+} \mathfrak{h}^{\mathbb{C}} \dot{+} \mathfrak{n}_0^-; \quad \mathfrak{n}^+ = \mathfrak{n}_0^+ \dot{+} \mathfrak{n}^{\mathbb{C}}; \quad \mathfrak{n}^- = \mathfrak{n}_0^- \dot{+} \overline{\mathfrak{n}}^{\mathbb{C}}.$$

2.1.5. Imamo

$$\mathfrak{g} = \mathfrak{k} \dot{+} \mathfrak{a} \dot{+} \mathfrak{n} = \mathfrak{k} \dot{+} \mathfrak{a} \dot{+} \overline{\mathfrak{n}} = \overline{\mathfrak{n}} \dot{+} \mathfrak{m} \dot{+} \mathfrak{a} \dot{+} \mathfrak{n}.$$

$N = \exp \mathfrak{n}$ i $\overline{N} = \vartheta(N) = \exp \overline{\mathfrak{n}}$ su jednostavno povezane zatvorene nilpotentne podgrupe od G i $\exp |\mathfrak{n} : \mathfrak{n} \rightarrow N$ i $\exp |\overline{\mathfrak{n}} : \overline{\mathfrak{n}} \rightarrow \overline{N}$ su bianalitičke bijekcije. Nadalje, imamo Iwasawine dekompozicije: množenje inducira bianalitičke bijekcije

$$K \times A \times N \rightarrow G, \quad A \times N \times K \rightarrow G, \quad N \times A \times K \rightarrow G,$$

$$K \times A \times \overline{N} \rightarrow G, \quad A \times \overline{N} \times K \rightarrow G, \quad \overline{N} \times A \times K \rightarrow G.$$

Stavimo $P = MAN$ i $\overline{P} = M\overline{A}\overline{N}$. To su minimalne paraboličke podgrupe od G i $\overline{P} = \vartheta(P)$.

2.1.6. Polusume pozitivnih korijena:

$$\rho_c = \frac{1}{2} \sum_{\alpha \in R_+} \alpha, \quad \rho_0 = \frac{1}{2} \sum_{\alpha \in R_+^0} \alpha, \quad \rho = \frac{1}{2} \sum_{\alpha \in \tilde{R}_+} \alpha.$$

To su linearni funkcionali na $\mathfrak{h}^{\mathbb{C}}$ sadržani u $\mathfrak{h}_{\mathbb{R}}^*$ i vrijedi

$$\rho_c = \rho_0 + \rho; \quad \rho|\mathfrak{a} = \sum_{\beta \in \Sigma_+} m_\beta \beta; \quad \rho(H) = \frac{1}{2} \text{Tr}(ad H)|_{\mathfrak{n}} \quad \text{za } H \in \mathfrak{a}.$$

2.1.7. Ako je $\mathfrak{l}$ (realna) Liejeva podalgebra od $\mathfrak{g}$, sa $U(\mathfrak{l})$ označavamo univerzalnu omotačku algebru kompleksifikacije $\mathfrak{l}^{\mathbb{C}}$, a sa $S(\mathfrak{l})$ simetričnu algebru nad kompleksnim vektorskim prostorom $\mathfrak{l}^{\mathbb{C}}$. Ako je $\mathfrak{l}$ kompleksna Liejeva podalgebra od $\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}$, sa $U(\mathfrak{l})$ označavamo univerzalnu omotačku algebru od $\mathfrak{l}$, a sa $S(\mathfrak{l})$ simetričnu algebru nad vektorskim prostorom $\mathfrak{l}$. Nadalje, $(S^m(\mathfrak{l}))_{m \in \mathbb{Z}_+}$ označava gradaciju, a $(S_m(\mathfrak{l}))_{m \in \mathbb{Z}_+}$ pripadnu filtraciju algebre $S(\mathfrak{l})$. Sa $\Lambda : S(\mathfrak{g}) \rightarrow U(\mathfrak{g})$ označavamo simetrizaciju, tj. izomorfizam vektorskih prostora definiran preko restrikcija $\Lambda|_{S^m(\mathfrak{g})}$ ovako

$$\Lambda(X_1 \cdots X_m) = \frac{1}{m!} \sum_{\sigma \in S_m} X_{\sigma(1)} \cdots X_{\sigma(m)}, \quad X_1, \dots, X_m \in \mathfrak{g};$$

pri tome je s lijeve strane produkt u algebri $S(\mathfrak{g})$ a s desne strane je svaki sumand produkt u algebri $U(\mathfrak{g})$. Stavljamo

$$U^m(\mathfrak{g}) = \Lambda(S^m(\mathfrak{g})), \quad U_m(\mathfrak{g}) = \Lambda(S_m(\mathfrak{g})).$$

Tada je $(U_m(\mathfrak{g}))_{m \in \mathbb{Z}_+}$ filtracija algebre $U(\mathfrak{g})$. Za $u \in U_m(\mathfrak{g}) \setminus U_{m-1}(\mathfrak{g})$ i za $u \in S_m(\mathfrak{g}) \setminus S_{m-1}(\mathfrak{g})$ pišemo $m = \deg u$; pri tome je $U_{-1}(\mathfrak{g}) = S_{-1}(\mathfrak{g}) = \{0\}$; nadalje, stavljamo $\deg 0 = -\infty$.

Vrijedi $U_m(\mathfrak{g}) = U^m(\mathfrak{g}) \dot{+} U_{m-1}(\mathfrak{g})$. Ako su $d_1, \dots, d_m \in \mathbb{Z}_+$ i $d = d_1 + \cdots + d_m$, i ako su $p_i \in S^{d_i}(\mathfrak{g})$ za $i = 1, \dots, m$, onda je

$$\Lambda(p_1 \cdots p_m) - \Lambda(p_1) \cdots \Lambda(p_m) \in U_{d-1}(\mathfrak{g}).$$

2.1.8. Za podskup T od G i podskup A od $U(\mathfrak{g})$ ili od $S(\mathfrak{g})$ pišemo

$$A^T = \{a \in A; (Adt)a = a \quad \forall t \in T\}.$$

Slično, ako je T podskup od $\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}$ stavljamo

$$A^T = \{a \in A; (adt)a = 0 \quad \forall t \in T\}.$$

U slučaju $A \subseteq U(\mathfrak{g})$, A^T je komutant skupa $T \subseteq \mathfrak{g}^{\mathbb{C}} \subseteq U(\mathfrak{g})$.

Ako je $\mathfrak{l}$ realna Liejeva podalgebra od $\mathfrak{g}$ ili kompleksna Liejeva podalgebra od $\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}$, sa $\mathcal{Z}(\mathfrak{l})$ označavamo centar algebre $U(\mathfrak{l})$; dakle, $\mathcal{Z}(\mathfrak{l}) = U(\mathfrak{l})^{\mathfrak{l}}$.

2.2 Strukturni teoremi o omotačkoj algebri

Neposredne posljedice PBW–teorema su

$$U(\mathfrak{g}) = U(\mathfrak{n})U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k}) = U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k}) \dot{+} \mathfrak{n}U(\mathfrak{g}),$$

$$U_n(\mathfrak{g}) = U_n(\mathfrak{g}) \cap U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k}) \dot{+} \mathfrak{n}U_{n-1}(\mathfrak{g}), \quad n \in \mathbb{Z}_+.$$

Neka je $P : U(\mathfrak{g}) \rightarrow U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})$ projektor duž potprostora $\mathfrak{n}U(\mathfrak{g})$. Za $u \in U_n(\mathfrak{g})$ je tada $\deg P(u) \leq n$ i $u - P(u) \in \mathfrak{n}U_{n-1}(\mathfrak{g})$. U potprostor $U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})$ uvodimo strukturu unitalne algebre preko identifikacije sa $U(\mathfrak{a}) \otimes U(\mathfrak{k})$. Pripadno množenje označimo sa $\bullet$. Dakle,

$$\left(\sum_{i=1}^m a_i k_i \right) \bullet \left(\sum_{j=1}^n b_j h_j \right) = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n a_i b_j k_i h_j, \quad a_i, b_j \in U(\mathfrak{a}), \quad k_i, h_j \in U(\mathfrak{k}).$$

Nadalje, $U(\mathfrak{a})$ identificiramo sa $S(\mathfrak{a})$. Budući da $\mathfrak{m}$ i $\mathfrak{a}$ komutiraju, množenje $\bullet$ se u $U(\mathfrak{s}) = U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{m}) \subseteq U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})$ podudara s običnim množenjem u algebri $U(\mathfrak{s})$.

Propozicija 2.2.1. (a) Ako je $u \in U_n(\mathfrak{g})^\mathfrak{a}$, onda su $P(u) \in U_n(\mathfrak{s})$ i $u - P(u) \in \mathfrak{n}U_{n-2}(\mathfrak{g})\bar{\mathfrak{n}}$.

(b) Ako je $u \in U_n(\mathfrak{g})^K$, onda je $P(u) \in U_n(\mathfrak{g}) \cap U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$.

(c) Restrikcija $P|U(\mathfrak{g})^K$ je antihomomorfizam algebre $U(\mathfrak{g})^K$ u algebru $U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$, tj.

$$P(uv) = P(v) \bullet P(u), \quad u, v \in U(\mathfrak{g})^K.$$

(d) Ako je $u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$, onda je $P(u) \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s}) = U(\mathfrak{a})\mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ i restrikcija $P|\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ je homomorfizam algebre $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ u algebru $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$.

Dokaz: (a) Imamo $\mathfrak{g}^\mathfrak{c} = \mathfrak{n}^\mathfrak{c} \dot{+} \mathfrak{s}^\mathfrak{c} \dot{+} \bar{\mathfrak{n}}^\mathfrak{c}$, pa slijedi $U(\mathfrak{g}) = U(\mathfrak{s})U(\bar{\mathfrak{n}}) \dot{+} \mathfrak{n}U(\mathfrak{g})$. Neka je $Q : U(\mathfrak{g}) \rightarrow U(\mathfrak{s})U(\bar{\mathfrak{n}})$ projektor duž potprostora $\mathfrak{n}U(\mathfrak{g})$. Tada očito vrijedi:

$$u \in U_n(\mathfrak{g}) \quad \implies \quad Q(u) \in U_n(\mathfrak{g}) \cap U(\mathfrak{s})U(\bar{\mathfrak{n}}).$$

Neka je $u \in U(\mathfrak{g})^\mathfrak{a}$. Potprostori $\mathfrak{n}U(\mathfrak{g})$ i $U(\mathfrak{s})U(\bar{\mathfrak{n}})$ od $U(\mathfrak{g})$ su invarijantni u odnosu na sve operatore $ad H$, $H \in \mathfrak{a}$, pa za svaki $H \in \mathfrak{a}$ vrijedi

$$[Q(u), H] = [Q(u) - u, H] \in U(\mathfrak{s})U(\bar{\mathfrak{n}}) \cap \mathfrak{n}U(\mathfrak{g}) = \{0\}.$$

Prema tome, vrijedi

$$Q(u) \in U(\mathfrak{s})U(\bar{\mathfrak{n}}) \cap U(\mathfrak{g})^\mathfrak{a} \quad \text{i} \quad u - Q(u) \in \mathfrak{n}U(\mathfrak{g}) \cap U(\mathfrak{g})^\mathfrak{a}.$$

Dokazat ćemo sada da vrijedi

$$U(\mathfrak{s})U(\bar{\mathfrak{n}}) \cap U(\mathfrak{g})^\mathfrak{a} = U(\mathfrak{s}) \quad \text{i} \quad \mathfrak{n}U(\mathfrak{g}) \cap U(\mathfrak{g})^\mathfrak{a} \subseteq \mathfrak{n}U(\mathfrak{g})\bar{\mathfrak{n}}.$$

Neka je $\{H_1, \dots, H_m\}$ baza od $\mathfrak{s}$, $\tilde{R}_+ = \{\alpha_1, \dots, \alpha_n\}$, $X_i \in \mathfrak{g}_{\alpha_i}^\mathfrak{c} \setminus \{0\}$ i $Y_i \in \mathfrak{g}_{-\alpha_i}^\mathfrak{c} \setminus \{0\}$ za $i = 1, \dots, n$. Tada je $\{X_1, \dots, X_n, H_1, \dots, H_m, Y_1, \dots, Y_m\}$ baza od $\mathfrak{g}$. Prema PBW–teoremu tada je

$$\{u(p, r, q); p, q \in \mathbb{Z}_+^n, r \in \mathbb{Z}_+^m\}$$

baza od $U(\mathfrak{g})$, gdje smo za $p = (p_1, \dots, p_n) \in \mathbb{Z}_+^n$, $r = (r_1, \dots, r_m) \in \mathbb{Z}_+^m$ i $q = (q_1, \dots, q_n) \in \mathbb{Z}_+^n$ stavili

$$u(p, r, q) = X_1^{p_1} \cdots X_n^{p_n} H_1^{r_1} \cdots H_m^{r_m} Y_1^{q_1} \cdots Y_n^{q_n}.$$

Nadalje, uz oznaku $|p| = p_1 + \dots + p_n$ tada je

$$\{u(p, r, q); p, q \in \mathbb{Z}_+^n, r \in \mathbb{Z}_+^m, |p| \geq 1\}$$

baza od $\mathfrak{n}U(\mathfrak{g})$,

$$\{u(0, r, q); r \in \mathbb{Z}_+^m, q \in \mathbb{Z}_+^n\}$$

je baza od $U(\mathfrak{s})U(\bar{\mathfrak{n}})$ i

$$\{u(p, r, q); p, q \in \mathbb{Z}_+^n, r \in \mathbb{Z}_+^m, |p| \geq 1, |q| \geq 1\}$$

je baza od $\mathfrak{n}U(\mathfrak{g})\bar{\mathfrak{n}}$. Za $p \in \mathbb{Z}_+^n$ stavimo

$$p\alpha = \sum_{i=1}^n p_i \alpha_i.$$

Kako su $\alpha_1, \dots, \alpha_n$ pozitivni korijeni, očito vrijedi $p\alpha|_{\mathfrak{a}} = 0$ ako i samo ako je $p = 0$, tj. $p_1 = \dots = p_n = 0$.

Neka je $v \in \mathfrak{n}U(\mathfrak{g}) \cap U(\mathfrak{g})^{\mathfrak{a}}$. Za neke $c(p, r, q) \in \mathbb{C}$ tada imamo

$$v = \sum_{p, q, r, |p| \geq 1} c(p, r, q) u(p, r, q).$$

Sada za proizvoljan $H \in \mathfrak{a}$ dobivamo

$$0 = [H, v] = \sum_{p, q, r, |p| \geq 1} (p\alpha - q\alpha)(H) c(p, r, q) u(p, r, q).$$

Stoga je

$$(p\alpha - q\alpha)(H) c(p, r, q) = 0 \quad \forall p, q, r, |p| \geq 1, H \in \mathfrak{a}.$$

Pretpostavimo da je $c(p, r, 0) \neq 0$ za neke $p, r, |p| \geq 1$. Tada slijedi da je $p\alpha|_{\mathfrak{a}} = 0$, a to je nemoguće. To pokazuje da je $v \in \mathfrak{n}U(\mathfrak{g})\bar{\mathfrak{n}}$. Time je dokazana inkluzija $\mathfrak{n}U(\mathfrak{g}) \cap U(\mathfrak{g})^{\mathfrak{a}} \subseteq \mathfrak{n}U(\mathfrak{g})\bar{\mathfrak{n}}$.

Neka je sada $v \in U(\mathfrak{s})U(\bar{\mathfrak{n}}) \cap U(\mathfrak{g})^{\mathfrak{a}}$. Tada za neke $a(r, q) \in \mathbb{C}$ vrijedi

$$v = \sum_{r, q} a(r, q) u(0, r, q).$$

Za proizvoljan $H \in \mathfrak{a}$ tada kao prije nalazimo da je $(q\alpha)(H)a(r, q) = 0 \quad \forall r, q$, pa slijedi $a(r, q) = 0$ za $q \neq 0$. To pokazuje da je $v \in U(\mathfrak{s})$, odnosno, dokazana je inkluzija $U(\mathfrak{s})U(\bar{\mathfrak{n}}) \cap U(\mathfrak{g})^{\mathfrak{a}} \subseteq \mathfrak{n}U(\mathfrak{g})\bar{\mathfrak{n}}$.

Iz dokazanog slijedi da za $u \in U_n(\mathfrak{g})^{\mathfrak{a}}$ vrijedi $Q(u) \in U_n(\mathfrak{s})$ i $u - Q(u) \in \mathfrak{n}U(\mathfrak{g})\bar{\mathfrak{n}}$. Ali zbog inkluzija $U(\mathfrak{s}) \subseteq U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})$ i $\mathfrak{n}U(\mathfrak{g}) \supseteq \mathfrak{n}U(\mathfrak{g})\bar{\mathfrak{n}}$ za svaki $u \in U(\mathfrak{g})^{\mathfrak{a}}$ vrijedi $P(u) = Q(u)$. Time je dokazana tvrdnja (a).

(b) Za svaki $m \in M$ potprostori $\mathfrak{n}U(\mathfrak{g})$ i $U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})$ od $U(\mathfrak{g})$ su $(Ad m)$ -invarijantni. Stoga vrijedi

$$P((Ad m)u) = (Ad m)P(u) \quad \forall u \in U(\mathfrak{g}) \quad \text{i} \quad \forall m \in M.$$

Za $u \in U(\mathfrak{g})^K$ je $(Ad m)u = u$ za svaki $m \in M$, pa zaključujemo da je $P(u) \in [U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})]^M = U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$. Kako je očito $P(U_n(\mathfrak{g})) \subseteq U_n(\mathfrak{g})$, slijedi tvrdnja (b).

(c) Neka su $u, v \in U(\mathfrak{g})^K$. Prema (b) su $P(u), P(v) \in U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$, pa možemo pisati

$$P(u) = \sum_i a_i k_i \quad \text{i} \quad P(v) = \sum_j b_j h_j \quad \text{za neke} \quad a_i, b_j \in U(\mathfrak{a}) \quad \text{i} \quad k_i, h_j \in U(\mathfrak{k})^M.$$

Stoga je

$$\begin{aligned} uv - P(v) \bullet P(u) &= uv - \sum_{i,j} b_j a_i h_j k_i = uv - \sum_{i,j} a_i b_j h_j k_i = uv - \sum_i a_i P(v) k_i = \\ &= uv - \sum_i a_i v k_i + \sum_i a_i (v - P(v)) k_i = uv - \sum_i a_i k_i v + \sum_i a_i (v - P(v)) k_i = \\ &= (u - P(u))v + \sum_i a_i (v - P(v)) k_i \in \mathfrak{n}U(\mathfrak{g}) + U(\mathfrak{a})\mathfrak{n}U(\mathfrak{g}). \end{aligned}$$

Budući da $\mathfrak{a}$ normalizira $\mathfrak{n}$, vrijedi $U(\mathfrak{a})\mathfrak{n} = \mathfrak{n}U(\mathfrak{a})$, pa slijedi $uv - P(v) \bullet P(u) \in \mathfrak{n}U(\mathfrak{g})$. Stoga je $P(uv - P(v) \bullet P(u)) = 0$, odnosno, $P(uv) = P(P(v) \bullet P(u))$. Kako je $P(v) \bullet P(u) \in U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})$, vrijedi $P(P(v) \bullet P(u)) = P(v) \bullet P(u)$. Dakle, $P(uv) = P(v) \bullet P(u)$.

(d) Kako je $\mathcal{Z}(\mathfrak{g}) \subseteq U(\mathfrak{g})^K \cap U(\mathfrak{g})^{\mathfrak{a}}$, iz (a) i (b) za svaki $u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ dobivamo

$$P(u) \in U(\mathfrak{s}) \cap U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M = U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{m})^M = U(\mathfrak{a})\mathcal{Z}(\mathfrak{m}) = \mathcal{Z}(\mathfrak{s}).$$

Stoga je prema (c) restrikcija $P|_{\mathcal{Z}(\mathfrak{g})}$ je antihomomorfizam sa $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ u $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$. No kako je algebra $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ komutativna, to je homomorfizam.

Sasvim analogno propoziciji 2.2.1. dokazuju se tvrdnje (a), (b) i (c) sljedećeg teorema. Tvrdnje (d) i (e) predstavljaju teorem o Harish–Chandrinom izomorfizmu.

Teorem 2.2.2. *Neka je $\mathfrak{l}$ kompleksna reduktivna Liejeva algebra, $\mathfrak{h}$ njena Cartanova podalgebra, $R = R(\mathfrak{l}, \mathfrak{h})$, R_+ neki izbor pozitivnih korijena, $W = W(R)$ Weylova grupa sistema korijena R . Stavimo*

$$\rho = \frac{1}{2} \sum_{\alpha \in R_+} \alpha, \quad \mathfrak{n}^+ = \sum_{\alpha \in R_+} \mathfrak{l}_\alpha, \quad \mathfrak{n}^- = \sum_{\alpha \in R_+} \mathfrak{l}_{-\alpha}$$

(a) *Za svaki $u \in U(\mathfrak{l})$ postoji jedinstven $\gamma'(u) \in U(\mathfrak{h})U(\mathfrak{n}^-)$ takav da je $u - \gamma'(u) \in \mathfrak{n}^+U(\mathfrak{l})$. Ako je $u \in U_n(\mathfrak{l})$, onda je $\gamma'(u) \in U_n(\mathfrak{l}) \cap U(\mathfrak{h})U(\mathfrak{n}^-)$.*

(b) *Ako je $u \in U_n(\mathfrak{l})^{\mathfrak{h}}$, onda vrijedi $\gamma'(u) \in U_n(\mathfrak{h})$ i $u - \gamma'(u) \in \mathfrak{n}^+U_{n-1}(\mathfrak{l})\mathfrak{n}^-$.*

(c) *$u \mapsto \gamma'(u)$ je homomorfizam sa $\mathcal{Z}(\mathfrak{l})$ u $U(\mathfrak{h}) = S(\mathfrak{h})$.*

(d) *Neka je $\psi \in \text{Aut}(U(\mathfrak{h}))$ definiran sa $\psi(H) = H + \rho(H)$ za $H \in \mathfrak{h}$. Tada je $\gamma = \psi \circ \gamma'$ izomorfizam sa $\mathcal{Z}(\mathfrak{l})$ na $S(\mathfrak{h})^W$ neovisan o izboru R_+ .*

(e) *Za svako $n \in \mathbb{N}$ restrikcije preslikavanja γ i γ' su bijekcije sa $\mathcal{Z}_n(\mathfrak{l}) \setminus \mathcal{Z}_{n-1}(\mathfrak{l})$ na $S_n(\mathfrak{h})^W \setminus S_{n-1}(\mathfrak{h})^W$. Pri tome je $\mathcal{Z}_n(\mathfrak{l}) = \mathcal{Z}(\mathfrak{l}) \cap U_n(\mathfrak{l})$.*

Teorem 2.2.2. primijenit ćemo u dvije situacije:

1. $\mathfrak{l} = \mathfrak{s}^{\mathbb{C}}$, a ulogu Cartanove podalgebre $\mathfrak{h}$ od $\mathfrak{l}$ preuzima uz prijašnje oznake $\mathfrak{h}^{\mathbb{C}}$. Tada imamo $R(\mathfrak{s}^{\mathbb{C}}, \mathfrak{h}^{\mathbb{C}}) = R^0$, a ulogu ρ iz teorema preuzima ρ_0 . Za $u \in U(\mathfrak{s})$ neka je $\gamma'_0(u)$ jedinstven element iz $U(\mathfrak{h})U(\mathfrak{n}_0^-)$ takav da je $u - \gamma'_0(u) \in \mathfrak{n}_0^+U(\mathfrak{s})$. Tada je $u \mapsto \gamma'_0(u)$ homomorfizam sa $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ u $S(\mathfrak{h})$. Neka je $\psi_0 \in \text{Aut}(S(\mathfrak{h}))$ definiran sa $\psi_0(H) = H + \rho_0(H)$ za $H \in \mathfrak{h}^{\mathbb{C}}$. Stavimo $\gamma_0(u) = \psi_0(\gamma'_0(u))$ za $u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$. Tada je γ_0 izomorfizam $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ na $S(\mathfrak{h})^{W_0}$, gdje je W_0 Weylova grupa sistema korijena R^0 , tj. podgrupa od $W_c = W(R)$ generirana refleksijama σ_α , $\alpha \in R^0$.

2. $\mathfrak{l} = \mathfrak{g}^{\mathbb{C}}$, a ulogu $\mathfrak{h}$ ponovo preuzima uz prijašnje oznake $\mathfrak{h}^{\mathbb{C}}$. Sada je $R = R(\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}, \mathfrak{h}^{\mathbb{C}})$ a ulogu ρ preuzima ρ_c . Za $u \in U(\mathfrak{g})$ sa $\gamma'(u)$ označavamo jedinstven element iz $U(\mathfrak{h})U(\mathfrak{n}^-)$ takav da je $u - \gamma'(u) \in \mathfrak{n}^+U(\mathfrak{g})$. Tada je $u \mapsto \gamma'(u)$ homomorfizam sa $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ u $S(\mathfrak{h})$. Neka je $\psi \in \text{Aut}(S(\mathfrak{h}))$ definiran sa $\psi(H) = H + \rho_c(H)$ za $H \in \mathfrak{h}^{\mathbb{C}}$. Stavimo li $\gamma(u) = \psi(\gamma'(u))$ za $u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$, preslikavanje γ je izomorfizam sa $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ na $S(\mathfrak{h})^{W_c}$.

Propozicija 2.2.3. Vrijedi $\gamma'(\mathcal{Z}(\mathfrak{g})) \subseteq \gamma'_0(\mathcal{Z}(\mathfrak{s}))$. Preciznije, za $u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ je $\gamma'(u) = \gamma'_0(P(u))$. Posebno, restrikcija $P|_{\mathcal{Z}(\mathfrak{g})}$ je injektivni homomorfizam sa $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ u $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$.

Dokaz: Imamo $\mathfrak{n}^+ = \mathfrak{n}_0^+ \dot{+} \mathfrak{n}^{\mathbb{C}}$ i $\mathfrak{n}^- = \mathfrak{n}_0^- \dot{+} \overline{\mathfrak{n}^{\mathbb{C}}}$. Za $u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ je $P(u) \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ i $u - P(u) \in \mathfrak{n}^{\mathbb{C}}U(\mathfrak{g})$. Nadalje, $\gamma'_0(P(u)) \in S(\mathfrak{h})$ i $P(u) - \gamma'_0(P(u)) \in \mathfrak{n}_0^+U(\mathfrak{s})$. Stoga je

$$u - \gamma'_0(P(u)) = (u - P(u)) + (P(u) - \gamma'_0(P(u))) \in \mathfrak{n}^{\mathbb{C}}U(\mathfrak{g}) + \mathfrak{n}_0^+U(\mathfrak{s}) \subseteq \mathfrak{n}^+U(\mathfrak{g}),$$

pa slijedi $\gamma'_0(P(u)) = \gamma'(u)$.

Lema 2.2.4. $\rho|_{\mathfrak{t}} = 0$.

Dokaz: Za $m \in M$ stavimo $\pi(m) = (Adm)|_{\mathfrak{n}}$. Kako je grupa AdM kompaktna, slijedi $\det \pi(m) = \pm 1$ za svaki $m \in M$. Odatle zbog neprekidnosti za svaki $H \in \mathfrak{t}$ i svaki $t \in \mathbb{R}$ vrijedi

$$1 = \det \pi(\exp tH) = \det e^{t\pi(H)} = e^{t\text{Tr} \pi(H)} = e^{2t\rho(H)}.$$

Deriviranjem u nuli slijedi $\rho(H) = 0$.

Definiramo sada automorfizam $u \mapsto u^*$ algebre $U(\mathfrak{s})$ sa $X^* = X$ za $X \in \mathfrak{m}$ i $H^* = H + \rho(H)$ za $H \in \mathfrak{a}$. Prema lemi 2.2.4. tada je $H^* = H + \rho(H)$ za svaki $H \in \mathfrak{h}^{\mathbb{C}}$. Neka je $\mu : \mathcal{Z}(\mathfrak{g}) \rightarrow \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ injektivni homomorfizam definiran sa

$$\mu(u) = P(u)^*, \quad u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g}).$$

Lema 2.2.5. Za $v \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ je $\gamma'_0(v^*) = \gamma'_0(v)^*$.

Dokaz: Neka je $R_+^0 = \{\alpha_1, \dots, \alpha_k\}$, $\{H_1, \dots, H_m\}$ baza od $\mathfrak{h}^{\mathbb{C}}$ i za svaki $i = 1, \dots, k$ izaberimo $X_i \in \mathfrak{g}_{\alpha_i}^{\mathbb{C}} \setminus \{0\}$ i $Y_i \in \mathfrak{g}_{-\alpha_i}^{\mathbb{C}}$. Za $p, q \in \mathbb{Z}_+^k$ i $r \in \mathbb{Z}_+^m$ stavimo

$$v(p, r, q) = X_1^{p_1} \cdots X_k^{p_k} H_1^{r_1} \cdots H_m^{r_m} Y_1^{q_1} \cdots Y_k^{q_k}.$$

Tada je $\{v(p, r, q); p, q \in \mathbb{Z}_+^k, r \in \mathbb{Z}_+^m\}$ baza od $U(\mathfrak{s})$. Za $v \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ kao u dokazu propozicije 2.2.1. tada je

$$v = \sum_{p, q, r, p\alpha = q\alpha} a(p, r, q) v(p, r, q) \quad \text{za neke } a(p, r, q) \in \mathbb{C}$$

i imamo

$$\gamma'_0(v) = \sum_{r \in \mathbb{Z}_+^m} a(0, r, 0) v(0, r, 0) = \sum_{r \in \mathbb{Z}_+^m} a(0, r, 0) H_1^{r_1} \cdots H_m^{r_m}.$$

Odatle je

$$\gamma'_0(v)^* = \sum_{r \in \mathbb{Z}_+^m} a(0, r, 0) (H_1 + \rho(H_1))^{r_1} \cdots (H_m + \rho(H_m))^{r_m}.$$

S druge strane, imamo

$$v^* = \sum_{p, q, r, p\alpha = q\alpha} a(p, r, q) X_1^{p_1} \cdots X_k^{p_k} (H_1 + \rho(H_1))^{r_1} \cdots (H_m + \rho(H_m))^{r_m} Y_1^{q_1} \cdots Y_k^{q_k},$$

pa dobivamo

$$\gamma'_0(v^*) = \sum_{r \in \mathbb{Z}_+^m} a(0, r, 0) (H_1 + \rho(H_1))^{r_1} \cdots (H_m + \rho(H_m))^{r_m}.$$

Dakle, $\gamma'_0(v)^* = \gamma'_0(v^*)$.

Lema 2.2.6. Za $u \in U(\mathfrak{h})$ je $\psi_0(u^*) = \psi_0(u)^* = \psi(u)$.

Dokaz slijedi neposredno iz jednakosti $\rho_c = \rho_0 + \rho$.

Propozicija 2.2.7. Za $z \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ je $\gamma_0(\mu(z)) = \gamma(z)$.

Dokaz: Zbog lema 2.2.5. i 2.2.6. i zbog propozicije 2.2.3. imamo redom:

$$\gamma_0(\mu(z)) = \psi_0(\gamma'_0(P(z)^*)) = \psi_0(\gamma'_0(P(z))^*) = \psi(\gamma'_0(P(z))) = \psi(\gamma'(z)) = \gamma(z).$$

Iz tvrdnje (e) teorema 2.2.2. i iz propozicija 2.2.7. i 2.2.3. neposredno slijedi:

Propozicija 2.2.8. Za svaki $z \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ je $\deg P(z) = \deg \mu(z) = \deg z$.

Neka je $r = [W_c : W_0]$. Iz Chevalleyevog teorema o invarijantama konačne grupe generirane refleksijama znamo da je $S(\mathfrak{h})^{W_0}$ slobodan $S(\mathfrak{h})^{W_c}$ -modul ranga r i ima $S(\mathfrak{h})^{W_c}$ -bazu $p_1 = 1, p_2, \dots, p_r$ sastavljenu od homogenih elemenata. Odatle i iz teorema 2.2.2. i propozicije 2.2.7. slijedi:

Propozicija 2.2.9. Postoje $v_1 = 1, v_2, \dots, v_r \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ sa svojstvima:

- (a) $\gamma_0(v_1), \dots, \gamma_0(v_r)$ su homogeni elementi od $S(\mathfrak{h})^{W_0}$.
- (b) Za svaki $v \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ postoje jedinstveni $z_1, \dots, z_r \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ takvi da je

$$v = \sum_{i=1}^r \mu(z_i)v_i.$$

Nadalje, $\deg z_i + \deg v_i \leq \deg v$ za $i = 1, \dots, r$.

U daljnjem će stalno C označavati negativnu Weylovu komoru u $\mathfrak{a}$ i $\bar{C}$ njen zatvarač:

$$C = \{H \in \mathfrak{a}; \alpha(H) < 0 \ \forall \alpha \in \Sigma_+\}, \quad \bar{C} = \{H \in \mathfrak{a}; \alpha(H) \leq 0 \ \forall \alpha \in \Sigma_+\}.$$

Nadalje, stavljamo

$$A_- = \exp C, \quad \bar{A}_- = \exp \bar{C}, \quad C_+ = -C, \quad \bar{C}_+ = -\bar{C}, \quad A_+ = \exp C_+, \quad \bar{A}_+ = \exp \bar{C}_+.$$

Za svaki $\alpha \in \Sigma_+$ definiramo funkcije $f_\alpha^\pm : A_- \rightarrow \mathbb{C}$ sa

$$f_\alpha^\pm(\exp H) = \frac{1}{e^{-\alpha(H)} \pm 1}, \quad H \in C.$$

Neka je $\mathcal{F}_0$ algebra nad $\mathbb{C}$ (bez jedinice) generirana sa $\{f_\alpha^\pm; \alpha \in \Sigma_+\}$ i $\mathcal{F} = \mathcal{F}_0 \dot{+} \mathbb{C}1$.

Lema 2.2.10. Neka su $\alpha \in \Sigma_+$ i $X \in \mathfrak{g}_\alpha$ i neka su $Y \in \mathfrak{k}$ i $Z \in \mathfrak{p}$ takvi da je $\vartheta(X) = Y + Z$. Tada vrijedi

$$X = 2(f_\alpha^+(a) + f_\alpha^+(a)f_\alpha^-(a))(Ada^{-1})Y - 2f_\alpha^+(a)f_\alpha^-(a)Y \quad \forall a \in A_-.$$

Dokaz: Neka je $H \in C$, $a = \exp H \in A_-$ i $t = \alpha(H)$. Imamo $X + \vartheta(X) = 2Y$, tj. $\vartheta(X) = 2Y - X$, pa je

$$(Ada^{-1})Y = \frac{1}{2}((Ada^{-1})X + (Ada^{-1})\vartheta(X)) = \frac{1}{2}(e^{-1}X + e^t\vartheta(X)) = \frac{1}{2}(e^{-1} - e^t)X + e^tY.$$

Dakle,

$$X = \frac{2}{e^{-t} - e^t} (Ad a^{-1})Y - \frac{2e^t}{e^{-t} - e^t} Y.$$

Odatle slijedi tvrdnja leme jer je

$$2(f_\alpha^+(a) + f_\alpha^+(a)f_\alpha^-(a)) = \frac{2}{e^{-t} + 1} \left(1 + \frac{1}{e^{-t} - 1}\right) = \frac{2e^{-t}}{e^{-2t} - 1} = \frac{2}{e^{-t} - e^t}$$

i

$$2f_\alpha^+(a)f_\alpha^-(a) = \frac{2}{e^{-2t} - 1} = \frac{2e^t}{e^{-t} - e^t}.$$

Lema 2.2.11. *Neka je $u \in U_n(\mathfrak{g})$. Postoje $x_j, z_j \in U(\mathfrak{k})$, $h_j \in U_{n-1}(\mathfrak{a})$, $f_j \in \mathcal{F}_0$, $1 \leq j \leq p$, takvi da je*

$$u = P(u) + \sum_{j=1}^p f_j(a) [(Ad a^{-1})x_j] h_j z_j \quad \forall a \in A_-.$$

Dokaz provodimo indukcijom po $n \in \mathbb{Z}_+$. Za $n = 0$ tvrdnja je trivijalna. Neka je $u \in U_m(\mathfrak{g})$, $m \in \mathbb{N}$, i pretpostavimo da je lema dokazana za $n \leq m - 1$. Imamo $u - P(u) \in \mathfrak{n}U_{m-1}(\mathfrak{g})$, pa postoje $\beta_1, \dots, \beta_s \in \Sigma_+$, $X_j \in \mathfrak{g}_{\beta_j}$ za $j = 1, \dots, s$ i $v_1, \dots, v_s \in U_{m-1}(\mathfrak{g})$, takvi da je

$$u - P(u) = \sum_{j=1}^s X_j v_j.$$

Po lemi 2.2.10. postoje $g_j, g'_j \in \mathcal{F}_0$ i $V_j \in \mathfrak{k}$, $1 \leq j \leq s$, takvi da je

$$X_j = g_j(a)V_j + g'_j(a)(Ad a^{-1})V_j \quad \text{za } 1 \leq j \leq s \quad \text{i } \forall a \in A_-.$$

Odatle je za svaki $a \in A_-$

$$\begin{aligned} u - P(u) &= \sum_{j=1}^s (g_j(a)V_j v_j + g'_j(a) [(Ad a^{-1})V_j] v_j) = \\ &= \sum_{j=1}^s (g_j(a)[V_j, v_j] + g_j(a)v_j V_j + g'_j(a) [(Ad a^{-1})V_j] v_j) \end{aligned}$$

Sada još samo treba primijeniti pretpostavku indukcije na $[V_j, v_j] \in U_{m-1}(\mathfrak{g})$ i na $v_j \in U_{m-1}(\mathfrak{g})$.

U sljedećoj lemi sa $u \mapsto u^\circ$ je označen automorfizam algebre $U(\mathfrak{s})$ koji je invers automorfizma $u \mapsto u^*$.

Lema 2.2.12. *Neka su $v_1 = 1, v_2, \dots, v_r \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ elementi iz propozicije 2.2.9. Za svaki $u \in U(\mathfrak{g})$ postoje $x_j, y_j \in U(\mathfrak{k})$, $w_j \in \sum_{1 \leq k \leq r} \mathcal{Z}(\mathfrak{g})v_k^\circ$ i $f_j \in \mathcal{F}$, $1 \leq j \leq p$, takvi da je*

$$u = \sum_{j=1}^p f_j(a) [(Ad a^{-1})x_j] w_j y_j \quad \forall a \in A_-.$$

Dokaz provodimo indukcijom po $\deg u$. Ako je $\deg u = 0$ tvrdnja je očita: možemo uzeti $p = 1$, $f_1 = 1$, $x_1 = y_1 = 1$, $w_1 = u \in \mathbb{C}$. Pretpostavimo da je $n \in \mathbb{N}$ i da je tvrdnja leme dokazana

ako je $\deg u \leq n-1$. Neka je $\deg u = n$. Tada je $u - P(u) \in \mathfrak{n}U_{n-1}(\mathfrak{g})$ i $P(u) \in U_n(\mathfrak{g}) \cap U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})$.
Prema tome je

$$P(u) = \sum_{j=1}^p h_j k_j, \quad h_j \in U(\mathfrak{a}), \quad k_j \in U(\mathfrak{k}), \quad \deg h_j + \deg k_j \leq n.$$

Prema propoziciji 2.2.9. postoje $u_{jk} \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$, $1 \leq k \leq r$, $1 \leq j \leq p$, takvi da je

$$h_j^* = \sum_{k=1}^r P(u_{jk})^* v_k \quad \text{i} \quad \deg u_{jk} + \deg v_k \leq \deg h_j.$$

Tada je

$$h_j = \sum_{k=1}^r P(u_{jk}) v_k^\circ$$

pa nalazimo

$$h_j - \sum_{k=1}^r u_{jk} v_k^\circ = \sum_{k=1}^r (P(u_{jk}) - u_{jk}) v_k^\circ \in \mathfrak{n}U(\mathfrak{g}).$$

Odatle je

$$P(u) - \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r u_{jk} v_k^\circ k_j = \sum_{j=1}^p \left(h_j - \sum_{k=1}^r u_{jk} v_k^\circ \right) k_j \in \mathfrak{n}U_{n-1}(\mathfrak{g}),$$

pa dobivamo

$$u - \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r u_{jk} v_k^\circ k_j \in \mathfrak{n}U_{n-1}(\mathfrak{g}).$$

Stoga postoji $q \in \mathbb{N}$ i za $i = 1, \dots, q$ postoje $\beta_i \in \Sigma_+$, $X_i \in \mathfrak{g}_{\beta_i}$ i $s_i \in U_{n-1}(\mathfrak{g})$ takvi da je

$$u = \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r u_{jk} v_k^\circ k_j + \sum_{i=1}^q X_i s_i.$$

Prema lemi 2.2.10. postoje $Y_i \in \mathfrak{k}$ i $g_i, f_i \in \mathcal{F}_0$ za $1 \leq i \leq q$ takvi da je

$$X_i = g_i(a) Y_i + f_i(a) (Ad a^{-1}) Y_i \quad \forall a \in A_-.$$

Odatle nalazimo da za svaki $a \in A_-$ vrijedi

$$u = \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r u_{jk} v_k^\circ k_j + \sum_{i=1}^q (f_i(a) [(Ad a^{-1}) Y_i] s_i + g_i(a) [Y_i, s_i] + g_i(a) s_i Y_i).$$

Lema slijedi primjenom pretpostavke indukcije na $s_i \in U_{n-1}(\mathfrak{g})$ i na $[Y_i, s_i] \in U_{n-1}(\mathfrak{g})$.

2.3 Sferičke funkcije i radijalni dio diferencijalnog operatora

Iz činjenice da je zatvarač Weylove komore $\overline{C}$ fundamentalna domena za djelovanje Weylove grupe $W = W(\mathfrak{g}, \mathfrak{a})$ na $\mathfrak{a}$ i da se u tom djelovanju grupa W identificira s kvocijentnom grupom M'/M , gdje je $M' = N_K(\mathfrak{a}) = \{k \in K; (Adk)\mathfrak{a} = \mathfrak{a}\}$, izvodi se da je $G = K\overline{A}K$. Stavimo $G_- = KA_-K$. To je otvorena podmnogostrukost od G gusta u G . Nadalje, nije teško vidjeti da ako su $k_1, k'_1, k_2, k'_2 \in K$ i $a, a' \in A_-$ takvi da je $k_1ak_2 = k'_1a'k'_2$, onda je $a = a'$ i $k_1^{-1}k'_1 = k_2k'_2{}^{-1} \in M$. Napokon, vrijedi $G_- \cap A = A' = \exp \mathfrak{a}'$, gdje je $\mathfrak{a}' = \{H \in \mathfrak{a}; \alpha(H) \neq 0 \ \forall \alpha \in \Sigma\}$.

U daljnjem su stalno τ_1 i τ_2 neprekidne reprezentacije grupe K na konačnodimenzionalnim kompleksnim vektorskim prostorima V_1 i V_2 . Stavljamo

$$\tau = (\tau_1, \tau_2), \quad X(\tau) = Hom_{\mathbb{C}}(V_2, V_1) = Hom(V_2, V_1).$$

$$X_0(\tau) = Hom_M(V_2, V_1) = \{T \in X(\tau); \tau_1(m)T = T\tau_2(m) \ \forall m \in M\}.$$

Za funkciju $F \in C^\infty(G, X(\tau))$ kažemo da je τ -sferička funkcija na grupi G ako vrijedi

$$F(k_1xk_2) = \tau_1(k_1)F(x)\tau_2(k_2) \quad \forall k_1, k_2 \in K \quad \text{i} \quad \forall x \in G.$$

Sa $C_\tau^\infty(G)$ označavamo prostor svih τ -sferičkih funkcija na grupi G . Budući da je G_- otvorena gusta podmnogostrukost od G , restrikcija $F \mapsto F|_{G_-}$ je linearna injekcija prostora $C_\tau^\infty(G)$ u prostor

$$C_\tau^\infty(G_-) = \{F \in C^\infty(G_-, X(\tau)); F(k_1xk_2) = \tau_1(k_1)F(x)\tau_2(k_2) \ \forall k_1, k_2 \in K \quad \text{i} \quad \forall x \in G_-\}.$$

Nadalje, stavimo

$$C_\tau^\infty(A_-) = C^\infty(A_-, X_0(\tau)).$$

Propozicija 2.3.1. *Restrikcija $F \mapsto F|_{A_-}$ je izomorfizam vektorskih prostora sa $C_\tau^\infty(G_-)$ na $C_\tau^\infty(A_-)$. Posebno, restrikcija $F \mapsto F|_{A_-}$ je linearna injekcija prostora $C_\tau^\infty(G)$ u prostor $C_\tau^\infty(A_-)$.*

Dokaz: Za $F \in C_\tau^\infty(G_-)$, $a \in A_-$ i $m \in M$ imamo

$$F(a)\tau_2(m) = F(am) = F(ma) = \tau_1(m)F(a).$$

To pokazuje da je $F(a) \in X_0(\tau)$, dakle, $F \mapsto F|_{A_-}$ je linearan operator sa $C_\tau^\infty(G_-)$ u $C_\tau^\infty(A_-)$. Taj je operator injektivna jer je $G_- = KA_-K$. Neka je $f \in C_\tau^\infty(A_-)$. Ako su $k_1, k'_1, k_2, k'_2 \in K$ i $a, a' \in A_-$ takvi da je $k_1ak_2 = k'_1a'k'_2$, onda je $a = a'$ i $m = k_1^{-1}k'_1 = k_2k'_2{}^{-1} \in M$. Tada je $k'_1 = k_1m$ i $k_2 = mk'_2$, pa nalazimo

$$\tau_1(k'_1)f(a')\tau_2(k'_2) = \tau_1(k_1)\tau_1(m)f(a)\tau_2(k'_2) = \tau_1(k_1)f(a)\tau_2(m)\tau_2(k'_2) = \tau_1(k_1)f(a)\tau_2(k_2).$$

To pokazuje da možemo definirati funkciju $F : G_- \rightarrow X(\tau)$ ovako

$$F(k_1ak_2) = \tau_1(k_1)f(a)\tau_2(k_2), \quad k_1, k_2 \in K, \quad a \in A_-.$$

Tada je očito $F \in C_\tau^\infty(G_-)$ i $F|_{A_-} = f$. Time je dokazano da je $F \mapsto F|_{A_-}$ surjekcija sa $C_\tau^\infty(G_-)$ na $C_\tau^\infty(A_-)$.

Ako je F C^∞ -funkcija na otvorenoj podmnogostrukosti od G i $X \in \mathfrak{g}$, definiramo C^∞ -funkciju XF sa

$$(XF)(y) = \left. \frac{d}{dt} F(y \exp tX) \right|_{t=0}.$$

To se djelovanje Liejeve algebre $\mathfrak{g}$ proširuje na $U(\mathfrak{g})$. Na taj način za svaki otvoren podskup $\mathcal{O} \subseteq G$ svaki element $u \in U(\mathfrak{g})$ postaje diferencijalni operator na $C^\infty(\mathcal{O})$ reda $\deg u$.

Lema 2.3.2. Za $F \in C_\tau^\infty(G_-)$, $u \in U(\mathfrak{g})$, $k_1, k_2 \in K$ i $x \in G_-$ vrijedi

$$(uF)(k_1 x k_2) = \tau_1(k_1) ([(\text{Ad } k_2) u] F)(x) \tau_2(k_2).$$

Dokaz: Možemo pretpostaviti da je $u = X_1 \cdots X_n$ za neke $X_1, \dots, X_n \in \mathfrak{g}$. Tada imamo redom

$$\begin{aligned} (uF)(k_1 x k_2) &= \frac{\partial}{\partial t_1} \cdots \frac{\partial}{\partial t_n} F(k_1 x k_2 (\exp t_1 X_1) \cdots (\exp t_n X_n)) \Big|_{t_1 = \dots = t_n = 0} = \\ &= \frac{\partial}{\partial t_1} \cdots \frac{\partial}{\partial t_n} F(k_1 x (\exp t_1 (\text{Ad } k_2) X_1) \cdots (\exp t_n (\text{Ad } k_2) X_n) k_2) \Big|_{t_1 = \dots = t_n = 0} = \\ &= \frac{\partial}{\partial t_1} \cdots \frac{\partial}{\partial t_n} \tau_1(k_1) F(k_1 x (\exp t_1 (\text{Ad } k_2) X_1) \cdots (\exp t_n (\text{Ad } k_2) X_n)) \tau_2(k_2) \Big|_{t_1 = \dots = t_n = 0} = \\ &= \tau_1(k_1) ([(\text{Ad } k_2) X_1] \cdots [(\text{Ad } k_2) X_n] F)(x) \tau_2(k_2) = \tau_1(k_1) ([(\text{Ad } k_2) u] F)(x) \tau_2(k_2). \end{aligned}$$

Odatle neposredno slijedi:

Propozicija 2.3.3. Za $F \in C_\tau^\infty(G_-)$ i $u \in U(\mathfrak{g})^K$ je $uF \in C_\tau^\infty(G_-)$. Drugim riječima, $C_\tau^\infty(G_-)$ je lijevi $U(\mathfrak{g})^K$ -modul.

Zbog propozicija 2.3.1. i 2.3.3. za svaki $u \in U(\mathfrak{g})^K$ postoji jedinstven linearni operator $\Omega_\tau(u) : C_\tau^\infty(A_-) \rightarrow C_\tau^\infty(A_-)$ takav da je

$$\Omega_\tau(u)(F|_{A_-}) = (uF)|_{A_-} \quad \forall F \in C_\tau^\infty(G_-).$$

Nadalje, Ω_τ je unitalni homomorfizam algebre $U(\mathfrak{g})^K$ u algebru $\text{End}(C_\tau^\infty(A_-))$ linearnih operatora na prostoru $C_\tau^\infty(A_-)$. Operator $\Omega_\tau(u)$ zovemo τ -**radijalni dio** od $u \in U(\mathfrak{g})^K$. Cilj je ovog poglavlja da se dokaže da je $\Omega_\tau(u)$ diferencijalni operator na $C_\tau^\infty(A_-)$ za svaki $u \in U(\mathfrak{g})^K$ i da je tako definirano preslikavanje Ω_τ homomorfizam unitalnih algebri.

U daljnjem sa $\mathcal{D}_\tau(A_-)$ označavamo unitalnu algebru linearnih diferencijalnih operatora s analitičkim koeficijentima na prostoru $X_0(\tau)$ -značnih funkcija na A_- . Definirat ćemo sada linearno preslikavanje $D_\tau : U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M \rightarrow \mathcal{D}_\tau(A_-)$. Prije svega, za svaku funkciju $f \in C_\tau^\infty(A_-)$ i za svaki $a \in A_-$ definiramo preslikavanje $F_{f,a} : U(\mathfrak{a}) \times U(\mathfrak{k})^M \rightarrow X(\tau) = \text{Hom}(V_2, V_1)$ ovako

$$F_{f,a}(h, v) = (hf)(a) \tau_2(v), \quad h \in U(\mathfrak{a}), \quad v \in U(\mathfrak{k})^M.$$

Uočimo da je slika tog preslikavanja sadržana u $X_0(\tau) = \text{Hom}_M(V_2, V_1)$. Doista, ako je $f \in C_\tau^\infty(A_-)$, tada je i $hf \in C_\tau^\infty(A_-)$, tj. $(hf)(a) \in X_0(\tau)$ za $a \in A_-$, pa za svaki $m \in M$ vrijedi

$$\tau_1(m) F_{f,a}(h, v) = \tau_1(m) (hf)(a) \tau_2(v) = (hf)(a) \tau_2(m) \tau_2(v) = (hf)(a) \tau_2(v) \tau_2(m) = F_{f,a}(h, v) \tau_2(m).$$

Prema tome, $F_{f,a}$ je preslikavanje sa $U(\mathfrak{a}) \times U(\mathfrak{k})^M$ u $X_0(\tau)$. To je preslikavanje bilinearno, pa po univerzalnom svojstvu tenzorskog produkta $U(\mathfrak{a}) \otimes U(\mathfrak{k})^M \simeq U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$ postoji jedinstveno linearno preslikavanje $\Phi_{f,a} : U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M \rightarrow X_0(\tau)$ takvo da vrijedi

$$\Phi_{f,a}(u) = \sum_{i=1}^s (h_i f)(a) \tau_2(v_i) \quad \text{za} \quad u = \sum_{i=1}^s h_i v_i, \quad u_i \in U(\mathfrak{a}), \quad v_i \in U(\mathfrak{k})^M.$$

Za svaki $u \in U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$ i svaku funkciju $f \in C_\tau(A_-)$ preslikavanje $a \mapsto \Phi_{f,a}(u)$ sa A_- u $X_0(\tau)$ je klase C^∞ . Tu funkciju označimo sa $D_\tau(u)f$. Dakle,

$$(D_\tau(u)f)(a) = \sum_{i=1}^s (h_i f)(a) \tau_2(v_i) \quad \text{za } f \in C_\tau(A_-), a \in A_-, u = \sum_{i=1}^s h_i v_i, h_i \in U(\mathfrak{a}), v_i \in U(\mathfrak{k})^M.$$

Kako je za svaki $h \in U(\mathfrak{a})$ preslikavanje $f \mapsto hf$, $f \in C_\tau(A_-)$, element algebre $\mathcal{D}_\tau(A_-)$, iz gornje formule se vidi da je $D_\tau(u) \in \mathcal{D}_\tau(A_-)$, odnosno, definirali smo linearno preslikavanje $D_\tau : U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M \rightarrow \mathcal{D}_\tau(A_-)$.

Lema 2.3.4. *Preslikavanje $D_\tau : U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M \rightarrow \mathcal{D}_\tau(A_-)$ je antihomomorfizam unitalnih algebri; pri tome je $U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$ algebra s množenjem $\bullet$.*

Dokaz: Neka su $f \in C_\tau^\infty(A_-)$, $h, h' \in U(\mathfrak{a})$ i $v, v' \in U(\mathfrak{k})^M$. Stavimo $f' = D_\tau(h'v')f$. Tada za svaki $a \in A_-$ imamo $f'(a) = (h'f)(a)\tau_2(v')$, pa slijedi

$$\begin{aligned} (D_\tau(hv)D_\tau(h'v')f)(a) &= (D_\tau(hv)f')(a) = (hf')(a)\tau_2(v) = (hh'f)(a)\tau_2(v')\tau_2(v) = \\ &= (h'hf)(a)\tau_2(v'v) = (D_\tau(h'v'v)f)(a) = (D_\tau(h'v' \bullet hv)f)(a). \end{aligned}$$

Dakle, $D_\tau(u_1 \bullet u_2) = D_\tau(u_2)D_\tau(u_1) \quad \forall u_1, u_2 \in U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$.

Definiramo sada preslikavanje $P_\tau : U(\mathfrak{g})^K \rightarrow \mathcal{D}_\tau(A_-)$ sa

$$P_\tau(u) = D_\tau(P(u)), \quad u \in U(\mathfrak{g})^K.$$

Budući da je prema tvrdnji (c) propozicije 2.2.1. $P : U(\mathfrak{g})^K \rightarrow U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$ antihomomorfizam, iz leme 2.3.4. neposredno slijedi

Propozicija 2.3.5. $P_\tau : U(\mathfrak{g})^K \rightarrow \mathcal{D}_\tau(A_-)$ je homomorfizam unitalnih algebri.

Teorem 2.3.6. *Za $n \in \mathbb{N}$ i za $u \in U_n(\mathfrak{g})^K$ postoje $f_1, \dots, f_p \in \mathcal{F}_0$, $A_1, \dots, A_p \in \text{End}(X_0(\tau))$ i $h_1, \dots, h_p \in U_{n-1}(\mathfrak{a})$ takvi da je*

$$\Omega_\tau(u) = P_\tau(u) + \sum_{j=1}^p f_j A_j D_\tau(h_j).$$

Posebno, $\Omega_\tau(u) \in \mathcal{D}_\tau(A_-)$ i vrijedi $\deg \Omega_\tau(u) \leq \deg u \quad \forall u \in U(\mathfrak{g})^K$. Napokon, preslikavanje $\Omega_\tau : U(\mathfrak{g})^K \rightarrow \mathcal{D}_\tau(A_-)$ je homomorfizam unitalnih algebri.

Dokaz: Prema lemi 2.2.11. postoje $x_j, z_j \in U(\mathfrak{k})$, $h_j \in U_{n-1}(\mathfrak{a})$ i $f_j \in \mathcal{F}_0$, $1 \leq j \leq p$, takvi da je

$$u = P(u) + \sum_{j=1}^p f_j(a) [(Ad a^{-1}) x_j] h_j z_j \quad \forall a \in A_-.$$

Kako je $u \in U(\mathfrak{g})^K$, vrijedi $P(u) \in U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$, dakle, za svaki $m \in M$ i svaki $a \in A_-$ imamo

$$u = (Ad m)u = P(u) + \sum_{j=1}^p f_j(a) [(Ad a^{-1}) (Ad m)x_j] h_j (Ad m)z_j. \quad (2.1)$$

Neka je $\varphi \in C_\tau^\infty(A_-)$ proizvoljna. Po propoziciji 2.3.1. postoji jedinstvena $\Phi \in C_\tau^\infty(G_-)$ takva da je $\Phi|_{A_-} = \varphi$. Po definiciji τ -radijalnog dijela imamo

$$\Omega_\tau(u)\varphi = (u\Phi)|_{A_-}.$$

Za svaki $a \in A_-$ i svaki $m \in M$ prema (2.1) je

$$(u\Phi)(a) = (P(u)\Phi)(a) + \sum_{j=1}^p f_j(a) \left([(Ad a^{-1})(Ad m)x_j] h_j [(Ad m)z_j] \Phi \right)(a). \quad (2.2)$$

Nadalje, za $h \in U(\mathfrak{a})$ i $v \in U(\mathfrak{k})^M$ je $(v\Phi)(a) = \Phi(a)\tau_2(v)$, pa dobivamo

$$(hv\Phi)(a) = (h\Phi)(a)\tau_2(v) = [D_\tau(hv)(\Phi|_{A_-})](a) = (D_\tau(hv)\varphi)(a).$$

Kako je $P(u) \in U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$, slijedi

$$(P(u)\Phi)(a) = (D_\tau(P(u))\varphi)(a) = (P_\tau(u)\varphi)(a). \quad (2.3)$$

Nadalje, za svaki $j = 1, \dots, p$, $a \in A_-$ i $m \in M$ vrijedi

$$\left([(Ad a^{-1})(Ad m)x_j] h_j [(Ad m)z_j] \Phi \right)(a) = \tau_1((Ad m)x_j)(D_\tau(h_j)\varphi)(a)\tau_2((Ad m)z_j). \quad (2.4)$$

Za dokaz te jednakosti možemo pretpostaviti da je

$$(Ad m)x_j = X_1 \cdots X_k, \quad h_j = H_1 \cdots H_m \quad \text{i} \quad (Ad m)z_j = Y_1 \cdots Y_\ell$$

za neke $X_1, \dots, X_k, Y_1, \dots, Y_\ell \in \mathfrak{k}$ i $H_1, \dots, H_m \in \mathfrak{a}$. Tada uz oznake

$$\left. \frac{d}{dt} \right|_0 := \left. \frac{\partial}{\partial t_1} \right|_{t_1=0} \cdots \left. \frac{\partial}{\partial t_k} \right|_{t_k=0}, \quad \left. \frac{d}{ds} \right|_0 := \left. \frac{\partial}{\partial s_1} \right|_{s_1=0} \cdots \left. \frac{\partial}{\partial s_m} \right|_{s_m=0}, \quad \left. \frac{d}{dr} \right|_0 := \left. \frac{\partial}{\partial r_1} \right|_{r_1=0} \cdots \left. \frac{\partial}{\partial r_\ell} \right|_{r_\ell=0},$$

imamo redom

$$\begin{aligned} & \left([(Ad a^{-1})(Ad m)x_j] h_j [(Ad m)z_j] \Phi \right)(a) = \\ & = \left. \frac{d}{dt} \right|_0 \left. \frac{d}{ds} \right|_0 \left. \frac{d}{dr} \right|_0 \Phi(a(\exp t_1(Ad a^{-1})X_1) \cdots (\exp t_k(Ad a^{-1})X_k)(\exp s_1 H_1) \cdots (\exp s_m H_m)(\exp r_1 Y_1) \cdots (\exp r_\ell Y_\ell)) = \\ & = \left. \frac{d}{dt} \right|_0 \left. \frac{d}{ds} \right|_0 \left. \frac{d}{dr} \right|_0 \Phi((\exp t_1 X_1) \cdots (\exp t_k X_k)a(\exp s_1 H_1) \cdots (\exp s_m H_m)(\exp r_1 Y_1) \cdots (\exp r_\ell Y_\ell)) = \\ & = \left. \frac{d}{dt} \right|_0 \left. \frac{d}{ds} \right|_0 \left. \frac{d}{dr} \right|_0 \tau_1(\exp t_1 X_1 \cdots \exp t_k X_k) \Phi(a(\exp s_1 H_1) \cdots (\exp s_m H_m)) \tau_2(\exp r_1 Y_1 \cdots \exp r_\ell Y_\ell) = \\ & = \tau_1(X_1 \cdots X_k)(H_1 \cdots H_m \Phi)(a) \tau_2(Y_1 \cdots Y_\ell) = \tau_1((Ad m)x_j)(h_j \Phi)(a) \tau_2((Ad m)z_j). \end{aligned}$$

Odatle slijedi jednakost (.4), jer je $(h_j \Phi)(a) = (h_j \varphi)(a) = (D_\tau(h_j)\varphi)(a)$. Sada iz (2.3) i (2.4) slijedi

$$(\Omega_\tau(u)\varphi)(a) = (u\Phi)(a) = (P_\tau(u)\varphi)(a) + \sum_{j=1}^p f_j(a) \tau_1((Ad m)x_j)(D_\tau(h_j)\varphi)(a) \tau_2((Ad m)z_j).$$

Ovu jednakost integriramo po $Ad m$ u odnosu na normiranu Haarovu mjeru μ na kompaktnoj grupi $Ad M \simeq M/Z$, pa dobivamo

$$(\Omega_\tau(u)\varphi)(a) = (P_\tau(u)\varphi)(a) + \sum_{j=1}^p f_j(a) \int_{Ad M} \tau_1((Ad m)x_j)(D_\tau(h_j)\varphi)(a) \tau_2((Ad m)z_j) d\mu(Ad m). \quad (2.5)$$

Definiramo sada linearne operatore $A_1, \dots, A_p : X_0(\tau) \rightarrow X(\tau)$ ovako:

$$A_j T = \int_{Ad M} \tau_1((Ad m)x_j) T \tau_2((Ad m)z_j) d\mu(Ad m), \quad T \in X_0(\tau).$$

Za svaki $n \in M$ i $T \in X_0(\tau)$ tada imamo

$$\tau_1(n) A_j T \tau_2(n^{-1}) = \int_{Ad M} \tau_1(n) \tau_1((Ad m)x_j) T \tau_2((Ad m)z_j) \tau_2(n^{-1}) d\mu(Ad m).$$

Međutim,

$$\begin{aligned} \tau_1(n) \tau_1((Ad m)x_j) &= \tau_1(n) \tau_1(m) \tau_1(x_j) \tau_1(m^{-1}) = \tau_1(nm) \tau_1(x_j) \tau_1((nm)^{-1}) \tau_1(n) = \\ &= \tau_1((Ad nm)x_j) \tau_1(n) = \tau_1((Ad n)(Ad m)x_j) \tau_1(n) \end{aligned}$$

i, slično,

$$\begin{aligned} \tau_2((Ad m)z_j) \tau_2(n^{-1}) &= \tau_2(m) \tau_2(z_j) \tau_2((nm)^{-1}) = \tau_2(n^{-1}) \tau_2(nm) \tau_2(z_j) \tau_2((nm)^{-1}) = \\ &= \tau_2(n^{-1}) \tau_2((Ad nm)z_j) = \tau_2(n^{-1}) \tau_2((Ad n)(Ad m)z_j). \end{aligned}$$

Budući da je mjera μ invarijantna i budući da je $T \in X_0(\tau) = Hom_M(V_2, V_1)$, dobivamo

$$\begin{aligned} \tau_1(n) A_j T \tau_2(n^{-1}) &= \int_{Ad M} \tau_1((Ad n)(Ad m)x_j) \tau_1(n) T \tau_2(n^{-1}) \tau_2((Ad n)(Ad m)z_j) d\mu(Ad m) = \\ &= \int_{Ad M} \tau_1((Ad m)x_j) T \tau_2((Ad m)z_j) d\mu(Ad m) = A_j T. \end{aligned}$$

To pokazuje da je $A_j T \in X_0(\tau)$, odnosno, $A_j \in End(X_0(\tau))$. Sada iz (2.5) slijedi

$$(\Omega_\tau(u)\varphi)(a) = (P_\tau(u)\varphi)(a) + \sum_{j=1}^p f_j(a) A_j (D_\tau(h_j)\varphi)(a).$$

Kako su $\varphi \in C_\tau(A_-)$ i $a \in A_-$ bili proizvoljni, time je dokazana jednakost

$$\Omega_\tau(u) = P_\tau(u) + \sum_{j=1}^p f_j A_j D_\tau(h_j).$$

Iz te jednakosti je jasno da je Ω_τ preslikavanje algebre $U(\mathfrak{k})^K$ u algebru $\mathcal{D}_\tau(A_-)$ i da vrijedi $\deg \Omega_\tau(u) \leq \deg u$ za svaki $u \in U(\mathfrak{k})^K$. Iz definicije operatora $\Omega_\tau(u)$, $u \in U(\mathfrak{g})^K$, vidi se da je preslikavanje $u \mapsto \Omega_\tau(u)$ linearno, a također da je to homomorfizam unitalnih algebri: za $u_1, u_2 \in U(\mathfrak{g})^K$, za $\varphi \in C_\tau^\infty(A_-)$ i za $F \in C_\tau^\infty(G_-)$ takvu da je $F|_{A_-} = \varphi$ imamo

$$\begin{aligned} \Omega_\tau(u_1 u_2) \varphi &= \Omega_\tau(u_1 u_2) (F|_{A_-}) = (u_1 u_2 F)|_{A_-} = \\ &= \Omega_\tau(u_1) ((u_2 F)|_{A_-}) = \Omega_\tau(u_1) \Omega_\tau(u_2) (F|_{A_-}) = \Omega_\tau(u_1) \Omega_\tau(u_2) \varphi. \end{aligned}$$

Time je teorem u potpunosti dokazan.

2.4 Razvoj sferičkih funkcija

U daljnjem A identificiramo sa $\mathbb{R}^\ell \subseteq \mathbb{C}^\ell$ pomoću karte dobivene preko baze $\{\alpha_1, \dots, \alpha_\ell\}$ sistema korijena Σ određene izborom Σ_+ . Dakle, stavljamo

$$\exp H = (\alpha_1(H), \dots, \alpha_\ell(H)), \quad H \in \mathfrak{a}.$$

Uz oznake iz prvog poglavlja tada je $A_- = \mathbb{R}^\ell(0)$ i $\bar{A}_- = Cl(\mathbb{R}^\ell(0))$. Neka je $\{H_1, \dots, H_\ell\}$ baza od $\mathfrak{a}$ dualna bazi $\{\alpha_1, \dots, \alpha_\ell\}$ od $\mathfrak{a}^*$. Identifikacija A sa $\mathbb{R}^\ell$ može se tada ovako zapisati:

$$t = \exp(t_1 H_1 + \dots + t_\ell H_\ell), \quad t = (t_1, \dots, t_\ell) \in \mathbb{R}^\ell.$$

Za $\alpha \in \Sigma_+$ imamo $\alpha = m_1 \alpha_1 + \dots + m_\ell \alpha_\ell$, $(m_1, \dots, m_\ell) = m \in \mathbb{Z}_+^\ell$, pa za $t \in A_- = \mathbb{R}^\ell(0)$ imamo

$$f_\alpha^\pm(t) = \varphi_\alpha^\pm(\exp(t_1 H_1 + \dots + t_\ell H_\ell)) = \frac{1}{e^{-\langle m, t \rangle} \pm 1}.$$

Prema tome, $f_\alpha^\pm$ se proširuje do funkcije iz $\mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell(0))$ koju označavamo istim znakom:

$$f_\alpha^\pm(z) = \frac{1}{e^{-\langle m, z \rangle} \pm 1}, \quad z \in \mathbb{C}^\ell(0).$$

Tada je $f_\alpha^\pm = (g_\alpha^\pm)^\sim$, gdje je $g_\alpha^\pm$ funkcija iz $\mathcal{H}(D^\ell)$ zadana sa

$$g_\alpha^\pm(z) = \frac{1}{z^{-m} \pm 1} = \frac{z^m}{1 \pm z^m}, \quad z \in D^\ell.$$

Dakle, $f_\alpha^\pm \in \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(0))$. Nadalje, $f_\alpha^\pm(\infty) = g_\alpha^\pm(0) = 0$. Prema tome, $\mathcal{F}$ postaje podalgebra od $\hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(0))$, a za $f \in \mathcal{F}_0$ je $f(\infty) = 0$, dakle, $\mathcal{F}_0 \subseteq \hat{\mathcal{H}}_\infty(\mathbb{C}^\ell(0))$.

Uz uvedenu kartu na A imamo za $1 \leq i \leq \ell$ i $\varphi \in C^\infty(A) = C^\infty(\mathbb{R}^\ell)$:

$$(H_i f)(t) = \frac{d}{ds} \varphi(\exp(t_1 H_1 + \dots + t_\ell H_\ell) \exp s H_i) \Big|_{s=0} = \frac{d}{ds} \varphi(t_1, \dots, t_i + s, \dots, t_\ell) \Big|_{s=0} = (\partial_i \varphi)(t).$$

Prema tome, algebra $U(\mathfrak{a})$ identificira se s algebrom linearnih diferencijalnih operatora na $\mathcal{H}(\mathbb{C}^\ell)$ s konstantnim koeficijentima.

Iz ovog se razmatranja vidi da za $u \in U(\mathfrak{g})^K$ možemo $\Omega_\tau(u)$ shvatiti kao element od $\hat{\mathcal{D}} = \hat{\mathcal{D}}(\mathbb{C}^\ell(0), X_0(\tau))$; nadalje, kako je $\mathcal{F}_0 \subseteq \hat{\mathcal{H}}_\infty(\mathbb{C}^\ell(0))$, konstantni dio od $\Omega_\tau(u)$ (tj. komponenta u $\mathcal{D}^0$ u odnosu na direktni rastav $\hat{\mathcal{D}} = \mathcal{D}^0 \dot{+} \hat{\mathcal{D}}^1$) je upravo $P_\tau(u)$.

Neka su u daljnjem $v_1 = 1, v_2, \dots, v_r \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ izabrani kao u propoziciji 2.2.9.

Lema 2.4.1. *Neka je $D \in \hat{\mathcal{D}}$. Postoje $F_1, \dots, F_p \in \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(0), End(X_0(\tau)))$ i $u_{jk} \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$, $1 \leq j \leq p$, $1 \leq k \leq r$, takvi da je*

$$D = \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r F_j D_\tau(v_k^\circ) \Omega_\tau(u_{jk}).$$

Dokaz: Budući da je svaki $D \in \hat{\mathcal{D}}$ linearna kombinacija nad $\hat{\mathcal{H}} = \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(0), End(X_0(\tau)))$ operatora s konstantnim koeficijentima, tj. $\hat{\mathcal{H}}$ -linearna kombinacija elemenata iz $U(\mathfrak{a})$, u dokazu možemo pretpostaviti da je $D = u \in U(\mathfrak{a})$, odnosno, $D = D_\tau(u)$. Nadalje, zbog holomorfности gornju je jednakost dovoljno dokazati na funkcijama iz $C_\tau^\infty(A_-)$.

Neka je, dakle, $\varphi \in C_\tau^\infty(A_-)$ i neka je $\Phi \in C_\tau^\infty(G_-)$ takva da je $\Phi|_{A_-} = \varphi$. Tada je

$$u\varphi = (u\Phi)|_{A_-} = D_\tau(u)\varphi.$$

Nadalje, za $x \in \mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ i $a \in A_-$ imamo

$$(D_\tau \varphi)(a) = \varphi(a)\tau_2(x) = \tau_1(x)\varphi(a).$$

Po lemi 2.2.12. postoje $x_1, \dots, x_p, y_1, \dots, y_p \in U(\mathfrak{k})$, $w_1, \dots, w_p \in \sum_{1 \leq j \leq r} \mathcal{Z}(\mathfrak{g})v_j^\circ$ i $f_1, \dots, f_p \in \mathcal{F}$ takve da je

$$u = \sum_{j=1}^p f_j(a) [(Ad a^{-1}) x_j] w_j y_j \quad \forall a \in A_-.$$

Za svaki $m \in M$ i svaki $a \in A_-$ je tada

$$u = (Ad m)u = \sum_{j=1}^p f_j(a) [(Ad a^{-1}) (Ad m)x_j] w_j [(Ad m)y_j].$$

Odatle kao u dokazu teorema 2.3.6. slijedi

$$(u\varphi)(a) = (u\Phi)(a) = \sum_{j=1}^p f_j(a)\tau_1((Ad m)x_j)(w_j\Phi)(a)\tau_2((Ad m)y_j), \quad a \in A_-, \quad m \in M.$$

Neka su $u_{jk} \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$, $1 \leq j \leq p$, $1 \leq k \leq r$, takvi da je

$$w_j = \sum_{k=1}^r u_{jk}v_k^\circ = \sum_{k=1}^r v_k^\circ u_{jk}.$$

Dobivamo

$$(u\varphi)(a) = \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r f_j(a)\tau_1((Ad m)x_j)(v_k^\circ u_{jk}\Phi)(a)\tau_2((Ad m)y_j), \quad a \in A_-, \quad m \in M.$$

Međutim, $v_k^\circ \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s}) = U(\mathfrak{a})\mathcal{Z}(\mathfrak{m}) \subseteq U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})^M$, pa slijedi

$$(u\varphi)(a) = \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r f_j(a)\tau_1((Ad m)x_j)[D_\tau(v_k^\circ)(u_{jk}\Phi)|_{A_-}](a)\tau_2((Ad m)y_j), \quad a \in A_-, \quad m \in M.$$

Nadalje, $(u_{jk}\Phi)|_{A_-} = \Omega_\tau(u_{jk})\varphi$. Dakle,

$$(u\varphi)(a) = \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r f_j(a)\tau_1((Ad m)x_j)[D_\tau(v_k^\circ)\Omega_\tau(u_{jk})\varphi](a)\tau_2((Ad m)y_j), \quad a \in A_-, \quad m \in M.$$

Sada kao u dokazu teorema 2.3.6. definiramo operatore $B_j \in \text{End}(X_0(\tau))$, $1 \leq j \leq p$, sa

$$B_j T = \int_{Ad M} \tau_1((Ad m)x_j) T \tau_2((Ad m)y_j) d\mu(Ad m), \quad T \in X_0(\tau) = \text{Hom}_M(V_2, V_1).$$

Integracijom prethodne jednakosti po $Ad M$ slijedi

$$u\varphi = \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r f_j B_j D_\tau(v_k^\circ)\Omega_\tau(u_{jk})\varphi$$

i time je lema dokazana.

Teorem 2.4.2. *Neka je $\mathcal{J}$ ideal i $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenziije. Tada sistem jednadžbi*

$$\Omega_\tau(u)\varphi = 0, \quad u \in \mathcal{J},$$

ima prosti singularitet u ∞ .

Dokaz: Treba dokazati da je $\hat{\mathcal{D}}/\hat{\mathcal{D}}\Omega_\tau(\mathcal{J})$ konačno generiran kao lijevi $\hat{\mathcal{H}}$ -modul.

Neka je $\{u_1, \dots, u_s\}$ baza direktnog komplementa od $\mathcal{J}$ u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$. Neka je $\mathcal{I} = \hat{\mathcal{D}}\Omega_\tau(\mathcal{J})$ lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ generiran sa $\Omega_\tau(\mathcal{J})$. Neka je $D \in \hat{\mathcal{D}}$. Po lemi 2.4.2. postoje $F_j \in \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(0), \text{End}(X_0(\tau)))$ i $u_{jk} \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$, $1 \leq j \leq p$, $1 \leq k \leq r$, takvi da je

$$D = \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r F_j D_\tau(v_k^\circ) \Omega_\tau(u_{jk}).$$

Stavimo

$$D_{ki} = D_\tau(v_k^\circ) \Omega_\tau(u_i) \in \hat{\mathcal{D}}, \quad 1 \leq k \leq r, \quad 1 \leq i \leq s.$$

Neka su $c_{jki} \in \mathbb{C}$, $1 \leq j \leq p$, $1 \leq k \leq r$, $1 \leq i \leq s$, takvi da je

$$u_{jk} - \sum_{i=1}^s c_{jki} u_i \in \mathcal{J}, \quad 1 \leq j \leq p, \quad 1 \leq k \leq r.$$

Uz oznake

$$F_{ki} = \sum_{j=1}^p c_{jki} F_j \in \hat{\mathcal{H}}, \quad 1 \leq k \leq r, \quad 1 \leq i \leq s,$$

Imamo

$$\begin{aligned} D - \sum_{k=1}^r \sum_{i=1}^s F_{kn} D_{kn} &= \\ &= \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r F_j D_\tau(v_k^\circ) \Omega_\tau(u_{jk}) - \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r \sum_{i=1}^s c_{jki} F_j D_\tau(v_k^\circ) \Omega_\tau(u_i) = \\ &= \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^r F_j D_\tau(v_k^\circ) \Omega_\tau \left(u_{jk} - \sum_{i=1}^s c_{jki} u_i \right) \in \mathcal{I}. \end{aligned}$$

Prema tome, lijevi $\hat{\mathcal{H}}$ -modul $\hat{\mathcal{D}}/\mathcal{I}$ generiran je sa $\{D_{ki} + \mathcal{I}; 1 \leq k \leq r, 1 \leq i \leq s\}$.

Za ideal $\mathcal{J}$ u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenziije stavimo

$$C_{\tau, \mathcal{J}}^\infty(G) = \{F \in C_\tau^\infty(G); uF = 0 \ \forall u \in \mathcal{J}\}.$$

Za svaku funkciju $F \in C_{\tau, \mathcal{J}}^\infty(G)$ njena restrikcija $F|_{A_-} \in C_\tau^\infty(A_-)$ po definiciji preslikavanja Ω_τ zadovoljava

$$\Omega_\tau(u)(F|_{A_-}) = 0 \quad \forall u \in \mathcal{J}.$$

Neka je ponovo $\mathcal{I} = \hat{\mathcal{D}}\Omega_\tau(\mathcal{J})$ lijevi ideal u $\hat{\mathcal{D}}$ generiran sa $\Omega_\tau(\mathcal{J})$. Prema propoziciji 2.3.1. za svaku funkciju $F \in C_{\tau, \mathcal{J}}^\infty(G)$ postoji jedinstvena funkcija $f \in V(\mathbb{C}^\ell(0), \mathcal{I})$ takva da je $f|_{A_-} = F|_{A_-}$ i tako definirano preslikavanje $F \mapsto f$ je linearna injekcija sa $C_{\tau, \mathcal{J}}^\infty(G)$ u $V(\mathbb{C}^\ell(0), \mathcal{I})$. Primijenit ćemo sada rezultate o sistemima linearnih parcijalnih jednadžbi u kompleksnom području. Prije svega, identificiramo $\mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ sa $\mathbb{C}^\ell$ tako da stavimo

$$z = (z_1, \dots, z_\ell) = \sum_{i=1}^{\ell} z_i \alpha_i.$$

Stavimo

$$L = \mathbb{Z}^\ell = \text{span}_{\mathbb{Z}} \Sigma \quad \text{i} \quad L_+ = \mathbb{Z}_+^\ell = \text{span}_{\mathbb{Z}_+} \Sigma_+.$$

Tada uz oznake iz prvog poglavlja za $\lambda, \mu \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ imamo

$$\lambda \sim \mu \iff \lambda - \mu \in L \quad \text{i} \quad \lambda \gg \mu \iff \lambda - \mu \in L_+.$$

Za $k \in \mathbb{Z}_+^\ell = L_+$, $k = (k_1, \dots, k_\ell) = \sum_{1 \leq i \leq \ell} k_i \alpha_i$, i za $H \in \mathfrak{a}$ stavimo

$$\alpha(H)^k = \alpha_1(H)^{k_1} \cdots \alpha_\ell(H)^{k_\ell}.$$

Kao i prije, sa C je označena negativna Weylova komora u $\mathfrak{a}$ u odnosu na Σ_+ . Nadalje, za $\varepsilon \in \mathbb{R}$ uvodimo oznaku

$$C_\varepsilon = Cl(R^\ell(\varepsilon)) = \{H \in \mathfrak{a}; \alpha_i(H) \leq \varepsilon, 1 \leq i \leq \ell\}.$$

Tada je

$$C_0 = \overline{C} \quad \text{i} \quad C = \bigcup_{\varepsilon < 0} C_\varepsilon.$$

Iz rezultata o diferencijalnim jednadžbama u kompleksnom području slijedi:

Teorem 2.4.3. *Neka je $\mathcal{J}$ ideal u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenziije. Tada postoje međusobno integralno neekvivalentni $\mu_j \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$, $N \in \mathbb{Z}_+$ i $A_{\mu_j+k,m} \in X_0(\tau) = \text{Hom}_M(V_2, V_1)$, $1 \leq j \leq r$, $m, k \in \mathbb{Z}_+^\ell$, $|m| \leq N$, takvi da vrijedi:*

(a) *Redovi*

$$\sum_{k \in \mathbb{Z}_+^\ell} e^{k(H)} A_{\mu_j+k,m}, \quad 1 \leq j \leq r, \quad m \in \mathbb{Z}_+^\ell, \quad |m| \leq N,$$

konvergiraju apsolutno za $H \in C$ i uniformno na svakom C_ε , $\varepsilon < 0$.

(b) *Za svaki $H \in C$ i svaku funkciju $F \in C_{\tau, \mathcal{J}}^\infty(G)$ je*

$$F(\exp H) = e^{\rho(H)} \sum_{j=1}^r \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell, |m| \leq N} \alpha(H)^m e^{\mu_j(H)} \left(\sum_{k \in \mathbb{Z}_+^\ell} e^{k(H)} A_{\mu_j+k,m} \right).$$

Za $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}} \setminus \bigcup_{1 \leq j \leq r} (\mu_j + L_+)$ i za $m \in \mathbb{Z}_+^\ell$, $|m| \leq N$, stavimo $A_{\lambda,m} = 0$. Za funkciju $F \in C_{\tau, \mathcal{J}}^\infty(G)$ definiramo

$$F_\lambda(\exp H) = e^{\rho(H)} \sum_{m \in \mathbb{Z}_+^\ell, |m| \leq N} \alpha(H)^m e^{\lambda(H)} A_{\lambda,m}, \quad H \in \mathfrak{a}, \quad \lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}.$$

Elementi skupa

$$E(F) = \{\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}; F_\lambda \neq 0\}$$

zovu se **eksponenti sferičke funkcije** F . Očito vrijedi

$$F = \sum_{\lambda \in E(F)} F_\lambda \quad \text{na } A_-.$$

Označimo sa $E^\circ(F)$ skup svih minimalnih elemenata od $E(F)$ u odnosu na uređaj $\gg$. Elementi od $E^\circ(F)$ zovu se **vodeći eksponenti sferičke funkcije** F , a funkcije F_λ , $\lambda \in E^\circ(F)$, zovu se **vodeći članovi** od F . Primijetimo da su pojmovi malo drugačije definirani nego u prvom poglavlju zbog faktora e^ρ . Nadalje, primijetimo da je očito skup $E^\circ(F)$ konačan.

2.5 Indicijalni moduli

Neka je F τ -sferička funkcija na G . Kažemo da je F $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ -konačna ako je $\{uF; u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})\}$ konačnodimenzionalan prostor, odnosno, ekvivalentno, ako je

$$\mathcal{J}_F = \{u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g}); uF = 0\}$$

ideal u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenzije. Dakle, F je $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ -konačna ako je $F \in C_{\tau, \mathcal{J}}^\infty(G)$ za neki ideal $\mathcal{J}$ u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenzije.

Lema 2.5.1. *Neka je F $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ -konačna τ -sferička funkcija na G . Tada je F analitička funkcija na G .*

Dokaz: Funkcija F je K -konačna i $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ -konačna, pa je i $U(\mathfrak{k})\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ -konačna, tj. prostor $\{uF; u \in U(\mathfrak{k})\mathcal{Z}(\mathfrak{g})\}$ je konačnodimenzionalan. Neka je $\{X_1, \dots, X_n\}$ baza od $\mathfrak{g}$ takva da je $\{X_1, \dots, X_k\}$ baza od $\mathfrak{k}$, $\{X_{k+1}, \dots, X_n\}$ baza od $\mathfrak{p}$ i $(X_i|X_j)_\vartheta = \delta_{ij}$. Stavimo

$$\Delta = \sum_{i=1}^n X_i^2, \quad \omega_1 = \sum_{i=1}^k X_i^2, \quad \omega_2 = -\omega_1 + \sum_{i=k+1}^n X_i^2.$$

Tada su $\omega_2 \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ i $\omega_1 \in \mathcal{Z}(\mathfrak{k})$, pa je $\Delta = \omega_2 + 2\omega_1 \in \mathcal{Z}(\mathfrak{k})\mathcal{Z}(\mathfrak{g}) \subseteq U(\mathfrak{k})\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$. To znači da je niz $(\Delta^j F)_{j \in \mathbb{Z}_+}$ linearno zavisano, odnosno, postoje $m \in \mathbb{N}$ i $c_1, \dots, c_m \in \mathbb{C}$ takvi da za

$$D = \Delta^m + \sum_{i=1}^m c_i \Delta^{m-i}$$

vrijedi $DF = 0$. Međutim, lako se vidi da je u svakoj analitičkoj karti na G linearni diferencijalni operator D eliptički s analitičkim koeficijentima (u stvari, oko svake točke postoji analitička karta u kojoj je to eliptički linearni diferencijalni operator s konstantnim koeficijentima). Prema tome, funkcija F je analitička u svakoj analitičkoj karti na G , odnosno, F je analitička funkcija na G .

Neka je u daljnjem $\mathcal{J}$ ideal u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenzije i $\mathcal{I} = \hat{D}\Omega_\tau(\mathcal{J})$ lijevi ideal u $\hat{\mathcal{H}} = \hat{\mathcal{H}}(\mathbb{C}^\ell(0), X_0(\tau))$. generiran sa $\Omega_\tau(\mathcal{J})$. Proučit ćemo pobliže indicijalni modul pridružen idealu $\mathcal{I}$ i ustanoviti vezu između vodećih eksponenata od $F \in C_{\tau, \mathcal{J}}^\infty(G)$ i ideala $\mathcal{J}$.

Zbog kratkoće stavimo $X = X_0(\tau) = \text{Hom}_M(V_2, V_1)$ i neka je $\Delta = \text{End}(X)[Y_1, \dots, Y_\ell]$ algebra polinoma u ℓ varijabli s koeficijentima iz $\text{End}(X)$; pri tome je $\ell = \dim \mathfrak{a}$. Neka je $\sigma : \hat{D} \rightarrow \Delta$ epimorfizam iz odjeljka 1.8. s jezgrom $\hat{D}^1$. Po definiciji indicijalni modul pridružen idealu $\mathcal{I}$ je $\mathbb{C}[Y_1, \dots, Y_\ell]$ -modul $\Delta/\sigma(\mathcal{I})$. Neka je kao i prije $\{H_1, \dots, H_\ell\}$ baza od $\mathfrak{a}$ dualna bazi $\{\alpha_1, \dots, \alpha_\ell\}$ od $\mathfrak{a}^*$. Tada $H_i \leftrightarrow Y_i$ inducira identifikaciju algebre $U(\mathfrak{a})$ s algebrom $\mathbb{C}[Y_1, \dots, Y_\ell]$, pa se algebra Δ identificira sa $\text{End}(X) \otimes U(\mathfrak{a})$.

Prostor $X = \text{Hom}_M(V_2, V_1)$ je $\mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ -modul u odnosu na djelovanje

$$v \cdot T = \tau_1(v)T = T\tau_2(v), \quad v \in \mathcal{Z}(\mathfrak{m}).$$

Doista, $v \cdot T$ je linearni operator sa V_2 u V_1 i za $m \in M$ je

$$\tau_1(m)(v \cdot T) = \tau_1(m)\tau_1(v)T = \tau_1(v)\tau_1(m)T = \tau_1(v)T\tau_2(m) = (v \cdot T)\tau_2(m).$$

Nadalje, lako se provjeravaju svojstva $\mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ -modula. Označimo sa τ pripadnu reprezentaciju od $\mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ na prostoru X , odnosno, $\tau : \mathcal{Z}(\mathfrak{m}) \rightarrow \text{End}(X)$ je pripadni unitalni homomorfizam definiran sa $\tau(v)(T) = v \cdot T$. Sada i $\text{End}(X)$ postaje $\mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ -modul u odnosu na djelovanje

$$v \cdot A = A\tau(v), \quad v \in \mathcal{Z}(\mathfrak{m}), \quad A \in \text{End}(X).$$

Nadalje, $\mathcal{Z}(\mathfrak{s}) = U(\mathfrak{a})\mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ je $\mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ -modul u odnosu na množenje. Formirajmo sada tenzorski produkt $End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$. Imamo identifikaciju vektorskih prostora:

$$End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \mathcal{Z}(\mathfrak{s}) = End(X) \otimes \mathcal{Z}(\mathfrak{s}) / \mathcal{W}$$

gdje je

$$\mathcal{W} = span \{v \cdot A \otimes u - A \otimes vu; A \in End(X), u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s}), v \in \mathcal{Z}(\mathfrak{m})\}.$$

Kako je $\mathcal{Z}(\mathfrak{s}) = \mathcal{Z}(\mathfrak{m})U(\mathfrak{a}) \simeq \mathcal{Z}(\mathfrak{m}) \otimes U(\mathfrak{a})$, očito postoji izomorfizam vektorskih prostora $\Phi : End(X) \otimes U(\mathfrak{a}) \rightarrow End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$, takav da vrijedi

$$\Phi(A \otimes h) = A \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} h, \quad A \in End(X).$$

Za svaki $u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ je $(A, u') \mapsto A \otimes uu'$ bilinearne preslikavanje sa $End(X) \times \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ u $End(X) \otimes \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$, pa se pomoću univerzalnog svojstva tenzorskog produkta lako vidi da postoji (i jedinstvena je) struktura $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ -modula na $End(X) \otimes \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$, takva da je

$$u \cdot (A \otimes u') = A \otimes uu', \quad u, u' \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s}), \quad A \in End(X).$$

Nadalje, potprostor $\mathcal{W}$ je $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ -podmodul, pa i kvocijentni prostor

$$End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \mathcal{Z}(\mathfrak{s}) = End(X) \otimes \mathcal{Z}(\mathfrak{s}) / \mathcal{W}$$

postaje $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ -modul. Pomoću izomorfizma Φ ta se struktura $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ -modula prenosi na vektorski prostor $End(X) \otimes U(\mathfrak{a})$. Tada očito vrijedi

$$(vh) \cdot (A \otimes h') = (v \cdot A) \otimes hh' = A\tau(v) \otimes hh', \quad A \in End(X), \quad v \in \mathcal{Z}(\mathfrak{m}), \quad h, h' \in U(\mathfrak{a}).$$

Propozicija 2.5.2. *Indicijalni modul pridružen idealu $\mathcal{I}$ je kao $U(\mathfrak{a})$ -modul izomorfan modulu $End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s}) / (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J})))$.*

Dokaz: Uz prethodne identifikacije σ je epimorfizam $\hat{D}$ na $End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$. Po teoremu 2.3.6. imamo

$$\sigma(\Omega_\tau(u)) = \sigma(P_\tau(u)) \quad \forall u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s}).$$

Dakle, ako za $u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ stavimo

$$P(u) = \sum_{j=1}^m v_j h_j, \quad v_j \in \mathcal{Z}(\mathfrak{m}), \quad h_j \in U(\mathfrak{a}),$$

onda je

$$\sigma(\Omega_\tau(u)) = \sigma(P_\tau(u)) = \sum_{j=1}^m \tau(v_j) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} h_j = 1 \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \sum_{j=1}^m v_j h_j = 1 \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} P(u).$$

Prema tome, vrijedi $\sigma(\Omega_\tau(\mathcal{J})) = 1 \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} P(\mathcal{J})$. Stoga je

$$s(\mathcal{I}) = (End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \mathcal{Z}(\mathfrak{s})(1 \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} P(\mathcal{J})) = End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J})).$$

Odatle slijedi

$$\Delta / \sigma(\mathcal{I}) = [End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \mathcal{Z}(\mathfrak{s})] / [End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{I}))] \simeq End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} [\mathcal{Z}(\mathfrak{s}) / (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J}))]$$

Za konačnodimensionalni $U(\mathfrak{a})$ -modul $\mathcal{V}$ i za $\lambda \in \mathfrak{a}^{\mathbb{C}}$ stavimo

$$\mathcal{V}_{(\lambda)} = \{v \in \mathcal{V}; (H - \lambda(H))^{\dim \mathcal{V}} v = 0 \quad \forall H \in \mathfrak{a}\}.$$

Tada su $\mathcal{V}_{(\lambda)}$ $U(\mathfrak{a})$ -podmoduli od $\mathcal{V}$ i vrijedi

$$\mathcal{V} = \sum_{\lambda} \dot{+} \mathcal{V}_{(\lambda)}.$$

Prisjetimo se definicija $*$ i μ iz odjeljka 2.2. Preslikavanje $u \mapsto u^*$ je jedinstveni automorfizam algebre $U(\mathfrak{s})$ takav da je $X^* = X$ za $X \in \mathfrak{m}$ i $H^* = H + \rho(H)$ za $H \in \mathfrak{a}$. Prema lemi 2.2.4. tada je $H^* = H + \rho(H)$ za svaki $H \in \mathfrak{h}^{\mathbb{C}}$. Nadalje, $\mu : \mathcal{Z}(\mathfrak{g}) \rightarrow \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ je injektivni homomorfizam definiran sa

$$\mu(u) = P(u)^*, \quad u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g}).$$

Teorem 2.5.3. *Neka je $\mathcal{J}$ ideal u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenziije, $F \in C_{\tau, \mathcal{J}}^{\infty}(G)$ i $\lambda \in E^{\circ}(F)$. Tada je*

$$[End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})))]_{(\lambda)} \neq \{0\}.$$

Dokaz: $u \mapsto u^*$ je automorfizam od $U(\mathfrak{s})$ i od $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ koji djeluje trivijalno na $\mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ i vrijedi $H^* = H + \rho(H)$ za $H \in \mathfrak{a}$. Budući da je $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})^* = \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$, imamo $(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J}))^* = \mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})$. Dakle, $*$ inducira izomorfizam $\mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ -modula

$$\varphi : \mathcal{Z}(\mathfrak{s})/\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J}) \rightarrow \mathcal{Z}(\mathfrak{s})/\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J}), \quad \varphi(u + \mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J})) = u^* + \mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J}), \quad u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s}).$$

Dakle, $I_{End(X)} \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \varphi$ je izomorfizam $\mathcal{Z}(\mathfrak{m})$ -modula sa $End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} [\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J}))]$ na $End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} [\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J}))]$.

Usporedimo sada djelovanja $U(\mathfrak{a})$. Za $A \in End(X)$, $u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{s})$ i $H \in \mathfrak{a}$ imamo:

$$\begin{aligned} & H \cdot (I_{End(X)} \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \varphi)(A \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (u + \mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J}))) = A \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (Hu^* + \mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})) = \\ & = A \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (((H - \rho(H))u)^* + \mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})) = (I_{End(X)} \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \varphi)((H - \rho(H)) \cdot (A \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J}))). \end{aligned}$$

To možemo formalno ovako zapisati:

$$(H \cdot) \circ (I_{End(X)} \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \varphi) = (I_{End(X)} \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \varphi) \circ ((H - \rho(H)) \cdot), \quad H \in \mathfrak{a}.$$

Dakle, uz oznaku

$$m = \dim End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J}))) = \dim End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})))$$

imamo sljedeći niz ekvivalencija:

$$\begin{aligned} w \in [End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J})))]_{(\lambda)} & \iff (H - \lambda(H))^m w = 0 \quad \forall H \in \mathfrak{a} \iff \\ & \iff (I_{End(X)} \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \varphi)((H - \lambda(H))^m w) = 0 \quad \forall H \in \mathfrak{a} \iff \\ & \iff (H - (\lambda - \rho)(H))^m ((I_{End(X)} \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \varphi)(w)) = 0 \quad \forall H \in \mathfrak{a} \iff \\ & \iff (I_{End(X)} \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \varphi)(w) \in [End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})))]_{(\lambda - \rho)}. \end{aligned}$$

Time smo dokazali da je

$$(I_{End(X)} \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} \varphi) [End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J})))]_{(\lambda)} = [End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})))]_{(\lambda - \rho)}. \quad (2.6)$$

Ako je $\lambda \in E^\circ(F)$, onda prema propoziciji 2.5.2. i prema teoremu 1.9.2. vrijedi

$$[End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J})))]_{(\lambda+\rho)} \neq \{0\}$$

a to je prema (2.6) ekvivalentno sa

$$[End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})))]_{(\lambda)} \neq \{0\}.$$

Napomena: Iz teorema 2.5.3. se vidi zbog čega je u razvoju sferičke funkcije bio izdvojen faktor e^ρ .

Za ideal $\mathcal{J}$ u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenzije stavimo

$$S_{\mathcal{J}} = \{\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}; [\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J}))]_{(\lambda)} \neq \{0\}\}.$$

Za svaki takav $\mathcal{J}$ prostor $\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J}))$ je konačnodimenzionalan, pa je očito $S_{\mathcal{J}}$ konačan skup. Stavimo nadalje

$$E_{\circ}(\mathcal{J}) = \{\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}; \lambda \in E^\circ(F) \text{ za neke } F \in C_{\tau, \mathcal{J}}^\infty(G) \text{ i } \tau = (\tau_1, \tau_2)\}.$$

Teorem 2.5.4. $E_{\circ}(\mathcal{J}) \subseteq S_{\mathcal{J}}$. Posebno, $E_{\circ}(\mathcal{J})$ je konačan skup.

Dokaz: Neka je $\lambda \in E_{\circ}(F)$ i neka su $\tau = (\tau_1, \tau_2)$ i $F \in C_{\tau, \mathcal{J}}^\infty(G)$ takvi da je $\lambda \in E^\circ(F)$. Po teoremu 2.5.3. je $[End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})))]_{(\lambda)} \neq \{0\}$. Prostor $End(X) \otimes (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})P(\mathcal{J})))$ je $U(\mathfrak{a})$ -modul uz trivijalno djelovanje na $End(X)$ i $End(X) \otimes_{\mathcal{Z}(\mathfrak{m})} (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})))$ je izomorfan njegovom kvocijentu. Stoga je $[End(X) \otimes (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})))]_{(\lambda)} \neq \{0\}$. No kako je djelovanje $U(\mathfrak{a})$ na $End(X)$ trivijalno, očito je

$$[End(X) \otimes (\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J})))]_{(\lambda)} = End(X) \otimes [\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J}))]_{(\lambda)}.$$

Dakle, $[\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/(\mathcal{Z}(\mathfrak{s})\mu(\mathcal{J}))]_{(\lambda)} \neq \{0\}$, odnosno, $\lambda \in S_{\mathcal{J}}$.

2.6 K –konačni vektori i dopustivi moduli

Neka je K kompaktna grupa s normiranom Haarovom mjerom μ i neka je $\mathcal{V}$ K –modul s reprezentacijom π (ne postavlja se nikakav uvjet neprekidnosti). Za $v \in \mathcal{V}$ neka je $K \cdot v$ potprostor od razapet sa $\{\pi(k)v; k \in K\}$. Stavimo

$$\mathcal{V}_K = \{v \in \mathcal{V}; \dim K \cdot v < +\infty \text{ i } k \mapsto \pi(k)|_{K \cdot v} \text{ je neprekidno}\}.$$

Elementi od $\mathcal{V}_K$ zovu se K –**konačni vektori** u modulu $\mathcal{V}$. Kažemo da je $\mathcal{V}$ **neprekidan K –modul**, ako je $\mathcal{V} = \mathcal{V}_K$. Za svaki K –modul $\mathcal{V}$ očito je $\mathcal{V}_K$ najveći neprekidan K –podmodul.

Neka je $\hat{K}$ skup svih klasa ekvivalencije konačnodimenzionalnih ireducibilnih neprekidnih K –modula i za $\delta \in \hat{K}$ izabiremo predstavnika E^δ s reprezentacijom τ^δ . Neka je $d(\delta) = \dim E^\delta$, χ_δ karakter od τ^δ i $\chi^\delta = d(\delta)\overline{\chi_\delta}$. Za svaku klasu $\delta \in \hat{K}$ izabiremo bazu $\{e_1^\delta, \dots, e_{d(\delta)}^\delta\}$ od E^δ takvu da je matrica $(\tau_{ij}^\delta(k))$ operatora $\tau^\delta(k)$ u toj bazi unitarna za svaki $k \in K$. Možemo pretpostaviti da su baze izabrane tako da za kontragredijantnu klasu δ^* od δ vrijedi $\tau_{ij}^{\delta^*}(k) = \tau_{ji}^\delta(k^{-1}) = \overline{\tau_{ij}^\delta(k)}$.

Neka je $\mathcal{V}$ K –modul s reprezentacijom π . Na algebarskom dualu $\mathcal{V}^*$ od $\mathcal{V}$ imamo kontragredijentnu reprezentaciju π^* :

$$(\pi^*(k)f)(v) = f(\pi(k^{-1})v), \quad k \in K, \quad v \in \mathcal{V}, \quad f \in \mathcal{V}^*.$$

Kažemo da je $\mathcal{V}$ **pravilan K –modul** ako postoji K –podmodul $\mathcal{V}'$ od $\mathcal{V}^*$ sa sljedećim svojstvima:

- (a) $f(v) = 0 \quad \forall f \in \mathcal{V}'$ samo ako je $v = 0$.
- (b) Za svaki $v \in \mathcal{V}$ i svaki $f \in \mathcal{V}'$ kompleksna funkcija $k \mapsto f(\pi(k)v)$ je neprekidna na K .
- (c) Za svaki $v \in \mathcal{V}$ i svaku funkciju $\varphi \in C(K)$ postoji $w \in \mathcal{V}$ (očito jedinstven) takav da je

$$f(w) = \int_K \varphi(k)f(\pi(k)v)d\mu(k) \quad \forall f \in \mathcal{V}'.$$

Tada je očito $v \mapsto w$ linearan operator sa $\mathcal{V}$ u $\mathcal{V}$ i taj operator označavamo sa

$$\pi(\varphi) = \int_K \varphi(k)\pi(k)d\mu(k).$$

Ako je $\mathcal{V}$ pravilan K –modul i $\mathcal{V}' \subseteq \mathcal{V}^*$ kao u definiciji, stavimo $\pi'(k) = \pi^*(k)|_{\mathcal{V}'}$, $k \in K$. Tada je $\mathcal{V}'$ s reprezentacijom π' očito pravilan K –modul. Nadalje, neprekidan K –modul je pravilan: u tom slučaju za $\mathcal{V}'$ možemo uzeti čitav algebarski dual $\mathcal{V}^*$.

Za K –modul $\mathcal{V}$ i za $\delta \in \hat{K}$ sa $\mathcal{V}_\delta$ označavamo sumu svih ireducibilnih K –podmodula iz klase δ . Dokazi sljedeće dvije propozicije su standardni i izostavljamo ih:

Propozicija 2.6.1. *Neka je $\mathcal{V}$ pravilan K –modul i neka je $\mathcal{V}'$ K –podmodul od $\mathcal{V}^*$ iz definicije pravilnosti. Za $\delta \in \hat{K}$ i $1 \leq i, j \leq d(\delta)$ stavimo*

$$P_{\delta,ij}^\pi = \pi \left(n(\delta)\overline{\tau_{ij}^\delta} \right), \quad P_\delta^\pi = \pi(\chi^\delta).$$

- (a) Za svaki $k \in K$, $\delta \in \hat{K}$ i $1 \leq i, j \leq d(\delta)$ vrijede jednakosti

$$\pi(k)P_{\delta,ij}^\pi = \sum_{\ell=1}^{d(\delta)} \tau_{\ell i}^\delta(k)P_{\delta,\ell j}^\pi, \quad P_{\delta,\ell j}^\pi = \sum_{i=1}^{d(\delta)} \tau_{j\ell}^\delta(k)P_{\delta,il}^\pi.$$

- (b) $P_{\delta,ij}^\pi P_{\gamma,rs}^\pi = \delta_{\delta\gamma} \delta_{jr} P_{\delta,is}^\pi$, $\delta, \gamma \in \hat{K}$, $1 \leq i, j \leq d(\delta)$, $1 \leq r, s \leq d(\gamma)$.
- (c) P_δ^π , $\delta \in \hat{K}$, su međusobno ortogonalni projektori, tj. vrijedi $P_\delta^\pi P_\gamma^\pi = \delta_{\delta\gamma} P_\delta^\pi$.
- (d) Za svaki $\delta \in \hat{K}$ je $\mathcal{V}_\delta = P_\delta^\pi \mathcal{V}$.
- (e) Vrijedi

$$\mathcal{V}_K = \sum_{\delta \in \hat{K}} \dot{+} \mathcal{V}_\delta.$$

Primijetimo da je za svaki K -modul $\mathcal{V}$ K -podmodul $\mathcal{V}_K$ pravilan, pa tvrdnja (e) vrijedi i bez pretpostavke pravilnosti.

U sljedećoj propoziciji za linearan operator A na prostoru $\mathcal{V}$ sa A^* označavamo njemu dualan operator na $\mathcal{V}^*$; tj. $(A^*f)(v) = f(Av)$, $v \in \mathcal{V}$, $f \in \mathcal{V}^*$. Nadalje, za $\varphi \in C(K)$ sa $\check{\varphi}$ označavamo funkciju iz $C(K)$ definiranu sa $\check{\varphi}(k) = \varphi(k^{-1})$.

Propozicija 2.6.2. *Uz oznake iz propozicije 2.6.1. vrijedi:*

- (a) $\pi'(\check{\varphi}) = \pi(\varphi)^* | \mathcal{V}' \quad \forall \varphi \in C(K)$.
- (b) $P_{\delta,ij}^{\pi'} = (P_{\delta^*,ji}^\pi)^* | \mathcal{V}'$ za $\delta \in \hat{K}$ i za $1 \leq i, j \leq d(\delta)$.
- (c) $P_\delta^{\pi'} = (P_{\delta^*}^\pi)^* | \mathcal{V}'$ za $\delta \in \hat{K}$.
- (d) Ako je za $\delta \in \hat{K}$ prostor $\mathcal{V}_\delta$ konačno dimenzionalan, onda je nužno $(\mathcal{V}^*)_{\delta^*} \subseteq \mathcal{V}'$ i vrijedi $\dim (\mathcal{V}^*)_{\delta^*} = \dim \mathcal{V}_\delta$.

Kažemo da je $\mathcal{V}$ **dopustiv K -modul** ako je on neprekidan i vrijedi $\dim \mathcal{V}_\delta < +\infty \quad \forall \delta \in \hat{K}$. Iz propozicija 2.6.1. i 2.6.2. neposredno slijedi:

Teorem 2.6.3. *Neka je $\mathcal{V}$ dopustiv K -modul. Tada je i $\tilde{\mathcal{V}} = (\mathcal{V}^*)_K$ dopustiv K -modul. Nadalje, slika operatora $T : \mathcal{V} \rightarrow \tilde{\mathcal{V}}^*$, definiranog sa*

$$(Tv)(f) = f(v), \quad v \in \mathcal{V}, \quad f \in \tilde{\mathcal{V}},$$

je upravo $\tilde{\mathcal{V}}$ i T je izomorfizam K -modula sa $\mathcal{V}$ na $\tilde{\mathcal{V}}$.

Neka je sada G lokalno kompaktna unimodularna grupa i neka je λ Haarova mjera na G . **Banachov G -modul** je kompleksan Banachov prostor $\mathcal{H}$ s reprezentacijom π od G na vektorskom prostoru $\mathcal{H}$ takvom da je svaki operator $\pi(x)$, $x \in G$, ograničen i da je preslikavanje $x \mapsto \pi(x)v$ neprekidno sa G u $\mathcal{H}$ za svaki vektor $v \in \mathcal{H}$. Neka je $\mathcal{H}'$ dual Banachovog prostora $\mathcal{H}$ i neka je za $x \in G$ $\pi'(x) = (\pi(x))^* | \mathcal{H}'$. Tada je π' reprezentacija grupe G na vektorskom prostoru $\mathcal{H}'$, ali $\mathcal{H}'$ s tom reprezentacijom ne mora biti Banachov G -modul, jer ne mora za svaki $f \in \mathcal{H}'$ preslikavanje $x \mapsto \pi'(x)f$ sa G u $\mathcal{H}'$ biti neprekidno. Stoga stavimo

$$\hat{\mathcal{H}} = \{f \in \mathcal{H}'; \text{ preslikavanje } x \mapsto \pi'(x)f \text{ sa } G \text{ u } \mathcal{H}' \text{ je neprekidno}\}.$$

Tada je očito $\hat{\mathcal{H}}$ potprostor vektorskog prostora $\mathcal{H}'$ koji je invarijantan s obzirom na sve operatore $\pi'(x)$, $x \in G$. Za $\varphi \in C_0(G)$ definiramo operatore $\pi(\varphi) : \mathcal{H} \rightarrow \mathcal{H}$ i $\pi'(\varphi) : \mathcal{H}' \rightarrow \mathcal{H}'$ sa

$$\pi(\varphi)v = \int_G \varphi(x)\pi(x)v d\lambda(x), \quad (\pi'(\varphi)f)(v) = \int_G \varphi(x)f(\pi(x^{-1})v) d\lambda(x), \quad v \in \mathcal{H}, \quad f \in \mathcal{H}'.$$

Propozicija 2.6.4. *Neka je $\mathcal{H}$ Banachov G -modul.*

- (a) $\hat{\mathcal{H}}$ je Banachov G -modul. Neka je $\hat{\pi}$ pripadna reprezentacija, tj. $\hat{\pi}(x) = \pi'(x)|\hat{\mathcal{H}}$.
- (b) Vrijedi $\pi'(C_0(G))\mathcal{H}' \subseteq \hat{\mathcal{H}}$ i $\hat{\pi}(\varphi) = \pi'(\varphi)|\hat{\mathcal{H}}$ za svaku $\varphi \in C_0(G)$.

Dokaz: (a) Treba samo dokazati da je potprostor $\hat{\mathcal{H}}$ Banachovog prostora $\mathcal{H}'$ zatvoren. U tu svrhu dokažimo naprije da je za kompaktan podskup C od G vrijedi

$$M(C) = \sup \{ \|\pi'(x)\|; x \in C \} < +\infty.$$

Doista, $\|\pi'(x)\| = \|\pi(x^{-1})\|$, pa je

$$M(C) = \sup \{ \|\pi(x)\|; x \in C^{-1} \}. \quad (2.7)$$

C^{-1} je kompaktan podskup od G , pa iz neprekidnosti preslikavanja $x \mapsto \pi(x)v$ za svaki $v \in \mathcal{H}$ dobivamo da je

$$M_v(C) = \sup \{ \|\pi(x)v\|; x \in C^{-1} \} < +\infty.$$

Odatle pomoću Banach–Steinhausovog teorema slijedi $M(C) < +\infty$.

Prijeđimo na dokaz zatvorenosti potprostora $\hat{\mathcal{H}}$ od $\mathcal{H}'$. Neka je f element zatvarača od $\hat{\mathcal{H}}$ u $\mathcal{H}'$. Neka je $y \in G$ i neka su $\varepsilon > 0$ i C kompaktna okolina točke y . Neka je $M(C)$ kao malo prije. Budući da je f u zatvaraču od $\hat{\mathcal{H}}$, postoji funkcional $g \in \hat{\mathcal{H}}$ takav da je

$$\|f - g\| \leq \frac{\varepsilon}{3M(C)}.$$

Neka je $C_1 \subseteq C$ okolina točke y takva da vrijedi

$$x \in C_1 \quad \implies \quad \|\pi'(x)g - \pi'(y)g\| \leq \frac{\varepsilon}{3}.$$

Sada za $x \in C_1$ imamo

$$\begin{aligned} \|\pi'(x)f - \pi'(y)f\| &\leq \|\pi'(x)(f - g)\| + \|\pi'(x)g - \pi'(y)g\| + \|\pi'(y)(g - f)\| \leq \\ &\leq M(C)\frac{\varepsilon}{3M(C)} + \frac{\varepsilon}{3} + M(C)\frac{\varepsilon}{3M(C)} = \varepsilon. \end{aligned}$$

Dakle, preslikavanje $x \mapsto \pi'(x)f$ je neprekidno u svakoj točki $y \in G$, što znači da je $f \in \hat{\mathcal{H}}$.

(b) Neka je $\varphi \in C_0(G)$ i $f \in \mathcal{H}'$, $\|f\| = 1$. Stavimo $C = \text{Supp } \varphi$. Za $x \in G$ neka je funkcija $\varphi_x \in C_0(G)$ definirana sa $\varphi_x(y) = \varphi(x^{-1}y)$. Sada za $x, y \in G$ imamo

$$\begin{aligned} \|\pi'(x)\pi'(\varphi)f - \pi'(y)\pi'(\varphi)f\| &= \sum_{\|v\|=1} |(\pi'(\varphi)f)(\pi(x^{-1}v)) - (\pi'(\varphi)f)(\pi(y^{-1}v))| = \\ &= \sup_{\|v\|=1} \left| \int_G (\varphi_x(z) - \varphi_y(z))f(\pi(z^{-1}v))d\lambda(z) \right| \leq \\ &\leq \|\varphi_x - \varphi_y\|_{L_1(G)} \cdot \sup \{ \|\pi(z)\|; z \in C^{-1}x^{-1} \cup C^{-1}y^{-1} \}. \end{aligned} \quad (2.8)$$

Neka je $y \in G$ i neka su $\varepsilon > 0$ i C_1 kompaktna okolina točke y . Budući da je $x \mapsto \varphi_x$ neprekidno preslikavanje sa G u $L_1(G)$, postoji kompaktna okolina $C_2 \subseteq C_1$ točke y takva da uz oznaku iz dokaza tvrdnje (a) vrijedi

$$x \in C_2 \quad \implies \quad \|\varphi_x - \varphi_y\|_{L_1(G)} \leq \frac{\varepsilon}{M(C_1C)}. \quad (2.9)$$

Sada za $x \in C_2$ i za $z \in C^{-1}x^{-1} \cup C^{-1}y^{-1} \subseteq C^{-1}C_1^{-1} = (C_1C)^{-1}$ prema (2.7) imamo $\|\pi(z)\| \leq M(C_1C)$. Prema tome, iz (2.8) i (2.9) slijedi za svaki $x \in C_2$:

$$\|\pi'(x)\pi'(\varphi)f - \pi'(y)\pi'(\varphi)f\| \leq \frac{\varepsilon}{M(C_1C)}M(C_1C) = \varepsilon.$$

To pokazuje da je preslikavanje $x \mapsto \pi'(x)\pi'(\varphi)f$ sa G u $\mathcal{H}'$ neprekidno u točki y , a kako je točka $y \in G$ bila proizvoljna, to znači da je $\pi'(\varphi)f \in \hat{\mathcal{H}}$. Time je dokazano $\pi'(C_0(G))\mathcal{H}' \subseteq \hat{\mathcal{H}}$. Posljednja jednakost dobiva se direktnim računom.

U daljnjem je K kompaktna podgrupa lokalno kompaktno unimodularne grupe G . Svaki Banachov G -modul $\mathcal{H}$ restrikcijom djelovanja na K postaje Banachov K -modul i taj je K -modul pravilan. Štoviše, projektori P_δ^π su ograničeni, pa su potprostori $\mathcal{H}_\delta$ zatvoreni. $\mathcal{H}$ se zove **dopustiv** (G, K) -**modul**, ako je $\dim \mathcal{H}_\delta < +\infty \ \forall \delta \in \hat{K}$.

Za svaki Banachov G -modul $\mathcal{H}$ iz Peter-Weylovog teorema slijedi da je potprostor $\mathcal{V} = \mathcal{H}_K$ gust u $\mathcal{H}$. Nadalje, $\hat{\mathcal{H}}$ može igrati ulogu potprostora algebarskog duala $\mathcal{H}^*$ iz definicije pravilnog K -modula. Doista, pretpostavimo da je $v \in \mathcal{H}$ takav da je $f(v) = 0 \ \forall f \in \hat{\mathcal{H}}$. Po tvrdnji (b) propozicije 2.6.4. tada je $(\pi'(\varphi)f)(v) = 0$ za svaki $f \in \mathcal{H}'$ i za svaku funkciju $\varphi \in C_0(G)$. To znači da je $f(\pi(\varphi)v) = 0 \ \forall f \in \mathcal{H}'$ i $\forall \varphi \in C_0(G)$. Odatle je $\pi(\varphi)v = 0 \ \forall \varphi \in C_0(G)$, a kako se svaki vektor v nalazi u zatvaraču od $\pi(C_0(G))v$, zaključujemo da je $v = 0$.

Prema tvrdnji (d) propozicije 2.6.2. je $(\mathcal{H}^*)_{\delta^*} = (\mathcal{H}')_{\delta^*} = \hat{\mathcal{H}}_{\delta^*}$ za svaku klasu $\delta \in \hat{K}$ takvu da je $\dim \mathcal{H}_\delta < +\infty$. Nadalje, $\hat{\mathcal{H}}$ je Banachov K -modul pa je $\hat{\mathcal{H}}_K = \sum_{\delta \in \hat{K}} \hat{\mathcal{H}}_\delta$ gusto u $\hat{\mathcal{H}}$, odnosno, $\hat{\mathcal{H}}$ je zatvarač od $\hat{\mathcal{H}}_K$ u $\mathcal{H}'$. Posebno, ako je $\mathcal{H}$ dopustiv (G, K) -modul, onda je $\hat{\mathcal{H}}$ zatvarač od $(\mathcal{H}')_K$ u $\mathcal{H}'$.

Napokon, ako je $\mathcal{H}$ dopustiv (G, K) -modul, onda je to ujedno dopustiv (K, K) -modul, pa slijedi da je

$$\{f \in \mathcal{H}'; \text{ preslikavanje } k \mapsto \pi'(k)f \text{ sa } K \text{ u } \mathcal{H}' \text{ je neprekidno}\}$$

zatvarač od $(\mathcal{H}')_K$ u $\mathcal{H}'$. Prema tome, vrijedi:

Propozicija 2.6.5. *Neka je $\mathcal{H}$ dopustiv (G, K) -modul.*

- (a) *Za svaku klasu $\delta \in \hat{K}$ je $(\mathcal{H}^*)_\delta = (\mathcal{H}')_\delta = \hat{\mathcal{H}}_\delta$ i $\dim \hat{\mathcal{H}}_\delta = \dim \mathcal{H}_{\delta^*}$.*
- (b) *$(\mathcal{H}^*)_K = (\mathcal{H}')_K = \hat{\mathcal{H}}_K$ je gusto u $\hat{\mathcal{H}}$.*
- (c) *$\hat{\mathcal{H}} = \{f \in \mathcal{H}'; \text{ preslikavanje } k \mapsto \pi'(k)f \text{ sa } K \text{ u } \mathcal{H}' \text{ je neprekidno}\}$.*
- (d) *Operator $A : \mathcal{H} \rightarrow (\hat{\mathcal{H}})'$ definiran sa $(Av)(f) = f(v)$, $v \in \mathcal{H}$, $f \in \hat{\mathcal{H}}$, je ograničeno injektivno G -preplitanje sa $\mathcal{H}$ u $\hat{\mathcal{H}}$ i $A|_{\mathcal{H}_K}$ je izomorfizam K -modula sa $\mathcal{H}_K$ na $\hat{\mathcal{H}}_K$.*

Dokaz: Treba još samo dokazati da je preslikavanje A injektivno; njegova je neprekidnost, tj. ograničenost, očigledna. Pretpostavimo da je $v \in \mathcal{H}$ i $Av = 0$. To znači da je $f(v) = 0 \ \forall f \in \hat{\mathcal{H}}$. Prema tvrdnji (b) propozicije 2.6.4. tada je $(\pi'(\varphi)f)(v) = 0 \ \forall f \in \mathcal{H}'$ i $\forall \varphi \in C_0(G)$. Odatle kao malo prije zaključujemo da je $v = 0$.

2.7 Dopustivi $(\mathfrak{g}, K)$ -moduli

U daljnjem je G poluprosta povezana Liejeva grupa s konačnim centrom i Liejevom algebrom $\mathfrak{G}$ i K je maksimalna kompaktna podgrupa od G .

Za realnu Liejevu algebru $\mathfrak{l}$, njenu Liejevu podalgebru $\mathfrak{d}$ i kompaktnu grupu D s Liejevom algebrom $\mathfrak{d}$ definiramo pojam $(\mathfrak{l}, D)$ -modula. To je kompleksan vektorski prostor $\mathcal{V}$ na kome su zadane strukture $\mathfrak{l}$ -modula i D -modula takve da vrijedi:

- (a) $\mathcal{V}$ je neprekidan D -modul, tj. $\mathcal{V} = \mathcal{V}_D$.
- (b) Dvije strukture $\mathfrak{d}$ -modula na $\mathcal{V}$ (ona dobivena iz strukture $\mathfrak{l}$ -modula restrikcijom i ona dobivena diferenciranjem strukture D -modula) se podudaraju.

$(\mathfrak{l}, D)$ -modul zove se **dopustiv**, ako je on dopustiv D -modul, tj. $\dim \mathcal{V}_\delta < +\infty \forall \delta \in \hat{D}$.

Bez dokaza navodimo:

Teorem 2.7.1. *Neka je $\mathcal{H}$ Banachov dopustiv (G, K) -modul. Stavimo $\mathcal{V} = \mathcal{H}_K$. Za $v \in \mathcal{V}$ i $X \in \mathfrak{g}$ postoji*

$$\pi(X)v = \left. \frac{d}{dt} \pi(\exp tX)v \right|_{t=0} = \lim_{t \rightarrow 0} \frac{1}{t} (\pi(\exp tX)v - v).$$

Tada je $X \mapsto \pi(X)$ reprezentacija Liejeve algebre $\mathfrak{g}$ na prostoru $\mathcal{V}$. Uz tu reprezentaciju $\mathcal{V}$ postaje dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ -modul. Nadalje, $V \mapsto Cl(V)$ je bijekcija sa skupa svih $\mathfrak{g}$ -podmodula od $\mathcal{V}$ na skup svih zatvorenih G -podmodula od $\mathcal{H}$. Inverzna bijekcija je $\mathcal{K} \mapsto \mathcal{K} \cap \mathcal{V}$.

Ako je $\mathcal{H}$ Banachov dopustiv (G, K) -modul, znamo da je i $\hat{\mathcal{H}}$ Banachov dopustiv (G, K) -modul. Nadalje, za $\mathcal{V} = \mathcal{H}_K$ je $\hat{\mathcal{H}}_K = \tilde{\mathcal{V}} = (\mathcal{V}^*)_K$.

Neka je u daljnjem $I(\mathfrak{p}) = S(\mathfrak{p})^K$ algebra K -invarijantna u $S(\mathfrak{p})$. Tada je $I(\mathfrak{p}) \subseteq S(\mathfrak{g})^K$, a kako je $\Lambda(S(\mathfrak{g})^K) \subseteq U(\mathfrak{g})^K$. imamo $\Lambda(I(\mathfrak{p})) \subseteq U(\mathfrak{g})^K$. Neka je ponovo $W = W(\Sigma) = W(\mathfrak{g}, \mathfrak{a})$ i stavimo $I(\mathfrak{a}) = S(\mathfrak{a})^W = U(\mathfrak{a})^W$. Označimo sa $x \mapsto \bar{x}$ kanonski epimorfizam sa $S(\mathfrak{p})$ na $S(\mathfrak{a})$. Ukoliko izvršimo identifikacije $S(\mathfrak{p}) = \mathcal{P}(\mathfrak{p})$ i $S(\mathfrak{a}) = \mathcal{P}(\mathfrak{a})$ pomoću Killingove forme (čije su restrikcije na $\mathfrak{p} \times \mathfrak{p}$ i na $\mathfrak{a} \times \mathfrak{a}$ nedegenerirane), onda je $x \mapsto \bar{x}$ restrikcija polinoma sa $\mathfrak{p}$ na $\mathfrak{a}$. Također, $x \mapsto \bar{x}$ je projektor u odnosu na direktni rastav $S(\mathfrak{p}) = S(\mathfrak{a}) \dot{+} \mathfrak{a}^\perp S(\mathfrak{p})$, gdje je $\mathfrak{a}^\perp$ ortogonalni komplement od $\mathfrak{a}$ u $\mathfrak{p}$ u odnosu na Killingovu formu. Nadalje, $\mathfrak{a}^\perp = \{X - \vartheta(X); X \in \mathfrak{n}\}$.

Po Chevalleyevom teoremu $x \mapsto \bar{x}$ je izomorfizam sa $I(\mathfrak{p})$ na $I(\mathfrak{a})$ i vrijedi $\deg x = \deg \bar{x} \forall x \in I(\mathfrak{p})$.

PBW-teorem povlači

$$U(\mathfrak{g}) = U(\mathfrak{n})U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k}) = (\mathbb{C} \dot{+} \mathfrak{n}U(\mathfrak{n}))U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k}) = U(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k}) \dot{+} \mathfrak{n}U(\mathfrak{g}),$$

a kako je $U(\mathfrak{k}) = \mathbb{C} \dot{+} U(\mathfrak{k})\mathfrak{k}$, slijedi

$$U(\mathfrak{g}) = U(\mathfrak{a}) \dot{+} (U(\mathfrak{g})\mathfrak{k} + \mathfrak{n}U(\mathfrak{g})).$$

Neka je $p : U(\mathfrak{g}) \rightarrow U(\mathfrak{a})$ pripadni projektor. Tada je očito

$$\deg p(u) \leq \deg u \quad \forall u \in U(\mathfrak{g}).$$

Lema 2.7.2. *Za svaki $u \in I(\mathfrak{p})$ vrijedi*

$$\deg [p(\Lambda(u)) - \bar{u}] < \deg u.$$

Dokaz: Možemo pretpostaviti da je u homogen, $u \in I^n(\mathfrak{p})$. Tada je $\bar{u} \in I^n(\mathfrak{a}) \subseteq S^n(\mathfrak{p})$. Kako je $\mathfrak{g} = \mathfrak{n} \dot{+} \mathfrak{a} \dot{+} \mathfrak{k}$, slijedi

$$u - \bar{u} \in \mathfrak{n}S^{n-1}(\mathfrak{g}) + S^{n-1}(\mathfrak{g})\mathfrak{k}.$$

Kako je $\bar{u} \in I(\mathfrak{a}) \subseteq S(\mathfrak{a}) = U(\mathfrak{a})$ imamo $\Lambda(\bar{u}) = \bar{u}$. Neka su $X_1, \dots, X_s \in \mathfrak{n}$, $Y_1, \dots, Y_r \in \mathfrak{k}$ i $u_1, \dots, u_s, v_1, \dots, v_r \in S(\mathfrak{g})$ takvi da je

$$u - \bar{u} = \sum_{i=1}^s X_i u_i + \sum_{j=1}^r v_j Y_j.$$

Imamo

$$\Lambda(X_i u_i) - \Lambda(X_i)\Lambda(u_i) \in U_{n-1}(\mathfrak{g}) \quad \text{i} \quad \Lambda(v_j Y_j) - \Lambda(v_j)\Lambda(Y_j) \in U_{n-1}(\mathfrak{g})$$

i

$$\begin{aligned} \Lambda(u) - \bar{u} &= \Lambda(u - \bar{u}) = \sum_{i=1}^s \Lambda(X_i u_i) + \sum_{j=1}^r \Lambda(v_j Y_j) = \\ &= \sum_{i=1}^s \Lambda(X_i)\Lambda(u_i) + \sum_{j=1}^r \Lambda(v_j)\Lambda(Y_j) + \sum_{i=1}^s [\Lambda(X_i u_i) - \Lambda(X_i)\Lambda(u_i)] + \sum_{j=1}^r [\Lambda(v_j Y_j) - \Lambda(v_j)\Lambda(Y_j)], \end{aligned}$$

pa slijedi

$$\Lambda(u) - \bar{u} \in \mathfrak{n}U(\mathfrak{g}) + U(\mathfrak{g})\mathfrak{k} + U_{n-1}(\mathfrak{g}).$$

Odatle je $p(\Lambda(u)) - p(\bar{u}) \in U_{n-1}(\mathfrak{g})$, a kako je $p(\bar{u}) = \bar{u}$, slijedi $p(\Lambda(u)) - \bar{u} \in U_{n-1}(\mathfrak{g})$.

Lema 2.7.3. *Za svaki $x \in I_n(\mathfrak{a})$ postoji $y \in U_n(\mathfrak{g})^K$ takav da je*

$$x - y \in U_{n-1}(\mathfrak{a}) + \mathfrak{n}U_{n-1}(\mathfrak{g}) + U_{n-1}(\mathfrak{g})\mathfrak{k}.$$

Dokaz: Neka je $u \in I_n(\mathfrak{p})$ takav da je $\bar{u} = x$. Stavimo $y = \Lambda(u)$. Tada je $y \in U_n(\mathfrak{g})^K$ i po lemi 2.7.2. imamo $x - p(y) \in U_{n-1}(\mathfrak{a})$. S druge strane, po definiciji preslikavanja p je $y - p(y) \in \mathfrak{n}U_{n-1}(\mathfrak{g}) + U_{n-1}(\mathfrak{g})\mathfrak{k}$, pa tvrdnja slijedi.

Po Chevalleyevoj teoriji postoji graduirani konačnodimenzionalni W -podmodul H od $U(\mathfrak{a})$ takav da množenje inducira izomorfizam W -modula sa $H \otimes I(\mathfrak{a})$ na $U(\mathfrak{a})$.

Propozicija 2.7.4. $U(\mathfrak{g}) = U(\mathfrak{n})HU(\mathfrak{g})^K U(\mathfrak{k})$.

Dokaz ćemo provesti tako da indukcijom po n pokažemo da je $U_n(\mathfrak{g}) \subseteq U(\mathfrak{n})HU(\mathfrak{g})^K U(\mathfrak{k})$. Tvrdnja je trivijalna za $n = 0$. Pretpostavimo da je $n \in \mathbb{N}$ i da smo dokazali da je $U_{n-1}(\mathfrak{g}) \subseteq U(\mathfrak{n})HU(\mathfrak{g})^K U(\mathfrak{k})$. Budući da je $U_n(\mathfrak{g}) \subseteq U(\mathfrak{n})U_n(\mathfrak{a})U(\mathfrak{k})$, za korak indukcije dovoljno je dokazati da je $U_n(\mathfrak{a}) \subseteq U(\mathfrak{n})HU(\mathfrak{g})^K U(\mathfrak{k})$. Međutim, $U_n(\mathfrak{a}) = U^n(\mathfrak{a}) \dot{+} U_{n-1}(\mathfrak{a})$, pa je dovoljno dokazati da je $U^n(\mathfrak{a}) \subseteq U(\mathfrak{n})HU(\mathfrak{g})^K U(\mathfrak{k})$. Neka je $x \in U^n(\mathfrak{a})$. Tada je

$$x = \sum_{j=1}^p h_j y_j \quad \text{za neke } h_j \in H \text{ i } y_j \in I(\mathfrak{a})$$

i očito možemo pretpostaviti da vrijedi

$$k_j = \deg h_j \leq n \quad \text{i} \quad \deg y_j = n - k_j.$$

Za svako $j \in \{1, \dots, p\}$ po lemi 2.7.3. postoji $z_j \in U(\mathfrak{g})^K$ takav da je

$$y_j - z_j \in U_{n-k_j-1}(\mathfrak{a}) + \mathfrak{n}U_{n-k_j-1}(\mathfrak{g}) + U_{n-k_j-1}(\mathfrak{g})\mathfrak{k}.$$

Sada je

$$x - \sum_{j=1}^p h_j z_j = \sum_{j=1}^p h_j (y_j - z_j) \in U_{n-1}(\mathfrak{a}) + \mathfrak{n}U_{n-1}(\mathfrak{g}) + U_{n-1}(\mathfrak{g})\mathfrak{k}.$$

Po pretpostavci indukcije slijedi

$$x - \sum_{j=1}^p h_j z_j \in U(\mathfrak{n})HU(\mathfrak{g})^K U(\mathfrak{k}).$$

Kako je $h_j z_j \in HU(\mathfrak{g})^K$ za svaki j , slijedi $x \in U(\mathfrak{n})HU(\mathfrak{g})^K U(\mathfrak{k})$.

Teorem 2.7.5. *Neka je $\mathcal{V}$ dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ -modul koji je konačno generiran kao $U(\mathfrak{g})$ -modul. Tada je $\mathcal{V}$ konačno generiran kao $U(\mathfrak{n})$ -modul.*

Dokaz: Po pretpostavci posatoji konačnodimenzionalan potprostor $V \subseteq \mathcal{V}$ takav da je $\mathcal{V} = U(\mathfrak{g})V$. Možemo pretpostaviti da je

$$V = \sum_{i=1}^p \mathcal{V}_{\delta_i}, \quad \delta_1, \dots, \delta_p \in \hat{K}.$$

Tada je $U(\mathfrak{g})^K U(\mathfrak{k})V = V$, pa po propoziciji 2.7.4. imamo $\mathcal{V} = U(\mathfrak{g})V = U(\mathfrak{n})HV$. Time je teorem dokazan, jer je potprostor HV konačnodimenzionalan.

Za $(\mathfrak{g}, K)$ -modul $\mathcal{V}$ stavimo $\mathcal{V}_{\mathfrak{n}} = \mathcal{V}/\mathfrak{n}\mathcal{V}$ i $\mathcal{V}_{\bar{\mathfrak{n}}} = \mathcal{V}/\bar{\mathfrak{n}}\mathcal{V}$.

Korolar 2.7.6. *Neka je $\mathcal{V}$ dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ -modul koji je konačno generiran kao $U(\mathfrak{g})$ -modul. Tada je prostor $\mathcal{V}_{\mathfrak{n}}$ konačnodimenzionalan.*

Dokaz: Prema teoremu 2.7.5. postoji konačnodimenzionalan potprostor V od $\mathcal{V}$ takav da je $\mathcal{V} = U(\mathfrak{n})V$. Tada je

$$\mathcal{V} = (\mathbb{C} + \mathfrak{n}U(\mathfrak{n}))V = V + \mathfrak{n}V,$$

pa slijedi $\dim \mathcal{V}_{\mathfrak{n}} \leq \dim V < +\infty$.

Podsjetimo se da je **modul $\mathcal{V}$ konačne duljine** ako postoje podmoduli

$$\{0\} = \mathcal{V}_0 \subseteq \mathcal{V}_1 \subseteq \dots \subseteq \mathcal{V}_n = \mathcal{V}$$

takvi da je subkvocijentni modul $\mathcal{V}_i/\mathcal{V}_{i-1}$ ireducibilan za $i = 1, \dots, n$. To je tako ako i samo ako je modul $\mathcal{V}$ i Noetherin i Artinov.

Teorem 2.7.7. *Neka je $\mathcal{V}$ dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ -modul. Sljedeća su tri svojstva međusobno ekvivalentna:*

(a) $U(\mathfrak{g})$ -moduli $\mathcal{V}$ i $\tilde{\mathcal{V}}$ su konačno generirani.

(b) Modul $\mathcal{V}$ je konačne duljine.

(c) Modul $\tilde{\mathcal{V}}$ je konačne duljine.

Dokaz: Za $V \subseteq \mathcal{V}$ stavimo $V^\perp = \{f \in \tilde{\mathcal{V}}; f|V = 0\}$. Tada je očito $V \mapsto V^\perp$ bijekcija sa skupa svih podmodula od $\mathcal{V}$ na skup svih podmodula od $\tilde{\mathcal{V}}$. Odatle slijedi (b) $\iff$ (c). Nadalje, očito vrijedi (b) $\implies$ (a) i (c) $\implies$ (a). Pretpostavimo napokon da vrijedi (a). Budući da je $U(\mathfrak{g})$ Noetherina algebra, $U(\mathfrak{g})$ -modul $\mathcal{V}$ je Noetherin. Prema bijekciji $V \mapsto V^\perp$ slijedi da je $\tilde{\mathcal{V}}$ Artinov $U(\mathfrak{g})$ -modul. No kako je i modul $\tilde{\mathcal{V}}$ konačno generiran, on je i Noetherin. Dakle, vrijedi (c).

2.8 Inducirani i elementarni moduli

Stavimo kao prije $\mathfrak{s} = \mathfrak{m} \dot{+} \mathfrak{a}$ i $S = MA$. Nadalje, uvodimo oznake za minimalne paraboličke podalgebre i podgrupe pridružene Σ_+ i $-\Sigma_+$:

$$\mathfrak{q} = \mathfrak{m} \dot{+} \mathfrak{a} \dot{+} \mathfrak{n}, \quad Q = MAN, \quad \bar{\mathfrak{q}} = \vartheta(\mathfrak{q}) = \mathfrak{m} \dot{+} \mathfrak{a} \dot{+} \bar{\mathfrak{n}}, \quad \bar{Q} = \vartheta(Q) = M\bar{A}\bar{N}.$$

$\mathfrak{m}$, $\mathfrak{a}$, M i A normaliziraju $\mathfrak{n}$, $\bar{\mathfrak{n}}$, N i $\bar{N}$. Prema tome, S -moduli su u bijekciji sa Q -modulima (odn. $\bar{Q}$ -modulima) na kojima N (odn. $\bar{N}$) djeluje trivijalno. Analogno, $(\mathfrak{s}, M)$ -moduli u bijekciji su sa $(\mathfrak{q}, M)$ -modulima (odn. $(\bar{\mathfrak{q}}, M)$ -modulima) na kojima $\mathfrak{n}$ (odn. $\bar{\mathfrak{n}}$) djeluje trivijalno. Budući da su grupe A , N i $\bar{N}$ povezane i jednostavno povezane, konačnodimenzionalni $(\mathfrak{s}, M)$ -moduli su ujedno neprekidni S -moduli, konačnodimenzionalni $(\mathfrak{q}, M)$ -moduli su neprekidni Q -moduli i konačnodimenzionalni $(\bar{\mathfrak{q}}, M)$ -moduli su neprekidni $\bar{Q}$ -moduli.

Uočimo najprije neka svojstva neprekidnih konačnodimenzionalnih S -modula.

Teorem 2.8.1. *Neka je ω konačnodimenzionalna neprekidna reprezentacija grupe S na prostoru V . Za $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ stavimo*

$$V_{(\lambda)} = \{v \in V; \exists m \in \mathbb{Z}_+, (\omega(H) - \lambda(H)I_V)^m v = 0 \forall H \in \mathfrak{a}\}$$

i neka je $T(\omega) = \{\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}; V_{(\lambda)} \neq \{0\}\}$.

(a) *Za svaki $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ potprostor $V_{(\lambda)}$ je S -podmodul i vrijedi*

$$V_{(\lambda)} = \left\{ v \in V; \exists k \in \mathbb{Z}_+ (\omega(a) - e^{\lambda(\log a)})^k v = 0 \forall a \in A \right\}.$$

(b) *Vrijedi*

$$V = \sum_{\lambda \in T(\omega)} \dot{+} V_{(\lambda)}.$$

Posebno, skup $T(\omega)$ je konačan

(c) *Za $\lambda \in T(\omega)$ postoji S -podmodul V_1 od V takav da je kvocijentni S -modul V/V_1 ireducibilan i da na V/V_1 svaki $a \in A$ djeluje množenjem sa $e^{\lambda(\log a)}$.*

(d) *Za svaki $\lambda \in T(\omega)$ postoji polinomijalno preslikavanje $P_\lambda : \mathfrak{a} \rightarrow \text{End}(V_{(\lambda)})$ takvo da je*

$$\omega(a)|_{V_{(\lambda)}} = e^{\lambda(\log a)} P_\lambda(\log a) \quad \forall a \in A.$$

Dokaz: (a) i (b) Stavimo privremeno

$$V^{(\lambda)} = \left\{ v \in V; \exists k \in \mathbb{Z}_+ (\omega(a) - e^{\lambda(\log a)})^k v = 0 \forall a \in A \right\}.$$

Budući da je grupa A sadržana u centru grupe S , očito su $V_{(\lambda)}$ i $V^{(\lambda)}$ S -podmoduli od V . Neka su $\lambda_1, \dots, \lambda_m \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ međusobno različiti. Tada postoji $a \in A$ takav da je $e^{\lambda_i(\log a)} \neq e^{\lambda_j(\log a)}$ za $i \neq j$. Tada su potprostori $V^{(\lambda_1)}, \dots, V^{(\lambda_m)}$ sadržani korijenskim potprostorima operatora $\omega(a)$ za međusobno različite svojstvene vrijednosti, pa je njihova suma direktna. Odatle slijedi

$$V = \sum_{\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}} \dot{+} V^{(\lambda)}, \tag{2.10}$$

a sasvim analogno dobivamo i da je

$$V = \sum_{\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}} \dot{+} V_{(\lambda)}. \quad (2.11)$$

Za svaki $H \in \mathfrak{a}$ potprostor $V_{(\lambda)}$ invarijantan je s obzirom na operator $\omega(H)$ i spektar restrikcije $\omega(H)|_{V_{(\lambda)}}$ jednak je $\{\lambda(H)\}$. Odatle slijedi da je za svaki $a \in A$ potprostor $V_{(\lambda)}$ invarijantan s obzirom na operator $\omega(a) = e^{\omega(\log a)}$ i spektar restrikcije $\omega(a)|_{V_{(\lambda)}}$ jednak je $\{e^{\lambda(\log a)}\}$. Odatle slijedi da je $V_{(\lambda)} \subseteq V^{(\lambda)}$ za svaki $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$. Sada iz rastava (2.10) i (2.11) slijedi jednakost $V_{(\lambda)} = V^{(\lambda)} \forall \lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$. Time su dokazane tvrdnje (a) i (b).

(c) Neka je V_2 maksimalni pravi S -podmodul od $V_{(\lambda)}$ i stavimo

$$V_1 = V_2 \dot{+} \sum_{\mu \neq \lambda} \dot{+} V_{(\mu)}.$$

Tada je očito V_1 maksimalni pravi S -podmodul od V , pa je kvocijentni modul $V/V_1 \simeq V_{(\lambda)}/V_2$ ireducibilan. Tada je za svaki $a \in A$ spektar operatora $\omega_{V/V_1}(a)$ jednak $\{e^{\lambda(\log a)}\}$. Po Schurovoj lemi je $\omega_{V/V_1}(a)$ sklarni multipl jediničnog operatora. Dakle,

$$\omega_{V/V_1}(a) = e^{\lambda(\log a)} I_{V/V_1} \quad \forall a \in A.$$

(d) Možemo pretpostaviti da je $V = V_{(\lambda)}$. Definiramo

$$\tau(a) = e^{-\lambda(\log a)} \omega(a), \quad a \in A.$$

Tada je τ reprezentacija od A na prostoru V i vrijedi $T(\tau) = \{0\}$. Za $H \in \mathfrak{a}$ je tada $\tau(H)$ nilpotentan operator, pa ako je $\dim V = n$, imamo

$$\tau(\exp H) = I_V + \tau(H) + \cdots + \frac{1}{(n-1)!} \tau(H)^{n-1} \quad \forall H \in \mathfrak{a}.$$

Sada je očito $P = \tau \circ \exp : \mathfrak{a} \rightarrow \text{End}(V)$ polinomijalno preslikavanje i vrijedi

$$\omega(a) = e^{\lambda(\log a)} P(\log a) \quad \forall a \in A.$$

Neka je sada V proizvoljan konačnodimenzionalan neprekidan Q -modul s reprezentacijom τ . Označimo sa $\mathcal{H}^\tau$ prostor svih klasa izmjerivih funkcija $f : G \rightarrow V$ sa svojstvima

$$f(qx) = \tau(q)f(x) \quad \forall q \in Q \quad \text{i} \quad \forall x \in G$$

i

$$\int_K \|f(k)\|_V^2 d\mu(k) < +\infty.$$

Pri tome je $\|\cdot\|_V$ norma na V dobivena iz skalarnog produkta $(\cdot|\cdot)_V$ u odnosu na koji je reprezentacija $\tau|M$ unitarna, a μ je normirana Haarova mjera na K . Budući da je funkcija $f \in \mathcal{H}^\tau$ potpuno određena svojom restrikcijom $f|K$ (jer je $G = QK$), $\mathcal{H}^\tau$ je Hilbertov prostor sa skalarnim produktom

$$(f|g) = \int_K (f(k)|g(k))_V d\mu(k), \quad f, g \in \mathcal{H}^\tau.$$

Stavimo $\sigma = \tau|M$ i neka je $\mathcal{H}^\sigma$ prostor svih klasa izmjerivih funkcija $\varphi : K \rightarrow V$ sa svojstvima

$$\varphi(mk) = \sigma(m)\varphi(k) \quad \forall m \in M \quad \text{i} \quad \forall k \in K$$

i

$$\int_K \|\varphi(k)\|_V^2 d\mu(k) < +\infty.$$

Tada je $\mathcal{H}^\sigma$ Hilbertov prostor i to je zatvoren potprostor od $L_2(K, V)$. Nadalje, $f \mapsto f|K$ je izometrički izomorfizam sa $\mathcal{H}^\tau$ na $\mathcal{H}^\sigma$. Inverzni izomorfizam $T_\tau : \mathcal{H}^\sigma \rightarrow \mathcal{H}^\tau$ je dan sa

$$(T_\tau \varphi)(qk) = \tau(q)\varphi(k), \quad q \in Q, \quad k \in K, \quad \varphi \in \mathcal{H}^\sigma.$$

Stavimo

$$\begin{aligned} C^\tau &= \mathcal{H}^\tau \cap C(G, V), & C^\tau &= \mathcal{H}^\tau \cap C^\infty(G, V), & \mathcal{A}^\tau &= \mathcal{H}^\tau \cap \mathcal{A}(G, V), \\ C^\sigma &= \mathcal{H}^\sigma \cap C(K, V), & C^\sigma &= \mathcal{H}^\sigma \cap C^\infty(K, V), & \mathcal{A}^\sigma &= \mathcal{H}^\sigma \cap \mathcal{A}(K, V). \end{aligned}$$

Pri tome za bilo koju analitičku mnogostrukost X i konačnodimenzionalan vektorski prostor W oznake $C(X, V)$, $C^\infty(X, W)$ i $\mathcal{A}(X, W)$ predstavljaju prostore neprekidnih, C^∞ i analitičkih funkcija sa X u V . Budući da je preslikavanje $(a, n, k) \mapsto ank$ bianalitička bijekcija sa $A \times N \times K$ na G , i budući da je $\tau : Q \rightarrow \text{End}(V)$ analitičko preslikavanje, slijedi da su restrikcije operatora T_τ izomorfizmi vektorskih prostora sa C^σ , C^σ i $\mathcal{A}^\sigma$ na C^τ , C^τ i $\mathcal{A}^\tau$.

Definiramo za svaki $x \in G$ operator π^τ na $\mathcal{H}^\tau$ kao desni pomak:

$$(\pi^\tau(x)f)(y) = f(yx), \quad f \in \mathcal{H}^\tau, \quad y \in G.$$

Tada je $\pi^\tau(x)$ ograničen operator sa $\mathcal{H}^\tau$ u $\mathcal{H}^\tau$ i $\mathcal{H}^\tau$ postaje Banachov (štoviše, Hilbertov) G -modul. Očito su C^τ , C^τ i $\mathcal{A}^\tau$ G -podmoduli.

Izomorfizam $T_\tau : \mathcal{H}^\sigma \rightarrow \mathcal{H}^\tau$ inducira na $\mathcal{H}^\sigma$ strukturu G -modula; označimo pripadnu reprezentaciju sa ω^τ :

$$\omega^\tau(x) = T_\tau^{-1} \pi^\tau(x) T_\tau, \quad x \in G.$$

Neka su $\kappa, \kappa_1 : G \rightarrow K$, $H, H_1 : G \rightarrow \mathfrak{a}$ i $n, n_1 : G \rightarrow N$ analitička preslikavanja pridružena Iwasawinim dekompozicijama $G = KAN$ i $G = ANK$:

$$x = \kappa(x)(\exp H(x))n(x) = (\exp H_1(x))n_1(x)\kappa_1(x), \quad x \in G.$$

Inveriranjem lako dobivamo veze između tih preslikavanja za dvije vrste Iwasawinih dekompozicija:

$$\kappa(x) = \kappa_1(x^{-1})^{-1}, \quad H(x) = -H_1(x^{-1}), \quad n(x) = (\exp H_1(x^{-1}))n_1(x^{-1})^{-1}(\exp -H_1(x^{-1})),$$

$$\kappa_1(x) = \kappa(x^{-1})^{-1}, \quad H_1(x) = -H(x^{-1}), \quad n_1(x) = (\exp H(x^{-1}))n(x^{-1})^{-1}(\exp -H(x^{-1})).$$

Pomoću preslikavanja κ_1 , H_1 i n_1 možemo eksplicitno zapisati djelovanje reprezentacije ω^τ :

Lema 2.8.2. *Za $x \in G$, $\varphi \in \mathcal{H}^\sigma$ i $k \in K$ je*

$$[\omega^\tau(x)\varphi](k) = \tau(\exp H_1(kx))\tau(n_1(kx))\varphi(\kappa_1(kx)).$$

Dokaz je direktan račun:

$$\begin{aligned} [\omega^\tau(x)\varphi](k) &= (\pi^\tau(x)T_\tau\varphi)(k) = (T_\tau\varphi)(kx) = \\ &= (T_\tau\varphi)((\exp H_1(kx))n_1(kx)\kappa_1(kx)) = \tau((\exp H_1(kx))n_1(kx))\varphi(\kappa_1(kx)). \end{aligned}$$

Teorem 2.8.3. *Vrijedi $\mathcal{H}_K^\sigma \subseteq \mathcal{A}^\sigma$ i $\mathcal{H}_K^\tau \subseteq \mathcal{A}^\tau$; tj. sve K -konačne funkcije iz $\mathcal{H}^\sigma$ i iz $\mathcal{H}^\tau$ su analitičke.*

Dokaz: Neka je $\varphi \in \mathcal{H}_K^\sigma$. Neka je $\{v_1, \dots, v_n\}$ baza prostora V . Definiramo funkcije $\varphi_1, \dots, \varphi_n \in L_2(K)$ kao koordinate funkcije φ :

$$\varphi(k) = \sum_{i=1}^n \varphi_i(k)v_i, \quad k \in K.$$

Tada za svako i desni K -translati funkcije φ_i razapinju konačnodimenzionalan potprostor od $L_2(K)$. Dakle, za dokaz da je $\varphi \in \mathcal{A}^\sigma$ dovoljno je dokazati da je svaka desno K -konačna funkcija $\psi \in L_2(K)$ analitička. No prema Peter–Weylovom teoremu takva je funkcija ψ linearna kombinacija matrice elemenata konačnodimenzionalnih ireducibilnih neprekidnih reprezentacija od K , a ti su matrice elementi analitičke funkcije.

Tvrdnja $\mathcal{H}_K^\tau \subseteq \mathcal{A}^\tau$ slijedi iz ove dokazane pomoću izomorfizma T_τ . Naime, očito je $T_\tau|_{\mathcal{H}_K^\sigma}$ izomorfizam prostora $\mathcal{H}_K^\sigma$ na prostor $\mathcal{H}_K^\tau$ i $T_\tau|_{\mathcal{A}^\sigma}$ je izomorfizam prostora $\mathcal{A}^\sigma$ na prostor $\mathcal{A}^\tau$.

Teorem 2.8.4. (Frobeniusov teorem reciprociteta) *Neka je δ neprekidna reprezentacija od K na konačnodimenzionalnom vektorskom prostoru U . Za $A \in Hom_K(U, \mathcal{H}^\tau)$ definiramo $\tilde{A} : U \rightarrow V$ sa $\tilde{A}u = [Au](e)$. Tada je $\tilde{A} \in Hom_M(U, V)$ i $A \mapsto \tilde{A}$ je izomorfizam prostora $Hom_K(U, \mathcal{H}^\tau)$ na prostor $Hom_M(U, V)$. Inverzni izomorfizam $B \mapsto \hat{B}$ dan je sa*

$$(\hat{B}u)(qk) = \tau(q)B\delta(k)u, \quad u \in U, \quad q \in Q, \quad k \in K.$$

Dokaz: Neka je $A \in Hom_K(U, \mathcal{H}^\tau)$. Definicija $\tilde{A}$ ima smisla jer je prema teoremu 2.8.3. $Hom_K(U, \mathcal{H}^\tau) = Hom_K(U, \mathcal{A}^\tau)$, pa je za svaki $u \in U$ funkcija Au analitička na G . Očito je $\tilde{A} : U \rightarrow V$ linearan operator. Za $m \in M$ i $u \in U$ imamo

$$\tilde{A}\delta(m)u = [A\delta(m)u](e) = [\pi^\tau(m)Au](e) = [Au](m) = \tau(m)[Au](e) = \tau(m)\tilde{A}u.$$

Dakle, $\tilde{A}\delta(m) = \tau(m)\tilde{A} \quad \forall m \in M$, odnosno, $\tilde{A} \in Hom_M(U, V)$. Dakle, $A \mapsto \tilde{A}$ je preslikavanje sa $Hom_K(U, \mathcal{H}^\tau)$ u $Hom_M(U, V)$, i iz definicije je očito da je to preslikavanje linearno.

Neka je sada $B \in Hom_M(U, V)$. Definiramo preslikavanje $\hat{B}$ sa U u prostor V -značnih funkcija na G ovako:

$$(\hat{B}u)(qk) = \tau(q)A\delta(k)u, \quad u \in U, \quad k \in K, \quad q \in Q.$$

Definicija je smisljena. Doista, ako su $q, q_1 \in Q$ i $k, k_1 \in K$ takvi da je $qk = q_1k_1$, onda je $m = q_1^{-1}q = k_1k^{-1} \in Q \cap K = M$, a kako je B preplitanje u odnosu na reprezentacije grupe M , imamo

$$\tau(q_1)B\delta(k_1)u = \tau(q_1)B\delta(m)\delta(k)u = \tau(q_1)\tau(m)B\delta(k)u = \tau(q)B\delta(k)u.$$

Preslikavanja $\tau : P \rightarrow End(U)$ i $\delta : K \rightarrow End(V)$ su analitička, pa slijedi da je za svaki $u \in U$ preslikavanje $\hat{B}u : G \rightarrow V$ analitičko, odnosno, $\hat{B}u \in \mathcal{A}(G, V)$. Za $x \in G$ pišemo $x = qk$ za neke $q \in Q$ i $k \in K$. Sada za $q_1 \in Q$ imamo

$$(\hat{B}u)(q_1x) = (\hat{B}u)(q_1qk) = \tau(q_1q)B\delta(k)u = \tau(q_1)\tau(q)B\delta(k)u = \tau(q_1)(\hat{B}u)(qk) = \tau(q_1)(\hat{B}u)(x).$$

Prema tome, $\hat{B}u \in \mathcal{A}^\tau \subseteq \mathcal{H}^\tau$. Očito je tako definiran operator $\hat{B} : U \rightarrow \mathcal{H}^\tau$ linearan. Za $k_1, k \in K$, $q \in Q$, $u \in U$ i $x = qk$ imamo

$$\begin{aligned} (\hat{B}\delta(k_1)u)(x) &= (\hat{B}\delta(k_1)u)(qk) = \tau(q)B\delta(k)\delta(k_1)u = \tau(q)B\delta(kk_1)u = \\ &= (\hat{B}u)(qkk_1) = (\hat{B}u)(xk_1) = [\pi^\tau(k_1)\hat{B}u](x). \end{aligned}$$

Kako su $x \in G$ i $u \in U$ bili proizvoljni, zaključujemo da je

$$\hat{B}\delta(k_1) = \pi^\tau(k_1)\hat{B} \quad \forall k_1 \in K,$$

odnosno, $\hat{B} \in \text{Hom}_K(U, \mathcal{H}^\tau)$. Iz definicije je jasno da je operator $B \mapsto \hat{B}$ sa $\text{Hom}_M(U, V)$ u $\text{Hom}_K(U, \mathcal{H}^\tau)$ linearan. Sada za $A \in \text{Hom}_K(U, \mathcal{H}^\tau)$ i proizvoljne $u \in U$, $q \in Q$ i $k \in K$ imamo

$$(\hat{A}u)(qk) = \tau(q)\tilde{A}\delta(k)u = \tau(q)(A\delta(k)u)(e) = (A\delta(k)u)(q) = (\pi^\tau(k)Au)(q) = (Au)(qk).$$

Dakle, $\hat{A} = A$ za svaki $A \in \text{Hom}_K(U, \mathcal{H}^\tau)$. Nadalje, za $B \in \text{Hom}_M(U, V)$ i proizvoljan $u \in U$ imamo

$$\tilde{B}u = (\hat{B}u)(e) = \tau(e)B\delta(e)u = Bu.$$

Dakle, $\tilde{B}$ za svaki $B \in \text{Hom}_M(U, V)$. Time smo dokazali da su preslikavanja $A \mapsto \hat{A}$ i $B \mapsto \tilde{B}$ međusobno inverzni izomorfizmi.

Korolar 2.8.5. $\mathcal{H}^\tau$ je dopustiv (G, K) -modul.

Dokaz: Neka je $\delta \in \hat{K}$ i neka je U K -modul iz klase δ . Tada iz teorema 2.8.4. slijedi

$$\dim \mathcal{H}_\delta^\tau = d(\delta) \cdot \dim \text{Hom}_K(U, \mathcal{H}^\tau) = d(\delta) \cdot \dim \text{Hom}_M(U, V) \leq d(\delta)^2 \cdot \dim V < +\infty.$$

Iz korolara 2.8.5. i teorema 2.7.1. neposredno slijedi:

Korolar 2.8.6. $\mathcal{H}_K^\tau$ je dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ -modul.

U daljnjem je $\mathcal{V}$ proizvoljan dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ -modul. Budući da $\mathfrak{a}$ i M normaliziraju $\mathfrak{n}$, potprostor $\mathfrak{n}\mathcal{V}$ je M -podmodul i $\mathfrak{a}$ -podmodul od $\mathcal{V}$. Prema tome, kvocijentni modul $\mathcal{V}_\mathfrak{n} = \mathcal{V}/\mathfrak{n}\mathcal{V}$ je $(\mathfrak{s}, M)$ -modul. Nadalje, $\mathfrak{n}\mathcal{V}$ je i $\mathfrak{n}$ -podmodul od $\mathcal{V}$ i na kvocijentnom modulu $\mathcal{V}_\mathfrak{n}$ $\mathfrak{n}$ djeluje trivijalno. Dakle, $\mathcal{V}_\mathfrak{n}$ je $(\mathfrak{q}, M)$ -modul na kome $\mathfrak{n}$ djeluje trivijalno.

Ako je $\dim \mathcal{V}_\mathfrak{n} < +\infty$, a to jest tako prema korolaru 2.7.6. ako je $\mathcal{V}$ kao $U(\mathfrak{g})$ -modul konačno generiran, tada $\mathcal{V}_\mathfrak{n}$ postaje P -modul na kome N djeluje trivijalno.

Teorem 2.8.7. (Casselmannov teorem reciprociteta) Neka je $\mathcal{V}$ dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ -modul i neka je V konačnodimenzionalan neprekidan P -modul na kome grupa N djeluje trivijalno. Označimo sa τ pripadnu reprezentaciju od P .

- (a) Preslikavanje $T : \mathcal{H}_K^\tau \rightarrow V$, definirano sa $Tf = f(e)$ je preplitanje $(\mathfrak{q}, M)$ -modula.
- (b) Za $A \in \text{Hom}_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V}, \mathcal{H}_K^\tau)$ je $TA \in \text{Hom}_{\mathfrak{q}, M}(\mathcal{V}, V)$ i vrijedi $\mathfrak{n}\mathcal{V} \subseteq \text{Ker } TA$. Stoga TA inducira preplitanje $(\mathfrak{q}, M)$ -modula $A_\mathfrak{n} : \mathcal{V}_\mathfrak{n} \rightarrow V$.
- (c) $A \mapsto A_\mathfrak{n}$ je izomorfizam prostora $\text{Hom}_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V}, \mathcal{H}_K^\tau)$ na prostor $\text{Hom}_{\mathfrak{q}, M}(\mathcal{V}_\mathfrak{n}, V)$. Inverzni izomorfizam je $B \mapsto B^\mathfrak{n}$, gdje je

$$(B^\mathfrak{n}v)(qk) = \tau(q)B(k \cdot v + \mathfrak{n}\mathcal{V}), \quad v \in \mathcal{V}, \quad q \in Q, \quad k \in K.$$

Dokaz: (a) Proširimo preslikavanje T na prostor $\mathcal{A}^\tau$ istom formulom: $Tf = f(e)$, $f \in \mathcal{A}^\tau(G)$. Za $q \in Q$ i $f \in \mathcal{A}^\tau$ imamo

$$T\pi^\tau f = (\pi^\tau(q)f)(e) = f(q) = \tau(q)f(e) = \tau(q)Tf.$$

Dakle, T je preplitanje Q -modula sa $\mathcal{A}^\tau$ u V . Odatle deriviranjem dobivamo da je T preplitanje $\mathfrak{q}$ -modula, pa je restrikcija na $\mathcal{H}_K^\tau$ također preplitanje $\mathfrak{q}$ -modula. Naravno, kako je $M \subseteq Q$, to je i preplitanje M -modula.

Za $A \in \text{Hom}_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V}, \mathcal{H}_K^\tau)$ je ujedno $A \in \text{Hom}_{\mathfrak{q}, M}(\mathcal{V}, \mathcal{H}_K^\tau)$, dakle, $TA \in \text{Hom}_{\mathfrak{q}, M}(\mathcal{V}, V)$. Za $X \in \mathfrak{n}$ je $\tau(X) = 0$, pa za svaki $v \in \mathcal{V}$ nalazimo

$$TA(X \cdot v) = T\pi^\tau(X)Av = \tau(X)TA v = 0.$$

Dakle, $\mathfrak{n}\mathcal{V} \subseteq \text{Ker } TA$.

(c) Preslikavanje $A \mapsto A_n$ sa $Hom_{\mathfrak{g},K}(\mathcal{V}, \mathcal{H}^\tau)$ u $Hom_{\mathfrak{q},M}(\mathcal{V}_n, V)$ je očito linearno. Neka je sada $B \in Hom_{\mathfrak{q},M}(\mathcal{V}_n, V)$. Definiramo preslikavanje $\tilde{B} : \mathcal{V} \rightarrow V$ sa

$$\tilde{B}v = B(v + n\mathcal{V}), \quad v \in \mathcal{V}.$$

Tada je $\tilde{B} \in Hom_{\mathfrak{q},M}(\mathcal{V}, V)$. Za svaki $v \in \mathcal{V}$ definiramo funkciju $F_v : G \rightarrow V$ sa

$$F_v(ank) = \tau(a)\tilde{B}(k \cdot v), \quad a \in A, \quad n \in N, \quad k \in K.$$

Budući da je $\tilde{B}$ preplitanje M -modula, za $q = man$, $m \in M$, $a \in A$, $n \in N$ vrijedi $am = ma$ i $mnm^{-1} \in N$, pa za $k \in K$ imamo

$$F_v(qk) = F_v(mank) = F_v(a(mnm^{-1})mk)\tau(a)\tilde{B}(mk \cdot v) = \tau(a)\tau(m)\tilde{B}(k \cdot v) = \tau(q)\tilde{B}(k \cdot v).$$

Očito je $F_v \in \mathcal{A}(G, V)$. Za $q \in Q$ i $x \in G$ pišemo $x = q_1k$ za neke $q_1 \in Q$ i $k \in K$, pa nalazimo

$$F_v(qx) = F_v(qq_1k) = \tau(qq_1)\tilde{B}(k \cdot v) = \tau(q)F_v(q_1k) = \tau(q)F_v(x).$$

Dakle, $F_v \in \mathcal{A}^\tau$.

Definiramo sada $B^n : \mathcal{V} \rightarrow \mathcal{A}^\tau$ sa $B^n v = F_v$, $v \in \mathcal{V}$. Tada je B^n linearan operator. Za $q \in Q$, $k, k_1 \in K$ i $x = qk \in G$ imamo

$$[\pi^\tau(k_1)B^n v](x) = [B^n v](xk_1) = F_v(qkk_1) = \tau(q)\tilde{B}(kk_1 \cdot v) = F_{k_1 \cdot v}(x) = [B^n(k_1 \cdot v)](x).$$

To pokazuje da je $B^n \in Hom_K(\mathcal{V}, \mathcal{A}^\tau) = Hom_K(\mathcal{V}, \mathcal{H}_K^\tau)$.

Dokažimo sada da je B^n također preplitanje $\mathfrak{g}$ -modula. Prije svega, neka je $X \in \mathfrak{q}$ i $v \in \mathcal{V}$. Budući da je $\tilde{B}$ preplitanje $\mathfrak{q}$ -modula, nalazimo

$$\begin{aligned} [\pi^\tau(X)B^n v](e) &= \frac{d}{dt}[\pi^\tau(\exp tX)B^n v](e) \Big|_{t=0} = \frac{d}{dt}F_v(\exp tX) \Big|_{t=0} = \\ &= \frac{d}{dt}\tau(\exp tX)\tilde{B}v \Big|_{t=0} = \tau(X)\tilde{B}v = \tilde{B}(X \cdot v) = F_{X \cdot v}(e) = [B^n(X \cdot v)](e). \end{aligned}$$

B^n je preplitanje K -modula, dakle i preplitanje $\mathfrak{k}$ -modula, pa za $X \in \mathfrak{k}$ također vrijedi

$$[\pi^\tau(X)B^n v](e) = [B^n(X \cdot v)](e).$$

Budući da je $\mathfrak{g} = \mathfrak{k} + \mathfrak{q}$, zaključujemo da vrijedi

$$[\pi^\tau(X)B^n v](e) = [B^n(X \cdot v)](e) \quad \forall X \in \mathfrak{g} \quad \text{i} \quad \forall v \in \mathcal{V}.$$

Sada za $k \in K$, $X \in \mathfrak{g}$ i $v \in \mathcal{V}$ dobivamo (jer je B^n preplitanje K -modula):

$$\begin{aligned} [\pi^\tau(X)B^n v](k) &= [\pi^\tau(k)\pi^\tau(X)B^n v](1) = [\pi^\tau((Ad k)X)\pi^\tau(k)B^n v](e) = \\ &= [\pi^\tau((Ad k)X)B^n(k \cdot v)](e) = [B^n((Ad k)X \cdot k \cdot v)](e) = [B^n(k \cdot X \cdot v)](e) = \\ &= [\pi^\tau(k)B^n(X \cdot v)](e) = [B^n(X \cdot v)](k). \end{aligned}$$

Time smo dokazali da vrijedi

$$\pi^\tau B^n v|_K = B^n(X \cdot v)|_K \quad \forall X \in \mathfrak{g} \quad \text{i} \quad \forall v \in \mathcal{V}.$$

S obje strane nalaze se funkcije iz $\mathcal{A}^\tau$, dakle, one su određene svojim restrikcijama na K . Prema tome, vrijedi

$$\pi^\tau(X)B^n v = B^n(X \cdot v) \quad \forall X \in \mathfrak{g} \quad \text{i} \quad \forall v \in \mathcal{V},$$

odnosno, B^n je preplitanje $\mathfrak{g}$ -modula. Prema tome, $B \mapsto B^n$ je linearan operator sa $Hom_{\mathfrak{q},M}(\mathcal{V}_n, V)$ u $Hom_{\mathfrak{g},K}(\mathcal{V}, \mathcal{H}_K^\tau)$.

Za $v \in \mathcal{V}$ i $B \in Hom_{\mathfrak{q},M}(\mathcal{V}_n, V)$ imamo

$$TB^n v = [B^n v](e) = F_v(e) = \tilde{B}v.$$

Odatle je $(B^n)_n = B$. Nadalje, za $A \in Hom_{\mathfrak{g},K}(\mathcal{V}, \mathcal{H}_K^\tau)$, $x \in G$, $v \in \mathcal{V}$ i $x = qk$, $q \in Q$, $k \in K$, imamo redom

$$[(A_n)^n](x) = F_v(qk) = \tau(q)F_v(k) = \tau(q)(A_n)^\sim(k \cdot v) = \tau(q)A_n(k \cdot v + \mathfrak{n}\mathcal{V}) =$$

$$= t(q)TA(k \cdot v) = \tau(q)[A(k \cdot v)](e) = [A(k \cdot v)](q) = [\pi^\tau(k)Av](q) = [Av](qk) = [Qv](x).$$

Dakle, $(A_n)^n = A$. Time smo dokazali da su $A \mapsto A_n$ i $B \mapsto B^n$ međusobno inverzni izomorfizmi.

Sada zbog korolara 2.7.6. dobivamo kao neposrednu posljedicu:

Korolar 2.8.8. *Ako je dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ -modul $\mathcal{V}$ konačno generiran kao $U(\mathfrak{g})$ -modul, onda je $A \mapsto A_n$ izomorfizam vektorskih prostora sa $Hom_{\mathfrak{g},K}(\mathcal{V}, \mathcal{H}_K^\tau)$ na $Hom_Q(\mathcal{V}_n, V) = Hom_S(\mathcal{V}_n, V)$.*

Za neprekidnu konačnodimenzionalnu reprezentaciju τ od Q konstruirani $(\mathfrak{g}, K)$ -moduli $\mathcal{H}_K^\tau$ zovu se **inducirani $(\mathfrak{g}, K)$ -moduli**.

Neka je sada σ neprekidna unitarna konačnodimenzionalna reprezentacija od M na prostoru V i neka je $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$. Definiramo reprezentaciju $\tau_Q^{\sigma,\lambda}$ od Q na prostoru V :

$$\tau_Q^{\sigma,\lambda}(man) = e^{(\lambda+\rho)(\log a)}\sigma(m), \quad m \in M, \quad a \in A, \quad n \in N.$$

Pisat ćemo $\mathcal{V}_Q^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{A}_Q^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{C}_Q^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{H}_Q^{\sigma,\lambda}$, $\pi_Q^{\sigma,\lambda}$ i $\omega_Q^{\sigma,\lambda}$ umjesto $\mathcal{H}_K^{\tau_Q^{\sigma,\lambda}}$, $\mathcal{A}^{\tau_Q^{\sigma,\lambda}}$, $\mathcal{C}^{\tau_Q^{\sigma,\lambda}}$, $\mathcal{H}^{\tau_Q^{\sigma,\lambda}}$, $\pi^{\tau_Q^{\sigma,\lambda}}$ i $\omega^{\tau_Q^{\sigma,\lambda}}$. $\mathcal{V}_Q^{\sigma,\lambda}$ se zovu **elementarni $(\mathfrak{g}, K)$ -moduli**, a $\pi_Q^{\sigma,\lambda}$ **elementarne reprezentacije od G** .

Sasvim se analogne konstrukcije provode i sa $\bar{Q}$ i $\bar{N}$ umjesto Q i N – pri tome treba zamijeniti ρ sa $-\rho$. Oznake su u tom slučaju $\mathcal{V}_{\bar{Q}}^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{A}_{\bar{Q}}^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{C}_{\bar{Q}}^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{H}_{\bar{Q}}^{\sigma,\lambda}$, $\pi_{\bar{Q}}^{\sigma,\lambda}$ i $\omega_{\bar{Q}}^{\sigma,\lambda}$.

Za dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ -modul $\mathcal{V}$ s reprezentacijom π označavamo:

$$J(\pi) = \left\{ \lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}; \exists \sigma \in \hat{M}, Hom_{\mathfrak{g},K}(\mathcal{V}, \mathcal{V}_Q^{\sigma,\lambda}) \neq \{0\} \right\}.$$

Teorem 2.8.9. *Neka je $\mathcal{V}$ dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ -modul s reprezentacijom π koji je konačno generiran kao $U(\mathfrak{g})$ -modul. Tada je*

$$J(\pi) = \left\{ \lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}; (\mathcal{V}_n)_{(\lambda+\rho)} \neq \{0\} \right\}.$$

Dokaz: Neka je $\lambda \in J(\pi)$. Tada za neko $\sigma \in \hat{M}$ postoji $0 \neq A \in Hom_{\mathfrak{g},K}(\mathcal{V}, \mathcal{V}_Q^{\sigma,\lambda})$. Prema teoremu 2.8.7. tada je $0 \neq A_n \in Hom_Q(\mathcal{V}_n, V)$. Posebno, vrijedi $A_n \in Hom_A(\mathcal{V}_n, V)$. Sada za neki $\mu \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ postoji $w \in (\mathcal{V}_n)_{(\mu+\rho)}$ takav da je $A_n w \neq 0$. Za neko $n \in \mathbb{N}$ tada vrijedi

$$[\pi_n(a) - e^{(\mu+\rho)(\log a)}]^n w = 0 \quad \forall a \in A.$$

Za svaki $\mu \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ vrijedi $A_{\mathfrak{n}}(\mathcal{V}_{\mathfrak{n}})_{(\mu+\rho)} \subseteq V_{(\mu+\rho)}$. Međutim, $V_{(\mu+\rho)} \neq \{0\}$ samo za $\mu = \lambda$. Dakle, $A_{\mathfrak{n}} \neq 0$ povlači $(\mathcal{V}_{\mathfrak{n}})_{(\lambda+\rho)} \neq \{0\}$.

Neka je sada $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ takav da je $(\mathcal{V}_{\mathfrak{n}})_{(\lambda+\rho)} \neq \{0\}$. Po teoremu 2.8.1. postoji Q -podmodul W od $\mathcal{V}_{\mathfrak{n}}$ takav da je $V = \mathcal{V}_{\mathfrak{n}}/W$ ireducibilan Q -modul i na njemu svaki $a \in A$ djeluje množenjem sa $e^{(\lambda+\rho)(\log a)}$. Neka je σ reprezentacija od M na V dobivena iz $\pi_{\mathfrak{n}}$ prijelazom na kvocijent. Tada je reprezentacija Q na V ekvivalentna reprezentaciji $\tau_Q^{\sigma, \lambda}$. Neka je $B : \mathcal{V}_{\mathfrak{n}} \rightarrow V$ kvocijentno preslikavanje. Tada je $B \in \text{Hom}_Q(\mathcal{V}_{\mathfrak{n}}, V)$ i $B \neq 0$. Stoga je i $B^n \in \text{Hom}_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V}, \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda})$ različit od nule. To znači da je $\lambda \in J(\pi)$.

U sljedećem odjeljku vidjet ćemo da je stvarno uvijek $\mathcal{V}_{\mathfrak{n}} \neq \{0\}$, ako je $\mathcal{V}$ dobiven iz dopustivog Banachovog (G, K) -modula konačne duljine. To će značiti da za pripadnu reprezentaciju π vrijedi $J(\pi) \neq \emptyset$. Posebno, svaki ireducibilan $(\mathfrak{g}, K)$ -modul moći će se smjestiti kao podmodul nekog elementarnog $(\mathfrak{g}, K)$ -modula.

2.9 Eksponenti dopustivih modula

Neka je $\mathcal{H}$ Banachov dopustiv (G, K) –modul s reprezentacijom π . Tada je $\mathcal{V} = \mathcal{H}_K$ dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ –modul. Stavimo $\tilde{\mathcal{V}} = \mathcal{H}'_K = \mathcal{H}^*_K = \hat{\mathcal{H}}_K$. Tada je i $\tilde{\mathcal{V}}$ dopustiv $(\mathfrak{g}, K)$ –modul s reprezentacijom $\tilde{\pi}$ danom sa

$$[\tilde{\pi}(X)\tilde{v}](v) = -\tilde{v}(\pi(X)v), \quad [\tilde{\pi}(k)\tilde{v}](v) = \tilde{v}(\pi(k^{-1})v), \quad v \in \mathcal{V}, \quad \tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}, \quad X \in \mathfrak{g}, \quad k \in K.$$

Nadalje, $(v, \tilde{v}) \mapsto \tilde{v}(v)$ je nedegenerirana bilinearna forma na $\mathcal{V} \times \tilde{\mathcal{V}}$.

Za $v \in \mathcal{V}$ i $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}$ definiramo analitičku kompleksnoznačnu funkciju $c_{v,\tilde{v}}$ na G :

$$c_{v,\tilde{v}}(x) = \tilde{v}(\pi(x)v), \quad x \in G.$$

Funkcije $c_{v,\tilde{v}}$ zovu se **matrični koeficijenti reprezentacije** π (a također **matrični koeficijenti** (G, K) –modula $\mathcal{H}$ ili $(\mathfrak{g}, K)$ –modula $\mathcal{V}$).

Lema 2.9.1. *Za svaki $v \in \mathcal{V}$ ideal $\mathcal{J}_v = \text{Ann}_{\mathcal{Z}(\mathfrak{g})}(v) = \{u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g}); \pi(u)v = 0\}$ u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ je konačne kodimenzijske.*

Dokaz: Neka su $\delta_1, \dots, \delta_s \in \hat{K}$ takvi da je $v \in V = \mathcal{V}_{\delta_1} + \dots + \mathcal{V}_{\delta_s}$. Tada je V $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ –invarijantan konačnodimenzionalan potprostor od $\mathcal{V}$. Stoga je $\mathcal{I} = \text{Ann}_{\mathcal{Z}(\mathfrak{g})}(V) = \{u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g}); \pi(u)V = \{0\}\}$ ideal u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenzijske ($\leq \dim \text{End}(V) = (\dim V)^2$). Kako je očito $\mathcal{I} \subseteq \mathcal{J}_v$, i ideal $\mathcal{J}_v$ je konačne kodimenzijske.

Propozicija 2.9.2. *Ako je $\mathcal{V}$ konačno generiran kao $U(\mathfrak{g})$ –modul, onda je*

$$\mathcal{J} = \text{Ann}_{\mathcal{Z}(\mathfrak{g})}(\mathcal{V}) = \{u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g}); \pi(u) = 0\}$$

ideal u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ je konačne kodimenzijske.

Dokaz: Neka su $v_1, \dots, v_n$ generatori $U(\mathfrak{g})$ –modula $\mathcal{V}$. Tada je uz oznaku iz leme 2.9.1.

$$\mathcal{J} = \bigcap_{j=1}^n \mathcal{J}_{v_j},$$

pa je

$$u + \mathcal{J} \mapsto (u + \mathcal{J}_{v_1}, \dots, u + \mathcal{J}_{v_n}), \quad u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g}),$$

linearna injekcija sa $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})/\mathcal{J}$ u $(\mathcal{Z}(\mathfrak{g})/\mathcal{J}_{v_1}) \times \dots \times (\mathcal{Z}(\mathfrak{g})/\mathcal{J}_{v_n})$. Time je propozicija dokazana jer je prema lemi 2.9.1. svaki od prostora $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})/\mathcal{J}_{v_j}$ konačnodimenzionalan.

Lema 2.9.3. *Neka su $v \in \mathcal{V}$ i $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}$. Postoje ideal $\mathcal{J}$ u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenzijske, zatvoren G –podmodul $\mathcal{K}$ od $\mathcal{H}$ i $\tilde{v}' \in \tilde{\mathcal{K}}_K$ takvi da je $v \in \mathcal{K}$ (tj. $v \in \mathcal{K}_K$), $\pi(u)|_{\mathcal{K}_K} = 0 \quad \forall u \in \mathcal{J}$ i $c_{v,\tilde{v}} = c_{v,\tilde{v}'}$.*

Dokaz: Prema lemi 2.9.1. $\mathcal{J} = \mathcal{J}_v = \{u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g}); \pi(u)v = 0\}$ je ideal u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenzijske. Neka je

$$\mathcal{W} = \{w \in \mathcal{V}; \pi(u)w = 0 \quad \forall u \in \mathcal{J}\}.$$

Tada je $\mathcal{W}$ $(\mathfrak{g}, K)$ –podmodul od $\mathcal{V}$, pa je $\mathcal{K} = \text{Cl}(\mathcal{W})$ zatvoren G –podmodul od $\mathcal{H}$. Stavimo li $\tilde{v}' = \tilde{v}|_{\mathcal{W}}$, navedena svojstva su ispunjena.

Za bilo koji konačan podskup $\mathcal{S} \subseteq \hat{K}$ stavimo

$$P_{\mathcal{S}}^{\pi} = \sum_{\delta \in \mathcal{S}} P_{\delta}^{\pi} \quad - \quad \text{projektor } \mathcal{H} \text{ na } \mathcal{V}_{\mathcal{S}} = \sum_{\delta \in \mathcal{S}} \dot{+} \mathcal{V}_{\delta},$$

$$P_{\mathcal{S}}^{\tilde{\pi}} = \sum_{\delta \in \mathcal{S}} P_{\delta}^{\tilde{\pi}} \quad - \quad \text{projektor } \hat{\mathcal{H}} \text{ na } \tilde{\mathcal{V}}_{\mathcal{S}} = \sum_{\delta \in \mathcal{S}} \dot{+} \tilde{\mathcal{V}}_{\delta}.$$

Tada je $P_{\mathcal{S}}^{\tilde{\pi}}$ dualan operator operatora $P_{\mathcal{S}}^{\pi}$, gdje je $\tilde{\mathcal{S}} = \{\tilde{\delta}; \delta \in \mathcal{S}\}$.

Za konačne podskupove $\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2 \subseteq \hat{K}$ neka je $F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^{\pi} : G \rightarrow \text{Hom}(\mathcal{V}_{\mathcal{S}_2}, \mathcal{V}_{\mathcal{S}_1})$ preslikavanje definirano sa

$$F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^{\pi}(x) = P_{\mathcal{S}_1}^{\pi} \pi(x) P_{\mathcal{S}_2}^{\pi}, \quad x \in G.$$

Ako sa $\tau_{\mathcal{S}}$ označimo reprezentaciju od K koju dobivamo iz π na prostoru $\mathcal{V}_{\mathcal{S}}$ (tj. $\tau_{\mathcal{S}} = (\pi|_K)_{\mathcal{V}_{\mathcal{S}}}$), onda je očito $F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^{\pi}(\tau_{\mathcal{S}_1}, \tau_{\mathcal{S}_2})$ -sferička funkcija na G .

Neka su sada $v \in \mathcal{V}$ i $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}$. Prema lemi 2.9.3. u proučavanju funkcije $c_{v, \tilde{v}}$ možemo pretpostaviti da je $\mathcal{J} = \text{Ker}(\pi|_{\mathcal{Z}(\mathfrak{g})})$ ideal u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenziije. Neka su $\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2 \subseteq \hat{K}$ konačni podskupovi takvi da su $v \in \mathcal{V}_{\mathcal{S}_1}$ i $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}_{\tilde{\mathcal{S}}_1}$. Tada je

$$c_{v, \tilde{v}}(x) = \tilde{v} \left(F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^{\pi}(x) v \right), \quad x \in G.$$

Za $w \in \mathcal{V}_{\mathcal{S}_2}$, $\tilde{w} \in \tilde{\mathcal{V}}_{\tilde{\mathcal{S}}_1}$ i $X_1, \dots, X_n \in \mathfrak{g}$ imamo

$$\begin{aligned} \tilde{w} \left((X_1 \cdots X_n F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^{\pi})(x) w \right) &= \frac{\partial}{\partial t_1} \cdots \frac{\partial}{\partial t_n} \tilde{w} \left(F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^{\pi}(x(\exp t_1 X_1) \cdots (\exp t_n X_n)) w \right) \Big|_{t_1 = \cdots = t_n = 0} = \\ &= \frac{\partial}{\partial t_1} \cdots \frac{\partial}{\partial t_n} \tilde{w} \left(P_{\mathcal{S}_1}^{\pi} \pi(x) \pi(\exp t_1 X_1) \cdots \pi(\exp t_n X_n) P_{\mathcal{S}_2}^{\pi} w \right) \Big|_{t_1 = \cdots = t_n = 0} = \\ &= \tilde{w} \left(P_{\mathcal{S}_1}^{\pi} \pi(x) \pi(X_1 \cdots X_n) P_{\mathcal{S}_2}^{\pi} w \right). \end{aligned}$$

Odatle slijedi

$$\tilde{w} \left((u F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^{\pi})(x) w \right) = \tilde{w} \left(P_{\mathcal{S}_1}^{\pi} \pi(x) \pi(u) P_{\mathcal{S}_2}^{\pi} w \right), \quad u \in U(\mathfrak{g}), \quad x \in G, \quad w \in \mathcal{V}_{\mathcal{S}_2}, \quad \tilde{w} \in \tilde{\mathcal{V}}_{\tilde{\mathcal{S}}_2}.$$

Za $u \in \mathcal{J}$ je $\pi(u) = 0$, pa zbog proizvoljnosti $w \in \mathcal{V}_{\mathcal{S}_2}$, $\tilde{w} \in \tilde{\mathcal{V}}_{\tilde{\mathcal{S}}_1}$ i $x \in G$ dobivamo $u F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^{\pi} = 0$. Dakle, uz oznaku iz odjeljka 2.4. imamo $F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^{\pi} \in C_{(\tau_{\mathcal{S}_1}, \tau_{\mathcal{S}_2}), \mathcal{J}}(G)$. Stoga iz teorema 2.4.3. uz oznake iz odjeljka 2.4. dobivamo:

Teorem 2.9.4. *Neka je $\mathcal{H}$ dopustiv Banachov (G, K) -modul, $\mathcal{V} = \mathcal{H}_K$, $\tilde{\mathcal{V}} = \mathcal{H}_K^*$, $v \in \mathcal{V}$, $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}$. Postoje međusobno integralno neekvivalentni $\mu_1, \dots, \mu_r \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ i $N \in \mathbb{Z}_+$ takvi da za svaki $\lambda \in \bigcup_{j=1}^r (\mu_j + L_+)$ i svaki $m \in L_+$, $|m| \leq N$, postoje brojevi $c_{v, \tilde{v}}^{\lambda, m} \in \mathbb{C}$ takvi da vrijedi.*

(a) Za svaki $j \in \{1, \dots, r\}$ i za svaki $m \in L_+$, $|m| \leq N$, red

$$\sum_{k \in L_+} c_{v, \tilde{v}}^{\mu_j + k, m} e^{k(H)}, \quad H \in C,$$

konvergira apsolutno na C i uniformno na C_{ε} za svaki $\varepsilon < 0$.

(b) Za svaki $H \in C$ je

$$c_{v, \tilde{v}}(\exp H) = e^{\rho(H)} \sum_{j=1}^r \sum_{\substack{m \in L_+ \\ |m| \leq N}} \alpha(H)^m e^{\mu_j(H)} \sum_{k \in L_+} c_{v, \tilde{v}}^{\mu_j + k, m} e^{k(H)}.$$

Za $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}} \setminus \left(\bigcup_{j=1}^r (\mu_j + L_+) \right)$ i za svako $m \in L_+$, $|m| \leq N$, stavimo $c_{v,\tilde{v}}^{\lambda,m} = 0$. Sada za svaki $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ definiramo analitičku funkciju $c_{v,\tilde{v}}^\lambda : A \rightarrow \mathbb{C}$ sa

$$c_{v,\tilde{v}}^\lambda(\exp H) = e^{\rho(H)} \sum_{\substack{m \in L_+ \\ |m| \leq N}} \alpha(H)^m c_{v,\tilde{v}}^{\lambda,m} e^{\lambda(H)}, \quad H \in \mathfrak{a}.$$

Stavimo

$$E(v, \tilde{v}) = \{ \lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}; c_{v,\tilde{v}}^\lambda \neq 0 \}.$$

Elementi skupa $E(v, \tilde{v})$ zovu se **eksponenti matrice koeficijenta** $c_{v,\tilde{v}}$. Imamo

$$c_{v,\tilde{v}}(a) = \sum_{\lambda \in E(v,\tilde{v})} c_{v,\tilde{v}}^\lambda, \quad a \in A_-.$$

Neka je $E^\circ(v, \tilde{v})$ skup svih minimalnih elemenata od $E(v, \tilde{v})$ (s obzirom na uređaj $\ll$). Elementi skupa $E^\circ(v, \tilde{v})$ zovu se **vodeći eksponenti** od $c_{v,\tilde{v}}$. Budući da je skup $E(v, \tilde{v})$ sadržan u uniji $\bigcup_{j=1}^r (\mu_j + L_+)$, jasno je da je $E^\circ(v, \tilde{v})$ konačan skup.

Za ideal $\mathcal{J}$ u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenzije stavimo kao u odjeljku 2.5. :

$$S_{\mathcal{J}} = \left\{ \lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}; [\mathcal{Z}(\mathfrak{s})/\mu(\mathcal{J})\mathcal{Z}(\mathfrak{s})]_{(\lambda)} \neq \{0\} \right\}.$$

Iz teorema 2.5.4. slijedi

Teorem 2.9.5. *Neka su $\mathcal{J}$ ideal u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenzije, $v \in \mathcal{V}$ i $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}$ i pretpostavimo da je $\pi(u)v = 0 \ \forall u \in \mathcal{J}$. Tada vrijedi $E(v, \tilde{v}) \subseteq S_{\mathcal{J}} + L_+$.*

U daljnjem pretpostavljamo da je modul $\mathcal{V}$ konačne duljine. Prema propoziciji 2.9.2. tada je

$$\mathcal{J}(\pi) = \text{Ker}(\pi|_{\mathcal{Z}(\mathfrak{g})}) = \{u \in \mathcal{Z}(\mathfrak{g}); \pi(u) = 0\}$$

ideal u $\mathcal{Z}(\mathfrak{g})$ konačne kodimenzije. Stavimo

$$E(\pi) = \bigcup_{v \in \mathcal{V}, \tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}} E(v, \tilde{v})$$

i neka je $E^\circ(\pi)$ skup minimalnih elemenata od $E(\pi)$ (u odnosu na $\ll$). Elementi skupa $E(\pi)$ zovu se **eksponenti reprezentacije** π (ili eksponenti modula $\mathcal{V}$), a elementi od $E^\circ(\pi)$ **vodeći eksponenti reprezentacije** π (ili modula $\mathcal{V}$).

Teorem 2.9.6. *Vrijedi $E^\circ(\pi) \subseteq S_{\mathcal{J}(\pi)}$ i $E(\pi) \subseteq E^\circ(\pi) + L_+$.*

Dokaz: Druga je tvrdnja trivijalna. Neka je $\lambda \in E^\circ(\pi)$. Neka su $v \in \mathcal{V}$ i $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}$ takvi da je $\lambda \in E(v, \tilde{v})$. Neka su $\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2 \subseteq \hat{K}$ takvi da je $v \in \mathcal{V}_{\mathcal{S}_2}$ i $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}_{\mathcal{S}_1}$. Tada je $\lambda \in E^\circ(F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^\pi)$. Kako je $F_{\mathcal{S}_1, \mathcal{S}_2}^\pi \in C_{(\tau_{\mathcal{S}_1}, \tau_{\mathcal{S}_2}), \mathcal{J}(\pi)}(G)$, prema teoremu 2.5.4. slijedi $\lambda \in S_{\mathcal{J}(\pi)}$.

Definiramo sada bilinearano preslikavanje $(v, \tilde{v}) \mapsto \Psi_{v,\tilde{v}}$ sa $\mathcal{V} \times \tilde{\mathcal{V}}$ u $\mathcal{A}(A, \mathbb{C}) = \mathcal{A}(A)$ (analitičke funkcije na A) :

$$\Psi_{v,\tilde{v}}(a) = \sum_{\lambda \in E^\circ(\pi)} c_{v,\tilde{v}}^\lambda(a), \quad a \in A.$$

Nadalje, neka je $\varphi : \mathcal{V} \times \tilde{\mathcal{V}} \rightarrow \mathbb{C}$ bilinearne forma definirana sa

$$\varphi(v, \tilde{v}) = \Psi_{v,\tilde{v}}(e) = \sum_{\lambda \in E^\circ(\pi)} c_{v,\tilde{v}}^\lambda(\exp 0) = \sum_{\lambda \in E^\circ(\pi)} c_{v,\tilde{v}}^{\lambda,0}.$$

Propozicija 2.9.7. *Ako je $v \in \mathfrak{n}\mathcal{V}$ ili $\tilde{v} \in \tilde{\mathfrak{n}}\tilde{\mathcal{V}}$, onda je $\Psi_{v,\tilde{v}} = 0$ i, posebno, $\varphi(v, \tilde{v}) = 0$.*

Dokaz: Potprostor $\mathfrak{n}\mathcal{V}$ razapet je vektorima oblika $\pi(X)v$, $v \in \mathcal{V}$, $X \in \mathfrak{g}_\alpha$, $\alpha \in \Sigma_+$. Za $H \in C$ imamo

$$\begin{aligned} c_{\pi(X)v,\tilde{v}}(\exp H) &= \tilde{v}(\pi(\exp H)\pi(X)v) = e^{\alpha(H)}\tilde{v}(\pi(X)\pi(\exp H)v) = \\ &= -e^{\alpha(H)}(\tilde{\pi}(X)\tilde{v})(\pi(\exp H)v) = -e^{\alpha(H)}c_{v,\tilde{\pi}(X)\tilde{v}}(\exp H). \end{aligned}$$

Odatle je $E(\pi(X)v, \tilde{v}) = \alpha + E(v, \tilde{\pi}(X)\tilde{v}) \subseteq \alpha + E^\circ(\pi) + L_+$. Dakle, $E(\pi(X)v, \tilde{v}) \cap E^\circ(\pi) = \emptyset$, pa slijedi $\Psi_{\pi(X)v,\tilde{v}} = 0$.

Potprostor $\tilde{\mathfrak{n}}\tilde{\mathcal{V}}$ razapet je vektorima oblika $\tilde{\pi}(Y)\tilde{v}$, $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}$, $Y \in \mathfrak{g}_{-\alpha}$, $\alpha \in \Sigma_+$. Sada za $H \in C$ imamo

$$\begin{aligned} c_{\tilde{\pi}(Y)\tilde{v}}(\exp H) &= (\tilde{\pi}(Y)\tilde{v})(\pi(\exp H)v) = -\tilde{v}\pi(Y)\pi(\exp H)v = \\ &= -e^{\alpha(H)}\tilde{v}(\pi(\exp H)\pi(Y)v) = -e^{\alpha(H)}c_{\pi(Y)v,\tilde{v}}(\exp H). \end{aligned}$$

Slijedi $E(v, \tilde{\pi}(Y)\tilde{v}) \subseteq \alpha + E(\pi(Y)v, \tilde{v}) \subseteq \alpha + E^\circ(\pi) + L_+$, pa je opet $E(v, \tilde{\pi}(Y)\tilde{v}) \cap E^\circ(\pi) = \emptyset$, dakle, $\Psi_{v,\tilde{\pi}(Y)\tilde{v}} = 0$.

Uz prije uvedene oznake $\mathcal{V}_\mathfrak{n} = \mathcal{V}/\mathfrak{n}\mathcal{V}$ i $\tilde{\mathcal{V}}_\mathfrak{n} = \tilde{\mathcal{V}}/\tilde{\mathfrak{n}}\tilde{\mathcal{V}}$ neka su $v \mapsto v_\mathfrak{n}$ i $\tilde{v} \mapsto \tilde{v}_\mathfrak{n}$ kvocijentna preslikavanja $\mathcal{V} \rightarrow \mathcal{V}_\mathfrak{n}$ i $\tilde{\mathcal{V}} \rightarrow \tilde{\mathcal{V}}_\mathfrak{n}$. Prema propoziciji 2.9.7. postoje jedinstveno bilinearno preslikavanje $\Phi : \mathcal{V}_\mathfrak{n} \times \tilde{\mathcal{V}}_\mathfrak{n} \rightarrow \mathcal{A}(A)$ i jedinstvena bilinearna forma $\langle \cdot | \cdot \rangle$ na $\mathcal{V}_\mathfrak{n} \times \tilde{\mathcal{V}}_\mathfrak{n}$ takvi da je

$$\Phi_{v_\mathfrak{n},\tilde{v}_\mathfrak{n}}(a) = \Psi_{v,\tilde{v}}(a), \quad a \in A, \quad v \in \mathcal{V}, \quad \tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}$$

i

$$\langle v_\mathfrak{n} | \tilde{v}_\mathfrak{n} \rangle = \varphi(v, \tilde{v}), \quad v \in \mathcal{V}, \quad \tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}.$$

Naravno, tada je

$$\Phi_{w,\tilde{w}}(e) = \langle w | \tilde{w} \rangle, \quad w \in \mathcal{V}_\mathfrak{n}, \quad \tilde{w} \in \tilde{\mathcal{V}}_\mathfrak{n}.$$

Teorem 2.9.8. *Za $v \in \mathcal{V}$, $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}$ i $a \in A$ vrijedi*

$$\Psi_{v,\tilde{v}}(a) = \langle \pi_\mathfrak{n}(a)v_\mathfrak{n} | \tilde{v}_\mathfrak{n} \rangle.$$

Dokaz: Za $H \in C$ i $t > 0$ imamo

$$\begin{aligned} \tilde{v}(\pi(\exp tH)\pi(H)v) &= \left. \frac{d}{ds} \tilde{v}(\pi(\exp tH)\pi(\exp sH)v) \right|_{s=0} = \\ &= \left. \frac{d}{ds} \tilde{v}(\pi(\exp(t+s)H)v) \right|_{s=0} = \frac{d}{dt} \tilde{v}(\pi(\exp tH)v). \end{aligned}$$

Indukcijom po n dobivamo

$$\tilde{v}(\pi(\exp tH)\pi(H)^n v) = \frac{d^n}{dt^n} \tilde{v}(\pi(\exp tH)v).$$

Odatle je za svaki λ

$$c_{\pi(H)^n v,\tilde{v}}^\lambda(\exp tH) = \frac{d^n}{dt^n} c_{v,\tilde{v}}^\lambda(\exp tH),$$

pa slijedi

$$\frac{d^n}{dt^n} \Psi_{v,\tilde{v}}(\exp tH) = \Psi_{\pi(H)^n v,\tilde{v}}(\exp tH).$$

Prema tome,

$$\left. \frac{d^n}{dt^n} \Psi_{v, \tilde{v}}(\exp tH) \right|_{t=0} = \Psi_{\pi(H)^n v, \tilde{v}}(e) = \langle \pi_n(H)^n v_n | \tilde{v}_{\bar{n}} \rangle.$$

Funkcija $t \mapsto \Psi_{v, \tilde{v}}(\exp tH)$ je analitička, pa dobivamo

$$\Psi_{v, \tilde{v}}(\exp tH) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{t^n}{n!} \left. \frac{d^n}{dt^n} \Psi_{v, \tilde{v}}(\exp tH) \right|_{t=0} = \sum_{n=0}^{\infty} \langle \pi_n(H)^n v_n | \tilde{v}_{\bar{n}} \rangle = \langle \pi_n(\exp tH) v_n | \tilde{v}_{\bar{n}} \rangle.$$

To znači da je

$$\Psi_{v, \tilde{v}}(a) = \langle \pi_n(a) v_n | \tilde{v}_{\bar{n}} \rangle$$

za sve $a \in A_-$, dakle i za sve $a \in A$ jer su obje strane jednakosti analitičke funkcije na A .

Prethodni će nam teorem dati vezu između vodećih eksponenata reprezentacije π i strukture A -modula $\mathcal{V}_n$:

Teorem 2.9.9. *Ako je modul $\mathcal{V}$ konačne duljine i $\lambda \in E^\circ(\pi)$ onda je $(\mathcal{V}_n)_{(\lambda+\rho)} \neq \{0\}$.*

Dokaz: Neka je $\lambda \in E^\circ(\pi)$ i neka su $v \in \mathcal{V}$ i $\tilde{v} \in \tilde{\mathcal{V}}$ takvi da je $\lambda \in E(v, \tilde{v})$. Za $H \in \mathfrak{a}$ tada imamo

$$\langle \pi_n(\exp H) v_n | \tilde{v}_{\bar{n}} \rangle = \sum_{\nu \in E^\circ(\pi)} \sum_m c_{v, \tilde{v}}^{\nu, m} \alpha(H)^m e^{(\nu+\rho)(H)}$$

i za neko m vrijedi $c_{v, \tilde{v}}^{\lambda, m} \neq 0$. Prema teoremu 2.8.1. postoje polinomijalna preslikavanja $P_\mu : \mathfrak{a} \rightarrow \text{End}(\mathcal{V}_n)$ takva da je

$$\pi_n(\exp H) = \sum_{\mu} e^{\mu(H)} P_\mu(H), \quad H \in \mathfrak{a}.$$

Stoga je

$$\langle \pi_n(\exp H) v_n | \tilde{v}_{\bar{n}} \rangle = \sum_{\mu} \langle P_\mu(H) v_n | \tilde{v}_{\bar{n}} \rangle e^{\mu(H)}.$$

Budući da je $\lambda \in E^\circ(\pi)$ i $\sum_m c_{v, \tilde{v}}^{\lambda, m} \alpha(H)^m \neq 0$, slijedi $P_{\lambda+\rho} \neq 0$, dakle $(\mathcal{V}_n)_{(\lambda+\rho)} \neq \{0\}$.

Napomena: Ako je $(\mathcal{V}_n)_{(\nu+\rho)} \neq \{0\}$ ne možemo zaključiti da je $\langle P_{\nu+\rho}(H) v_n | \tilde{v}_{\bar{n}} \rangle \neq 0$ za neke v i $\tilde{v}$, jer forma $\langle \cdot | \cdot \rangle$ ne mora biti (i često nije) nedegenerirana; prema tome, ne možemo zaključiti da je $\nu \in E^\circ(\pi)$.

Iz teorema 2.9.9. neposredno slijedi:

Korolar 2.9.10. *Ako je modul $\mathcal{V}$ konačne duljine, vrijedi $\mathcal{V}_n \neq \{0\}$.*

Odatle i iz teorema 2.8.9. slijedi:

Teorem 2.9.11. (Casselmannov teorem o subreprezentaciji) *Ako je $\mathcal{H}$ ireducibilan dopustiv Banachov (G, K) -modul onda je pripadni (ireducibilan) $(\mathfrak{g}, K)$ -modul $\mathcal{V} = \mathcal{H}_K$ ekvivalentan podmodulu nekog elementarnog $(\mathfrak{g}, K)$ -modula.*

Prema teoremu 2.9.9. i teoremu 2.8.9. vrijedi $E^\circ(\pi) \subseteq J(\pi)$. U daljnjem ćemo ustanoviti još precizniju tvrdnju, tj. da je $E^\circ(\pi)$ točno skup svih minimalnih elemenata od $J(\pi)$, dakle, da je $J(\pi) \subseteq E^\circ(\pi) + L_+$.

2.10 Eisensteinovi integrali

U odjeljku 2.8. definirana su analitička preslikavanja $\kappa : G \rightarrow K$, $H : G \rightarrow \mathfrak{a}$ i $n : G \rightarrow N$ određena Iwasawinom dekompozicijom $G = KAN$:

$$x = \kappa(x)(\exp H(x))n(x), \quad x \in G.$$

Tada očito vrijedi

$$\kappa(xy) = \kappa(x\kappa(y)), \quad H(xy) = H(x\kappa(y)) + H(y), \quad x, y \in G, \quad (2.12)$$

$$\kappa(xm) = \kappa(x)m, \quad H(xm) = H(x), \quad n(xm) = m^{-1}n(x)m \quad x \in G, \quad m \in M, \quad (2.13)$$

$$\kappa(kx) = k\kappa(x), \quad H(kx) = H(x), \quad n(kx) = n(x), \quad x \in G, \quad k \in K. \quad (2.14)$$

Neka su V_1 i V_2 konačnodimenzionalni neprekidni unitarni K -moduli s reprezentacijama τ_1 i τ_2 . Kao i prije označavamo $\tau = (\tau_1, \tau_2)$, $X(\tau) = \text{Hom}(V_2, V_1)$ i $X_0(\tau) = \text{Hom}_M(V_2, V_1)$. Za $T \in X(\tau)$ i $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ definiramo analitičko preslikavanje $E_{T,\lambda} : G \rightarrow X(\tau)$ ovako:

$$E_{T,\lambda}(x) = \int_K \tau_1(\kappa(xk))T\tau_2(k^{-1})e^{(\lambda-\rho)(H(xk))}d\mu(k), \quad x \in G.$$

Pri tome je μ normirana Haarova mjera na K . Funkcija $E_{T,\lambda}$ zove se **Eisensteinov integral**; očito je $T \mapsto E_{T,\lambda}$ linearno preslikavanje sa $X(\tau)$ u $\mathcal{A}(G, X(\tau))$.

Neka je u daljnjem ν normirana Haarova mjera na M . Za $T \in X(\tau)$ stavimo

$$T^\circ = \int_M \tau_1(m)T\tau_2(m^{-1})d\nu(m).$$

Tada je $T \mapsto T^\circ$ projektor prostora $X(\tau)$ na potprostor $X_0(\tau)$.

Lema 2.10.1. Za $T \in X(\tau)$ i $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ vrijedi $E_{T,\lambda} = E_{T^\circ,\lambda}$.

Dokaz: Zbog desne invarijantnosti mjere μ imamo za svaki $x \in G$ i svaki $m \in M$:

$$E_{T,\lambda}(x) = \int_K \tau_1(\kappa(xk))T\tau_2(k^{-1})e^{(\lambda-\rho)(H(xk))}d\mu(k) = \int_K \tau_1(\kappa(xkm))T\tau_2(m^{-1}k^{-1})e^{(\lambda-\rho)(H(xkm))}d\mu(k).$$

Odatle prema (2.13) dobivamo

$$E_{T,\lambda}(x) = \int_K \tau_1(\kappa(xk))\tau_1(m)T\tau_2(m^{-1})\tau_2(k^{-1})e^{(\lambda-\rho)(H(xk))}d\mu(k).$$

Integriramo li ovu jednakost po normiranoj mjeri ν na M , dobivamo $E_{T,\lambda} = E_{T^\circ,\lambda}$.

Lema 2.10.2. Za svaki $T \in X(\tau)$ i svaki $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ je $E_{T,\lambda} \in C_\tau^\infty(G)$.

Dokaz je direktan račun. Za $k_1, k_2 \in K$ i $x \in G$ imamo zbog (2.14) i zbog lijeve invarijantnosti mjere μ :

$$\begin{aligned} E_{T,\lambda}(k_1xk_2) &= \int_K \tau_1(\kappa(k_1xk_2k))T\tau_2(k^{-1})e^{(\lambda-\rho)(H(k_1xk_2k))}d\mu(k) = \\ &= \int_K \tau_1(k_1\kappa(xk))T\tau_2(k^{-1}k_2)e^{(\lambda-\rho)(H(xk))}d\mu(k) = \tau_1(k_1)E_{T,\lambda}(x)\tau_2(k_2). \end{aligned}$$

$\overline{NMAN}$ je otvorena gusta podmnogostrukost od G . Iz 7.6.7. i 7.6.8. u [Wallach, *Harmonic Analysis on Homogeneous spaces*, Marcel Dekker, 1973] slijedi sljedeća integralna formula; to je ujedno lema u dodatku odjeljka 8.1.3. u [G. Warner, *Harmonic Analysis on Semi-Simple Lie Groups II*, Springer, 1972].

Lema 2.10.3. Haarova mjera $\bar{\omega}$ na $\bar{N}$ može se normirati tako da bude

$$\int_{\bar{N}} e^{-2\rho[H(\bar{n})]} d\bar{\omega}(\bar{n}) = 1.$$

Uz tako izabranu mjeru $\bar{\omega}$ za svaku funkciju $f \in L_1(K)$ vrijedi

$$\int_K f(k) d\mu(k) = \int_{\bar{N} \times M} f(\kappa(\bar{n})m) e^{-2\rho[H(\bar{n})]} d\bar{\omega}(\bar{n}) d\nu(m).$$

U daljnjem za $\alpha \in \Sigma$ označimo sa $H_\alpha \in \mathfrak{a}$ pripadni dualni korijen: H_α je jedinstven element jednodimenzionalnog potprostora $\mathfrak{a} \cap [\mathfrak{g}_\alpha, \mathfrak{g}_{-\alpha}]$ takav da je $\alpha(H_\alpha) = 2$.

Lema 2.10.4. Neka je $\lambda \in \mathfrak{a}^*$ takav da je $\lambda(H_\alpha) \geq 0 \ \forall \alpha \in \Sigma_+$; tj. λ je element zatvarača pozitivne Weylove komore u $\mathfrak{a}^*$ određene sa Σ_+ . Neka su $H \in \bar{C}_+ = -\bar{C}$, $a = \exp H$ i $\bar{n} \in \bar{N}$. Tada je

$$\lambda[H(\bar{n})] \geq 0 \quad i \quad \lambda[H(\bar{n}) - H(a\bar{n}a^{-1})] \geq 0.$$

Dokaz: Neka je π_Λ konačnodimenzionalna ireducibilna reprezentacija od $\mathfrak{g}$ na prostoru V_Λ s najvećom težinom Λ . Možemo pretpostaviti da je prostor V_Λ unitaran i sa operatori $\pi_\Lambda(X)$ hermitski za $X \in \mathfrak{p}$ a antihermitski za $X \in \mathfrak{k}$. Neka je $v_\Lambda \in V_\Lambda$ jedinični vektor težine Λ . Imamo $\pi_\Lambda(n)v_\Lambda = v_\Lambda$ za svaki $n \in N$, pa je

$$\|\pi_\Lambda(\bar{n})v_\Lambda\| = \|\pi_\Lambda(\kappa(\bar{n}))\pi_\Lambda(\exp H(\bar{n}))\pi_\Lambda(n)v_\Lambda\| = \|\pi_\Lambda(\exp H(\bar{n}))v_\Lambda\| = e^{\Lambda[H(\bar{n})]}.$$

$\pi_\Lambda(a)$ je pozitivno definitan hermitski operator i najveća mu je svojstvena vrijednost $e^{\Lambda(H)}$, pa vrijedi $\|\pi_\Lambda(a)\| = e^{\Lambda(H)}$. Dakle,

$$e^{\Lambda[H(a\bar{n}a^{-1})]} = \|\pi_\Lambda(a\bar{n}a^{-1})v_\Lambda\| \leq \|\pi_\Lambda(a)\| \cdot \|\pi_\Lambda(\bar{n})\pi_\Lambda(a^{-1})v_\Lambda\| = e^{\Lambda(H)} \|\pi_\Lambda(\bar{n})e^{-\Lambda(H)}v_\Lambda\| = e^{\Lambda[H(\bar{n})]}.$$

Odatle je $\Lambda[H(\bar{n}) - H(a\bar{n}a^{-1})] \geq 0$ za svaku dominantnu težinu Λ . Ali λ je linearna kombinacija dominantnih težina s nenegativnim koeficijentima, pa zaključujemo da vrijedi i $\lambda[H(\bar{n}) - H(a\bar{n}a^{-1})] \geq 0$.

Neka je sada $X \in \bar{\mathfrak{n}}$ takav da je $\bar{n} = \exp X$. Tada je razlika $\pi_\Lambda(\bar{n})v_\Lambda - v_\Lambda = \pi_\Lambda(\exp X)v_\Lambda - v_\Lambda$ suma težinskih vektora s težinama manjim od Λ . Slijedi da je $v_\Lambda \perp \pi_\Lambda(\bar{n})v_\Lambda - v_\Lambda$, a odatle je

$$e^{2\Lambda(H(\bar{n}))} = \|\pi_\Lambda(\bar{n})v_\Lambda\|^2 = \|v_\Lambda\|^2 + \|\pi_\Lambda(\bar{n})v_\Lambda - v_\Lambda\|^2 \geq \|v_\Lambda\|^2 = 1.$$

Stoga je $\Lambda[H(\bar{n})] \geq 0$ za svaku dominantnu težinu Λ , pa slijedi $\lambda[H(\bar{n})] \geq 0$.

Lema 2.10.5. Neka je $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ takav da je $\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) > 0$ za svaki $\alpha \in \Sigma_+$. Tada integral

$$c(\lambda) = \int_{\bar{N}} e^{-(\lambda+\rho)[H(\bar{n})]} d\bar{\omega}(\bar{n})$$

apsolutno konvergira i $c(\lambda) \neq 0$.

Dokaz je vrlo dugačak i nalazi se u točki 8.10.16. prije citirane Wallachove knjige. Tamo se dobiva da je $c(\lambda)$ produkt analognih integrala za grupe realnog ranga 1 (tj. za $\dim \mathfrak{a} = 1$), a u tom se slučaju integral eksplicitno izračuna svođenjem na formule za beta-funkciju.

Teorem 2.10.6. Neka su $T \in X_0(\tau)$, $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ takav da je $\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) > 0 \ \forall \alpha \in \Sigma_+$ i $H \in C_+$. Tada je

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda-\rho)(H)} E_{T,\lambda}(\exp tH) = \int_{\bar{N}} T\tau_2(\kappa(\bar{n})^{-1}) e^{-(\lambda+\rho)[H(\bar{n})]} d\bar{\omega}(\bar{n}).$$

Dokaz: Za $a \in A$ imamo prema formulama (2.12) i (2.13) i prema lemi 2.10.3.:

$$\begin{aligned} E_{T,\lambda}(a) &= \int_K \tau_1(\kappa(ak))T\tau_2(k^{-1})e^{(\lambda-\rho)[H(ak)]}d\mu(k) = \\ &= \int_{\overline{N}} \int_M \tau_1(\kappa(a\kappa(\overline{n})m))T\tau_2(\kappa(\overline{n})m)^{-1}e^{(\lambda-\rho)[H(\overline{n})]}e^{-2\rho[H(\overline{n})]}d\nu(m)d\overline{\omega}(\overline{n}) = \\ &= \int_{\overline{N}} \tau_1(\kappa(a\overline{n}))T\tau_2(\kappa(\overline{n})^{-1})e^{(\lambda-\rho)[H(a\kappa(\overline{n}))]}e^{-2\rho[H(\overline{n})]}d\overline{\omega}(\overline{n}). \end{aligned}$$

Nadalje, vrijedi

$$H(a\kappa(\overline{n})) = H(a\overline{n}) - H(\overline{n}) = H(a\overline{n}a^{-1}) - H(\overline{n}) + \log a,$$

pa dobivamo

$$E_{T,\lambda}(a) = e^{(\lambda-\rho)(\log a)} \int_{\overline{N}} \tau_1(\kappa(a\overline{n}))T\tau_2(\kappa(\overline{n})^{-1})e^{(\lambda-\rho)[H(a\overline{n}a^{-1})-H(\overline{n})]-2\rho[H(\overline{n})]}d\overline{\omega}(\overline{n}).$$

Odatle je

$$e^{-t(\lambda-\rho)(\log a)}E_{T,\lambda}(\exp tH) = \int_{\overline{N}} \tau_1(\kappa(a\overline{n}))T\tau_2(\kappa(\overline{n})^{-1})e^{(\lambda-\rho)[H(a\overline{n}a^{-1})]}e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]}d\overline{\omega}(\overline{n}).$$

Za $H \in C_+$ stavimo $a_t = \exp tH$, $t \in \mathbb{R}$. Tada je

$$e^{-(\lambda-\rho)(H)}E_{T,\lambda}(\exp tH) = \int_{\overline{N}} \tau_1(\kappa(a_t\overline{n}))T\tau_2(\kappa(\overline{n})^{-1})e^{(\lambda-\rho)[H(a_t\overline{n}a_t^{-1})]}e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]}d\overline{\omega}(\overline{n}).$$

Imamo $\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) > 0$ i $\rho(H_\alpha) > 0$ za svaki $\alpha \in \Sigma_+$. Stoga postoji $0 < \varepsilon < 1$ takav da je

$$\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) > \varepsilon \rho(H_\alpha) \quad \forall \alpha \in \Sigma_+.$$

Sada je

$$\begin{aligned} &(\lambda - \rho)[H(a_t\overline{n}a_t^{-1})] - (\lambda + \rho)[H(\overline{n})] = \\ &= (\lambda - \varepsilon\rho)[H(a_t\overline{n}a_t^{-1}) - H(\overline{n})] - (1 - \varepsilon)\rho[H(a_t\overline{n}a_t^{-1})] - (1 + \varepsilon)\rho[H(\overline{n})], \end{aligned}$$

pa po lemi 2.10.4. imamo

$$\begin{aligned} &\operatorname{Re} \{(\lambda - \rho)[H(a_t\overline{n}a_t^{-1})] - (\lambda + \rho)[H(\overline{n})]\} = \\ &= (\operatorname{Re} \lambda - \varepsilon\rho)[H(a_t\overline{n}a_t^{-1}) - H(\overline{n})] - (1 - \varepsilon)\rho[H(a_t\overline{n}a_t^{-1})] - (1 + \varepsilon)\rho[H(\overline{n})] \leq -(1 + \varepsilon)\rho[H(\overline{n})]. \end{aligned}$$

Stavimo

$$M = \max \{ \|\tau_1(k_1)T\tau_2(k_2)\|; k_1, k_2 \in K \}$$

i neka je funkcija $f : \overline{N} \rightarrow \mathbb{C}$ definirana sa

$$f(\overline{n}) = Me^{-(1+\varepsilon)\rho[H(\overline{n})]}, \quad \overline{n} \in \overline{N}.$$

Po lemi 2.10.5. je $f \in L_1(\overline{N})$. Nadalje, prema dokazanom vrijedi za sve $\overline{n} \in \overline{N}$ i sve $t \in \mathbb{R}$, $t > 0$,

$$\|\tau_2(\kappa(a_t\overline{n}))T\tau_1(\kappa(\overline{n})^{-1})e^{(\lambda-\rho)[H(a_t\overline{n}a_t^{-1})]}e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]}\| \leq f(\overline{n}).$$

Stoga po Lebesgueovom teoremu o dominiranoj konvergenciji dobivamo

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda-\rho)(H)}E_{T,\lambda}(\exp tH) = \int_{\overline{N}} \lim_{t \rightarrow +\infty} \{ \tau_1(\kappa(a_t\overline{n}))T\tau_2(\kappa(\overline{n})^{-1})e^{(\lambda-\rho)[H(a_t\overline{n}a_t^{-1})]}e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} \} d\overline{\omega}(\overline{n})$$

ukoliko limes pod integralom postoji.

Za $\bar{n} \in \bar{N}$ postoje $Y_\alpha \in \mathfrak{g}_{-\alpha}$, $\alpha \in \Sigma_+$, takvi da je

$$\bar{n} = \exp \left(\sum_{\alpha \in \Sigma_+} Y_\alpha \right).$$

Stoga je

$$a_t \bar{n} a_{-t} = \exp \left((Ad a_t) \sum_{\alpha \in \Sigma_+} Y_\alpha \right) = \exp \left(\sum_{\alpha \in \Sigma_+} e^{-t\alpha(H)} Y_\alpha \right).$$

Odatle zaključujemo da je

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} a_t \bar{n} a_{-t} = e \quad \forall \bar{n} \in \bar{N},$$

dakle,

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} H(a_t \bar{n} a_{-t}) = 0 \quad \forall \bar{n} \in \bar{N}.$$

Prema (2.12) je $\kappa(a_t \bar{n} a_{-t}) = \kappa(a_t \bar{n} \kappa(a_t^{-1})) = \kappa(a_t \bar{n})$, pa zaključujemo da vrijedi i

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} \kappa(a_t \bar{n}) = e \quad \forall \bar{n} \in \bar{N}.$$

Odatle slijedi tvrdnja teorema.

Lema 2.10.7. Za $T \in X(\tau)$, $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ i $x \in G$ vrijedi

$$E_{T,\lambda}(x)^* = E_{T^*,-\bar{\lambda}}(x^{-1}).$$

Dokaz: Koristit ćemo sljedeću integralnu formulu

$$\int_K f(k) d\mu(k) = \int_K f(\kappa(xk)) e^{-2\rho[H(xk)]} d\mu(k), \quad f \in L_1(K), \quad x \in G. \quad (2.15)$$

Odatle imamo

$$\begin{aligned} E_{T,\lambda}(x)^* &= \int_K \tau_2(k) T^* \tau_1(\kappa(xk)^{-1}) e^{(\bar{\lambda}-\rho)[H(xk)]} d\mu(k) = \\ &= \int_K \tau_2(\kappa(x^{-1}k)) T^* \tau_1(\kappa(x\kappa(x^{-1}k))^{-1}) e^{(\bar{\lambda}-\rho)[H(x\kappa(x^{-1}k))]} e^{-2\rho[H(x^{-1}k)]} d\mu(k). \end{aligned}$$

Iz (2.12) imamo

$$\kappa(x\kappa(x^{-1}k)) = \kappa(xx^{-1}k) = \kappa(k) = k$$

i

$$H(x\kappa(x^{-1}k)) = H(xx^{-1}k) - H(x^{-1}k) = H(k) - H(x^{-1}k) = -H(x^{-1}k).$$

Stoga dobivamo

$$E_{T,\lambda}(x)^* = \int_K \tau_2(\kappa(x^{-1}k)) T^* \tau_1(k^{-1}) e^{(-\bar{\lambda}-\rho)[H(x^{-1}k)]} d\mu(k) = E_{T^*,-\bar{\lambda}}(x^{-1}).$$

Teorem 2.10.8. Neka je $T \in X_0(\tau) = \text{Hom}_M(V_2, V_1)$ i neka je $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ takav da je $\text{Re } \lambda(H_\alpha) < 0$ $\forall \alpha \in \Sigma_+$. Tada za svaki $H \in \mathcal{C}$ vrijedi

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda+\rho)(H)} E_{T,\lambda}(\exp tH) = \int_{\bar{N}} \tau_1(\kappa(\bar{n})) T e^{\lambda-\rho)[H(\bar{n})]} d\bar{\omega}(\bar{n}).$$

Dokaz: Za takav λ imamo

$$\operatorname{Re}(-\bar{\lambda}(H_\alpha)) = -\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) > 0 \quad \forall \alpha \in \Sigma_+.$$

Nadalje, ako je $H \in C$, onda je $-H \in C_+$. Stoga po teoremu 2.10.6. vrijedi

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(-\bar{\lambda}-\rho)(-H)} E_{T^*, -\bar{\lambda}}(\exp t(-H)) = \int_{\bar{N}} T^* \tau_1(\kappa(\bar{n})^{-1}) e^{-(\bar{\lambda}+\rho)[H(\bar{n})]} d\bar{\omega}(\bar{n}),$$

odnosno,

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\bar{\lambda}+\rho)(H)} E_{T^*, -\bar{\lambda}}((\exp tH)^{-1}) = \int_{\bar{N}} T^* e^{(\bar{\lambda}-\rho)[H(\bar{n})]} d\bar{\omega}(\bar{n}).$$

Primijenimo li na tu jednakost adjungiranje $*$: $\operatorname{Hom}_M(V_1, V_2) \rightarrow \operatorname{Hom}_M(V_2, V_1) = X_0(\tau)$, zbog leme 2.10.7. dobivamo upravo tvrdnju teorema.

2.11 Langlandsov teorem

U cijelom ovom odjeljku je σ konačnodimenzionalna neprekidna unitarna ireducibilna reprezentacija od M na kompleksnom prostoru V i $\lambda \in \mathfrak{a}^*\mathbb{C}$.

Kao u odjeljku 2.8. konstruiramo $\tau_Q^{\sigma,\lambda}$, $\tau_Q^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{H}_Q^{\sigma,\lambda}$, $C_Q^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{C}_Q^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{A}_Q^{\sigma,\lambda}$, $\pi_Q^{\sigma,\lambda}$, $\omega_Q^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{H}_Q^{\sigma,\lambda}$, $C_Q^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{C}_Q^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{A}_Q^{\sigma,\lambda}$, $\pi_Q^{\sigma,\lambda}$, $\omega_Q^{\sigma,\lambda}$, $\mathcal{H}^\sigma$, C^σ , $\mathcal{C}^\sigma$, $\mathcal{A}^\sigma$. Posebno je

$$\tau_Q^{\sigma,\lambda}(man) = e^{(\lambda+\rho)(\log a)}\sigma(m), \quad \tau_Q^{\sigma,\lambda}(ma\bar{n}) = e^{(\lambda-\rho)(\log a)}\sigma(m), \quad m \in M, a \in A, n \in N, \bar{n} \in \bar{N},$$

$$[\omega_Q^{\sigma,\lambda}(x)\varphi](k) = e^{(\lambda+\rho)[H_1(kx)]}\varphi(\kappa_1(kx)), \quad \varphi \in \mathcal{H}^\sigma, \quad k \in K, \quad x \in G,$$

$$[\omega_Q^{\sigma,\lambda}(x)\varphi](k) = e^{(\lambda-\rho)[\bar{H}_1(kx)]}\varphi(\bar{\kappa}_1(kx)), \quad \varphi \in \mathcal{H}^\sigma, \quad k \in K, \quad x \in G.$$

Pri tome su $\kappa, \kappa_1, \bar{\kappa}, \bar{\kappa}_1 : G \rightarrow K$, zatim $H, H_1, \bar{H}, \bar{H}_1 : G \rightarrow \mathfrak{a}$, te $n, n_1 : G \rightarrow N$ i $\bar{n}, \bar{n}_1 : G \rightarrow \bar{N}$ analitička preslikavanja određena Iwasawinim dekompozicijama $G = KAN$, $G = ANK$, $G = K\bar{A}\bar{N}$ i $G = \bar{A}\bar{N}K$:

$$x = \kappa(x)(\exp H(x))n(x) = (\exp H_1(x))n_1(x)\kappa_1(x) = \bar{\kappa}(x)(\exp \bar{H}(x))\bar{n}(x) = (\exp \bar{H}_1(x))\bar{n}_1(x)\bar{\kappa}_1(x).$$

Očigledne veze među tim preslikavanjima su

$$\kappa_1(x) = \kappa(x^{-1})^{-1}, \quad \bar{\kappa}_1(x) = \bar{\kappa}(x^{-1})^{-1}, \quad H_1(x) = -H(x^{-1}), \quad \bar{H}_1(x) = -\bar{H}(x^{-1}),$$

$$n_1(x) = (\exp H(x^{-1}))n(x^{-1})^{-1}(\exp -H(x^{-1})), \quad \bar{n}_1(x) = (\exp \bar{H}(x^{-1}))\bar{n}(x^{-1})^{-1}(\exp -\bar{H}(x^{-1})).$$

Nadalje, imamo

$$\kappa(\vartheta(x))(\exp H(\vartheta(x)))n(\vartheta(x)) = \vartheta(x) = \vartheta[\bar{\kappa}(x)(\exp \bar{H}(x))\bar{n}(x)] = \bar{\kappa}(x)(\exp -\bar{H}(x))\vartheta(\bar{n}(x)).$$

Dakle, vrijedi

$$\bar{\kappa}(x) = \kappa(\vartheta(x)), \quad \bar{H}(x) = -H(\vartheta(x)), \quad \bar{n}(x) = \vartheta(n(\vartheta(x))),$$

i slično

$$\bar{\kappa}_1(x) = \kappa_1(\vartheta(x)), \quad \bar{H}_1(x) = -H_1(\vartheta(x)), \quad \bar{n}_1(x) = \vartheta(n_1(\vartheta(x))).$$

Prema tome, vrijedi

$$[\omega_Q^{\sigma,\lambda}(x^{-1})\varphi](k^{-1}) = e^{-(\lambda+\rho)[H(xk)]}\varphi(\kappa(xk)^{-1}), \quad \varphi \in \mathcal{H}^\sigma, \quad k \in K, \quad x \in G,$$

$$[\omega_Q^{\sigma,\lambda}(x^{-1})\varphi](k^{-1}) = e^{-(\lambda-\rho)[\bar{H}(xk)]}\varphi(\bar{\kappa}(xk)^{-1}), \quad \varphi \in \mathcal{H}^\sigma, \quad k \in K, \quad x \in G,$$

Napomenimo još da su reprezentacije $\pi_Q^{\sigma,\lambda}$ i $\pi_Q^{\sigma,\lambda}$ definirane kao desni pomaci na funkcijama iz $\mathcal{H}_Q^{\sigma,\lambda}$ i $\mathcal{H}_Q^{\sigma,\lambda}$ i da je

$$\omega_Q^{\sigma,\lambda}(x) = (T_Q^\lambda)^{-1}\pi_Q^{\sigma,\lambda}(x)T_Q^\lambda \quad \text{i} \quad \omega_Q^{\sigma,\lambda}(x) = \left(T_Q^\lambda\right)^{-1}\pi_Q^{\sigma,\lambda}(x)T_Q^\lambda,$$

pri čemu su $T_Q^\lambda : \mathcal{H}^\sigma \rightarrow \mathcal{H}_Q^{\sigma,\lambda}$ i $T_Q^\lambda : \mathcal{H}^\sigma \rightarrow \mathcal{H}_Q^{\sigma,\lambda}$ izometrički izomorfizmi zadani sa

$$(T_Q^\lambda\varphi)(x) = e^{(\lambda+\rho)[H_1(x)]}\varphi(\kappa_1(x)) = e^{-(\lambda+\rho)[H(x^{-1})]}\varphi(\kappa(x^{-1})^{-1}), \quad \varphi \in \mathcal{H}^\sigma, \quad x \in G,$$

i

$$\left(T_Q^\lambda\varphi\right)(x) = e^{(\lambda-\rho)[\bar{H}_1(x)]}\varphi(\bar{\kappa}_1(x)) = e^{-(\lambda-\rho)[\bar{H}(x^{-1})]}\varphi(\bar{\kappa}(x^{-1})^{-1}), \quad \varphi \in \mathcal{H}^\sigma, \quad x \in G.$$

Nadalje, inverzni izomorfizmi su restrikcije na K :

$$(T_Q^\lambda)^{-1} f = f|_K, \quad f \in \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda}, \quad \left(T_Q^\lambda\right)^{-1} f = f|_K, \quad f \in \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda}.$$

Primijenimo li integralnu formulu (2.15) na funkciju $\check{f}(k) = f(k^{-1})$, dobivamo

$$\int_K f(k) d\mu(k) = \int_K f(\kappa_1(kx^{-1})) e^{2\rho[H_1(kx^{-1})]} d\mu(k), \quad f \in L_1(K). \quad (2.16)$$

Lema 2.11.1. *Za $f, g \in \mathcal{H}^\sigma$ i $x \in G$ vrijedi*

$$\left(\omega_Q^{\sigma, \lambda}(x)f \Big| g\right) = \left(f \Big| \omega_Q^{\sigma, -\bar{\lambda}}(x^{-1})g\right) \quad i \quad \left(\omega_Q^{\sigma, \lambda}(x)f \Big| g\right) = \left(f \Big| \omega_Q^{\sigma, -\bar{\lambda}}(x^{-1})g\right).$$

Dokaz: Dokazujemo samo prvu jednakost. Iz eksplicitnih formula za reprezentaciju $\omega_Q^{\sigma, \lambda}$ i korištenjem integralne formule (2.16) imamo

$$\begin{aligned} \left(\omega_Q^{\sigma, \lambda}(x)f \Big| g\right) &= \int_K e^{(\lambda+\rho)[H_1(kx)]} ((f(\kappa_1(kx)))|g(k)) d\mu(k) = \\ &= \int_K e^{(\lambda+\rho)[H_1(\kappa_1(kx^{-1})x)]} (f(\kappa_1(\kappa_1(kx^{-1})x))|g(\kappa_1(kx^{-1}))) e^{2\rho[H_1(kx^{-1})]} d\mu(k). \end{aligned}$$

Pomoću veze između preslikavanja H_1 i H te κ_1 i κ i iz formula (2.12) imamo

$$H_1(\kappa_1(kx^{-1})x) = -H(x^{-1}\kappa(xk^{-1})) = -H(k^{-1}) + H(xk^{-1}) = H(kx^{-1}) = -H_1(kx^{-1})$$

i

$$\kappa_1(\kappa_1(kx^{-1})x) = \kappa(x^{-1}\kappa(xk^{-1}))^{-1} = \kappa(k^{-1})^{-1} = k.$$

Stoga dobivamo

$$\begin{aligned} \left(\omega_Q^{\sigma, \lambda}(x)f \Big| g\right) &= \int_K e^{(-\lambda+\rho)[H_1(kx^{-1})]} (f(k)|g(\kappa_1(kx^{-1}))) d\mu(k) = \\ &= \int_K \left(f(k) \Big| e^{(-\bar{\lambda}+\rho)[H_1(kx^{-1})]} g(\kappa_1(kx^{-1}))\right) d\mu(k) = \left(f \Big| \omega_Q^{\sigma, -\bar{\lambda}}(x^{-1})g\right). \end{aligned}$$

Odatle je

Korolar 2.11.2. *Ako je $\lambda \in \mathfrak{ia}^*$, odnosno, $\lambda = -\bar{\lambda}$, reprezentacije $\omega_Q^{\sigma, \lambda}$, $\pi_Q^{\sigma, \lambda}$, $\omega_Q^{\sigma, \lambda}$ i $\pi_Q^{\sigma, \lambda}$, su unitarne.*

Budući da $\tau_Q^{\sigma, \lambda}|M = \sigma$ i $\tau_Q^{\sigma, \lambda}|M = \sigma$ ne ovise o λ , iz teorema 2.8.4. slijedi da su sve reprezentacije $\pi_Q^{\sigma, \lambda}|K$ i $\pi_Q^{\sigma, \lambda}|K$ za $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ međusobno ekvivalentne. Zapravo i neposredno se vidi da za ekvivalentne reprezentacije $\omega_Q^{\sigma, \lambda}$ i $\omega_Q^{\sigma, \lambda}$ vrijedi

$$\left[\omega_Q^{\sigma, \lambda}(k)\varphi\right](k_1) = \left[\omega_Q^{\sigma, \lambda}(k)\varphi\right](k_1) = \varphi(k_1k), \quad \varphi \in \mathcal{H}^\sigma, \quad k, k_1 \in K.$$

Propozicija 2.11.3. *Pretpostavimo da za $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ vrijedi $\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) > 0 \quad \forall \alpha \in \Sigma_+$. Za svaku neprekidnu funkciju $\varphi : K \rightarrow V$ i za svako $k \in K$ integral*

$$\tilde{\varphi}(k) = \int_{\bar{N}} e^{-(\lambda+\rho)[H(\bar{n})]} \varphi(\kappa(\bar{n})^{-1}k) d\bar{\omega}(\bar{n})$$

apsolutno konvergira i tako definirana funkcija $\tilde{\varphi} : K \rightarrow V$ je neprekidna. Preslikavanje $\varphi \mapsto \tilde{\varphi}$ proširuje se do ograničenog linearnog operatora $J^\lambda : L_2(K, V) \rightarrow L_2(K, V)$ i uz oznaku iz leme 2.10.5. $\|J^\lambda\| \leq c(\operatorname{Re} \lambda)$.

Dokaz: Stavimo

$$M = \max \{ \|\varphi(k)\|; k \in K \}.$$

Tada imamo

$$\int_{\overline{N}} \left\| e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} \varphi(\kappa(\overline{n})^{-1}k) \right\| d\overline{\omega}(\overline{n}) \leq M \int_{\overline{N}} e^{-(\operatorname{Re} \lambda + \rho)[H(\overline{n})]} d\overline{\omega}(\overline{n}) = Mc(\operatorname{Re} \lambda).$$

Time je dokazana tvrdnja o apsolutnoj konvergenciji integrala. Dokažimo da je funkcija $\tilde{\varphi} : K \rightarrow V$ definirana tim integralom neprekidna. Neka je $(k_n)_{n \in \mathbb{N}}$ niz u K koji konvergira prema k_0 . Za $\overline{n} \in \overline{N}$ stavimo

$$\Phi_n(\overline{n}) = e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} \varphi(\kappa(\overline{n})^{-1}k_n), \quad n \in \mathbb{Z}_+, \quad \text{i} \quad \Phi(\overline{n}) = M e^{-(\operatorname{Re} \lambda + \rho)[H(\overline{n})]}.$$

Iz prethodne ocjene vidimo da je $\|\Phi_n(\overline{n})\| \leq \Phi(\overline{n})$ za svaki $n \in \mathbb{Z}_+$ i svaki $\overline{n} \in \overline{N}$. Nadalje, prema lemi 2.10.5. je $\Phi \in L_1(\overline{N})$. Stoga po Lebesgueovom teoremu o dominiranoj konvergenciji dobivamo

$$\lim_{n \rightarrow +\infty} \tilde{\varphi}(k_n) = \lim_{n \rightarrow +\infty} \int_{\overline{N}} \Phi_n(\overline{n}) d\overline{\omega}(\overline{n}) = \int_{\overline{N}} \lim_{n \rightarrow +\infty} \Phi_n(\overline{n}) d\overline{\omega}(\overline{n}) = \int_{\overline{N}} \Phi_0(\overline{n}) d\overline{\omega}(\overline{n}) = \tilde{\varphi}(k_0).$$

Time je dokazano da je funkcija $\tilde{\varphi}$ neprekidna u svakoj točki $k_0 \in K$.

Neka je $\|\cdot\|_2$ oznaka za normu i $(\cdot | \cdot)_2$ oznaka za skalarni produkt u $L_2(K, V)$. Neka je $[\Phi(\overline{n})](k)$ oznaka za podintegralnu funkciju u definiciji funkcije $\tilde{\varphi}$. Dakle, za svaki $\overline{n} \in \overline{N}$ je $\Phi(\overline{n}) : K \rightarrow V$ funkcija definirana sa

$$[\Phi(\overline{n})](k) = e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} \varphi(\kappa(\overline{n})^{-1}k), \quad k \in K.$$

Tada je $\Phi(\overline{n})$ neprekidna funkcija na K i, posebno, $\Phi(\overline{n}) \in L_2(K, V)$. Sada je

$$\tilde{\varphi} = \int_{\overline{N}} \Phi(\overline{n}) d\overline{\omega}(\overline{n}),$$

pa za svaki $\psi \in L_2(K, V)$ imamo

$$|(\tilde{\varphi} | \psi)_2| = \left| \int_{\overline{N}} (\Phi(\overline{n}) | \psi)_2 d\overline{\omega}(\overline{n}) \right| \leq \int_{\overline{N}} |(\Phi(\overline{n}) | \psi)_2| d\overline{\omega}(\overline{n}).$$

Uzmemo li s obje strane supremum po $\psi \in L_2(K, V)$, $\|\psi\|_2 \leq 1$ slijedi

$$\|\tilde{\varphi}\|_2 \leq \int_{\overline{N}} \|\Phi(\overline{n})\|_2 d\overline{\omega}(\overline{n}).$$

Nadalje,

$$\|\Phi(\overline{n})\|_2^2 = \int_K e^{-2(\operatorname{Re} \lambda + \rho)[H(\overline{n})]} \left\| \varphi(\kappa(\overline{n})^{-1}k) \right\|^2 d\mu(k) = e^{-2(\operatorname{Re} \lambda + \rho)[H(\overline{n})]} \|\varphi\|_2^2.$$

Prema tome,

$$\|\tilde{\varphi}\|_2 \leq \int_{\overline{N}} e^{-(\operatorname{Re} \lambda + \rho)[H(\overline{n})]} d\overline{\omega}(\overline{n}) \|\varphi\|_2 = c(\operatorname{Re} \lambda) \|\varphi\|_2.$$

Dakle, operator $\varphi \mapsto \tilde{\varphi}$ se proširuje do ograničenog operatora na $L_2(K, V)$ s normom $\leq c(\operatorname{Re} \lambda)$.

Teorem 2.11.4. Neka je $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ takav da je $\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) > 0 \forall \alpha \in \Sigma_+$ i neka je $\sigma \in \hat{M}$.

(a) $J^{\sigma, \lambda} = J^\lambda | \mathcal{H}^\sigma$ je ograničen operator sa $\mathcal{H}^\sigma$ u $\mathcal{H}^\sigma$ i $J^{\sigma, \lambda} \neq 0$.

(b) $J^{\sigma, \lambda} \omega_Q^{\sigma, \lambda}(y) = \omega_Q^{\sigma, \lambda}(y) J^{\sigma, \lambda}$ za svaki $y \in G$.

(c) Uz oznaku $\tilde{J}^{\sigma, \lambda} = T_Q^\lambda J^{\sigma, \lambda} (T_Q^\lambda)^{-1} : \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda} \rightarrow \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda}$ vrijedi

$$[\tilde{J}^{\sigma, \lambda} f](x) = \int_{\overline{N}} f(\overline{n}x) d\overline{\omega}(\overline{n}) \quad \forall f \in C_Q^{\sigma, \lambda} \quad \text{i} \quad \forall x \in G.$$

Dokaz: Neka je $\varphi \in C^\infty$, dakle, $\varphi(mk) = \sigma(m)\varphi(k)$ za $m \in M$ i $k \in K$. Po definiciji je

$$\tilde{\varphi}(mk) = \int_{\overline{N}} e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} \varphi(\kappa(\overline{n})^{-1}mk) d\overline{\omega}(\overline{n}).$$

Za $m \in M$ i $\overline{n} \in \overline{N}$ je

$$m^{-1}\kappa(\overline{n}) = \kappa(m^{-1}\overline{n}) = \kappa(m^{-1}\overline{n}m)m^{-1},$$

dakle,

$$\kappa(\overline{n})^{-1}m = m\kappa(m^{-1}\overline{n}m)^{-1}.$$

Sa $\psi_m : \overline{n} \mapsto m^{-1}\overline{n}m$ zadano je desno djelovanje grupe M pomoću automorfizama grupe $\overline{N}$. Budući da je grupa M kompaktna, mjera $\overline{\omega}$ je invarijantna u odnosu na to djelovanje. Napokon, vrijedi $H(m\overline{n}m^{-1}) = H(\overline{n})$. Dakle,

$$\begin{aligned} \tilde{\varphi}(mk) &= \int_{\overline{N}} e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} \varphi(m\kappa(m^{-1}\overline{n}m)^{-1}k) d\overline{\omega}(\overline{n}) = \\ &= \int_{\overline{N}} e^{-(\lambda+\rho)[H(m\overline{n}m^{-1})]} \sigma(m)\varphi(\kappa(\overline{n})^{-1}k) d\overline{\omega}(\overline{n}) = \sigma(m)\tilde{\varphi}(k). \end{aligned}$$

To pokazuje da je $J\lambda C^\sigma \subseteq C^\sigma$, a kako je operator J^λ ograničen i kako je $\mathcal{H}^\sigma$ zatvarač od C^σ u $L_2(K, V)$, zaključujemo da je $J^\lambda \mathcal{H}^\sigma \subseteq \mathcal{H}^\sigma$. Time je dokazana prva tvrdnja u (a).

Stavimo kao u tvrdnji (c) $\tilde{J}^{\sigma,\lambda} = T_Q^\lambda J^{\sigma,\lambda} (T_Q^\lambda)^{-1}$. To je očito ograničen linearan operator sa $\mathcal{H}_Q^{\sigma,\lambda}$ u $\mathcal{H}_Q^{\sigma,\lambda}$. Neka je $f \in C_Q^{\sigma,\lambda}$ i $\varphi = (T_Q^\lambda)^{-1} = f|K$. Proizvoljan $x \in G$ pišemo u obliku $x = a\overline{n}_1k$ gdje su $a \in A$, $\overline{n}_1 \in \overline{N}$ i $k \in K$. Sada je

$$\begin{aligned} (\tilde{J}^{\sigma,\lambda} f)(x) &= [T_Q^\lambda J^{\sigma,\lambda} \varphi](a\overline{n}_1k) = \\ &= e^{(\lambda-\rho)(\log a)} (J^\lambda \varphi)(k) = e^{(\lambda-\rho)(\log a)} \int_{\overline{N}} e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} \varphi(\kappa(\overline{n})^{-1}k) d\overline{\omega}(\overline{n}). \end{aligned}$$

Uočimo sada da je

$$f(\overline{n}^{-1}k) = (T_Q^\lambda \varphi)(\overline{n}^{-1}k) = (T_Q^\lambda \varphi)(n(\overline{n})^{-1}(\exp -H(\overline{n}))\kappa(\overline{n})^{-1}k) = e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} \varphi(\kappa(\overline{n})^{-1}k).$$

Prema tome,

$$[\tilde{J}^{\sigma,\lambda} f](x) = e^{(\lambda-\rho)(\log a)} \int_{\overline{N}} f(\overline{n}^{-1}k) d\overline{\omega}(\overline{n}) = e^{(\lambda-\rho)(\log a)} \int_{\overline{N}} f(\overline{n}^{-1}a^{-1}x) d\overline{\omega}(\overline{n}).$$

Budući da je $f \in C_Q^{\sigma,\lambda}$ imamo

$$f(\overline{n}^{-1}a^{-1}x) = f(a^{-1}(a\overline{n}a^{-1})^{-1}x) = e^{-(\lambda+\rho)(\log a)} f((a\overline{n}a^{-1})^{-1}x).$$

Prema tome,

$$[\tilde{J}^{\sigma,\lambda} f](x) = e^{-2\rho(\log a)} \int_{\overline{N}} f((a\overline{n}a^{-1})^{-1}x) d\overline{\omega}(\overline{n}). \quad (2.17)$$

Budući da je $\overline{N}$ jednostavno povezana nilpotentna grupa, $\exp$ je bianalitička bijekcija sa $\overline{\mathfrak{n}}$ na $\overline{N}$ koja prevodi Lebesgueovu mjeru na $\overline{\mathfrak{n}}$ u odnosu na bilo koju bazu u $\overline{\mathfrak{n}}$ u Haarovu mjeru na $\overline{N}$. Odatle se lako izvodi da za svaku funkciju $g \in L_1(\overline{N})$ i za svaki $a \in A$ vrijedi

$$\int_{\overline{N}} g(a\overline{n}a^{-1}) d\overline{\omega}(\overline{n}) = |\det [(Ada)|\overline{\mathfrak{n}}]|^{-1} \int_{\overline{N}} g(\overline{n}) d\overline{\omega}(\overline{n}).$$

Nadalje,

$$\det [(Ada)|\bar{\mathfrak{n}}] = e^{\text{Tr}[(ad \log a)|\bar{\mathfrak{n}}]}.$$

Imamo $(ad \log a)|_{\mathfrak{g}_{-\alpha}} = -\alpha(\log a)I_{\mathfrak{g}_{-\alpha}}$ za svaki $\alpha \in \Sigma_+$, pa dobivamo

$$\text{Tr}[(ada)|\bar{\mathfrak{n}}] = \sum_{\alpha \in \Sigma_+} \text{Tr}[(ad \log a)|_{\mathfrak{g}_{-\alpha}}] = - \sum_{\alpha \in \Sigma_+} \alpha(\log a) \dim \mathfrak{g}_{-\alpha} = -2\rho(\log a).$$

Dakle, za svaki $a \in A$ i za svaku funkciju $g \in L_1(\bar{N})$ vrijedi

$$\int_{\bar{N}} g(a\bar{n}a^{-1}) d\bar{\omega}(\bar{n}) = e^{2\rho(\log a)} \int_{\bar{N}} g(\bar{n}) d\bar{\omega}(\bar{n}).$$

Primijenimo li to na funkciju $g(\bar{n}) = f(\bar{n}^{-1}x)$ iz formule (2.17) dobivamo zbog unimodularnosti grupe $\bar{N}$:

$$\left(\tilde{J}^{\sigma, \lambda} f \right) (x) = \int_{\bar{N}} f(\bar{n}^{-1}x) d\bar{\omega}(\bar{n}) = \int_{\bar{N}} f(\bar{n}x) d\bar{\omega}(\bar{n}).$$

Time je dokazana tvrdnja (c).

Za $x, y \in G$ i $f \in C_Q^{\sigma, \lambda}$ imamo sada redom

$$\begin{aligned} [\tilde{J}^{\sigma, \lambda} \pi_Q^{\sigma, \lambda}(y)f](x) &= \int_{\bar{N}} [\pi_Q^{\sigma, \lambda}(y)f](\bar{n}x) d\bar{\omega}(\bar{n}) = \\ &= \int_{\bar{N}} f(\bar{n}xy) d\bar{\omega}(\bar{n}) = [\tilde{J}^{\sigma, \lambda} f](xy) = [\pi_Q^{\sigma, \lambda}(y) \tilde{J}^{\sigma, \lambda} f](x). \end{aligned}$$

Budući da je $C_P^{\sigma, \lambda}$ gusto u $\mathcal{H}_P^{\sigma, \lambda}$, slijedi tvrdnja (b).

Ostaje još da se dokaže da je $J^{\sigma, \lambda} \neq 0$, ili, ekvivalentno, da je $\tilde{J}^{\sigma, \lambda} \neq 0$. Neka je $\psi \in C_0(\bar{N})$ takva da je

$$\int_{\bar{N}} \psi(\bar{n}) d\bar{\omega}(\bar{n}) = 1$$

i neka je $v \in V$, $v \neq 0$. Definiramo funkciju $F : G \rightarrow V$ sa

$$F(x) = \begin{cases} \psi(\bar{n})\tau_Q^{\sigma, \lambda}(q)v & \text{za } x = q\bar{n}, q \in Q, \bar{n} \in \bar{N}, \\ 0 & \text{za } x \in G \setminus Q\bar{N}. \end{cases}$$

Budući da je $Q\bar{N}$ otvorena gusta podmnogostrukost od G , očito je F neprekidna funkcija na G . Nadalje, ona očito zadovoljava transformaciono pravilo za lijeve pomake elementima $q \in Q$:

$$F(qx) = \tau_Q^{\sigma, \lambda}(q)F(x).$$

Drugim riječima, $F \in C_Q^{\sigma, \lambda}$. Napokon,

$$\left(\tilde{J}^{\sigma, \lambda} F \right) (e) = \int_{\bar{N}} F(\bar{n}) d\bar{\omega}(\bar{n}) = \int_{\bar{N}} \psi(\bar{n}) d\bar{\omega}(\bar{n}) \cdot v = v \neq 0.$$

Dakle, $\tilde{J}^{\sigma, \lambda} \neq 0$, i time je teorem u potpunosti dokazan.

Sljedeća lema izražava neke matricne koeficijente elementarne reprezentacije $\pi_Q^{\sigma, \lambda}$ preko Eisensteinovog integrala:

Lema 2.11.5. *Neka su V_1 i V_2 konačnodimenzionalni unitarni K -moduli s reprezentacijama τ_1 i τ_2 i neka su $v_1 \in V_1$, $v_2 \in V_2$, $A_1 \in \text{Hom}_M(V_1, V)$ i $A_2 \in \text{Hom}_M(V_2, V)$. Definiramo funkcije $f_1, f_2 : G \rightarrow V$ sa*

$$f_j(qk) = \tau_Q^{\sigma, \lambda}(q) A_j \tau_j(k) v_j, \quad q \in Q, \quad k \in K, \quad j = 1, 2.$$

Tada su $f_1, f_2 \in C_Q^{\sigma, \lambda}$ i vrijedi

$$\left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(x) f_1 \middle| f_2 \right) = \left(E_{A_2^* A_1, \lambda}(x) v_1 \middle| v_2 \right), \quad x \in G.$$

Dokaz: Iz teorema 2.8.4. slijedi da su funkcije f_1, f_2 dobro definirane i nalaze se u $C_Q^{\sigma, \lambda}$ (štoviše, u $\mathcal{A}_Q^{\sigma, \lambda}$). Za $x \in G$ imamo

$$f_j(x) = f_j(n(x^{-1})^{-1}(\exp -H(x^{-1}))\kappa(x^{-1})^{-1}) = e^{-(\lambda+\rho)[H(x^{-1})]} A_j \tau_j(\kappa(x^{-1})^{-1}) v_j,$$

pa slijedi

$$\begin{aligned} \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(x) f_1 \middle| f_2 \right) &= \int_K \left([\pi_Q^{\sigma, \lambda}(x) f_1](k) \middle| f_2(k) \right) d\mu(k) = \int_K (f_1(kx) \middle| f_1(k)) d\mu(k) = \\ &= \int_K e^{-(\lambda+\rho)[H(x^{-1}k^{-1})]} (A_1 \tau_1(\kappa(x^{-1}k^{-1})^{-1}) v_1 \middle| A_2 \tau_2(k) v_2) d\mu(k) = \\ &= \int_K e^{-(\lambda+\rho)[H(x^{-1}k)]} (A_1 \tau_1(\kappa(x^{-1}k)^{-1}) v_1 \middle| A_2 \tau_2(k^{-1}) v_2) d\mu(k) = \\ &= \int_K e^{-(\lambda+\rho)[H(x^{-1}k)]} (A_2^* A_1 \tau_1(\kappa(x^{-1}k)^{-1}) v_1 \middle| \tau_2(k^{-1}) v_2) d\mu(k). \end{aligned}$$

Pomoću integralne formule (2.15) dobivamo

$$\left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(x) f_1 \middle| f_2 \right) = \int_K e^{-2\rho[H(xk)]} e^{-(\lambda+\rho)[H(x^{-1}\kappa(xk))]} (A_2^* A_1 \tau_1(\kappa(x^{-1}\kappa(xk))^{-1}) v_1 \middle| \tau_2(\kappa(xk)^{-1}) v_2) d\mu(k).$$

Prema (2.12) je $H(x^{-1}\kappa(xk)) = -H(xk)$ i $\kappa(x^{-1}\kappa(xk)) = k$, pa slijedi:

$$\begin{aligned} \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(x) f_1 \middle| f_2 \right) &= \int_K e^{(\lambda-\rho)[H(xk)]} (A_2^* A_1 \tau_1(k^{-1}) v_1 \middle| \tau_2(\kappa(xk)^{-1}) v_2) d\mu(k) = \\ &= \int_K e^{(\lambda-\rho)[H(xk)]} (\tau_2(\kappa(xk)) A_2^* A_1 \tau_1(k^{-1}) v_1 \middle| v_2) d\mu(k) = (E_{A_2^* A_1}(x) v_1 \middle| v_2). \end{aligned}$$

Lema 2.11.6. *Neka je $\lambda \in \mathfrak{a}^{*C}$ takav da je $\text{Re } \lambda(H_\alpha) > 0 \quad \forall \alpha \in \Sigma_+$. Tada za proizvoljne $f_1, f_2 \in \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda}$ vrijedi*

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda-\rho)(H)} \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(k_2^{-1}(\exp tH)k_1) f_1 \middle| f_2 \right) = \left([\tilde{J}^{\sigma, \lambda} f_1](k_1) \middle| f_2(k_2) \right) \quad \forall H \in C_+ \text{ i } \forall k_1, k_2 \in K.$$

Dokaz: Budući da su f_1 i f_2 K -konačni vektori u $\mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda}$, postoje neprekidni konačnodimenzionalni K -moduli V_1 i V_2 s reprezentacijama τ_1 i τ_2 , preplitanja $B_1 \in \text{Hom}_K(V_1, \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda})$ i $B_2 \in \text{Hom}_K(V_2, \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda})$ i vektori $v_1 \in V_1$ i $v_2 \in V_2$ takvi da je $f_1 = B_1 v_1$ i $f_2 = B_2 v_2$. Prema teoremu 2.8.4. tada je $A_1 = \tilde{B}_1 \in \text{Hom}_M(V_1, V)$ i $A_2 = \tilde{B}_2 \in \text{Hom}_M(V_2, V)$ i vrijedi

$$f_1(qk) = \tau_Q^{\sigma, \lambda}(q) A_1 \tau_1(k) v_1 \quad \text{i} \quad f_2(qk) = \tau_Q^{\sigma, \lambda}(q) A_2 \tau_2(k) v_2 \quad \forall k \in K \quad \text{i} \quad \forall q \in Q.$$

Prema lemi 2.11.5. imamo za proizvoljan $H \in C_+$ i proizvoljne $k_1, k_2 \in K$:

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda-\rho)(H)} \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(k_2^{-1}(\exp tH)k_1) f_1 \Big| f_2 \right) = \lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda-\rho)} \left(E_{A_2^* A_1, \lambda}(k_2^{-1}(\exp tH)k_1) v_1 \Big| v_2 \right)$$

a to je prema lemi 2.10.2. jednako

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda-\rho)(H)} \left(E_{A_2^* A_1, \lambda}(\exp tH) \tau_1(k_1) v_1 \Big| \tau_2(k_2) v_2 \right).$$

Prema teoremu 2.10.6. to je dalje jednako

$$\begin{aligned} & \int_{\overline{N}} e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} \left(A_2^* A_1 \tau_1(\kappa(\overline{n})^{-1}) \tau_1(k_1) v_1 \Big| \tau_2(k_2) v_2 \right) d\overline{\omega}(\overline{n}) = \\ & = \int_{\overline{N}} e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} \left(A_1 \tau_1(\kappa(\overline{n})^{-1} k_1) v_1 \Big| A_2 \tau_2(k_2) v_2 \right) d\overline{\omega}(\overline{n}). \end{aligned}$$

Budući da je

$$f_1(\overline{n}^{-1} k_1) = f_1(n(\overline{n})^{-1}(\exp -H(\overline{n}))\kappa(\overline{n})^{-1} k_1) = e^{-(\lambda+\rho)[H(\overline{n})]} A_1 \tau_1(\kappa(\overline{n})^{-1} k_1) v_1$$

i $f_2(k_2) = A_2 \tau_2(k_2) v_2$, dobivamo

$$\begin{aligned} & \lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda-\rho)(H)} \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(k_2^{-1}(\exp tH)k_1) f_1 \Big| f_2 \right) = \\ & = \int_{\overline{N}} (f_1(\overline{n}^{-1} k_1) \Big| f_2(k_2)) d\overline{\omega}(\overline{n}) = \int_{\overline{N}} (f_1(\overline{n} k_1) \Big| f_2(k_2)) d\overline{\omega}(\overline{n}). \end{aligned}$$

Sada iz tvrdnje (c) teorema 2.11.4. slijedi

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda-\rho)(H)} \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(k_2^{-1}(\exp tH)k_1) f_1 \Big| f_1 \right) = \left([\tilde{J}^{\sigma, \lambda} f_1](k_1) \Big| f_2(k_2) \right).$$

Lema 2.11.7. Za proizvoljne $\varphi_1, \varphi_2 \in \mathcal{H}_K^c \setminus \{0\}$ postoje $k_1, k_2 \in K$ takvi da je $(\varphi_1(k_1) \Big| \varphi_2(k_2)) \neq 0$.

Dokaz: Neka je $k_3 \in K$ takav da je $v = \varphi_2(k_3) \neq 0$. Nadalje, neka je $k_1 \in K$ takav da je $\varphi_1(k_1) \neq 0$. Reprezentacija σ od M je ireducibilna, pa je

$$V = \text{span} \{ \sigma(m)v; m \in M \} = \text{span} \{ \varphi_2(mk_3); m \in M \}.$$

Stoga postoji $m \in M$ takav da za $k_2 = mk_3$ vrijedi $(\varphi_1(k_1) \Big| \varphi_2(k_2)) \neq 0$.

Teorem 2.11.8. Neka je $\lambda \in \mathfrak{a}^{*c}$ takav da je $\text{Re } \lambda(H_\alpha) > 0 \quad \forall \alpha \in \Sigma_+$ i neka je $\sigma \in \hat{M}$. Tada je $\text{Ker } \tilde{J}^{\sigma, \lambda}$ najveći zatvoren pravi G -podmodul od $\mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda}$. Drugim riječima, $\mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda} / (\text{Ker } \tilde{J}^{\sigma, \lambda})$ je jedini ireducibilan kvocijent G -modula $\mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda}$.

Dokaz: Stavimo $\mathcal{H} = \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda}$ i $\mathcal{K} = \text{Ker } \tilde{J}^{\sigma, \lambda}$. Po teoremu 2.11.4. $\mathcal{K}$ je zatvoren G -podmodul od $\mathcal{H}$ i $\mathcal{K} \neq \mathcal{H}$. Neka je $\mathcal{M}$ zatvoren pravi G -podmodul od $\mathcal{H}$. Treba dokazati da je $\mathcal{M} \subseteq \mathcal{K}$.

Neka je $g \in \mathcal{H}_K$, $g \neq 0$, $g \perp \mathcal{M}$. Nadalje, neka je f proizvoljan element od $\mathcal{M}_K = \mathcal{M} \cap \mathcal{H}_K$. Budući da je $f \in \mathcal{M}$ i $g \perp \mathcal{M}$ i budući da je $\mathcal{M}$ G -podmodul, vrijedi

$$\left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(x) f \Big| g \right) = 0 \quad \forall x \in G.$$

Sada iz leme 2.11.6. slijedi

$$\left([\tilde{J}^{\sigma, \lambda} f](k_1) \Big| g(k_2) \right) = 0 \quad \forall k_1, k_2 \in K.$$

Budući da je $g \neq 0$, po lemi 2.11.7. slijedi $[\tilde{J}^{\sigma, \lambda} f] \Big| K = 0$. To znači da je $\tilde{J}^{\sigma, \lambda} f = 0$, odnosno, $f \in \mathcal{K}$.

Time je dokazano da je $\mathcal{M}_K \subseteq \mathcal{K}$. Kako je $\mathcal{M}_K$ gusto u $\mathcal{M}$, zaključujemo da je $\mathcal{M} \subseteq \mathcal{K}$.

Lema 2.11.9. *Neka je $\lambda \in \mathfrak{a}^{*C}$ takav da je $\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) < 0 \ \forall \alpha \in \Sigma_+$ i neka je $\sigma \in \hat{M}$. Tada za proizvoljne $f_1, f_2 \in \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda}$, $H \in C$ i $k_1, k_2 \in K$ vrijedi*

$$\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda+\rho)(H)} \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(k_2^{-1}(\exp tH)k_1) f_1 \Big| f_2 \right) = \left(f_1(k_1) \Big| [J^{\sigma, -\bar{\lambda}}(T_Q^\lambda)^{-1} f_2](k_2) \right).$$

Dokaz: Stavimo $g_1 = T_Q^{-\bar{\lambda}}(T_Q^\lambda)^{-1} f_1$ i $g_2 = T_Q^{-\bar{\lambda}}(T_Q^\lambda)^{-1} f_2$. Tada su $f_1, g_1 \in \mathcal{V}_Q^{\sigma, -\bar{\lambda}}$. Nadalje, za svaki $\alpha \in \Sigma_+$ vrijedi $\operatorname{Re}(-\bar{\lambda}(H_\alpha)) = -\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) > 0$. Korištenjem leme 2.11.6. i leme 2.11.1. imamo redom:

$$\begin{aligned} & \lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda+\rho)(H)} \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(k_2^{-1}(\exp tH)k_1) f_1 \Big| f_2 \right) = \\ &= \lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda+\rho)(H)} \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(k_2^{-1}(\exp tH)k_1) T_Q^\lambda (T_Q^{-\bar{\lambda}})^{-1} g_1 \Big| T_Q^\lambda (T_Q^{-\bar{\lambda}})^{-1} g_2 \right) = \\ &= \lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda+\rho)(H)} \left(\omega_Q^{\sigma, \lambda}(k_2^{-1}(\exp tH)k_1) (T_Q^{-\bar{\lambda}})^{-1} g_1 \Big| (T_Q^{-\bar{\lambda}})^{-1} g_2 \right) = \\ &= \lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda+\rho)(H)} \left((T_Q^{-\bar{\lambda}})^{-1} g_1 \Big| \omega_Q^{\sigma, \lambda}(k_1^{-1}(\exp t(-H))k_2) (T_Q^{-\bar{\lambda}})^{-1} g_2 \right) = \\ &= \lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda+\rho)(H)} \left(g_1 \Big| \pi_Q^{\sigma, -\bar{\lambda}}(k_1^{-1}(\exp t(-H))k_2) g_2 \right) = \\ &= \overline{\lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(-\bar{\lambda}-\rho)(-H)} \left(\pi_Q^{\sigma, -\bar{\lambda}}(k_1^{-1}(\exp t(-H))k_2) g_2 \Big| g_1 \right)} = \\ &= \overline{\left([\tilde{J}^{\sigma, -\bar{\lambda}}] g_2 \right) (k_2) \Big| g_1(k_1)} = \left(g_1(k_1) \Big| [\tilde{J}^{\sigma, -\bar{\lambda}}] g_2(k_2) \right). \end{aligned}$$

Tvrdnja leme slijedi jer je $g_1(k_1) = f_1(k_1)$ i

$$[\tilde{J}^{\sigma, -\bar{\lambda}}] g_2(k_2) = [\tilde{J}^{\sigma, -\bar{\lambda}} T_Q^{-\bar{\lambda}} (T_Q^\lambda)^{-1} f_2](k_2) = [T_Q^{-\lambda} J^{\sigma, -\bar{\lambda}} (T_Q^\lambda)^{-1} f_2](k_2) = [J^{\sigma, -\bar{\lambda}} (T_Q^\lambda)^{-1} f_2](k_2).$$

Teorem 2.11.10. *Neka je $\lambda \in \mathfrak{a}^{*C}$ takav da je $\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) < 0 \ \forall \alpha \in \Sigma_+$. Postoji jedinstvena ireducibilna subreprezentacija $\rho_Q^{\sigma, \lambda}$ elementarne reprezentacije $\pi_Q^{\sigma, \lambda}$. Neka je $\mathcal{W}$ prostor K -konačnih vektora reprezentacije $\rho_Q^{\sigma, \lambda}$. Za proizvoljne $f \in \mathcal{W} \setminus \{0\}$ i $\tilde{f} \in \tilde{\mathcal{W}} \setminus \{0\}$ je tada $\lambda \in E^\circ(f, \tilde{f})$. Posebno, vrijedi $\lambda \in E^\circ(\rho_Q^{\sigma, \lambda})$.*

Dokaz: Imamo $\operatorname{Re}(-\bar{\lambda}(H_\alpha)) = -\operatorname{Re} \lambda(H_\alpha) > 0 \ \forall \alpha \in \Sigma_+$. Stoga prema teoremu 2.11.8. u $\mathcal{H}_Q^{\sigma, -\bar{\lambda}}$ postoji najveći zatvoren pravi G -podmodul $\mathcal{K}$ i on je jednak $\operatorname{Ker} \tilde{J}^{\sigma, -\bar{\lambda}}$. Stavimo $\mathcal{K}' = (T_Q^{-\bar{\lambda}})^{-1} \mathcal{K}$. Tada je $\mathcal{K}'$ najveći zatvoren $\omega_Q^{\sigma, -\bar{\lambda}}(G)$ -invarijantan pravi potprostor od $\mathcal{H}^\sigma$. Neka je $\mathcal{M}' = \mathcal{K}'^\perp$ ortogonalni komplement od $\mathcal{K}'$ u $\mathcal{H}^\sigma$. Po lemi 2.11.1. $\mathcal{M}'$ je najmanji netrivialan zatvoren $\omega_Q^{\sigma, \lambda}(G)$ -invarijantan potprostor od $\mathcal{H}^\sigma$. Tada je $\mathcal{M} = T_Q^\lambda \mathcal{M}'$ najmanji netrivialan zatvoren G -podmodul od $\mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda}$. Prema tome, $\pi_Q^{\sigma, \lambda}$ ima jedinstvenu ireducibilnu subreprezentaciju $\rho_Q^{\sigma, \lambda}$ i, budući da su T_Q^λ i $T_Q^{-\bar{\lambda}}$ izometrički izomorfizmi, za prostor $\mathcal{M}$ te reprezentacije imamo redom

$$\begin{aligned} \mathcal{M} &= T_Q^\lambda \mathcal{M}' = T_Q^\lambda \mathcal{K}'^\perp = (T_Q^\lambda \mathcal{K}')^\perp = \left(T_Q^\lambda (T_Q^{-\bar{\lambda}})^{-1} \operatorname{Ker} \tilde{J}^{\sigma, -\bar{\lambda}} \right)^\perp = \\ &= \left(\operatorname{Ker} [\tilde{J}^{\sigma, -\bar{\lambda}} T_Q^{-\bar{\lambda}} (T_Q^\lambda)^{-1}] \right)^\perp = \left(\operatorname{Ker} [T_Q^{-\bar{\lambda}} J^{\sigma, -\bar{\lambda}} (T_Q^\lambda)^{-1}] \right)^\perp = \left(\operatorname{Ker} [J^{\sigma, -\bar{\lambda}} (T_Q^\lambda)^{-1}] \right)^\perp. \end{aligned}$$

Neka su sada $f \in \mathcal{W} \setminus \{0\}$ i $\tilde{f} \in \tilde{\mathcal{W}} \setminus \{0\}$. Neka je $g \in \mathcal{M}$ element koji reprezentira funkcional $\tilde{f}$, tj. $\tilde{f}(h) = (h|g) \ \forall h \in \mathcal{M}$. Tada iz K -konačnosti $\tilde{f}$ slijedi K -konačnost g . Dakle, $g \in \mathcal{W} \setminus \{0\}$. Imamo

$$c_{f, \tilde{f}}(x) = \left(\rho_Q^{\sigma, \lambda}(x) f \Big| g \right) = \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda} f \Big| g \right), \quad x \in G.$$

Stavimo $h = J^{\sigma, -\bar{\lambda}}(T_Q^\lambda)^{-1}g \in \mathcal{H}^\sigma$. Kako je $g \in \mathcal{M}$, vrijedi $g \perp \text{Ker}[J^{\sigma, -\bar{\lambda}}(T_Q^\lambda)^{-1}]$. Dakle, $h \neq 0$. Prema lemi 2.11.7. postoje $k_1, k_2 \in K$ takvi da je $(f(k_1)|h(k_2)) \neq 0$. Stavimo $f' = \rho_Q^{\sigma, \lambda}(k_1)f$ i $g' = \rho_Q^{\sigma, \lambda}(k_2)g$. Neka je $\tilde{f}' \in \tilde{\mathcal{W}}$ definiran sa $\tilde{f}'(w) = (w|g')$, $w \in \mathcal{W}$. Tada oĉito vrijedi $E^\circ(f, \tilde{f}) = E^\circ(f', \tilde{f}')$. Stavimo $h' = J^{\sigma, -\bar{\lambda}}(T_Q^\lambda)^{-1}g'$. Budući da su T_Q^λ i $J^{\sigma, -\bar{\lambda}}$ K -preplitanja, imamo $h'(e) = h(k_2)$. Prema tome, vrijedi $(f'(e)|h'(e)) \neq 0$. To pokazuje da u dokazu ĉinjenice da je $\lambda \in E^\circ(f, \tilde{f})$ moŹemo pretpostavljati da je $(f(e)|h(e)) \neq 0$, gdje je $h = J^{\sigma, -\bar{\lambda}}(T_Q^\lambda)^{-1}g$. Sada po lemi 2.11.9. imamo za svaki $H \in C$:

$$\begin{aligned} \lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda+\rho)(H)} c_{f, \tilde{f}}(\exp tH) &= \lim_{t \rightarrow +\infty} e^{-t(\lambda+\rho)(H)} \left(\pi_Q^{\sigma, \lambda}(\exp tH) f \Big| g \right) = \\ &= \left(f(e) \Big| [J^{\sigma, -\bar{\lambda}}(T_Q^\lambda)^{-1}g](e) \right) = (f(e)|h(e)) \neq 0. \end{aligned}$$

Prema tome, $\lambda \in E^\circ(f, \tilde{f})$.

2.12 Vodeći eksponenti i ulaganja u elementarne module

Prema teoremima 2.8.9. i 2.9.9., ako je $\mathcal{H}$ dopustiv Banachov (G, K) -modul konačne duljine s reprezentacijom π , onda je $E^\circ(\pi) \subseteq J(\pi)$. Posebno, kako je $J(\pi) \subseteq E(\pi)$, skup $E^\circ(\pi)$ sadržan je u skupu $J^\circ(\pi)$ svih minimalnih elemenata od $J(\pi)$ (u odnosu na $\ll$). Cilj je ovog odjeljka da se dokaže da je $E^\circ(\pi) = J^\circ(\pi)$, tj. da za svaki $\mu \in J(\pi)$ postoji $\lambda \in E^\circ(\pi)$ takav da je $\lambda \ll \mu$.

Dokazat ćemo najprije neke činjenice o konačnodimenzionalnim G -modulima. Neka je τ neprekidna reprezentacija od G na kompleksnom konačnodimenzionalnom prostoru W . Možemo pretpostaviti da je na W zadan skalarni produkt takav da vrijedi $\tau(\vartheta(X)) = -\tau(X)^* \forall X \in \mathfrak{g}$; pri tome je $*$ oznaka za hermitsko adjungiranje u $End(W)$ u odnosu na taj skalarni produkt.

Za $\nu \in \mathfrak{h}^{*\mathbb{C}}$ stavimo

$$W_\nu = \{w \in W; \tau(H)w = \nu(H)w \quad \forall H \in \mathfrak{h}\}$$

i neka je

$$M(\tau) = \{\nu \in \mathfrak{h}^{*\mathbb{C}}; W_\nu \neq \{0\}\}, \quad m_\tau(\nu) = \dim W_\nu$$

Elementi od $M(\tau)$ zovu se **H -težine reprezentacije** τ , a $m_\tau(\nu)$ je **multiplicitet** H -težine ν u reprezentaciji τ . Tada za svaki $s \in W_c = W(\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}, \mathfrak{h}^{\mathbb{C}})$ i svaki $\nu \in \mathfrak{h}^{*\mathbb{C}}$ vrijedi $m_\tau(s\nu) = m_\tau(\nu)$.

Neka je B baza sistema korijena $R = R(\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}, \mathfrak{h}^{\mathbb{C}})$ u odnosu na izabrani uređaj. Označimo sa P skup težina od R , P_+ skup dominantnih težina, Λ skup korijenskih težina (tj. $\Lambda = \mathbb{Z}R$) i $\Lambda_+ = \mathbb{Z}_+R_+$. Ako je reprezentacija τ ireducibilna, označimo sa ν_τ njenu najmanju $\mathfrak{h}$ -težinu. Tada je $\nu_\tau \in -P_+$, $m_\tau(\nu_\tau) = 1$ i $M(\tau) \subseteq \nu_\tau + \Lambda_+$.

Kao i prije stavimo za $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$

$$\begin{aligned} W_{(\lambda)} &= \{w \in W; \exists m \in \mathbb{Z}_+, (\tau(H) - \lambda(H)I_W)^m w = 0 \quad \forall H \in \mathfrak{a}\} = \\ &= \{w \in W; \exists k \in \mathbb{Z}_+, (\tau(a) - e^{\lambda(\log a)}I_W)^k w = 0 \quad \forall a \in A\}. \end{aligned}$$

Nadalje, neka je

$$T(\tau) = \{\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}; W_{(\lambda)} \neq \{0\}\}, \quad n_\tau(\lambda) = \dim W_{(\lambda)}.$$

Elementi od $T(\tau)$ zovu se **A -težine reprezentacije** τ , a $n_\tau(\lambda)$ je **multiplicitet** A -težine λ u reprezentaciji τ . Za $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ stavimo

$$M_\lambda(\tau) = \{\nu \in M(\tau); \nu|_{\mathfrak{a}} = \lambda\}.$$

Tada se lako vidi da vrijedi:

Lema 2.12.1. *Za svaki $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ vrijedi*

$$W_{(\lambda)} = \{w \in W; \tau(H)w = \lambda(H)w \quad \forall H \in \mathfrak{a}\} = \{w \in W; \tau(a)w = e^{\lambda(\log a)}w \quad \forall a \in A\}.$$

Nadalje,

$$n_\tau(\lambda) = \sum_{\nu \in M_\lambda(\tau)} m_\tau(\nu), \quad T(\tau) = \{\nu|_{\mathfrak{a}}; \nu \in M(\tau)\}, \quad W_{(\lambda)} = \sum_{\nu \in M_\lambda(\tau)} \nu W_\nu.$$

Budući da grupa M centralizira $\mathfrak{a}$, svaki potprostor $W_{(\lambda)}$ je M -podmodul od W (dakle i $S = MA$ -podmodul) i pogotovo $\mathfrak{m}$ -podmodul.

Ako je reprezentacija τ ireducibilna, stavimo $\lambda_\tau = \nu_\tau|_{\mathfrak{a}}$.

Propozicija 2.12.2. *Uz uvedene oznake vrijedi:*

- (a) *Za svaki $s \in W = W(\mathfrak{g}, \mathfrak{a})$ i svaki $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ je $n_\tau(\lambda) = n_\tau(s\lambda)$.*
- (b) *Ako je reprezentacija τ ireducibilna, onda je $T(\tau) \subseteq \lambda_\tau + L_+$; pri tome je $L_+ = \mathbb{Z}_+\Sigma_+$.*
- (c) *Ako je reprezentacija τ ireducibilna, onda je $W_{(\lambda_\tau)}$ ireducibilan $\mathfrak{m}$ -modul i pogotovo ireducibilan M -modul.*

Dokaz: (a) Za svaki element $s \in W$ postoji element $t \in W_c$ takav da je $t|\mathfrak{a} = s$ i $\sigma t = t\sigma$ (σ je ovdje oznaka za konjugaciju Liejeve algebre $\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}$ određenu realnom formom $\mathfrak{g}$). Sada za $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ imamo

$$n_\tau(s\lambda) = n_\tau(t\lambda) = \sum_{\nu \in M_\lambda(\tau)} m_\tau(t\nu) = \sum_{\nu \in M_\lambda(\tau)} m_\tau(\nu) = n_\tau(\lambda).$$

(b) Za $\lambda \in T(\tau)$ je $\lambda = \nu|\mathfrak{a}$ za neki $\nu \in M(\tau)$. Tada je

$$\nu = \nu_\tau + \sum_{\alpha \in B} n_\alpha \alpha \quad \text{za neke } n_\alpha \in \mathbb{Z}_+.$$

Slijedi

$$\lambda = \lambda_\tau + \sum_{\alpha \in B} n_\alpha \alpha|\mathfrak{a}.$$

Međutim, za $\alpha \in B$ je ili $\alpha|\mathfrak{a} = 0$ ili je $\alpha|\mathfrak{a} \in \Sigma_+$. Dakle, $\lambda \in \lambda_\tau + L_+$.

(c) Neka je $w \in W_{(\lambda_\tau)}$ primitivni vektor $\mathfrak{m}^{\mathbb{C}}$ -modula $W_{(\lambda_\tau)}$ u odnosu na $\mathfrak{n}_0^-$, tj. $\tau(X)w = 0 \forall X \in \mathfrak{n}_0^-$. Za $\alpha \in \Sigma_+$ i $X \in \mathfrak{g}_{-\alpha}$ imamo $\tau(X)w \in W_{(\lambda_\tau - \alpha)}$. Međutim, $\lambda_\tau - \alpha \notin \lambda_\tau + L_+$, pa je prema (b) $W_{(\lambda_\tau - \alpha)} = \{0\}$. Prema tome je $\tau(X)w = 0$. Budući da je

$$\mathfrak{n}^- = \mathfrak{n}_0^- + \bar{\mathfrak{n}}^{\mathbb{C}} \quad \text{i} \quad \bar{\mathfrak{n}} = \sum_{\alpha \in \Sigma_+} \mathfrak{g}_{-\alpha},$$

zaključujemo da je $\tau(X)w = 0 \forall X \in \mathfrak{n}^-$. Prema tome, w je primitivni vektor za $\mathfrak{g}^{\mathbb{C}}$ u odnosu na $\mathfrak{n}^-$. No takav je vektor jedinstven do na skalar, pa slijedi $\mathfrak{m}^{\mathbb{C}}$ ima u $W_{(\lambda_\tau)}$ do na skalar jedinstven primitivni vektor. To znači da je $\mathfrak{m}^{\mathbb{C}}$ -modul $W_{(\lambda_\tau)}$ ireducibilan.

Uvodimo sada kategoriju $\mathbf{H}$: objekti od $\mathbf{H}$ su $(\mathfrak{g}, K)$ -moduli $\mathcal{V}$ takvi da je $\mathcal{V} = \mathcal{H}_K$ za neki Banachov dopustiv (G, K) -modul $\mathcal{H}$ konačne duljine, a morfizmi su $(\mathfrak{g}, K)$ -preplitanja.

Propozicija 2.12.3. *Neka je $\mathcal{V} \in \text{Ob}(\mathbf{H})$ s reprezentacijom π i neka je τ neprekidna reprezentacija od G na konačnodimenzionalnom prostoru W . Tada je $\mathcal{V} \otimes W \in \text{Ob}(\mathbf{H})$.*

Dokaz: Neka je $\mathcal{V} = \mathcal{H}_K$, pri čemu je $\mathcal{H}$ Banachov dopustiv (G, K) -modul konačne duljine. Očito je $\mathcal{H}_K \otimes W \subseteq (\mathcal{H} \otimes W)_K$. Neka je $\{w_1, \dots, w_n\}$ baza od W . Stavimo:

$$\tau(x)w_i = \sum_{j=1}^n \tau_{ji}(x)w_j, \quad \tau(X)w_i = \sum_{j=1}^n \tau_{ji}(X)w_j, \quad 1 \leq i \leq n, \quad x \in G, \quad X \in \mathfrak{g}^{\mathbb{C}}.$$

Za $\xi \in \mathcal{H} \otimes W$ postoje jedinstveni $v_1(\xi), \dots, v_n(\xi) \in \mathcal{H}$ takvi da je

$$\xi = \sum_{i=1}^n v_i(\xi) \otimes w_i.$$

Očigledno je da su $v_1, \dots, v_n : \mathcal{H} \otimes W \rightarrow \mathcal{H}$ linearne surjekcije. Štoviše, $\xi \mapsto (v_1(\xi), \dots, v_n(\xi))$ je izomorfizam vektorskih prostora sa $\mathcal{H} \otimes W$ na $\mathcal{H}^n$.

Neka je V konačnodimenzionalan K -podmodul od $\mathcal{H} \otimes W$. Neka je $\{\xi_1, \dots, \xi_m\}$ baza od V i neka su $\varphi_{ij} : K \rightarrow \mathbb{C}$ matrice elementi K -modula V u odnosu na tu bazu:

$$(\pi \otimes \tau)(k)\xi_i = \sum_{j=1}^m \varphi_{ji}(k)\xi_j, \quad 1 \leq i \leq m, \quad k \in K.$$

Tada imamo za $1 \leq i \leq m$ i $k \in K$:

$$\begin{aligned} \sum_{r=1}^n \sum_{j=1}^m \varphi_{ji}(k)v_r(\xi_j) \otimes w_r &= \sum_{j=1}^m \varphi_{ji}(k)\xi_j = (\pi \otimes \tau)(k)\xi_i = (\pi \otimes \tau)(k) \sum_{s=1}^n v_s(\xi_i) \otimes w_s = \\ &= \sum_{s=1}^n \pi(k)v_s(\xi_i) \otimes \tau(k)w_s = \sum_{r=1}^n \sum_{s=1}^n \pi(k)v_s(\xi_i) \otimes \tau_{rs}(k)w_r = \sum_{r=1}^n \sum_{s=1}^n \tau_{rs}(k)\pi(k)v_s(\xi_i) \otimes w_r. \end{aligned}$$

Odatle je

$$\sum_{s=1}^n \tau_{rs}(k)\pi(k)v_s(\xi_i) = \sum_{j=1}^m \varphi_{ji}(k)v_r(\xi_j), \quad 1 \leq i \leq m, \quad 1 \leq r \leq n, \quad k \in K.$$

Budući da je $\sum_{r=1}^n \tau_{pr}(k^{-1})\tau_{rs}(k) = \tau_{ps}(e) = \delta_{ps}$, iz gornje jednakosti množenjem sa $\tau_{pr}(k^{-1})$ i sumiranjem po r dobivamo

$$\pi(k)v_p(\xi_i) = \sum_{j=1}^m \sum_{r=1}^n \tau_{pr}(k^{-1})\varphi_{ji}(k)v_r(\xi_j), \quad 1 \leq i \leq m, \quad 1 \leq p \leq n, \quad k \in K.$$

To pokazuje da su $v_p(\xi_i) \in \mathcal{H}_K$, dakle, $\xi_1, \dots, \xi_m \in \mathcal{H}_K \otimes W$. Time smo dokazali da je $V \subseteq \mathcal{H}_K \otimes W$, a kako je V bi proizvoljan konačnodimenzionalan K -podmodul od $\mathcal{H} \otimes W$, zaključujemo da vrijedi i obrnuta inkluzija $(\mathcal{H} \otimes W)_K \subseteq \mathcal{H}_K \otimes W$. Time je dokazana jednakost $\mathcal{V} \otimes W = (\mathcal{H} \otimes W)_K$.

Iz teorije konačnodimenzionalnih reprezentacija poluprostih (točnije, reduktivnih) Liejevih algebri lagano slijedi da za svaki $\delta \in \hat{K}$ postoji samo konačno mnogo neekvivalentnih ireducibilnih K -modula V takvih da je $(V \otimes W)_\delta \neq \{0\}$. Odatle slijedi da za svaki $\delta \in \hat{K}$ postoji konačan skup $\Gamma(\delta) \subseteq \hat{K}$ takav da je

$$(\mathcal{V} \otimes W)_\delta \subseteq \sum_{\gamma \in \Gamma(\delta)} \mathcal{V}_\gamma \otimes W.$$

Prema tome, za svaki $\delta \in \hat{K}$ je

$$\dim (\mathcal{V} \otimes W)_\delta \leq \sum_{\gamma \in \Gamma(\delta)} (\dim \mathcal{V}_\gamma)(\dim W) < +\infty.$$

Dakle, $\mathcal{H} \otimes W$ je Banachov dopustiv (G, K) -modul.

Treba još dokazati da je (G, K) -modul $\mathcal{H} \otimes W$ konačne duljine, ili, ekvivalentno, da je $(\mathfrak{g}, K)$ -modul $\mathcal{V} \otimes W$ konačne duljine. Neka je $\{0\} = \mathcal{V}_0 \subseteq \mathcal{V}_1 \subseteq \dots \subseteq \mathcal{V}_n = \mathcal{V}$ kompozicioni niz $(\mathfrak{g}, K)$ -modula $\mathcal{V}$. Tada je $\{0\} = \mathcal{V}_0 \otimes W \subseteq \mathcal{V}_1 \otimes W \subseteq \dots \subseteq \mathcal{V}_n \otimes W = \mathcal{V} \otimes W$ rastući niz $(\mathfrak{g}, K)$ -podmodula od $\mathcal{V} \otimes W$ i očito je $(\mathcal{V}_i \otimes W)/(\mathcal{V}_{i-1} \otimes W) \simeq (\mathcal{V}_i/\mathcal{V}_{i-1}) \otimes W$. Prema tome, dokaz da je $(\mathfrak{g}, K)$ -modul $\mathcal{V} \otimes W$ konačne duljine dovoljno je provesti uz dodatnu pretpostavku da je $(\mathfrak{g}, K)$ -modul $\mathcal{V}$ ireducibilan. Tada je i $\tilde{\mathcal{V}}$ ireducibilan, pa su $\mathcal{V} \otimes W$ i $(\mathcal{V} \otimes W)^\sim = \tilde{\mathcal{V}} \otimes W^*$ konačno generirani kao $U(\mathfrak{g})$ -moduli. Sada iz teorema 2.7.7. slijedi da je modul $\mathcal{V} \otimes W$ konačne duljine.

Propozicija 2.12.4. *Neka je $\mathcal{V} \in \text{Ob}(\mathbf{H})$ s reprezentacijom π i neka je τ neprekidna reprezentacija od G na konačnodimenzionalnom prostoru W . Tada je $E^\circ(\pi \otimes \tau) = \lambda_\tau + E^\circ(\pi)$ i $\lambda_\tau + E(\pi) \subseteq E(\pi \otimes \tau)$.*

Dokaz: Neka je $\{w_1, \dots, w_n\}$ baza od W sastavljena od težinskih vektora, tj. $w_i \in W_{(\lambda_i)}$ za $\lambda_1, \dots, \lambda_n \in T(\tau)$. Neka je $\{\tilde{w}_1, \dots, \tilde{w}_n\}$ dualna baza od W^* . Za $a = \exp H$, $H \in \mathfrak{a}$, tada imamo

$$\tilde{w}_j(\tau(a)w_i) = e^{\lambda_i(H)}\delta_{ij}.$$

Neka su kao u dokazu prethodne propozicije $(v_1, \dots, v_n) : \mathcal{V} \otimes W \rightarrow \mathcal{V}^n$ i $(\tilde{v}_1, \dots, \tilde{v}_n) : \tilde{\mathcal{V}} \otimes W^* \rightarrow \tilde{\mathcal{V}}^n$ izomorfizmi vektorskih prostora definirani pomoću tih baza:

$$\xi = \sum_{i=1}^n v_i(\xi) \otimes w_i, \quad \tilde{\xi} = \sum_{j=1}^n \tilde{v}_j(\tilde{\xi}) \otimes \tilde{w}_j, \quad \xi \in \mathcal{V} \otimes W, \quad \tilde{\xi} \in \tilde{\mathcal{V}} \otimes W^* = (\mathcal{V} \otimes W)^\sim.$$

Za $H \in \mathcal{C}$, $\xi \in \mathcal{V} \otimes W$ i $\tilde{\xi} \in (\mathcal{V} \otimes W)^\sim$ imamo tada:

$$\begin{aligned} \tilde{\xi}((\pi \otimes \tau)(\exp H)\xi) &= \sum_{i,j=1}^n \tilde{v}_j(\tilde{\xi}) (\pi(\exp H)v_i(\xi)) \tilde{w}_j(\tau(\exp H)w_i) = \\ &= \sum_{i=1}^n e^{\lambda_i(H)} \sum_{\lambda \in E(v_i(\xi), \tilde{v}_i(\tilde{\xi}))} c_{v_i(\xi), \tilde{v}_i(\tilde{\xi})}^\lambda(H) e^{\lambda + \rho(H)}. \end{aligned}$$

Odatle je

$$E(\xi, \tilde{\xi}) = \bigcup_{i=1}^n [\lambda_i + E(v_i(\xi), \tilde{v}_i(\tilde{\xi}))].$$

Budući da su $v_i : \mathcal{V} \otimes W \rightarrow \mathcal{V}$ i $\tilde{v}_i : (\mathcal{V} \otimes W)^\sim \rightarrow \tilde{\mathcal{V}}$ surjekcije, slijedi

$$E(\pi \otimes \tau) = \bigcup_{i=1}^n [\lambda_i + E(\pi)].$$

Odatle su očigledne obje tvrdnje propozicije.

Propozicija 2.12.5. *Neka je τ neprekidna reprezentacija od G na konačnodimenzionalnom prostoru W i neka je na W zadan skalarni produkt u odnosu na koji je $\tau(\vartheta X) = -\tau(X)^* \quad \forall X \in \mathfrak{g}$ (primijetimo da takav skalarni produkt uvijek postoji). Neka je ω neprekidna reprezentacija od $Q = \text{MAN}$ na konačnodimenzionalnom unitarnom prostoru V takva da je restrikcija $\omega|_M$ unitarna. Stavimo*

$$U^\omega = \{f : G \rightarrow V; f(qx) = \omega(q)f(x) \quad \forall q \in Q \text{ i } \forall x \in G\}$$

i

$$U^{\omega \otimes \tau} = \{f : G \rightarrow V \otimes W; f(qx) = [\omega(q) \otimes \tau(q)]f(x) \quad \forall q \in Q \text{ i } \forall x \in G\}.$$

Postoji jedinstven linearan operator $T : U^\omega \otimes W \rightarrow U^{\omega \otimes \tau}$ takav da je

$$[T(f \otimes w)](x) = f(x) \otimes \tau(x)w \quad \forall x \in G, \quad \forall f \in U^\omega \quad \text{i} \quad \forall w \in W.$$

Operator T je izomorfizam i vrijedi

$$T(C^\omega \otimes W) = C^{\omega \otimes (\tau|_Q)}, \quad T(\mathcal{C}^\omega \otimes W) = \mathcal{C}^{\omega \otimes (\tau|_Q)} \quad \text{i} \quad T(\mathcal{A}^\omega \otimes W) = \mathcal{A}^{\omega \otimes (\tau|_Q)}.$$

Nadalje, T inducira izometrički izomorfizam G -modula sa $\mathcal{H}^\omega \otimes W$ na $\mathcal{H}^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$.

Dokaz: Za $f \in U^\omega$ i $w \in W$ definiramo $S(f, w) : G \rightarrow V \otimes W$ sa

$$S(f, w)(x) = f(x) \otimes \tau(x)w, \quad xq \text{ in } G.$$

Za $q \in Q$ i $x \in G$ imamo

$$S(f, w)(qx) = f(qx) \otimes \tau(qx)w = \omega(q)f(x) \otimes \tau(q)\tau(x)w = [\omega(q) \otimes \tau(q)]s(f, w)(x).$$

Prema tome, $S(f, w) \in U^{\omega \otimes \tau}$. Dakle, definirali smo preslikavanje $S : U^\omega \times W \rightarrow U^{\omega \otimes \tau}$ i to uje preslikavanje očito bilinearно. Stoga postoji jedinstven linearan operator $T : U^\omega \otimes W \rightarrow U^{\omega \otimes \tau}$ s traženim svojstvima.

Neka je $\{w_1, \dots, w_n\}$ baza prostora W . Za svaki $x \in G$ tada je i $\{\tau(x)w_1, \dots, \tau(x)w_n\}$ baza prostora W . Stoga za svaku funkciju $F \in U^{\omega \otimes \tau}$ postoje jedinstvene funkcije $F_1, \dots, F_n : G \rightarrow V$ takve da je

$$F(x) = \sum_{i=1}^n F_i(x) \otimes \tau(x)w_i, \quad x \in G.$$

Sada za $q \in Q$ i $x \in G$ imamo

$$\sum_{i=1}^n F_i(x) \otimes \tau(x)w_i = F(x) = [\omega(q^{-1}) \otimes \tau(q^{-1})] F(qx) = \sum_{i=1}^n \omega(q^{-1})F_i(qx) \otimes \tau(x)w_i.$$

Odatle je $F_i(x) = \omega(q^{-1})F_i(qx)$, odnosno, $F_i(qx) = \omega(q)F_i(x)$. Dakle, $F_1, \dots, F_n \in U^\omega$, pa možemo definirati $AF \in U^\omega \otimes W$ relacijom

$$AF = \sum_{i=1}^n F_i \otimes w_i.$$

Tako smo došli do linearnog operatora $A : U^{\omega \otimes \tau} \rightarrow U^\omega \otimes W$. Za $F \in U^{\omega \otimes \tau}$ i za $x \in G$ je

$$(TAF)(x) = T\left(\sum_{i=1}^n F_i \otimes w_i\right)(x) = \sum_{i=1}^n F_i(x) \otimes \tau(x)w_i = F(x).$$

Dakle, $TA = I_{U^{\omega \otimes \tau}}$. Nadalje, za $f \in U^\omega$ i $w \in W$ imamo $w = \sum_{i=1}^n \alpha_i w_i$ za neke $\alpha_i \in \mathbb{C}$, Dakle, za funkciju $F = T(f \otimes w)$ i $x \in G$ dobivamo

$$F(x) = f(x) \otimes \tau(x)w = \sum_{i=1}^n \alpha_i f(x) \otimes \tau(x)w_i;$$

dakle, uz prijašnje oznake za funkciju $F = T(f \otimes w)$ vrijedi $F_i = \alpha_i f$. Prema tome,

$$AT(f \otimes w) = AF = \sum_{i=1}^n \alpha_i f \otimes w_i = f \otimes \sum_{i=1}^n \alpha_i w_i = f \otimes w.$$

Budući da vektori oblika $f \otimes w$, $f \in U^\omega$, $w \in W$, razapinju cijeli prostor $U^\omega \otimes W$, zaključujemo da vrijedi $AT = I_{U^\omega \otimes W}$. Dakle, T i A su međusobno inverzni izomorfizmi. Uočimo odatle slijedi da definirani izomorfizam A u stvari ne ovisi o izboru baze $\{w_1, \dots, w_n\}$.

Očito vrijede inkluzije

$$T(C^\omega \otimes W) \subseteq C^{\omega \otimes (\tau|Q)}, \quad T(\mathcal{C}^\omega \otimes W) \subseteq \mathcal{C}^{\omega \otimes (\tau|Q)}, \quad T(\mathcal{A}^\omega \otimes W) \subseteq \mathcal{A}^{\omega \otimes (\tau|Q)}.$$

Nadalje, ako je funkcija $F \in U^{\omega \otimes \tau}$ neprekidna (odn. klase C^∞ , odn. analitička) onda su i prije definirane funkcije $F_1, \dots, F_n$ neprekidne (odn. klase C^∞ , odn. analitičke) jer je preslikavanje

$x \mapsto \tau(x)^{-1}$ sa G u $End(W)$ analitičko. To pokazuje da je $AF \in C^\omega \otimes W$, (odn. $AF \in \mathcal{C}^\omega \otimes W$, odn. $AF \in \mathcal{A}^\omega \otimes W$). Zaključujemo da je restrikcija operatora T izomorfizam sa $C^\omega \otimes W$ na $C^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$ (odn. sa $\mathcal{C}^\omega \otimes W$ na $\mathcal{C}^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$, odn. sa $\mathcal{A}^\omega \otimes W$ na $\mathcal{A}^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$).

Pretpostavimo sada da je izabrana baza $\{w_1, \dots, w_n\}$ od W ortonormirana. Za $f_1, \dots, f_n \in \mathcal{H}^\omega$ (ili, preciznije, za predstavnike tih klasa u U^ω) imamo

$$T \left(\sum_{i=1}^n f_i \otimes w_i \right) (x) = \sum_{i=1}^n f_i(x) \otimes \tau(x)w_i,$$

dakle,

$$\begin{aligned} & \int_K \left\| \sum_{i=1}^n f_i(k) \otimes \tau(k)w_i \right\|_{V \otimes W}^2 d\mu(k) = \int_K \sum_{i,j=1}^n (f_i(k) \otimes \tau(k)w_i | f_j(k) \otimes \tau(k)w_j)_{V \otimes W} d\mu(k) = \\ & = \int_K \sum_{i,j=1}^n (f_i(k) | f_j(k))_V (\tau(k)w_i | \tau(k)w_j)_W d\mu(k) = \int_K \sum_{i=1}^n \|f_i(k)\|_V^2 d\mu(k) = \sum_{i=1}^n \|f_i\|_{\mathcal{H}^\omega}^2 < +\infty. \end{aligned}$$

Dakle, T inducira preslikavanje sa $\mathcal{H}^\omega \otimes W$ u $\mathcal{H}^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$. Nadalje, kako je

$$\sum_{i=1}^n \|f_i\|_{\mathcal{H}^\omega}^2 = \sum_{i,j=1}^n (f_i \otimes w_i | f_j \otimes w_j)_{\mathcal{H}^\omega \otimes W} = \left\| \sum_{i=1}^n f_i \otimes w_i \right\|_{\mathcal{H}^\omega \otimes W}^2,$$

iz prethodnog računa vidi se da je to preslikavanje izometrija sa $\mathcal{H}^\omega \otimes W$ u $\mathcal{H}^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$. Budući da prema prije dokazanom slika te izometrije sadrži $C^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$, ta je slika gusta u $\mathcal{H}^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$, dakle, jednaka $\mathcal{H}^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$ jer se rñadi o izometriji. Dakle, T inducira izometrički izomorfizam sa $\mathcal{H}^\omega \otimes W$ na $\mathcal{H}^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$.

Napokon, za $x, y \in G$, $f \in \mathcal{H}^\omega$ i $w \in W$ imamo

$$\begin{aligned} & [\pi^{\omega \otimes (\tau|_Q)}(y)T(f \otimes w)](x) = T(f \otimes w)(xy) = f(xy) \otimes \tau(xy)w = \\ & = (\pi^\omega(y)f)(x) \otimes \tau(x)\tau(y)w = [T(\pi^\omega(y)f \otimes \tau(y)w)](x) = [T(\pi^\omega(y) \otimes \tau(y))(f \otimes w)](x). \end{aligned}$$

To pokazuje da je izometrički izomorfizam $\mathcal{H}^\omega \otimes W \rightarrow \mathcal{H}^{\omega \otimes (\tau|_Q)}$ preplitanje G -modula.

Lema 2.12.6. *Neka su χ_1 i χ_2 neprekidne reprezentacije od Q na konačnodimenzionalnim prostorima V_1 i V_2 i neka je $B \in Hom_Q(V_1, V_2)$. Za $f \in \mathcal{H}^{\chi_1}$ definiramo $\tilde{B}f : G \rightarrow V_2$ sa*

$$(\tilde{B}f)(x) = Bf(x), \quad x \in G.$$

Tada je $\tilde{B}f \in \mathcal{H}^{\chi_2}$ i tako definirano linearno preslikavanje $\tilde{B} : \mathcal{H}^{\chi_1} \rightarrow \mathcal{H}^{\chi_2}$ je neprekidno preplitanje G -modula. Nadalje, preslikavanje $\tilde{}$ identiteti pridružuje identitetu, a kompoziciji kompoziciju. Drugim riječima induciranje je kovarijantan funktor kategorije neprekidnih konačnodimenzionalnih Q -modula u kategoriju dopustivih (G, K) -modula.

Dokaz: Za $q \in Q$, $x \in G$ i $f \in \mathcal{H}^{\chi_1}$ imamo

$$(\tilde{B}f)(qx) = bf(qx) = B\chi_1(q)f(x) = \chi_2(q)Bf(x) = \chi_2(q)(\tilde{B}f)(x).$$

Nadalje,

$$\int_K \left\| (\tilde{B}f)(k) \right\|_{V_2}^2 d\mu(k) = \int_K \|Bf(k)\|_{V_2}^2 d\mu(k) \leq \|B\|^2 \int_K \|f(k)\|_{V_1}^2 d\mu(k).$$

To pokazuje da je $\tilde{B}$ neprekidan operator sa $\mathcal{H}^{x_1}$ u $\mathcal{H}^{x_2}$, i, štoviše, da je $\|\tilde{B}\| \leq \|B\|$. To je preplitanje G -modula jer za $x, y \in G$ i $f \in \mathcal{H}^{x_1}$ imamo

$$\left[\pi^{x_2}(x) \tilde{B}f \right] (y) = (\tilde{B}f)(yx) = Bf(yx) = B(\pi^{x_1}(x)f)(y) = \left[\tilde{B}\pi^{x_1}(x)f \right] (y).$$

Tvrđnja o kovarijantnoj funktorijsnosti dobiva se direktan računima.

Lema 2.12.7. *Neka je $\sigma \in \hat{M}$ realizirana na prostoru V , $\lambda \in \mathfrak{a}^{*\mathbb{C}}$ i τ neprekidna reprezentacija G na konačnodimenzionalnom prostoru W . Neka je χ reprezentacija grupe $Q = MAN$ na prostoru $V \otimes W_{(\lambda_\tau)}$ definirana sa*

$$\chi(man) = e^{(\lambda + \lambda_\tau + \rho)(\log a)} \sigma(m) \otimes (\tau(m)|_{W_{(\lambda_\tau)}}), \quad m \in M, \quad a \in A, \quad n \in N.$$

Postoji neprekidno preplitanje G -modula $\Phi : \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda} \otimes W \rightarrow \mathcal{H}^x$ takvo da za svaki $f \in \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda} \setminus \{0\}$ vrijedi $\Phi(f \otimes W) \neq \{0\}$.

Dokaz: Neka je χ_1 reprezentacija grupe Q na prostoru $V \otimes W$ definirana sa

$$\chi_1(q) = \tau_Q^{\sigma, \lambda}(q) \otimes \tau(q), \quad q \in Q.$$

Prema propoziciji 2.12.5. imamo izometrički izomorfizam $T : \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda} \otimes W \rightarrow \mathcal{H}^{x_1}$ takav da je

$$T(f \otimes w)(x) = f(x) \otimes \tau(x)w, \quad f \in \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda}, \quad w \in W, \quad x \in G,$$

i to je preplitanje G -modula. Neka je E projektor prostora W na težinski potprostor $W_{(\lambda_\tau)}$ duž sume ostalih težinskih potprostora. Za $X \in \mathfrak{n}$ i $w \in W_{(\mu)}$ je

$$\tau(X)w \in \sum_{\nu \in (\mu + L_+) \setminus \{\mu\}} \dot{+} W_{(\nu)}.$$

Stoga za $n = \exp X \in N$ i $w \in W_{(\mu)}$ vrijedi

$$\tau(n)w - w \in \sum_{\nu \in (\mu + L_+) \setminus \{\mu\}} \dot{+} W_{(\nu)} \subseteq \text{Ker } E.$$

To pokazuje da je $E\tau(n) = E$ za svaki $n \in N$. Nadalje, za $m \in M$ i $a \in A$ je očito

$$E\tau(ma) = e^{\lambda_\tau(\log a)} \tau(m)E.$$

Neka je operator $B : V \otimes W \rightarrow V \otimes W_{(\lambda_\tau)}$ definiran sa $B = I_V \otimes E$. Tada za $m \in M$, $a \in A$ i $n \in N$ imamo

$$\begin{aligned} B\chi_1(man) &= \tau_Q^{\sigma, \lambda}(man) \otimes E\tau(man) = e^{(\lambda + \rho)(\log a)} \sigma(m) \otimes e^{\lambda_\tau(\log a)} \tau(m)E = \\ &= [e^{\lambda + \lambda_\tau + \rho)(\log a)} \sigma(m) \otimes \tau(m)] B = \chi(man)B. \end{aligned}$$

Dakle, $B \in \text{Hom}_Q(V \otimes W, V \otimes W_{(\lambda_\tau)})$. Prema lemi 2.12.6. dobivamo neprekidno preplitanje G -modula $\tilde{B} : \mathcal{H}^{x_1} \rightarrow \mathcal{H}^x$. Stavimo $\Phi = \tilde{B} \circ T$. Tada je Φ neprekidno preplitanje G -modula sa $\mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda} \otimes W$ u $\mathcal{H}^x$.

Za $f \in \mathcal{H}_Q^{\sigma, \lambda}$, $w \in W$ i $x \in G$ imamo:

$$[\Phi(f \otimes w)](x) = [\tilde{B}T(f \otimes w)](x) = B[T(f \otimes w)](x) = (I_V \otimes E)(f(x) \otimes \tau(x)w) = f(x) \otimes E\tau(x)w.$$

Pretpostavimo da je funkcija $f \in \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda}$ takva da je $\Phi(f \otimes w) = 0 \forall w \in W$. To znači da za svaki $w \in W$ i svaki $x \in G$ vrijedi $f(x) \otimes E\tau(x)w = 0$. Međutim, za svako $x \in G$ postoji $w \in W$ takav da je $E\tau(x)w \neq 0$. Doista, možemo uzeti $v \in W_{(\lambda_\tau)} \setminus \{0\}$ i staviti $w = \tau(x^{-1})v$. Prema tome, $f(x) = 0 \forall x \in G$, tj. $f = 0$.

Propozicija 2.12.8. *Neka je $\mathcal{H}$ dopustiv Banachov (G, K) -modul konačne duljine s reprezentacijom π i neka je τ neprekidna konačnodimenzionalna ireducibilna reprezentacija od G . Tada je $\lambda_\tau + J(\pi) \subseteq J(\pi \otimes \tau)$.*

Dokaz: Neka je $\mathcal{V} = \mathcal{H}_K$ i $\lambda \in J(\pi)$. Po definiciji $J(\pi)$ to znači da postoji $\sigma \in \hat{M}$ takav da je $Hom_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V}, \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda}) \neq \{0\}$. Za $A \in Hom_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V}, \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda})$ tada uz oznaku Φ iz leme 2.12.7. imamo

$$B = \Phi \circ (A \otimes I_W) \in Hom_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V} \otimes W, \mathcal{V}^\chi),$$

gdje je χ reprezentacija od Q na prostoru $V \otimes W_{(\lambda_\tau)}$ (gdje je V prostor reprezentacije σ) dana sa

$$\chi(man) = e^{(\lambda + \lambda_\tau + \rho)(\log a)} \sigma(m) \otimes \tau(m) | W_{(\lambda_\tau)}, \quad m \in M, \quad a \in A, \quad n \in N.$$

Prema lemi 2.12.7. ako je $A \neq 0$, onda je i $B \neq 0$. Prema tome, $Hom_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V} \otimes W, \mathcal{V}^\chi) \neq \{0\}$.

Reprezentacija $\omega : m \mapsto \sigma(m) \otimes \tau(m) | W_{(\lambda_\tau)}$ od M na prostoru $V \otimes W_{(\lambda_\tau)}$ reducira se u direktnu sumu ireducibilnih, $\omega = \sigma_1 \dot{+} \cdots \dot{+} \sigma_p$. No tada je $(\mathfrak{g}, K)$ -modul $\mathcal{V}^\chi$ ekvivalentna direktnoj sumi modula $\mathcal{V}_Q^{\sigma_i, \lambda + \lambda_\tau}$, $i = 1, \dots, p$. Prema tome, postoji i takav da je $Hom_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V} \otimes W, \mathcal{V}_Q^{\sigma_i, \lambda + \lambda_\tau}) \neq \{0\}$. No to znači da je $\lambda + \lambda_\tau \in J(\pi \otimes \tau)$.

Neka je $\mathcal{H}$ Banachov dopustiv (G, K) -modul konačne duljine s reprezentacijom π . Neka je $\{0\} = \mathcal{H}_0 \subseteq \mathcal{H}_1 \subseteq \cdots \subseteq \mathcal{H}_n = \mathcal{H}$ kompozicioni niz zatvorenih (G, K) -podmodula. Neka je $\pi_i = \pi_{\mathcal{H}_i/\mathcal{H}_{i-1}}$ i -ta subkvocijentna reprezentacija i neka je π_{ss} direktna suma ireducibilnih reprezentacija $\pi_1, \dots, \pi_n$. Prema Jordan–Hölderovom teoremu π_{ss} do na ekvivalenciju ne ovisi o izboru kompozicionog niza. π_{ss} se zove **semisimplifikacija** reprezentacije π . Pisat ćemo $\mathcal{H}_{ss}$ za pripadni Banachov (G, K) -modul i $\mathcal{V}_{ss} = (\mathcal{H}_{ss})_K$.

Lema 2.12.9. *Za neprekidni konačnodimenzionalan G -modul W su $(\mathcal{V} \otimes W)_{ss}$ i $(\mathcal{V}_{ss} \otimes W)_{ss}$ ekvivalentni $(\mathfrak{g}, K)$ -moduli.*

Dokaz: Neka je $\{0\} = \mathcal{V}_0 \subseteq \mathcal{V}_1 \subseteq \cdots \subseteq \mathcal{V}_n = \mathcal{V}$ kompozicioni niz $(\mathfrak{g}, K)$ -modula $\mathcal{V}$. Tada filtraciju $\{0\} = \mathcal{V}_0 \otimes W \subseteq \mathcal{V}_1 \otimes W \subseteq \cdots \subseteq \mathcal{V}_n \otimes W = \mathcal{V} \otimes W$ možemo profiniti do kompozicionog niza tako da za svaki $i \in \{1, \dots, n\}$ umetnemo niz $(\mathfrak{g}, K)$ -podmodula

$$\mathcal{V}_{i-1} \otimes W = \mathcal{V}_0^i \subseteq \mathcal{V}_1^i \subseteq \cdots \subseteq \mathcal{V}_{p_i}^i = \mathcal{V}_i \otimes W$$

takvih da su subkvocijentni moduli $\mathcal{V}_j^i/\mathcal{V}_{j-1}^i$ ireducibilni za $1 \leq j \leq p_i$. Neka je π_j^i subkvocijentna reprezentacija na $\mathcal{V}_j^i/\mathcal{V}_{j-1}^i$. Neka je τ reprezentacija na G -modulu W . Tada je

$$(\pi \otimes \tau)_{ss} \simeq \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^{p_i} \dot{+} \pi_j^i.$$

Za svaki $i \in \{1, \dots, n\}$ označimo sa π_i reprezentaciju na subkvocijentnom $(\mathfrak{g}, K)$ -modulu $\mathcal{V}_i/\mathcal{V}_{i-1}$. Tada je očito

$$(\pi_{ss} \otimes \tau)_{ss} = \sum_{i=1}^n (\pi_i \otimes \tau)_{ss}.$$

Nadalje,

$$\{0\} = \mathcal{V}_0^i/(\mathcal{V}_{i-1} \otimes W) \subseteq \mathcal{V}_1^i/(\mathcal{V}_{i-1} \otimes W) \subseteq \cdots \subseteq \mathcal{V}_{p_i}^i/(\mathcal{V}_{i-1} \otimes W) = (\mathcal{V}_i \otimes W)/(\mathcal{V}_{i-1} \otimes W)$$

je kompozicioni niz $(\mathfrak{g}, K)$ -modula $(\mathcal{V}_i \otimes W)/(\mathcal{V}_{i-1} \otimes W)$. Reprezentacija na $(\mathfrak{g}, K)$ -modulu

$$(\mathcal{V}_j^i/(\mathcal{V}_{i-1} \otimes W)) / (\mathcal{V}_{j-1}^i/(\mathcal{V}_{i-1} \otimes W)) \simeq \mathcal{V}_j^i/\mathcal{V}_{j-1}^i$$

ekvivalentna je π_j^i . Stoga je

$$(\pi_i \otimes \tau)_{ss} \simeq \sum_{j=1}^{p_i} \dot{+} \pi_j^i,$$

pa dobivamo

$$(\pi_{ss} \otimes \tau)_{ss} \simeq \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^{p_i} \dot{+} \pi_j^i \simeq (\pi \otimes \tau)_{ss}.$$

Lema 2.12.10. *Uz uvedene oznake vrijedi $E(\pi_{ss}) \subseteq E(\pi)$.*

Dokaz: Kako je $\pi_{ss} \simeq \pi_1 \dot{+} \cdots \dot{+} \pi_n$, to je

$$E(\pi_{ss}) = \bigcup_{i=1}^n E(\pi_i).$$

Stavimo

$$\mathcal{V}_i^\perp = \{f \in \tilde{\mathcal{V}}; f|_{\mathcal{V}_i} = 0\}, \quad 0 \leq i \leq n.$$

Tada je

$$\{0\} = \mathcal{V}_n^\perp \subseteq \mathcal{V}_{n-1}^\perp \subseteq \cdots \subseteq \mathcal{V}_0^\perp = \tilde{\mathcal{V}}$$

kompozicioni niz $(\mathfrak{g}, K)$ -modula $\tilde{\mathcal{V}}$. Nadalje,

$$(\mathcal{V}_i/\mathcal{V}_{i-1})^\sim \simeq \mathcal{V}_{i-1}^\perp/\mathcal{V}_i^\perp, \quad 1 \leq i \leq n.$$

Neka su $v \in \mathcal{V}_i$ i $\tilde{v} \in \mathcal{V}_{i-1}^\perp$. Za $H \in C$ tada imamo

$$c_{v+\mathcal{V}_{i-1}, \tilde{v}+\mathcal{V}_i^\perp}(\exp H) = (\tilde{v} + \mathcal{V}_i^\perp)(\pi(\exp H)v + \mathcal{V}_{i-1}) = \tilde{v}(\pi(\exp H)v) = c_{v, \tilde{v}}(\exp H).$$

Slijedi $E(v + \mathcal{V}_{i-1}, \tilde{v} + \mathcal{V}_i^\perp) = E(v, \tilde{v})$. To pokazuje da je $E(\pi_i) \subseteq E(\pi)$ za svaki $i = 1, \dots, n$, dakle,

$$E(\pi_{ss}) = \bigcup_{i=1}^n E(\pi_i) \subseteq E(\pi).$$

Lema 2.12.11. *Uz uvedene oznake vrijedi $J(\pi) \subseteq J(\pi_{ss})$.*

Dokaz: Neka je $\lambda \in J(\pi)$. Tada postoji $\sigma \in \hat{M}$ takva da je $Hom_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V}, \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda}) \neq \{0\}$. Neka je $A \in Hom_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V}, \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda}) \setminus \{0\}$. Za neki $i \in \{1, \dots, n\}$ tada je $A\mathcal{V}_{i-1} = \{0\}$ i $A\mathcal{V}_i \neq \{0\}$. Operator A tada inducira $A_i \in Hom_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V}_i/\mathcal{V}_{i-1}, \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda}) \setminus \{0\}$. Odatle je $Hom_{\mathfrak{g}, K}(\mathcal{V}_{ss}, \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda}) \neq \{0\}$, pa slijedi $\lambda \in J(\pi_{ss})$.

Teorem 2.12.12. *Neka je $\mathcal{H}$ dopustiv Banachov (G, K) -modul konačne duljine s reprezentacijom π . Tada vrijedi:*

(a) $E^\circ(\pi)$ je skup svih minimalnih elemenata od $J(\pi)$ u odnosu na uređaj $\ll$.

(b) $E^\circ(\pi) = E^\circ(\pi_{ss})$.

Dokaz: (a) Neka je $\lambda \in J(\pi)$. Treba dokazati da postoji $\nu \in E^\circ(\pi)$ takav da je $\nu \ll \lambda$. Neka je W neprekidan konačnodimenzionalan G -modul s reprezentacijom τ takav da je

$$\operatorname{Re}(\lambda + \lambda_\tau)(H_\alpha) < 0 \quad \forall \alpha \in \Sigma_+.$$

Po propoziciji 2.12.8. tada je $\lambda + \lambda_\tau \in J(\pi \otimes \tau)$. Po lemi 2.12.11. je $\lambda + \lambda_\tau \in J((\pi \otimes \tau)_{ss})$, pa postoje $\sigma \in \hat{M}$ i $B \in \text{Hom}_{\mathfrak{g}, K}((\mathcal{V} \otimes W)_{ss}, \mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda + \lambda_\tau}) \setminus \{0\}$. Tada je $B(\mathcal{V} \otimes W)_{ss}$ podmodul $(\mathfrak{g}, K)$ -modula $\mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda + \lambda_\tau}$ koji je različit od $\{0\}$. Taj je modul ekvivalentan kvocijentalnom modulu poluprostog modula $(\mathcal{V} \otimes W)_{ss}$ i kao takav je i sam poluprost. Međutim, prema teoremu 2.11.10. $(\mathfrak{g}, K)$ -modul $\mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda + \lambda_\tau}$ ima jedinstven ireducibilan podmodul $\mathcal{V}_1$ – to je onaj s reprezentacijom koju smo označili sa $\nu_Q^{\sigma, \lambda + \lambda_\tau}$ – i vrijedi $\lambda + \lambda_\tau \in E^\circ(\nu_Q^{\sigma, \lambda + \lambda_\tau})$. Tada je $\mathcal{V}_1$ ujedno jedini poluprost $(\mathfrak{g}, K)$ -podmodul od $\mathcal{V}_Q^{\sigma, \lambda + \lambda_\tau}$ koji je različit od $\{0\}$. To znači da je $B(\mathcal{V} \otimes W)_{ss} = \mathcal{V}_1$. Dakle, $(\mathfrak{g}, K)$ -modul $\mathcal{V}_1$ izomorfan je nekom ireducibilnom podmodulu od $(\mathcal{V} \otimes W)_{ss}$. Slijedi $\lambda + \lambda_\tau \in E((\pi \otimes \tau)_{ss})$, a odatle je po lemi 2.12.10. $\lambda + \lambda_\tau \in E(\pi \otimes \tau)$. Stoga postoji $\mu \in E^\circ(\pi \otimes \tau)$ takav da je $\mu \ll \lambda + \lambda_\tau$. Po propoziciji 2.12.4. tada je $\mu = \nu + \lambda_\tau$ za neki $\nu \in E^\circ(\pi)$. Sada je $\nu + \lambda_\tau \ll \lambda + \lambda_\tau$, dakle, $\nu \ll \lambda$.

(b) Iz leme 2.12.10. neposredno slijedi $E^\circ(\pi_{ss}) \subseteq E^\circ(\pi)$. S druge strane, lema 2.12.11. i tvrdnja (a) povlače obrnutu inkluziju $E^\circ(\pi) \subseteq E^\circ(\pi_{ss})$.